

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ มิถุนายน - สิงหาคม ๒๕๐๐

นิสิตนักศึกษาอาจขอ **ปรีทิสัน** ได้ในอัตราฉบับละครั้งราคา จาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	คณาจารย์	แสงอรุณ รัตกลิง	มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย	คณาจารย์	สุพรรณพิสัย
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	อาจารย์	โรเบิร์ต เอกเซล	มหามกุฏราชวิทยาลัย	คณาจารย์	วันเพ็ญ สุรฤกษ์
คณะวิทยาศาสตร์	อาจารย์	สายสุรี จุติกุล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	คณาจารย์	สมจิต บัณฑิต
คณะเศรษฐศาสตร์	อาจารย์	สุเทพ ตูมทระเกสซ์		คณาจารย์	นิธิ เอียวศรีวงศ์
คณะอักษรศาสตร์	อาจารย์	วิสุทธิ บุญยกุล		คณาจารย์	วันเจริญ จำปะกิ่ง
คณะพาณิชยศาสตร์	อาจารย์	สุธี เอกะหิตานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	คณาจารย์	อารัญ พัทธินท์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	คณาจารย์	เสนห์ จามวิก	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	คณาจารย์	นิพนธ์ คันธะเสวี
คณะรัฐศาสตร์	อาจารย์	สังเวียน อินทรวิชัย	คณะสาธารณสุขศาสตร์	คณาจารย์	สมจิตต์ สุพรรณพิสัย
คณะพาณิชยศาสตร์	อาจารย์	เกษม ศิริสัมพันธ์	มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์	คณาจารย์	สุวรรณ สุคนธ์เที่ยง
คณะสังคมสงเคราะห์	อาจารย์	นิออน สนิทวงศ์	คณะโบราณคดี	คณาจารย์	นิตา อุณหะสุวรรณ
คณะศิลปศาสตร์	อาจารย์	ทวีรัตน์ พรหมศิริ	มหาวิทยาลัยศิลปากร	คณาจารย์	สันติ พัสกร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	คณาจารย์	อมร รัชกาลดี	คณะจิตรกรรม	คณาจารย์	หริศ สุตะบุตร
คณะศิลปประยุกต์	อาจารย์	ศรีปวีญญา รามโกมล	วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ ๔	คณาจารย์	วรุณพญา สนิทวงศ์
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ	อาจารย์	อารมณี เอี่ยมเจริญ	วิทยาลัยเทคนิค รัตนบุรี	คณาจารย์	ประชา พานิช
วิทยาลัยครูมหาสารคาม	อาจารย์	สถาพร พันธุ์มณี	วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร	คณาจารย์	กณะเสวี มาลาภรณ์
วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา	อาจารย์	วิวัฒน์ เคนี่พันธ์	ปทุมวัน	คณาจารย์	เพ็ญศิริ หวังแก้ว
วิทยาลัยครูสวนสุนันทา	อาจารย์	วิภา เสนานาญ	บางแสน	คณาจารย์	เสอาค อินทรสาลี
วิทยาลัยครูเชียงใหม่	อาจารย์	จินตนา แดงเที่ยง	โรงเรียนนายร้อย จปร.	คณาจารย์	ถาวร ชนกะขี
ร.ร. สุรวิทยาคาร สุรินทร์	อาจารย์	เสงี่ยม พวงคำ	โรงเรียนเตรียมทหาร		

สมาชิกในต่างประเทศชำระค่าบำรุงให้กับผู้แทนของเรา ราคานามดังต่อไปนี้ โดยใช้เงินตราในประเทศนั้น ๆ ฉบับนักศึกษาที่ไม่ส่งให้ สมาชิกนอกประเทศขอได้ในอัตราเล่มละ ๑๕ บาท ฉบับธรรมดาชายปลีก ๒๐ บาท

Our Correspondents

LONDON	: Sanoh Tanbunyen, B.B.C. Bush House, Aldwych, London W.C. 2.
NEW YORK	: Paul Siddhiamneoy, 44 Wall Street N.Y. 10015.
CORNELL UNIVERSITY	: Warin Wonghanchao, 98½ East State St. Ithaca, N.Y.
COLUMBIA UNIVERSITY	: Kamol Somvichian, 300 W. 106 St. Apt. 24 New York N.Y. 10025

Our Agents

AUSTRALIA (£ 1)	Lersan Thampicha, Radio Australia, Melbourne. Srisakti Vallibhotama, Currie Hall, Mounts Bay Rd., Crawley, W.A.,
FRANCE (15 NF)	Pakasiri Jantrupon, 8 Rue Greuze, Paris XVI.
GERMANY (DM 18)	Boonyaluck Pho-udom, Bonn - Ippendorf A.M., 4 R Engelpfad.
JAPAN (1200 YEN)	Prasit Makarakorn, 1, 2-Chone, Muromochi, Nihonbashi Chuo-ku, Tokyo.
LAOS (1200 KIPS)	L. Sudham, Suchinda, 64, Sihom Rd, Vientiane.
NEW ZEALAND (£ 1)	Chai - Siri Samudavanit, 9 Fitzherbert Ter., Wellington.
SWITZERLAND (15 SF)	Tipaya Parmornmontri, Foyer L'Accueil, Aleid Jeutzer 1205 Genève.
U.K. (£ 1)	Surat Numnonda, B.B.C. Bush House, London, W.C. 2. The Treasurer Wat Thai, 99 Christ Church Road East Sheen, S.W. 14. Robin Martin, Worcester College, Oxford. Tew Bunnag, King's College, Cambridge.
U.S.A. (\$ 3)	M.R. Akin Rabibhadna, 125 Dryden Road, Ithaca N.Y. Charles Keyes, Dept. of Anthropology, Washington University, Seattle. Chatthip Nartsupha, Fletcher School, Tufts University, Medford 55, Mass Xaleoy Bunnag, 638 Independence Av. S.E. Washington D.C. 20003. Boonchoo Kulvarayudha, 308 E 18th St. N.Y.C. (Apt 4 A). Pienvit Tantibhaedyangkula, 1347 Eastern Park Way, Brooklyn N.Y. Arpasphong Bulbon, 413 Franklin St., Apt. # 8, Greeneville, Tenn. Koson Srisang, Landon Hall, San Francisco Theological Seminary, San Anselmo, Cal. Herbert Philipps, Dept. of Anthropology, University of California Berkley. Xat Kijtham, Stradley Hall, R 807, Ohio State University, Columbus, Ohio 43201. Chanwit Kasetsiri, 1220 ½ B. Ave. 49, Los Angeles, California 90042

บทนำ-ไทย-ญวน-สหรัฐ	๓
งานอดิเรก	๖
ทุกข์ที่แฝดแฝง	๑๖
<i>The Relationship Between Population And The Economic And Social Development Of Thailand</i>	๑๙
บ่อเกิดของลัทธิ	๔๑
สงครามกลางเมืองในจีนคอมมิวนิสต์	๔๙
น้ำตาจากดวงดาว	๕๔
ภาษาฝรั่งเศสมีอิทธิพลต่อภาษาไทย	๖๑
การส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ	๗๐
ขอบผู้มีบุญภาคอีสาน	๗๘
กามโลกย์	๘๘
ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗	๘๘
จดหมายจากเวียงจันทน์	๘๘
คนกับความคิด — เรมอนด์ อารอง	๑๐๕
ปฏิกริยาจากผู้อ่าน	๑๑๐
จดหมายถึงบรรณาธิการ	๑๒๔
วิจารณ์หนังสือ	๑๓๐
ผู้เขียน	๑๔๕
บรรณาธิการ	๑๔๗

ผู้วิจารณ์หนังสือประกอบด้วย วิจารณ์ อินทรกำแหง สุเมธ ชุมสาย วารินทร์
วงศ์หาญเชาว์ ศุภลักษณ์ ศิวรักษ์ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ชันเกษม ผลขิวัน ชำนาญ
ภาคประสม

จดหมายถึงบรรณาธิการจาก ประสงค์ บุญเฉลิม ชุนวิจิตรสุขการ อท
เพชรรัตน์ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ วิชัย อริยศรีวัฒนา วารินทร์ แซ่เคียว

ปก โมเชกประดับวิหาร วัดเชิงทอง หลวงพระบาง
ผู้สื่อข่าวจากเวียงจันทน์ ถ่ายภาพ

เจ้าของ : พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์พงษ์ประพันธ์
          แทนสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
สารบัญชกร : นายสมศักดิ์ ชูโต
บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : นายสุตถกฤษณ์ ศิวรักษ์

สำนักงาน : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
ถนนพญาไท ปากจุฬาฯ ซอย ๒ พระนคร โทร. ๕๑๖๒๒
พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ศิวพร นายจรัส วันทนทวี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๐
๗๔ ซอยรัชฎ์เกล้าฯ วงเวียนมักกะสัน พระนคร โทร. ๗๐๗๕๒

NEWS FROM LONGMANS & PENGUINS

A selection from the many new titles to be published by Longmans before June 1967

- The Theory of Capitalist Imperialism*: D.K. Fieldhouse 12/6 d
- The International Law of the Sea*: C. John Colombos paper 105/-d
The law of the sea represents a large and important part of international law and is a subject of overriding interest and immediate consequence to many nations. This new book holds a unique place in the literature of the subject. The developments taking place are fully documented.
- Teaching by Correspondence*: Renee Erdos (UNESCO Source Book) 22/6 d
This book provides information about the uses and methods of teaching by correspondence and the procedures of establishing and administering correspondence colleges. Sample units of instruction and administrative material are included.
- Comprehensive Economics*: B.V. Marshall 45/-d
This is a self-contained, comprehensive course in descriptive, theoretical and applied economics at elementary and intermediate levels.
- Company Secretarial Practice*: Alfred Palmer 30/-d
The new edition of this well-known book provides the groundwork which must be covered by candidates for the examinations of the Chartered Institute of Secretaries and other Secretarial bodies.

PENGUIN BOOK NEWS

This attractive magazine is published monthly and may be obtained free of charge. Besides giving full details of all new Penguin and Pelican Books, it contains a complete and up-to-date classified listing of all books in print.

For Complete catalogues of Longmans and Penguin publications in all subjects please write to:

The Representative,
Longmans, Green & Co. Ltd.,
113, Soi 53, Sukhumvit Road,
Bangkok (Tel: 910849)

or contact your usual bookseller:

SUKSIT SIAM
1715 Rama IV Road
Samyan Circle Opposite Wat Hualampong

บทนำ

ไทย — ญวน — สหรัฐ

เมื่อคราวจัดทำ *ปริทัศน์* ฉบับเพื่อนบ้าน เรามิได้เอ่ยถึงประเทศญวน จนเป็นเหตุให้บางท่านหาว่าเราขาดเรออยู่ในศตวรรษแห่งความกลัว เราไม่ต้องการอวดอ้างว่าเราเก่ง เรากล้า เพราะการกล้าจนเกินตัวย่อมเป็นภัยได้ แต่พร้อมกันนั้นเราก็ขอยืนยันได้ว่าที่มีได้รวมเอาเวียดนามมาเข้าข่ายประเทศเพื่อนบ้านด้วยนั้น เพราะเหตุสองประการ ประการแรก เราต้องการลงเรื่องจำเพาะประเทศ ที่ใกล้ชิด อิศรายุทธราชอาณาเขตนี้เท่านั้น ประการที่สอง เวลานั้น เราไม่รู้เรื่องเมืองญวนดี เท่าที่คิดตามข่าว คงจะเป็นเรื่องสับสนในทางการเมือง อันเหลือวิสัยที่นักตยสารประเภทนั้นจะเข้าไปพัวพันได้ รัฐบาลเองก็ไม่แสดงที่ท่าออกมาให้ปรากฏ มหาสมุทรของรัฐบาลก็ไม่เปิดเผยข้อเท็จจริง อย่างที่เราได้แต่ฟังความจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศและการแถลงข่าวประเภท โฆษณาชวนเชื่อ แต่แล้วต่อมา ประธานคณะกรรมการวิเทศสัมพันธ์ของรัฐบาลอเมริกัน ก็ได้กล่าวสุนทรพจน์ ว่าด้วยวิกฤติการณ์ในเมืองญวนและพาดพิงมาถึงฐานทัพในประเทศนี้ด้วย นับว่าเป็นครั้งแรกที่เราได้รับทราบข้อเท็จจริงบางประการอย่างเปิดเผย แม้จะไม่ได้รับทราบโดยตรงจากรัฐบาลก็ตาม ด้วยเหตุฉนั้น เราจึงแปลถ้อยแถลงนั้นโดยตลอด ตีพิมพ์ไว้ในฉบับที่ว่าด้วยอิทธิพลของฝรั่ง เป็นเหตุให้มีผู้คัดลอกไปลงพิมพ์ซ้ำในหนังสืออื่น ๆ มากมายด้วยกัน หลังจากนั้นไม่นาน เอกอัครราชทูตอเมริกันในประเทศนี้ก็แสดงคำปราศรัย ให้ข้อเท็จจริงเรื่องเมืองญวนและเมือง

ไทย เท่าที่รัฐบาลอเมริกันจะเปิดเผยได้ แม้ “ข้อเท็จจริง” ทั้งสองจะไม่ตรงกันนักและการตีความหมายของเหตุการณ์จะต่างกัน แต่เราก็เห็นว่า เอกสารทั้งสองนี้สำคัญสำหรับคนไทย จึงได้ตีพิมพ์ด้วยคำทั้งคู่นรวมไว้ในสมุดเล่มเดียวกัน ประเด็นจำเพาะที่หน้าหอประชุม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไปแสดงปาฐกถาว่าด้วยวิกฤติการณ์ในเอเชียอาคเนย์

ณ การแสดงปาฐกถาคราวนั้น รัฐมนตรีย้ำว่านโยบายของรัฐบาลดำเนินไปในทางที่ถูก จำเป็นที่เราจะต้องร่วมมือกับอเมริกัน โดยเฉพาะในปัญหาเวียดนาม เพราะเรามีผลประโยชน์ ความเป็นความตายร่วมอยู่ด้วย ท่านกล่าวต่อไปว่าใครที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของสหรัฐในเวียดนามนั้น ย่อมจะเป็นพวกสควิปลาส หากไม่ก็เป็นพวกนิยมชมชอบระบอบคอมมิวนิสต์ หรือเป็นบริษัทรบราของประเทศไทยค้าขายตะวันออก ส่วนที่เราแถลงให้ทราบถึงเหตุผลในการตีพิมพ์เอกสารฝ่ายอเมริกันนั้น ข้อความตอนหนึ่งมีอยู่ว่า

คนที่คัดค้านรัฐบาลนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ ไม่จำเป็นที่จะต้องนิยมลัทธิที่เป็นศัตรูต่อรัฐบาล คนเป็นอันมากเกลียดลัทธิคอมมิวนิสต์ และนิยมการปกครองของไทยในระบอบที่เป็นอยู่อย่างนี้ แต่ก็จะให้เห็นคล้อยตามรัฐบาลไปทุกฝั่กัว่านั้น เป็นเรื่องเหลือวิสัยที่สามัญชนจะรับได้ ทางฝ่ายรัฐบาลเอง ก็น่าจะมิ

ความจำเป็นอยู่เหมือนกัน ที่จะต้องฟังเสียงราษฎร
คูบัว ว่าเขาเห็นด้วยกับนโยบายตน มากน้อย
เพียงไหน แต่ตราบดีที่ยังมีแต่การบีบคั้น ไม่ให้
พูดความจริงที่ซัดกับมติของรัฐบาล ตราบนั้นก็
ได้ยินแต่คำสั่งร่ำเรอเยินยอที่เห็นพ้องต้องด้วย
กับนโยบายเท่านั้น และนั่นคือการพอกพูนอวิชา
ให้ทั้งแก่รัฐและราษฎร ... ไม่มีเวลาไหนที่รัฐบาล
และประชาชนจะต้องหันหน้าเข้าหากันยิ่งกว่าเวลา
นี้ และการหันหน้าเข้าหากันนั้นคือต้องจริงใจต่อกัน
และกัน รับฟังความเห็นซึ่งกันและกัน ให้ข้อ
เท็จจริงแก่กัน ไม่ใช่ไว้หน้าเป็นฝ่ายนำ แยกเป็น
ฝ่ายตาม แต่ถ้อยเดียว

รัฐบาลจะได้รับฟังข้อเสนอแนะของเราหรือไม่
ไม่ปรากฏ ที่จะไม่ได้อ่าน ไม่ได้ยินเสียซ้ำ จะอย่างไร
ก็ตาม ผลปรากฏว่าต่อมารัฐบาลประกาศตนเบ็ดเตล็ด
ถึงลักษณะฐานะที่พหุ และยอมรับว่าอเมริกันใช้สถานที่
นั้น ๆ ไปทั้งระเบิดเวียดนามเหนือ ทั้ง ๆ ที่เว
กับประเทศนั้น หรืออเมริกันกับประเทศนั้น หากได้
ประกาศสงครามกันไม่ ใน ปริทัศน์ ฉบับต่อมา ก็ได้
มีผู้เขียนยกเอาเรื่อง อาชญากรรมในเวียดนาม ของ
ลอร์ดรัสเซลมาวิจารณ์ ท่านผู้แต่งหนังสือนี้เป็น
ปราชญ์ชั้นนำขนาดไหนของโลก ไม่จำเป็นต้องกล่าว
ท่านผู้ไม่แต่แต่งหนังสือเท่านั้น หากยังเรียกประชุม
บุคคลชั้นนำให้มาตั้งศาลพิเศษ พิพากษาโทษของ
สหรัฐเสียอีกด้วย ทั้ง ๆ ที่อายุกว่า ๘๕ ปีแล้ว ที่นำ
สงสัยก็คือ คนไทยที่เขยวักว่านั้น ที่อยู่ใกล้กับเหตุ
การณ์ยิ่งกว่านั้น รู้สึกอย่างไรบ้างในวิกฤติการณ์
เลวร้ายนี้

คนส่วนใหญ่ ย่อมจะไม่พูดถึงปัญหาดังกล่าว
เลย ในบรรดาพวกที่คิด ถ้าไม่มีอคติอยู่ในใจไว้ก่อน
ก็เห็นจะให้คำตอบว่า ไทยควรร่วมมือกับฝ่าย
ตะวันตก อันมีสหรัฐเป็นผู้นำ อย่างไม่ต้องสงสัย
เพราะอย่างน้อย เราก็รู้จักฝรั่งเศสพอสมควร และฝรั่งเศส
ก็ราววอพที่จะมีแจกจ่ายให้ปัน ไหนจะให้ไป
เมืองนอก ไหนจะให้ทวีปใช้ ไหนจะให้ผู้เชียวชาญ
ฯ ล ฯ ทั้งการคบหาสมาคมกับฝรั่ง ยังรู้สึกเป็น

เกียรติเป็นไก่อีกด้วย ทั้งนี้โดยมีใบที่จะต้องกล่าว
ว่าการคบกันนั้น มีผลได้ในทางเศรษฐกิจติดตามมา
จำเพาะพวกที่ไม่ได้เอะไรจากฝรั่งเศสเท่านั้นดอก ที่จะหัก
ฝ่ายไปในทางตรงกันข้าม เพราะอีกฝ่ายหนึ่งนั้นขาด
อามิสทุกชนิดที่เอื้อมาแก่มันั้น และที่จะให้ตั้งตัวเป็น
กลางอย่างอับเฉาถ้ำหลัง ดังพม่า และเขมร นั้น
คนไทยทนไม่ได้ โดยเฉพาะในขณะที่คุ้นเคยเสียแล้ว
กับระบบความอยู่อย่างสบาย ๆ อย่างพม่าเพื่อ และ
อย่างสุ่ยสุ่ยดังในเมืองหลวงเรอบัดนี้ และเรายัง
ไม่แน่ใจว่านโยบายที่พม่าและเขมรดำเนินการอยู่จะ
ไปรอดหรือไม่ในระยะยาว

ถึงพวกเราส่วนใหญ่จะเห็นด้วย ว่าเราควรอยู่ใน
ค่ายฝ่ายตะวันตก แต่หลายคนก็ไม่เห็นด้วยกับ
นโยบาย ที่รัฐบาลไทยยอมทำตามเงื่อนไขต่าง ๆ ของ
รัฐบาลอเมริกัน ดังที่เป็นอยู่ในขณะนี้ แม้เราจะมี
ผลประโยชน์ร่วมกับสหรัฐ ในการรักษาประเทศให้
เป็นเขตปลอดอิทธิพลของคอมมิวนิสต์เพียงใดก็ตาม
การอนุญาตให้ชาติหนึ่งมาตั้งฐานทัพขนาดมหึมา มา
ใช้เป็นที่โจมตีอีกชาติหนึ่งนั้น ถึงจะไม่พุดในค่าน
จริยธรรม ก็น่าหวาดระแวงได้ว่าพฤติกรรมเช่นนั้น
ย่อมจะล่อไปได้ในทางที่จะชักนำเข้าลัทธิลัทธิเข้าบ้าน
และเราต้องไม่ลืมว่า ถ้าถึงขั้นวิกฤติจริง ๆ มหา
อำนาจชาติใดก็ตาม คงไม่มาร่วมหัวจมท้ายกับเรา
ดังที่เราคาดหวังเอาไว้เป็นแน่ เรายังคงไม่จริงจัง
กับใครจนถึงกับยอมไปดิ้นหายชายตัวในต่างแดนเช่น
กัน เมื่อถึงเวลาที่มหาอำนาจจะรักษาเขตปลอด
คอมมิวนิสต์ไว้ที่ตรงนี้ไม่ได้ เขาก็ต้องวิ่งไปที่ตรง
โน้น ข้อสำคัญก็เพียงขอให้พ้นเขตประเทศเขาไป
นาน ๆ เท่านั้นเอง การที่เราคิดว่าเราปล่อยให้มหา
อำนาจมาใช้สถานที่ในบ้านเราไปทำสงครามที่อื่น เพื่อ
กีดกันความหายนะให้พ้นประตูบ้านเราไป จึงจะเป็น
การคิดสั้นเกินไปสักหน่อย ถ้าคิดอย่างนั้นแล้ว ก็ไม่
น่าที่เราจะร่วมกับคนโตรมรังแกคนเล็ก เพราะเพียง
ได้ชื่อว่าคนเล็กโกงหรือเกเร และเราแน่ใจหรือว่า
คนโตเป็นคนบริสุทธิ์ผู้ต้องจริง ๆ พร้อม ๆ กันนั้น
เราก็ไม่แน่ว่าคนเล็กนั้นจะไปหาสมัครพรรคพวก มา
รังแกเรา หรือเราจะถ่อมคิดว่า ถ้าไม่รังแกคนเวลานี้

ต่อไปแกก็ต้องรังแกฉัน ฉะนั้นฉันจึงเข้ากับคนที่เของ
กว่าแก รุมเล่นงานแกเสียก่อน โดยที่ฉันก็ไม่บอบช้ำ
ทั้งยังได้รางวัลชมเชยเป็นอติเรกจาก จากเพื่อนคนโต
ของฉันทันทีด้วย หากจะพูดว่าแจ็กแดงและฉนวนแดง
รังแกเราอยู่แล้วในประเทศเรา ก็ไม่น่าที่เราจะต้อง
ไปเอาคนอื่นเข้ามาแก้ปัญหากลางในให้เรา เราคงไม่
ไร้ความสามารถถึงขนาดนั้น มีใช้หรือ

คิดกันอย่างฉลาด ๆ ก็อาจจะเป็นไปได้ไหมที่คน
ที่ถูกรังแกจะเป็นฝ่ายรับแต่ฝ่ายเดียว ถ้าเขารุกเอาบ้าง
เขาจะรุกไปถึงคนที่เของกว่าเรา ที่มีแสนยานุภาพยิ่ง
และไกลไปแสนไกลด้วย หรือว่าเขาจะกระโดดออกมา
ที่เราซึ่งตัวเท่า ๆ กัน และอยู่ใกล้กันเอง ถ้าปละบ
ของเราคือเพื่อนคนโตย่อมจะยอมให้มีการตอบแทน
เช่นนั้นไม่ได้เลยเป็นอันขาด แต่นั่นก็เป็นการปละบใจ
ให้หายกลัวเท่านั้นเอง คนเราถ้าดังถูกรังแกมาก ๆ
เหวี่ยงกลับเข้ามาที่ แล้วใครจะเดือดร้อน นอกไป
จากพสกนิกรไทยซึ่งรวมทั้งพ่อแก่แม่เฒ่าและลูกเล็ก
เด็กแดง ที่นอนหลับไม่รู้ร้อนคู่ไม้เห็น

แม้ฝ่ายตรงกันข้ามจะไม่ทำร้ายเราด้วยวิธีรุนแรง
ดังกล่าว การที่มีทหารต่างชาติจำนวนมาก ที่เผชิญ
กับความไม่สบายใจ มาประจำอยู่ในประเทศเรา
เช่นนี้ ย่อมมีข้อเสียทางจิตใจ ทางเศรษฐกิจ และ
วัฒนธรรม อย่างไม่เป็นปัญหา ที่ทุกคนถึงปัญหาเด็ก
ผมแดงนั้น รู้สึกว่าจะเป็นเรื่องเล็ก ถ้าเทียบกับคน
โต ๆ ที่หากินกับทหารพวกนั้น จะในฐานะนางข้าเรือ
คนขายเหล้า หรือเจ้าของโรงแรม ตลอดจนผู้ที่ได้รับ
อติเรกจากอื่น ก็ตามที่ คนเหล่านี้จะต้องเผชิญกับคน
ต่างชาติที่ไม่ใช่คนปรกติ ทหารที่ได้รับคำสั่งให้ไป
ฆ่าคนเมือง ๆ นั้นย่อมมีชีวิตขาดโผนกว่าธรรมดา
เพราะสำหรับเขา ความตายอยู่ใกล้เข้ามาเหลือเกิน
ฉะนั้น เมื่อรอดตายมาแต่ละที่ เขาย่อมใช้ชีวิตอย่าง
โหดโผนพิสดารสุดขีดในสังคมเล็ก ๆ ของเขา โดยที่
คนในแถบนั้นย่อมไม่เข้าใจจิตวิทยาของทหารต่างชาติ

นั้นเลย การดำเนินชีวิตแบบแปลก ๆ ของชาวต่างชาติ
เช่นนี้ จะมีอิทธิพลแก่คนไทยในรูปใดในอนาคต ก็
เหลือที่จะเดาได้ โดยเฉพาะเมื่อถอนฐานทัพพวกนี้ไป
หมดแล้ว สำหรับทหารอเมริกัน เมื่อกลับบ้านกลับ
เมือง ไปเจอสภาพชีวิตอันปรกติ ก็ย่อมปรับปรุง
ตนให้เข้ากับสังคมได้ ส่วนคนไทยตามสถานที่ต่าง ๆ
ซึ่งไม่เคยต้องมัววุ่นวายในชีวิตนั้นสิ ครั้นสภาพ
แวดล้อมเปลี่ยนไป โดยที่ตนเองเคยชินกับชีวิตแบบ
แปลก ๆ แล้วนั้น ตนจะปรับตัวเข้ากับสังคมไทย ๆ
ได้ละหรือ หรือว่าสังคมนั้น ๆ จะมีทัศนคติเกี่ยว
กับค่านางสังคม ผันแปรไปอย่างหนัมือเป็นหลังมือ
เลยก็ได้ (ความซื่อหน้าได้ปรากฏมาแล้วจากนักเรียน
ไทยที่ไปได้คุณค่าทางสังคมอย่างใหม่มาจากเมือง
นอก) ปัญหาดังกล่าวนี้หน้าขบคิด โดยเฉพาะสำหรับ
นักสังคมวิทยาและ นักจิตวิทยา แต่สำหรับสามัญชน
มีผู้เกรงกันว่าบางคนก็จะหวังให้ฐานทัพดังกล่าวถอน
ออกไปจากประเทศไทย เพราะสงครามเมืองญวนจะ
ยุติลงง่าย ๆ ไม่ได้ ถ้าพลาดท่าเสียที อเมริกาก็คง
ถอยร่นมาประเทศนี้เป็นแหล่งสุดท้ายบนผืนแผ่นดิน
ใหญ่ของเอเชียอาคเนย์ ถ้าเป็นเช่นนั้น ความขัดแย้ง
เกลียดชังอันเรายังไม่มีจริง ๆ จัง ๆ กับประเทศมหา
อำนาจนี้ จะต้องมิใช่น้อย่างน่าวิตก และเราจะไม่เกลียด
แต่อเมริกัน หากเราจะเกลียดฝรั่งทั้งหมดเอาเลย เมื่อ
ถึงขั้นนั้น อาจเป็นไปได้ไหมที่ไทยจะต้องตั้งตัวเป็น
กลาง หรือหันไปฝากฝ่ายในค่ายการเมือง ที่ขณะนั้น เรา
ประมาณอยู่อย่างหนักหน่วง

ถ้าสมมุติฐานข้อนี้เป็นไปได้ ก็น่าเสียดายที่
สหรัฐได้ผลักดันให้มิตรประเทศอีกประเทศหนึ่งต้อง
สละจากตนไปเพราะความปรารถนาดีของตนเป็น
ที่ตั้ง สมมุติฐานข้อนี้อาจเกิดได้ฉันใด สมมุติฐาน
ของรัฐบาลที่ว่ามีอยู่ทางเดียวเท่านั้น ที่เราจะอยู่รอด
ได้ โดยให้อเมริกันมาตั้งฐานทัพในประเทศนี้ ก็อาจ
ผิดได้ฉันนั้น

งานอดิเรก

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่สุดที่ได้รับเกียรติจากสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส. ให้มาสนทนากับท่านในวันนี้ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส. ขอให้ข้าพเจ้าพูดถึงเรื่อง “งานอดิเรก” ซึ่งหมายความว่า เราใช้เวลาว่างทำอะไร บางคนชอบขับรถไปชมภูมิประเทศ ชอบเล่นดนตรีบ้าง ชอบเล่นกีฬาบ้าง ปลูกต้นไม้ ทำสวนบ้าง ฯลฯ สำหรับข้าพเจ้านั้นชอบอ่านหนังสือ และก็ชอบมาตั้งแต่อยู่โรงเรียน แต่ที่เริ่มอ่านเป็นประจำคือภายหลังที่สำเร็จการศึกษาจากมัธยมศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๖ ถ้าข้าพเจ้ามีเวลาว่างเป็นต้องอ่านหนังสือ เฉพาะอย่างยิ่งเวลากลางคืน ข้าพเจ้าไม่เว้นเลยแม้จะไปเที่ยวเตร่หรือไปธุระกลับตึกคืน ประการใด ก็ต้องให้ได้อ่าน มิฉะนั้นจะรู้สึกว้าวนวายนไปอย่างหนึ่ง และข้าพเจ้าก็อาจกล่าวได้ว่าในระหว่าง ๔๐ ปีที่ผ่านมา หนังสือได้ให้ความรู้ ความคิดและแนวปฏิบัติในชีวิตของข้าพเจ้าเป็นอันมาก

หนังสือที่ข้าพเจ้าชอบอ่านมีหลายประเภทด้วยกัน
ประเภทแรกคือ หนังสือการเมืองระหว่างประเทศ
ประเภทสอง วรรณคดี
ประเภทสาม ประวัติศาสตร์
และประเภทสี่ ชีวิตบุคคลสำคัญของโลก

หนังสือการเมืองระหว่างประเทศได้ช่วยข้าพเจ้ามาก ให้เข้าใจถึงสถานการณ์ของโลก ของประเทศต่างๆ เหตุใดประเทศนั้นประเทศนี้จึงเดินนโยบายต่างประเทศดั่งนั้น เปิดหูเปิดตาให้เรามองซึ่งเข้าไปถึงความจริงแน่นอน แต่การอ่านหนังสือประเภทนี้ก็ต้องระวัง เพราะถ้าเราไม่มีความรู้เป็นมูลฐานบ้าง ก็อาจเข้าใจผิดได้ หนังสือประเภทนี้แทบทุกเล่ม ข้าพเจ้าจะศึกษาก่อนอ่านว่า ผู้แต่งมีอาชีพอะไร เช่น เป็นครู หรือนักการทูต หรือนักประพันธ์ ฯลฯ เชื่อชาติอะไร มีประสบการณ์มาอย่างไร

เรื่องวรรณคดี เจ้าคุณอนุমানราชชนเคยกอธิบายว่า วรรณคดีหมายถึงหนังสือที่ประพันธ์ไว้

ด้วยการใช้ความคิดร้อยกรองถ้อยคำให้สละสลวย
เหมาะเจาะ เป็นหนังสือชนิดพรรณนาโวหาร
อ่านแล้วทำให้เกิดอารมณ์ดูดีมีเสน่ห์อนใจ ส่วน
หนังสือที่ไม่ใช่วรรณคดีคือ หนังสือที่มุ่งเอาแต่
เหตุผล เป็นเรื่องจริงและมุ่งเป็นหนังสือสั่งสอน
อย่างไรก็ดี บางคราวก็คล้ายวรรณคดีเหมือนกัน
แต่วรรณคดีหรือหนังสือที่ไม่ใช่วรรณคดีมีทั้งสอง
ประเภท คือมีทั้งดีและไม่ดี แต่วรรณคดีทั้งสอง
ชนิดนั้นอาจเป็นบทเรียนสอนเราได้เป็นอย่างดี
ข้อสำคัญก็คือต้องตั้งปณิธานว่า เราจะเก็บเอาแต่
ส่วนดี สิ่งไม่ต้นั้นทิ้งเสีย ปัญหาที่ว่าทำอะไร
จะรู้ว่าวรรณคดีตอนใดดี ตอนใดไม่ดี คำตอบ
นั้นง่ายที่สุด สิ่งที่ไม่ดีก็คือสิ่งที่ตัวเราเองรู้อยู่แล้ว
ว่า ถ้าปฏิบัติตาม คนส่วนมากจะไม่เห็นพ้องด้วย
เราจะรู้สึกละอายขายหน้า ถ้าเราประพฤติตาม
เฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเรื่องปรากฏจนคนภายนอกรู้

วรรณคดีที่เราจะอ่านหาความรู้ความเพลิดเพลิน
เพลินนั้น มีมากมายทุกภาษา แต่โดยเฉพาะ
ภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ จะกล่าวถึงวรรณคดี
ไทยก่อน วรรณคดีไทยมีมากหลายซึ่งอาจหาได้
ไม่ยาก และข้อที่น่าสนใจสำหรับวรรณคดีของ
เรานั้น ในสมัยแรกที่สุดก็เกี่ยวข้องกับพระพุทธ
ศาสนาเป็นส่วนมาก ขอยกตัวอย่างเช่น เรื่อง
ปฐมสมโพธิ หรือเรื่อง *มหาเวสสันดรชาดก*

ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ถึง
กับมีชื่อมาจนทุกวันนี้ ว่าเป็นสมัยทองแห่งกาพย์
กลอน มีวรรณคดีดี ๆ มากหลาย แต่ข้อที่น่า

พิศวงคือชีวิตของกวีสำคัญ ๆ ของเราก็คือ ของฝรั่ง
เช่นอังกฤษกวี มักจะเป็นชีวิตที่ต้องผจญกับความ
ยากลำบาก และมีความประพฤติส่วนตัวในทาง
แปลกๆ แต่อย่างไรก็ดี เราจะต้องไม่ไปพิจารณา
ในความประพฤติส่วนตัวของท่าน เราพิจารณา
นิพนธ์ของท่านมากกว่า เพราะชั้นงานที่ท่านทิ้ง
ไว้ให้พวกเราในสมัยนี้ ล้วนแต่ประกอบด้วยหลัก
ปรัชญาบ้าง ภาษิตบ้าง หรือไม่ก็เป็นกาพย์
กลอนที่ทำความสะเทือนใจ ให้เราสุขสบายใจใน
เมื่อได้อ่าน อันเป็นคุณประโยชน์ให้เรามีกำลังใจ
ปฏิบัติงานในหน้าที่ของเราได้ดี ไม่มากก็น้อย
แต่แน่นอน ในขณะเดียวกัน เราต้องระมัดระวัง
ในเมื่อบทความตอนใดชักนำเราไปในทางเสื่อม
เราก็ตระเลี่ย อีกนัยหนึ่ง เราต้องรู้จักเอาประโยชน์
จากงานของท่านเหล่านั้น

ในสมัยพระนารายณ์นี้ ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่าง
กวีเรื่องนามมาหนึ่งท่าน คือ ศรีปราชญ์ เพราะ
พวกเรารู้จักกันดีแล้ว ศรีปราชญ์มีความสามารถ
แต่งโคลงได้ตั้งแต่อายุ ๑๒ และบางคราวบิดาแต่ง
ไม่ได้ กลับช่วยแต่งเสียด้วยซ้ำ แต่ความคะนอง
ของศรีปราชญ์มากไป ในที่สุดก็จบชีวิตลงด้วย
อาการอันน่าสงสาร ดังที่ทราบกันอยู่แล้ว

ในรัชกาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า ก็มีกวี
สำคัญอีกท่านหนึ่ง ซึ่งพวกเรารู้จักดี คือ สุนทรภู่
ท่านผู้นี้ก็อีก ที่มีชีวิตอันเศร้าและตกระกำลำบาก
ติดคุกติดตะราง แต่งงานของท่านก็ยังมีชีวิตอยู่จน
ทุกวันนี้

ภาษาของสุนทรภู่มีคตินำคติหลายข้อ เช่น “ทุกวันนี้มีทรัพย์เขานับถือ” “เอาเงินมัดดีดงานเหมือนอย่างแจ็ก ได้กินเล็กกินน้อยร่อยไร” หรือ “อันค่อนหมื่นคนกำหนดแน่ เว้นเสียแต่ใจมนุษย์สุดกำหนด หวังลวงล่องงงยั่วทั้งเลวลด ถึงคลองคดก็ไม่เหมือนใจคน” “อันข้าไทยได้ฟังเขาจึงรัก มันดอยศักดิ์สันอำนาจวาสนา เขาหน่ายหนีมิได้อยู่คู่ชีวา แต่วิชาติดกายจนวายปรมาณ” แต่มีภาษิตบทหนึ่งซึ่งทู่เดียวกันอยู่มาก “รู้อะไรก็ไม่รู้วิชา รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี” มีผู้คิดกันว่าสอนให้เห็นแก่ตัว ให้ลืมหน้าที่ แต่มีผู้แย้งว่า ท่านเทศการมีความรู้ ส่วนประโยชน์หลังนั้นเป็นคำประชดพวกที่เห็นแก่ตัวต่างหาก สุนทรภู่มิปฏิบัติตัวเองไว้มาก เรื่องปฏิบัติของสุนทรภู่นี้ ท่านบิดาข้าพเจ้าเคยเล่าให้ฟัง ข้าพเจ้าจำไม่ได้ว่าท่านได้มาจากหนังสือเล่มใด วันหนึ่งสุนทรภู่อ่านเสด็จพระมหากษัตริย์ทางชลมารค เข้าใจว่าในรัชกาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า พอถึงบ่อแม่แห่งหนึ่งรับสั่งว่า “ถึงบ่อแม่ ปืนภูต้องยื่นให้ปืนยิง” สุนทรภู่อ่านขึ้น แต่ปืนก็ไม่ยิง สุนทรภู่อึ้ง เลยกกราบทูลตอบว่า “ปืนก็ยิงภูต้องนั่งคอยฟังปืน” แล้วก็นั่งลงเป็นต้น ฟังระลึกว่าในสมัยนั้น พระมหากษัตริย์ทรงอำนาจสมบูรณ์ตามคุณวิเศษ ถ้ารู้มว่ามกราบทูลตอบไม่ได้ นั่งลงเฉยๆ อาจถูกเขียนก็ได้

หนังสือ *สามก๊กฉบับราชบัณฑิตยสภา* ก็น่าอ่าน ข้าพเจ้าเคยลองอ่านและทำความเข้าใจเหตุตอนที

เป็นปรัชญาหรือคติ จำได้เลา ๆ ว่ามีไม่น้อยกว่าสองร้อยแห่ง เวลานั้นก็ดูเหมือนมีผู้เขียนสามก๊กฉบับนายทุนและฉบับวิพาก เป็นต้น

พระราชนิพนธ์ ใน พระบาทสมเด็จพระปิยมหาราช รัชกาลที่ ๕ และพระบาทสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า รัชกาลที่ ๖ ก็น่าอ่าน เข้าใจง่าย ระวังใจให้รักชาติบ้านเมือง คิดสนองคุณชาติบ้านเมืองทุกวิถีทาง

สำหรับวรรณคดีของอังกฤษก็มีมากที่สุด ตายแล้วเกิดใหม่อีกหลายชีวิตก็อ่านไม่หมด วรรณคดีเหล่านี้ ถ้าผู้อ่านอ่านแล้วพยายามกลั่นกรองเอาแต่สิ่งดี จะทำให้จิตใจบริสุทธิ์ ใจงาม สมองดี มีความกระหายอยากเป็นคนดีอยากทำประโยชน์ให้แก่ชาติให้มากที่สุด

เนื่องจากวรรณคดีของอังกฤษมีมากมายหลายประเภท ที่เป็นนวนิยายก็มี ประวัติศาสตร์ก็มี จริยศึกษาก็มี โดยประพันธ์เป็นโคลงบ้าง กลอนบ้าง ร้อยแก้วบ้าง ฯลฯ ฉะนั้น ข้าพเจ้าจะขอยกตัวอย่างมาให้ดูสักสองราย ที่ผู้แต่งมีชื่อมาก ความจริงมีอีกมากมาย แต่ข้าพเจ้ายกมาเพียงสองท่าน ก็เพราะเห็นว่าเกินความจำเป็น

คนแรกคือเชกสเปียร์ พวกเราคงได้ยินชื่อท่านผู้นี้มาแล้ว เชกสเปียร์ตายไปแล้ว ๓๐๐ กว่าปี แต่ชื่อยังโด่งดังมาจนทุกวันนี้ และดังไปทั่วโลก ไม่เฉพาะเกาะอังกฤษ เชกสเปียร์เป็นจินตกรที่เรื่องนามที่สุด ไม่มีใครเสมอเหมือน บทประพันธ์ของเชกสเปียร์เต็มไปด้วยหลักปรัชญา

ทั้งสิ้น สอนให้รู้นิสัยมนุษย์ สอนถึงหลักศีลธรรม
ความกล้าหาญ ความเสียสละ ความรักอันแท้จริง
ความงามตามธรรมชาติ ความรักชาติ

เชกสเปียร์เขียนเข้าใจเรื่องรักชาติในเรื่อง
King John ซึ่งชาวอังกฤษตรายี่งักว่า

This England never did, nor never shall,
lie at the proud foot of a conqueror ซึ่ง
แปลว่าอังกฤษไม่เคยและจะไม่ยอมหมอบอยู่
แทบเท้าของผู้ชนะเป็นอันขาด ระหว่างสงคราม
ข้าพเจ้าเคยนั่งถึงประเทศไทย ตามวาจาของ
เชกสเปียร์และเขียนดังนี้ This Thailand,
many times overran, but never conquered
ประเทศไทยเรานี้ ถูกศัตรูย่ำยีหลายครั้ง แต่
ไม่เคยปราบเราได้

มีอีกคนหนึ่งชื่อ Samuel Smiles เขียนหนังสือสอนง่ายถึงหลักธรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับจริยศึกษา
ทั้งสิ้นประมาณ ๕—๖ เล่ม เป็นหนังสือที่อ่าน
แล้วไม่เบื่อ เราใจให้เราประพฤติดี คิดก้าวหน้า
พึ่งตัวเอง มีศีลธรรม โอบอ้อมอารี ละมุนละม่อม
อ่อนโยน แต่ไม่ใช่อ่อนแอ เป็นนักกีฬา สไมล์
เขียนหนังสือเหล่านี้ราว ๗๐—๘๐ ปีมาแล้ว และ
ก็ตายไปนานแล้ว แต่หนังสือของท่านมีอยู่ในห้อง
สมุดของชาวอังกฤษ ผู้ที่สนใจการอ่านหนังสือ
ทุกครัวเรือน หนังสือของสไมล์ได้ช่วยสร้างคน
ทั้งอังกฤษและต่างดาว ให้เป็นคนที่มีเจริญก้าวหน้าใหญ่โตมากหลาย

ประวัติศาสตร์ ข้าพเจ้าชอบอ่านมาก ความ
จริงท่านผู้ฟังแทบทุกท่านก็คงเรียน ประวัติศาสตร์
มาแล้ว แต่ข้าพเจ้าเอาความรู้สึกของข้าพเจ้ามาก
กล่าวคือ โดยมากเมื่อเวลาเราเรียนนั้น ยังเด็กอยู่
ถ้าตอนนี้เรามาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง จะได้
ประโยชน์มาก คำกล่าวที่ว่า ประวัติศาสตร์ย่อม
อุปติษฐานเป็นจริง จากประวัติศาสตร์ เราจะ
เห็นบทเรียนทุกด้าน ทางปกครอง ทางเศรษฐกิจ
และทางสังคมเป็นต้น ประวัติศาสตร์เป็น
ประโยชน์ เฉพาะอย่างยิ่ง นักปกครองและ นัก
กฎหมาย เช่น การจะวางโครงการปฏิรูปให้บ้าน
เมืองเจริญ บทเรียนในเรื่องนั้นมักจะหาได้มาก
มายจากประวัติศาสตร์ไม่เพียงในเรื่องนี้ ประวัติ
ศาสตร์ช่วยให้เรามีกำลังใจสร้างอุปนิสัยให้ดี ให้
สะอาด ให้ประณีต

ชีวประวัติ การอ่านหนังสือเกี่ยวกับชีวประวัติ
ของบุคคลสำคัญของโลก สำหรับความรู้สึกของ
ข้าพเจ้า ไม่มีหนังสือวรรณคดีใด ที่เร้าใจในทาง
ที่ดียิ่งกว่าชีวประวัติ การศึกษาชีวประวัติของ
บุคคลสำคัญของโลก ทำให้เราเห็นหลักสำคัญซึ่ง
ท่านผู้นั้นดำเนินชีวิต ทำให้มีความใฝ่สูงในทาง
ถูก ได้ปรัชญาต่างๆ และภาษิตจากท่านเหล่านั้น
เราสามารถจะสาวเอาได้ว่ามีอะไรอยู่เบื้องหลัง ที่
ทำให้มหาบุรุษเหล่านั้นเดินทางของท่านไปอย่าง
นั้นอย่างนี้ ทำไมท่านจึงสามารถกวาดสิ่งอุปสรรค
ไปได้ ท่านเหล่านั้นมีอุปนิสัยอย่างใด มีกำลังใจ
เข้มแข็งเพียงใด มีบริวารแวดล้อมชนิดใด เข้า

รับการอบรมการศึกษาอย่างใด ครอบงำชีวิตโดยมีความประพฤติดังใด การอ่านหนังสือประเภทนี้ บางทีเราไม่รู้สึกรู้สีกว่าเราได้กลิ่นเอาสิ่งดี ๆ เข้าไปหลายอย่าง

สำหรับมหาบุรุษของไทยเรา ตามประวัติศาสตร์ ก็มีพระมหากษัตริย์หลายพระองค์และรัฐบุรุษหลายท่าน ที่ได้นำชาติไทย ฝ่าอุปสรรคมาจนเรามีเอกราชได้อยู่ทุกวันนี้

สำหรับต่างประเทศก็มีมากหลาย ข้าพเจ้าขอยกประวัติมาให้ดูสามท่าน ซึ่งท่านคงจะได้ คือ ท่านแฟรงค์คิลิน โรสเวลต์ ท่านเซอร์ซิล และท่านมหาตมะกันที แต่ตามความเห็นของข้าพเจ้า ชีวิตประวัติบุคคลสำคัญที่สุดในโลกที่เราควรศึกษาก่อนก็คือพระพุทธเจ้า ซึ่งพอค้นคว้าหาศึกษาได้อย่างง่าย เพราะหลักฐานมีอยู่มากมาย เฉพาะอย่างยิ่งในภาษาไทย แม้ภาษาต่างประเทศก็มีแทบทุกภาษา ตามพระพุทธประวัติแสดงให้เห็นว่า สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้ง ๆ ที่พระองค์ทรงเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดาอย่างเรานี่เอง แต่ท่านทรงเป็นเอกอัครอัจฉริยะบุคคล สามารถปฏิบัติพระองค์ดีเลิศ หรือที่เรียกกันว่า perfect ทรงวางหลักปฏิบัติให้พวกเราปฏิบัติ เป็นหลักซึ่งไม่มีใครโต้แย้งได้ พระพุทธประวัติเป็นเครื่องจรรโลงใจให้เราซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชนพยายามประกอบแต่ความดี ส่งเสริมให้เราชำระจิตใจให้ใสสะอาด ส่งเสริมให้เรามีความหวังในชีวิตและศรัทธา

ท่านโรสเวลต์เป็นประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๙๓ จนถึงอสัญกรรมใน ค.ศ. ๑๙๔๕ เป็นประธานาธิบดีคนแรกที่สมัครและได้รับเลือกตั้งต่อถึงสามคราว

โรสเวลต์ไม่ใช่เพียงเป็นคนสำคัญที่สุดของสหรัฐอเมริกา แต่เป็นคนสำคัญของโลกด้วยเวลาตาย ทั่วโลกเสียดายอาลัย สำหรับในสหรัฐอเมริกา นักประวัติศาสตร์กล่าวว่าแทบทุกครัวเรือนร้องไห้ แม้ปรับทุกข์ทางการเมืองของโรสเวลต์เองก็ยอมรับว่า อเมริกาสิ้นคนดี โลกสิ้นคนดี เมื่อเป็นเช่นนั้นเราต้องค้นคว้าดูว่า บุคคลชนิดนี้ต้องมีดีอะไร อเมริกาและโลกจึงยอมรับนับถือและบูชา เท่าที่ข้าพเจ้าทราบ มีผู้เขียนชีวประวัติของท่านในแง่ต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า ๒๐ เล่ม ที่เขียนระหว่างท่านมีชีวิตอยู่ก็มี แต่ส่วนมากเขียนเมื่อท่านตายแล้ว

ปัญหาที่มีต่อไปว่า โรสเวลต์เป็นมหาบุรุษจริงหรือไม่ ข้อนี้ไม่มีปัญหา เพราะถ้าไม่เป็น โลกก็คงไม่สนใจในการตายของท่าน ก็อะไรเล่าที่ทำให้ท่านเป็นใหญ่ได้ ในข้อนี้ ต้องศึกษาถึงลักษณะประจำตัวของท่าน มีผู้อธิบายว่าท่านมีคุณสมบัติ ๕ ประการสำหรับเป็นรัฐบุรุษ คือ (๑) ความกล้าหาญ (courage) (๒) ชันดี (๓) สามารถค้นเส้นผมที่บังภูเขา ได้ ในเมื่อคนส่วนมากหาไม่ได้ มองเห็นการไกล (๔) มีหลักการปฏิบัติ อุดมคติตั้งมั่น (๕) รู้จักใช้คน มีผู้ตีความว่า บางทีเกรงใจคนแทนที่จะตอบปฏิเสธ

ก็ไม่กลัว แต่นี่ก็เป็นเพียงข้อเล็กน้อย และต้องไม่ลืมว่านักประวัติศาสตร์ยอมให้ว่า ท่านเป็นนักการเมืองที่เชี่ยวชาญที่สุด ในประวัติของสหรัฐอเมริกา จะเป็นการเสียเวลามาก ถ้าจะกล่าวยืดยาว แต่ขอสรุปว่า ที่ว่ากล้าหาญ คือท่านไม่เกรงใคร ในเมื่อท่านรู้ว่า conscience ของท่านใสสะอาด ท่านกล้ารับผิดชอบในเรื่องสำคัญ ๆ ท่านมีขันติอดทนต่อการใส่ร้ายต่าง ๆ ใจเยือกเย็น ที่ว่าท่านสามารถค้นเส้นผมบังมัญญาได้ ก็เพราะตามประวัติ มีหลายเรื่องที่พวกรัฐมนตรีขบไม่ได้ แต่ท่านขบได้ในเวลาไม่กี่นาที ที่ว่ามีหลักการอุดมคติดีงาม ก็คือท่านยึดหลักนี้และไม่เคยเดินนอกหลักเลย คือให้ทุกคนมีชีวิตเป็นสุข ไม่ว่าจะหญิงชายหรือเด็ก และท่านยังหวัง พยายาม ให้หลักนี้ไปถึงคนทั่วโลกอีกด้วย อยากให้ทุกชาติมีเอกราชอิสระ

มีผู้กล่าวว่าสหรัฐอเมริกายอมให้บุคคลที่เป็นเอกมหายุโรปของอเมริกาเพียง ๓ ท่าน คือ จอชวอชิงตัน อับราฮัม ลินคอล์น และแฟรงก์ลิน โรสเวลล์ และการที่โรสเวลล์มีวิถีชีวิตใหญ่โต ทำบุญคุณให้แก่ชาติมากมายได้นี้ เพราะเหตุหลายประการ อาทิ การอบรม มีเลือดโรสเวลล์ ซึ่งเคยเป็นประธานาธิบดีมาคนหนึ่งแล้ว และมีภริยาที่สามารถมากที่สุด หาดัวจับยาก และอีกนัยหนึ่งคือเมื่อหนุ่ม เคยรู้สึกปมด้อย เคยเป็นอัมพาต จึงมีมานะว่าจะต้องบากบั่นเป็นหัวหน้าประเทศให้ได้

ต่อมาก็มีเซอร์ วินสตัน เชอร์ชิล ของอังกฤษ ท่านผู้นี้ไม่เพียงคนอังกฤษ แต่โลกก็ยอมรับว่าเป็นมหาบุรุษ จริงอยู่ โลกยกย่องโรสเวลล์มากกว่าเชอร์ชิล แต่ในอังกฤษ เชอร์ชิลก็เป็นทีหนึ่งของอังกฤษ ไม่มีใครเทียบสำหรับในยุคนั้น ชีวิตของท่านผู้นี้พิสดารมาก ท่านเกิดในสกุลขุนนาง บิดาเป็นลอร์ด ปู่เป็น Duke แห่ง Marlborough ซึ่งสืบเชื้อสายมาแต่แม่ทัพที่มีชื่อเสียง แต่มารดาท่านเป็นอเมริกัน ตัวเองมีนิสัยชอบรบ เคยเข้า Public School ที่ Harrow แล้วไปเข้าโรงเรียนนายร้อยที่ Sandhurst สำเร็จเป็นนายทหาร เคยสมัครไปรบที่คิวบา ทั้ง ๆ ที่อังกฤษไม่ใช่คู่สงคราม และในขณะเดียวกัน รับจ้างเป็นผู้แทนส่งข่าวสงครามให้หนังสือพิมพ์อีกด้วย ต่อมาไปรับราชการที่อินเดีย อาสาไปรบพวกบัวร์ที่อาฟริกาใต้ (เล่าถึงเรื่องหนีจากค่ายเชลย) ต่อมาคิดเล่นการเมือง เป็นสมาชิกพรรคคอนเซอร์เวทีฟ แล้วย้ายไปลิเบอรัล แล้วกลับมาเข้าคอนเซอร์เวทีฟอีก ในเรื่องย้ายพรรคนี้ มีผู้ติเชอร์ชิลว่าไม่แน่นอน แต่มีผู้แก้แทนว่า เชอร์ชิลเป็นคนถืออุดมคติอย่างแรงกล้า เมื่อไม่สามารถให้พรรคมีความเห็นด้วย ก็ลาออกจากพรรค พุดถึงนโยบายการเมือง จริงอยู่ เชอร์ชิลเป็นคอนเซอร์เวทีฟ ชอบมีเมืองขึ้น ชอบประเพณีเดิมเกลียดพวกเลเบอร์ ซึ่งถือนโยบายสังคมนิยมมาก แต่ถ้าพุดถึงในฐานะเป็นมหาบุรุษรักชาติแล้ว เชอร์ชิลไม่เป็นรองอังกฤษคนใด

เนื่องจากเซอร์ซิลมีกำลังใจและมี character แข็ง
จะนั้นในเวลายามปกติ บ้านเมืองสุขสบาย
ราษฎรจึงมักไม่ยอมให้รับใช้ชาติ เพราะเกรง
จะรบตะบัน แต่เวลาคับขัน เป็นต้องกลับเข้ามา
ทุกคราว และก็นำชาติชนะด้วย เซอร์ซิลเป็น
ศิลปิน ช่างเขียน นักประพันธ์ และไม่ไฮ้สักแต่
ว่าเป็นอย่างธรรมดา แต่เป็นศิลปินชั้นฝีมือ
เซอร์ซิลเป็นคนเด็ดขาด ฝีปากคม ถ้อยแถลง
ของท่าน คนชอบฟัง เข้าใจพูดตรงตรงใจ
คน ตัวอย่างตอนเข้ารับเป็นนายกรัฐมนตรีใน
สงครามโลกคราวที่แล้ว ไปแถลงต่อสภาสามัญ
ว่า “ข้าพเจ้าขอแถลงกับสภาอย่างเดียวกัน
กับท่านรัฐมนตรี ที่มาร่วมคณะข้าพเจ้า ว่า
ข้าพเจ้าไม่มีอะไรจะให้ นอกจากโลหิต งาน
น้ำตา และเหงื่อ” คำพูดของท่านกินใจสภา
และประชาราษฎร์ชาติ ถึงกับถือเป็นภาษิตประจำ
ประเทศ เมื่อท่านถึงอสัญกรรมเมื่อสองปีมานี้
ทั่วโลกก็แสดงความไว้อาลัย

มหาตมะคานธี ท่านคานธีนี้ ก็อีกผู้หนึ่งที่ไม่
เพียงอินเดียนับถือว่าเป็นมหาบุรุษ แม้โลกก็ยอมรับ
เคารพนับถือ จริงอยู่ การที่อินเดียได้เอกราช
เร็ว ๆ นี้ เพราะความสามารถของรัฐบุรุษอินเดีย
หลายท่าน เพราะความใจกว้างของอังกฤษ แต่
ผู้ที่ควรได้เกียรติมากที่สุดคือท่านคานธี ท่านคานธี
เกิดใน ค.ศ. ๑๘๖๙ เป็นเชื้อชาติฮินดู ในสกุล
เวศย์ หรือพ่อค้า ที่พอมืออื่นจะกิน อายุ ๑๘ ไป
เรียนกฎหมายที่อังกฤษ เป็นเนติบัณฑิตของ

Inner Temple กลับมาว่าความที่บอมเบย์ ใน
ค.ศ. ๑๘๙๓ ถูกส่งไปว่าความที่อาฟริกาใต้ การ
ไปอาฟริกาใต้ครั้งนี้ ได้เป็นเหตุให้เปลี่ยนวิถี
ชีวิตของคานธี คานธีไปพบสภาพของเพื่อนร่วม
ชาติในประเทศนั้น อยู่ในอาการอันน่าสงสาร
ทั้งด้านสังคมและการเมือง เพราะถูกเจ้าของ
ประเทศกดขี่กีดกันยิ่งกว่าอยู่ในอินเดียเสียอีก คานธี
จึงเลิกว่าความ เงินทองมีเท่าใดสละหมด และ
อยู่ในอาฟริกาใต้ถึง ๒๐ ปี ตั้งตนเป็นหัวหน้า
ช่วยพวกอินเดีย โดยเรียกร้องขอความยุติธรรม
และชักชวน ไม่ให้คนอินเดียร่วมมือกับรัฐบาล
คานธีถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม จากรัฐบาลอาฟริกา
จำคุกหลายครั้ง จนกระทั่งรัฐบาลอาฟริกาถอน
ตาม แต่ก็ยังกดไว้มาก แต่พอถึงสงครามโลก
ครั้งที่หนึ่ง คานธีกลับร่วมมือกับรัฐบาลอังกฤษ
ในการพยาบาลอาสาสมัคร เสรีสงครามแล้ว
คานธีกลับมาอินเดีย เริ่มชักชวนให้ชาวอินเดีย
ขอปกครองตนเอง คานธีไม่ชอบรุนแรง ชอบ
ใช้การแข็งสิทธิโดยวิธีสันติ (Civil Disobe-
dient) การไม่ร่วมมือ (แล้วจึงกรรณทหนักับ
จันทร์ไกล) พวกสานุศิษย์เห็นด้วย ลาออกจาก
ราชการมากหลาย มาสนับสนุนท่าน ท่าน
ชักชวนให้เด็กออกจากโรงเรียนรัฐบาลให้หมด
และไม่ซื้อของอังกฤษ เพื่อแสดงว่าอินเดียก็ทำ
ของได้ ท่านเริ่มทอผ้าใช้เอง ท่านแนะว่าอินเดีย
จะแข็ง ต้องไม่แยกกัน พวกอิสลามกับฮินดูควร
ร่วมกันได้ ควรเลิกชั้นวรรณะ (แล้วจึงข้ามทุ่ง)

ของอินเดีย) ควรห้ามการตีมีสุร่าอย่างเด็ดขาด และท่านคันธีมีคุณความดีที่สุด คือ หลังก่อนใดที่ท่านประกาศออกไป ท่านยึดปฏิบัติจนอวสานแห่งชีวิต ในที่สุด ชาวอินเดียทุกชั้นทุกเชื้อชาติพากันขนานนามท่านว่า “มหาตมะ” ซึ่งแปลว่า “วิญญาณอันใหญ่ยิ่ง” และโลกก็รู้จักท่านด้วยนามอันนี้ เนื่องจากท่านเป็นหัวหน้าสำคัญ จึงถูกจับหลายครั้ง แต่ในที่สุดก็ต้องปล่อยรัฐบาลอังกฤษได้ตั้งกรรมาธิการขึ้นพิจารณา เพื่อให้อินเดียปกครองตนเองหลายครั้ง แต่กรรมาธิการก็ไม่เสนอให้เอกราชเด็ดขาด พวกอินเดียจึงฮือกันขึ้นอีก ชัดขึ้นต่าง ๆ เช่น ไม่ยอมปฏิบัติตามกฎหมาย (เล่าเรื่องวาทะเกส) รัฐบาลอังกฤษจับคนอินเดียเข้าคุกประมาณ ๕๐,๐๐๐

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สองที่แล้ว ญีปุ่นตีพม่าได้ กำลังทำท่าจะเข้าอินเดีย คันธีประกาศไม่ต่อต้าน (non-resistance) แต่ให้ต่อต้านโดยสันติวิธี ในขณะที่เดียวกันก็ขอเอกราชกับอังกฤษ ครั้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๖ พรรคเดเบอร์ได้เป็นรัฐบาล จึงมีการเจรจากันขึ้น และตกลงกันที่จะให้อินเดียปกครองตนเอง

ท่านคันธีเป็นอัจฉริยบุคคล หาผู้เสมอเหมือนได้ยาก นโยบายของท่านคือ อยากให้อินเดียได้เอกราช อยากให้เพื่อนร่วมชาติ ไม่ว่าเชื้อใดมีความสุข อยากให้มนุษยโลกมีความสุข ไม่ฆ่าฟันกัน แต่การที่จะลุดจุดประสงคันนี้ ต้องไม่ใช้กำลัง ท่านปฏิเสธความสุขทุกอย่าง ไม่ยอม

ใช้ของ แม้แต่เป็นของธรรมดา สำหรับชีวิตท่านใช้ผ้าถุงสองสามผืน พันกายตลอดชีวิตของท่าน ตั้งแต่เล็กกว่าความ ในชีวิตของท่าน ท่านถูกจำคุกหลายครั้ง เพราะทำความดี อดอาหาร ๑๕ ครั้ง จนเกือบสิ้นชีวิต เพื่อเรียกร้องความร่วมมือให้ชาติ ไม่ตีมีสุร่า ไม่สูบบุหรี่ แต่มหาบุรุษชั้นต้อย่างนี้ ก็ยังถูกคนใจ คนบ้าบอดชบฆ่าตาย

พูดถึงเรื่องการอ่านหนังสือ ข้าพเจ้าเคยไปรับราชการใน ๓ ประเทศด้วยกัน คือ ญี่ปุ่น อังกฤษ และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เท่าที่สังเกต ประชาชนใน ๓ ประเทศนี้ นิยมการอ่านหนังสือมากกว่าเรามาก ที่สุดคือนักข้าพเจ้ามากที่สุดคือ ไม่ว่าในรถโดยสาร รถใต้ดิน รถไฟตามถนนหนทาง จะพบคนอ่านหนังสือแทบทั้งนั้น ตามร้านขายหนังสือก็แน่นไปหมด มีผู้เล่าว่าที่ร้านขายหนังสือในถนนแชรริงครอส กรุงลอนดอน ร้านหนึ่งมีชายคนหนึ่ง จะโดยไม่มีเงินซื้อหรือเสียดายเงินก็ไม่ทราบ ทุก ๆ วันเวลาบ่ายโมง จะมาที่ตู้หนังสือเก่ามุมร้าน แล้วก็หยิบหนังสือที่อ่านและค้นไว้ตั้งแต่วันก่อน แล้วก็ยื่นอ่านจนเกือบบ่ายสองโมง ก็ค้นไว้ แล้วก็ไปทำงาน รุ่งขึ้นก็มีอีก อีกรายหนึ่งเป็นชายชรา มีทรัพย์สินมาก แต่ไม่ชอบจ่ายทรัพย์สิน ทุกๆ ครั้งเดือนจะมาที่ร้านนี้ ค้นหยิบหนังสือไปสองสามเล่ม แต่ไม่จ่ายทรัพย์สิน เจ้าของร้านคอยเฝ้าดู แล้วก็จحدไว้ว่าหนังสืออะไรบ้าง ราคาเท่าใด

แล้วก็ส่งบิลล์ไปเก็บกับเลขานุการ ๆ จะรับส่งเช็คมาชำระทุกครั้ง ไม่ได้เลี้ยง ถ้าท่านเป็นนักเลงหนังสือ ท่านจะรู้ว่าใจของนักหนังสือด้วยกันไม่ชอบให้ใครยืมหนังสือ เพราะเกรงผู้ยืมไม่คืน ไม่ใช่ตั้งใจจะโกง แต่บางทีก็ลืมบ้าง หรือเป็นหนังสือดี ก็เก็บไว้ ถ้าข้าพเจ้าจำไม่ผิด ดูเหมือนนักเขียนฝรั่งเศสเรื่องนามชื่อ Anatole Franoe วันหนึ่งมีผู้มาขอยืมหนังสือท่าน ๆ ปฏิเสธ และกล่าวว่าฉันให้เธอไม่ได้ เดียวไม่คืน ไปดูหนังสือในตู้ฉันเถอะ มีมากมายที่ฉันขอยืมมาและก็ยังไม่ได้คืนเจ้าของ

โดยสรุป ตามประสบการณ์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเห็นว่า การอ่านหนังสือในยามว่างเป็นกิจกรรมอันหนึ่งซึ่งทำให้ชีวิตเพลิดเพลิน จิตใจดี ได้ความรู้ในวิชาการทั้งหลาย และคิดประกอบแต่กุศลกรรม

สวัสดิ์

เมื่อ ฯ พณ ฯ คิเรก มัชฌาม กลับจากรับราชการที่กรุงบอนน์ ได้รับเชิญจากสถานวิทยุแห่งหนึ่งให้ไปพูดเรื่องงานอดิเรก แต่เมื่อขณะนั้นเครื่องเสียงเสีย เลยหาได้พูดไม่ นายทองเดิม โกมลสุกรี ค้นได้ค้นฉบับเพื่อท่านถึงแก่อนิจกรรมแล้ว บรรณาธิการจึงขออนุญาตจากทายาทมาลงพิมพ์ ด้วยยังไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อนเลย

การตีพิมพ์หนังสือนี้เท่ากับเป็นการแสดงคารวะตักการแก่ท่านผู้ที่อนุญาตให้สำนักพิมพ์ตีพิมพ์หนังสือทางวิชาการเล่มสุดท้ายของท่าน โดยไม่คิดลิขสิทธิ์เลยอีกด้วย และขอเขียนนจะขอให้เราเห็นว่า นายคิเรก มัชฌาม มีความถึกความอ่านเป็นประจำมาก ในเรื่องการค้าเงินชีวิต คงจะเห็นได้ว่าท่านเข้าถึงความสัจจริง ความมีวิวัฒนาการที่วิเศษสุดเสมอๆ สดกับชีวิตจริงของท่าน หนังสือมีอิทธิพลต่อท่านอย่างไร ก็พอจะทราบได้จากเรื่องน หงษ์น้อยเรื่องซึ่งพ้องคล้องกับนามท่านอีกด้วย ข้อความตัวจริงในวงเล็บนั้น ท่านเตรียมไว้ว่าจะไปพูดปากเปล่าขยายความนำเสียคายที่เราไม่อาจทราบ เกิดคล้ายกับเรื่องปลัดน้อยนั้น ๆ แล้ว และแม้ท่านผู้นี้จะไม่ใช่นักวรรณคดี แต่ก็ให้ความรู้ใหม่ๆ ที่สำคัญอันเกี่ยวข้องกับภูมิภาคของสุนทรภู่

บ.ก.

นักเลงหนังสือ ต้องการหนังสือไทยหรือเทศ หาซื้อหรือส่งซื้อได้ที่

ศึกษาตสยาม

๑๓๑๕ ถนนพระรามสี่ วงเวียนสามย่าน ตรงข้ามประตูวัดหัวลำโพง

หนังสือทุกเล่มที่เอ่ยไว้ใน *ปริทัศน์* นี้จำหน่ายที่

ศึกษาตสยาม

บุคลิกการศึกษาคณะ ของ ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ ของ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ จำกัด

สันทัดสนและส่งเสริม
นักเรียน นิสิต นักศึกษา
ที่เรียนดีแต่ขาดแคลน
ทุนทรัพย์ ทั่วปรมาเขต
เป็นประจำทุกปี

ทุกข์ที่แผดเผา

๑ เคยคิดเป็นครูเหมือนผู้อื่น
พ่อแม่พี่สาวร้างสะคราญ
บ้านทั้งบ้านร่ำร่ำมรมเยศ
ไม่เคยรู้จักศัตรู
มากมายมวลชนกนผกหน้า
ดนตรีแห่งความเบิกบาน

๑ นัยว่าเป็นลูกชายสุดท้อง
สร้างแววโลดโผนในดวงตา
ชีวิตต้องการเคลื่อนไหว
วันนี้เป็นวันบ่ายขึ้น
หลบเสียงอ่ำลาอาชีพครู
ลึกลงไปมันคือความทุกข์
อ่อนหวานอบรมเมื่อวัยเยาว์
บางครั้งมองอดีตเหมือนม่านดำ

ที่ตื่นตาเข้าไปในบ้าน
ทุกคนทำงานอาชีพครู
ไร้ซึ่งอาเพศมาสิงสู่
แถมไม่เคยรู้มีหมู่พาล
อ่อนแออ่อนอิริยาเว่ยหวาน
ประเลงเพลงกล่อมบ้านตลอดมา
วันคืนร่ำร้องเรียกหา
ปรารถนาเทียบโลกในอ้อมต้น
ผลัดตัวเองมากวันจะถือศีล
ดูระบบทมิฬพื้นชาติยุค
ไปสู่กลางสนามความสนุก
เสียดชุกบัตขับสาริยา
เก็บไว้ในกระเป๋าหุ้มพรำ
สะท้อนคำของแม่กลางคราว

๑ เดียวตายดูจไม่ไ้ฝั่ง
เดินดินแค้นมองคูควาว
ร้อนร่านปานไฟสุ่มหัว
พลังเพลิงพล่านพลาตหวาดเกรง

๑ คิดถึงดวงตาดำดำ
ร่ำรอโอกาสจะกลับมา

๑ หากจะขออะไรกันได้บ้าง
สองจงหยิบยื่นความอ่อนโยน
ครูเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับเด็ก
เป็นสิ่งเดียวที่ต่างคนต่างรู้
ยุคเราไร้ความหวังในวันนี้
ถ้าเส้นจากปลายดินสอดสะกิดใจ

กำลังปวดเจ็บเห็นบนทรวง
เคียดคลั่งเหม็นคาวตัวเอง
ไฟชั่วแลบเลียข่มเหง
สารพัดยาเยงบีทา

คิดถึงน้ำคำไร้เตียงสา
โอกาสของชาติหน้าแลฟ้าโพ้น

หนึ่งขอให้วางความผัดผ่อน
สามอย่าเป็นโจรในร่างครู
เด็กเล็กเล็กเป็นสิ่งเดียวที่เหลืออยู่
หวังจะให้กอบกู้สิ่งที่เสียไป
ความหวังไม่มีที่ผู้ใหญ่
ก็อาจหวังว่าจะได้ผู้ใหญ่ดี

บรรลัษณ์ บุนปาน

Dine at

interior decor created by VPO

Sbai-thong

And re-live the splendor of Siam in the olden days. Sbai-thong awaits you with meticulously prepared Siamese dishes and classical dances as enjoyed by the nobility centuries ago.

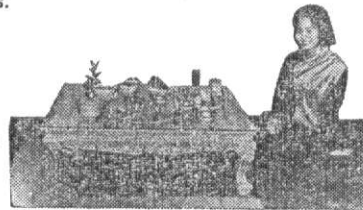
LUNCHEON: 12.00-14.00 HRS.

DINNER : 19.30 HRS. ONWARDS

Fully Air-Conditioned

SHOWTIME : 21.15 HRS.

SBAI-THONG
RAJPRASONG
SHOPPING CENTRE
RES. TEL. 58080

We also cater for dinner in your own residence in the elegant Sbai-thong style.

FOR TAXI สไบทอง 1-3
ศูนย์การค้าราชประสงค์

THE RELATIONSHIP BETWEEN POPULATION AND THE ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT OF THAILAND

HENRY F. McCUSKER

Introduction

The subject of this paper is the relationship between population growth and economic and social development. This is a very complex, but interesting, problem from the analytical point of view. And it can be a vitally important problem from the economic and social policy formulation viewpoint. Population dynamics are extremely complicated because there is a reciprocal relationship between changes in population growth and composition and socio-economic development. This means that demographic changes can influence national development, and national development can also influence the population situation. The two influences are closely interrelated and it is very difficult to clearly distinguish one from the other at any point in time in a nation's development.

It should be noted at the outset, however, that most of the research on this subject has concentrated on the impact of population growth on social and economic development, since this has been found to be the major direction of effect. One study which examined the opposite effect, of economic development upon population change, concluded that the influence of socio-economic variables upon the demographic features of a society is very much smaller than the effect of population growth upon economic development. [1, p. 337]

Before proceeding to the specific analysis of population and socio-economic development in Thailand, it will be worthwhile to discuss the major sets of relationships involved in the two cases: (1) of demographic influences on socio-economic development, and (2) of socio-economic development on population dynamics.

The Influence of Population Growth on Social and Economic Development

The British Classical Economists, particularly Parson T.R. Malthus and David Ricardo, were greatly concerned about population as a variable in their theories of economic growth. They were not so much interested in the "optimum" size of population as they were in the general forces that determine population size. The British Classical economists contended that, as the size of the population increased, food resources would be unable to keep pace with population growth and the death rate would rise through starvation and malnutrition. As the death rate rose, the size of population would fall and food consumption per capita would increase. The greater availability of food per person would then cause population to increase in size until it again outran food resources. In essence, then, natural resources would determine the equilibrium population.

The dismal population predictions of Malthus and Ricardo did not materialize in Europe for two major reasons: (1) many Europeans migrated to other parts of the world in the 19th and 20th Centuries and this considerably reduced the population pressures in Europe, and (2) inventions and innovations arising from the Industrial Revolution resulted in huge technological and productivity increases in Europe which kept production ahead of population. Therefore, the Malthusian and Ricardian analysis, while it has not been valid for the advanced industrialized countries, is relevant to the presently underdeveloped countries whose populations appear to be outrunning available food supplies. The theories of the British Classical economists, which were neglected from the 1800's until the end of the World War II, have now been revived and extended. One of these present-day adaptations in the "optimum" population theory. [2, pp. 345-357].

The "optimum" population theory is an attempt to link population size with economic development. This theory states that, up to a certain optimum point, a population of a certain size may be less than "optimum", in terms of per capita income, for the country concerned. That is, by adding more people the country in question could produce more goods and services and earn more income per capita. After reaching a certain "optimum" population size, however, the combination of capital, labor, land (and other factors of production) becomes less productive, due to the economic "law of diminishing returns", and additional persons begin to consume more goods and services than they produce. At the point when an extra (marginal) person in population subtracts more in consumption than he adds through production, a condition of "over-population" exists. This "optimum" population thesis is essentially a static analysis, rather than a

dynamic one. As some of its critics have pointed out:

The basic defect in analyzing the effects of population growth by considering alternative sizes alone is that such a scheme of analysis ignores the dynamic effect of change in population size or rate of population growth.
[3, p. 19].

The change in population size (the growth rate of population) is a result of changes in birth rates or death rates, or both (barring significant migratory movements). The rate of growth, rather than the absolute size of the population, is important because it can necessitate a higher level of needed investment to achieve or maintain a desired per capita income target. The important point is that faster population growth usually requires a greater supply of investible resources, which means that consumption must be lowered and savings raised. In the underdeveloped, low income countries, this lowering of consumption and raising of savings is very difficult, especially when the percentage of the average individual's income spent on food is so high. And when investment capital is not forthcoming at the same rate as the population growth rate, the nation's economy may have to divert more productive investment to duplicate existing facilities (especially schools, hospitals, community services and other types of social welfare institutions). Such diversion stands in the way of increasing the capital available for each worker in the labor force, and can result in lowering per worker productivity in the economy. The rate of growth of population, then, is as important a factor in influencing economic development as the size of the population. A third, and related, aspect is discussed below.

The third factor that should be considered is the age distribution of the population. This is an important economic consideration because it determines

the so-called "dependency ratio", the ratio of dependents to nondependents in the society. Children under 15 years of age and men and women over 60 are usually classified as dependents in the less developed countries. When birth rates are as high as they are in many of the less developed countries (40-45 per 1,000), there are many people who are too young to work. And, as death rates decline, more people live beyond the age of 60, the retirement age. As a result, a comparatively small fraction of the population in low-income countries are in the productive labor force. As one analyst of the problem states it:

To be brief, too many consumers are being supported by too few producers, and low intake levels are the result. The rather low ratios of labor force to total population, so typical of under-developed countries, are both a cause and a consequence of poverty. [1, pp. 356-357].

With reduced birth rates a higher fraction of the population would be eligible for productive work, and less capital would have to be diverted away from uses that directly augment the productivity of the labor force of welfare and social overhead programs.

The Influence of Social and Economic Development on population Growth

The optimistic observer of world demographic trends today contends that economic and social development (and particularly technology) will ultimately reduce the high population growth rates found in many of the less developed countries. [4, pp. 310-327]. Historically, the agrarian societies have been characterized by high birth rates and high death rates. As the society makes the transition from the low productivity, subsistence, non-monetized stage to one that is more productive, urbanized, market-oriented,

and innovative, the death rate tends to fall. The major cause of the recent decline in death rates, of course, has been the introduction of public health innovations since World War II. But even during the 1800's there is evidence that improved medical and health practices of colonial administrations were lowering death rates in a number of agrarian societies.

At some later time, with a lag of from a decade to several generations depending on the society involved, the birth rate tends to fall. The response of birth rates to economic development is much slower than that of death rates because any alteration of the former requires major cultural, social, and attitudinal adaptations. The latter requires more easily administered and relatively cheap medicine, insecticides, and sanitation improvements.

The major unresolved question remains: will the historical experience of falling death rates, followed after some time interval by declining fertility rates, also hold true in the future? Several factors differentiate the present from the past as far as the influence of economic development on population is concerned. One is that death rates are declining more precipitously today than they ever did earlier in the world's history. The reasons for the decline, as was stated earlier, are exogenous (due to public health measures) rather than induced by socio-economic development. Second, the population growth rates that are being experienced by some of the under-developed countries (including Thailand) are higher than were ever experienced by the countries that are now developed. And, lastly, there is the very serious question of whether the present high rates of population growth will ever allow the socio-economic development that could eventually reduce fertility. From the discussion up to this point, it seems clear that the influence of population on

socio-economic development is more marked and predictable than the influence of social and economic development on fertility.

In the remainder of this paper some of these considerations will be discussed as they offers Thailand is future development.

General Demographic Characteristics of Thailand

POPULATION SIZE, AGE DISTRIBUTION, AND URBANIZATION RATE

The 1960 Census was the most recent census in which population statistics were compiled in Thailand. The total size of the population in that year was 26.9 million. In 1963 the population was estimated to be 28.8 million, and at present is about 33.2 million people. These figures compare with a population estimated at between 5 million and 6 million in 1850, 8.3 million in 1911 (at the time of the first population census) and 17.4 million in 1947. [5. p. 2].

Approximately 90 per cent of Thailand's population lives in rural areas. Of the remaining 10 per cent who live in major population centers, about three-fourths live in the Bangkok-Thonburi area. Urbanization is increasing rapidly, however. Between 1947 and 1960 the population of Bangkok-Thonburi increased 118 per cent while the population of the Kingdom as a whole rose 50 per cent. Rapid urbanization will undoubtedly continue to create severe problems in transportation, sanitation, housing, and education in the future.

In 1960 there were 13.5 million males and 13.4 million females in the population, which is a normal sex ratio of males to females. A characteristic of Thailand's population that is noteworthy, however, is the present high proportion of the population under 15 years of age. According to the 1960 Census 21.1 million (or 45 per cent) of the total

population of 26.9 million were children under the age of 15. This is a very high percentage of children in the total population, and is even higher than in India which has about 40 per cent in the under-15 age group. This large proportion of children to total population in Thailand is mainly the result of high fertility and recent declines in infant mortality, and has important implications for education and social welfare.

The number of Thais over 60 years of age numbered 1.2 million in 1960; combining these persons with the children under 15 gives the so-called "dependent" population of 13.3 million. This leaves 13.6 million people in the working age category of 15-59 years of age. A rough calculation of the dependency ratio of non-earning dependents to earners in Thailand is .98. This means that each person working in the labor force must (on the average) support one person who is outside the labor force. In the developed countries one person in the labor force supports substantially less than one "dependent" person.

FERTILITY AND MORTALITY RATES

The dynamics of population size, rate of growth and composition are the end product of trends in fertility, mortality and migration. The present crude birth rate in Thailand, based on adjustments of the 1960 Census, is about 43 per 1,000 [6, p. 39]. This level of fertility is slightly lower than the levels experienced in the late 1930's and early 1950's, but is higher than the level of the World War II years. There are at present no indications of any immediate decline in fertility from the present rather high level.

The level of mortality in Thailand was estimated from the 1960 Census to be 13 per 1,000, but now is about 10 per 1,000. This is a sharp decline from 31 per 1,000 in the early 1930's and 22 per 1,000 in the early 1950's. Thailand's experience

with mortality is typical of many of the less developed countries which have effectively utilized public health measures such as insecticides, antibiotics, and sanitation techniques.

MIGRATION

Immigration and emigration are on no longer significant influences on the growth and composition of Thailand's population. (5, p. 2). The heavy immigration of the 1947 quota system. According to the 1960 Census, the number of alien nationals registered in Thailand was 400,000, or about 1.5% of the total population.

RATE OF POPULATION GROWTH

The fertility and mortality rates presented earlier result in a present population growth rate of about 3.3 per cent per year. At this rate, the population of Thailand will just about double in 20 years. It is enough at this point to say that Thailand has a population growth rate that ranks among the highest in Asia, but below that of many Latin American countries.^{1/}

DATA COLLECTION PROBLEMS

The problems of collecting demographic data in Thailand should be discussed at this point, since undercounting of the population may have occurred in both the 1847 and 1950 Censuses [8, p. 4]. A system of compulsory registration of births, deaths and still-births for the entire Kingdom has existed since 1917. Births are supposed to be registered within 15 days and deaths within 24 hours in the district or municipal area where the event occurs. One study has

estimated that only about 40 per cent of deaths of children under 10 years are registered as compared with 70 per cent of death [10]. A more recent study, already to, estimated a 25 per cent under-registration of births and 40 per cent under-registration of deaths [6]. In order to remedy the present shortcomings in the vital registration system, the National Statistical Office is undertaking a Survey of Population Change to obtain reliable estimates of birth and death rates (by age and sex) to measure under-registration of births and deaths, and to investigate age and sex biases in the vital registration data [8, p. 5].

A preliminary tally of the results of the Survey of Population Change indicates that the crude birth rate in Thailand may be 46 per 1,000 (compared to the 1960 Census figure of 45) while the death rate may be close to 13 per 1,000 (which was the figure derived from the 1960 Census). The Survey also indicates that the official registration system fails to cover about 30 per cent of all births and about 44 per cent of all deaths [8, p. 11]. It is anticipated that the continuing Survey of Population Change will improve the precision of growth rate estimates.

The effects of Population Growth on Thailand's Social Development

In this section of this paper the likely implication of population growth on Thailand's socio-economic development will be analyzed. Several charts are presented in which the effects of two population estimates are traced. One population estimate assumes a continuation of Thailand's present high population growth rate. The other lower, estimate assumes a reduction in the population growth rate that could be achieved if measures were taken to lower the birth rate. Chart I below shows the trend in Thailand's population from 1910 to the year 2000.

^{1/} Nicaragua, Dominican Republic, El Salvador, Costa Rica, Ecuador, Paraguay, Peru, Venezuela, Cambodia, Israel, and Libya are growing at rates more rapid than Thailand. The population of the Philippines and Honduras are increasing at about the same rate, while Malaysia, Singapore and Ceylon are experiencing growth rates slightly lower than Thailand's. (7, p. 160-64).

CHART I
Population Growth in Thailand
1910 to 2000

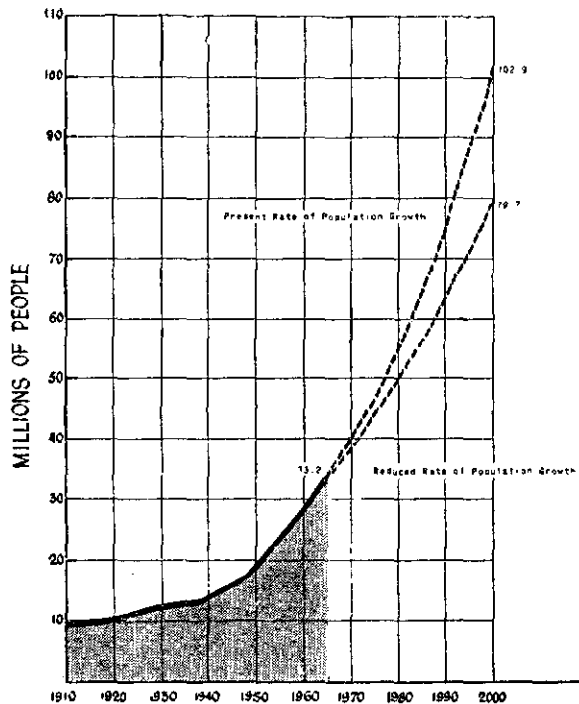

Chart I shows that the population of Thailand has been growing at an increasingly rapid rate. It is estimated that there were 6 million people in 1850. In 1911, when the first official Census was conducted, there were about 8 million people in the Kingdom. By 1947 the population had more than doubled, and today, with over 33 million people it has almost doubled again (5, p. 2). If the current rate of growth continues, there will be about 64 million people in Thailand in 1986 and 103 million in the year 2000.

The low population projection in Chart I (called the "reduced rate of population growth") assumes a 10 per cent decline

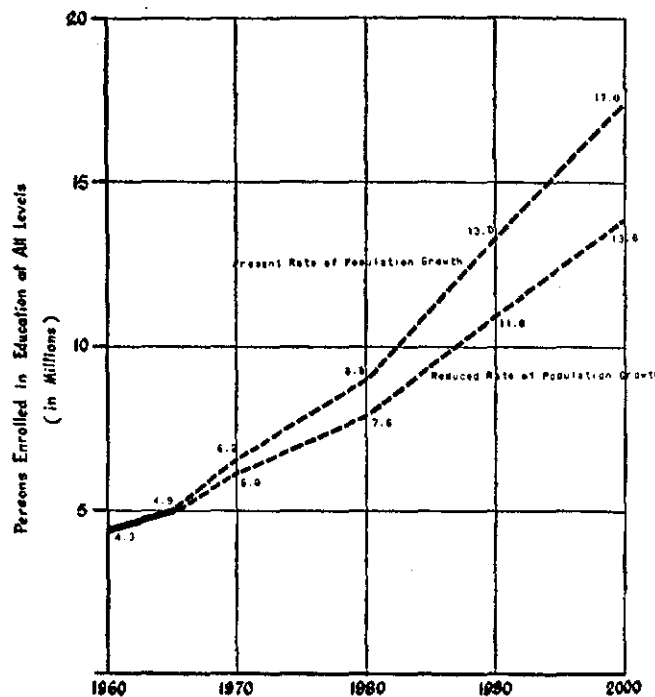
in the population growth rate during each 5-year period 1970 to 2000. This would reduce the growth rate from the present 3.3 per cent level to 1.8 per cent, a 53 per cent decrease in the rate of growth over the 30-year period. This assumption, which is an optimistic one, is based on the growth rate reduction targets set for family planning programs in countries such as India, Pakistan, Korea, and Malaysia. It is felt that such a decline in population growth might be feasible in Thailand if a concerted effort were made to provide family planning services throughout the Kingdom in the immediate future. The population projections shown in Chart I are the ones on which all other charts in this paper are based.

**EFFECTS OF POPULATION
GROWTH ON THE LABOR FORCE**

Chart II below shows the effect of population growth on the labor force in Thailand. That is, it presents a rough picture of the present and estimated future number of persons of working age

based on the two population projections presented in Chart I. It shows the increase in number of new jobs that will have to be created in Thailand's economy if the new entrants into the labor force are to be employed.

CHART II
The effect of population growth
on the labor force
(INCREASE IN NUMBER OF NEW JOBS
THAT WILL HAVE TO BE CREATED)

The Chart indicates that the present employed labor force is about 16 million persons. By the year 2000 the number of persons of working age will total 44 million person if the present population growth rate continues, and 34 million if the population growth rate is reduced. This means that almost three times as many people will be trying to find jobs in

the year 2000 as were seeking employment in 1960, if the high population is realized. The high population estimate will require about 28 million new jobs to be created during the next 35 years. The low projection will require will place a very heavy burden on Thailand's economy since its industrial sector is not large in terms of employment and many industrial

facilities are of the capital-intensive type. If industry cannot provide jobs at a rate which is as fast or faster than population growth, then new entrants to the labor force must try to find employment in non-industrial (primarily agricultural or service) activities where low productivity underemployment already exists.

EFFECTS OF POPULATION GROWTH ON EDUCATION

The effect of population growth on educational enrollments is shown in Chart III below. The chart shows the present and estimated future number of persons who will be seeking education in Thailand. All educational levels, from primary school through university, are included in the total enrollment figures.

CHART III
The effect of population growth on educational enrollments
 (INCREASE IN THE NUMBER OF PERSONS SEEKING EDUCATION)

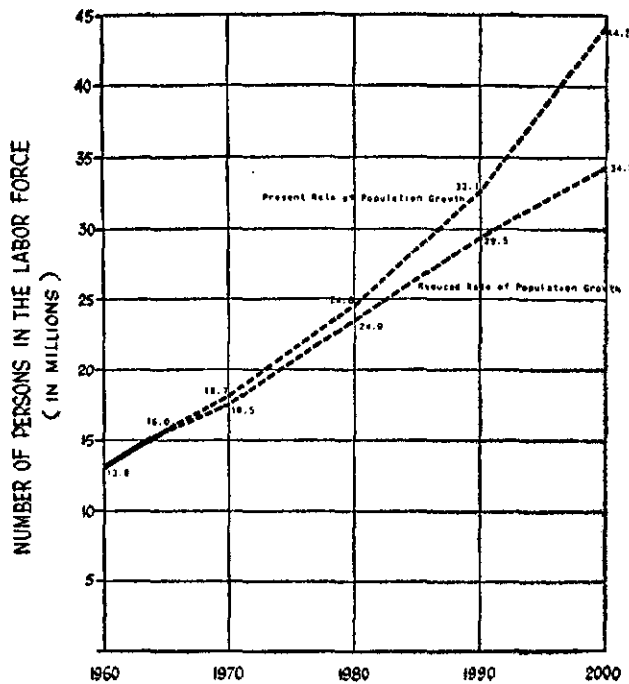

Chart III shows that about four times as many young people will be seeking education in the year 2000 as were enrolled in 1960, if population growth continues at the present rate. This means that almost 12 million new students

would have to be accommodated in the next 35 years. At the reduced rate of population growth, about, 9 million new students would have to be provided for.

Such a rapid expansion of education results from the fact that when the

population growth rate is high, the proportion of the total population made up of school age children is also high. Added to this is the fact that Thailand desires to expand compulsory education from 4 to 7 years, and to increase its higher educational facilities to accommodate more secondary school graduates. The end result is that fast population growth adds more and more youngsters of school age, to the society and creates continually greater demands for more school buildings, teachers, teaching materials, and so on. This may mean that qualitative improvements in education must be sacrificed for quantitative expansion. Such an effect would surely be detrimental to Thailand's long - range

cultural, social, and economic development.

EFFECT OF ALTERNATIVE POPULATION GROWTH RATES ON SOCIAL WELFARE EXPENDITURES

The provision of health and medical facilities, educational institutions, and community services is tied directly to the size of any country's population. Social welfare expenditures in Thailand have been estimated using the two population projections presented initially in Chart I (p. 8). These projected expenditures, and the savings in social welfare costs that could be realized if the population growth rate were reduced, are shown in Chart IV.

CHART IV
THE EFFECT OF ALTERNATIVE POPULATION GROWTH RATES ON SOCIAL WELFARE EXPENDITURES

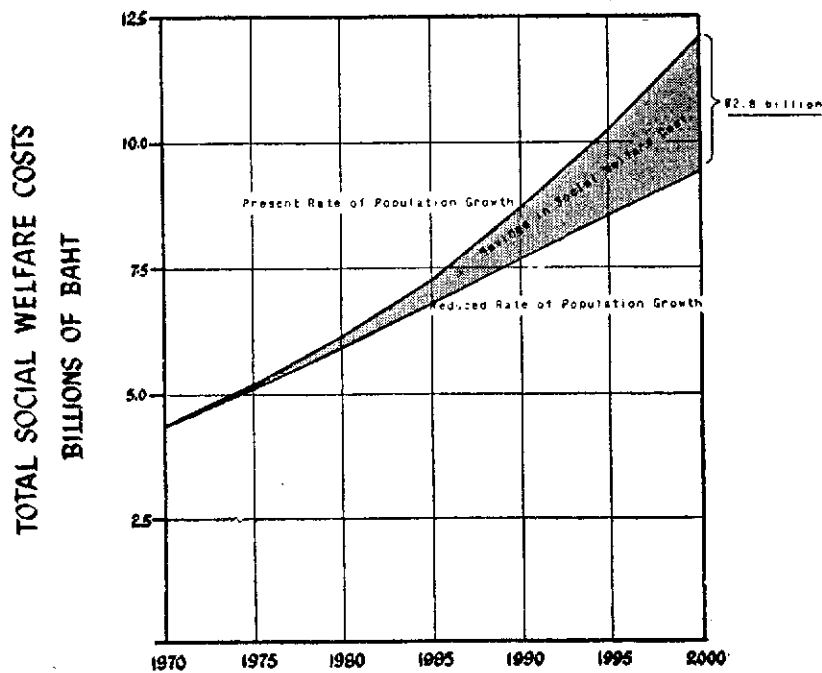

Chart IV indicates the amount of saving of social welfare expenditures that could occur if Thailand's population were to grow at a reduced rate in the future. For instance, by the year 2000 approximately 2.8 billion baht in social welfare costs could be saved and invested in more directly productive investments elsewhere in the economy. The cost estimates shown in Chart IV are based on a constant per capita social welfare expenditure of about 120 baht during the years 1970-2000. This is a very conservative assumption, since it is likely that the per capita expenditure will increase if population grows at a high rate and persons in the dependent age groups continue to represent a high proportion of the total population. The use of the constant per capita expenditure, in other words, tends to understate the savings differential shown in Chart IV.

Any increases in per capita social welfare expenditures could cause the two curves to diverge further, and increase the savings associated with the lower population growth rate.

**EFFECT OF POPULATION GROWTH
ON THE RICE BALANCE**

One of the most crucial aspects of the population issue in Thailand is the effect of population growth on food consumption and the export surplus. In Thailand this is a particularly important issue as it about 50% of total crop production and represents a high percentage of the country's export revenue. If population growth continues at the present level, what are the likely effects on rice consumption within the Kingdom and on the surplus which is now being exported? The answer to this question is presented in Chart V below.

CHART V
Population growth and the rice balance^{2/}

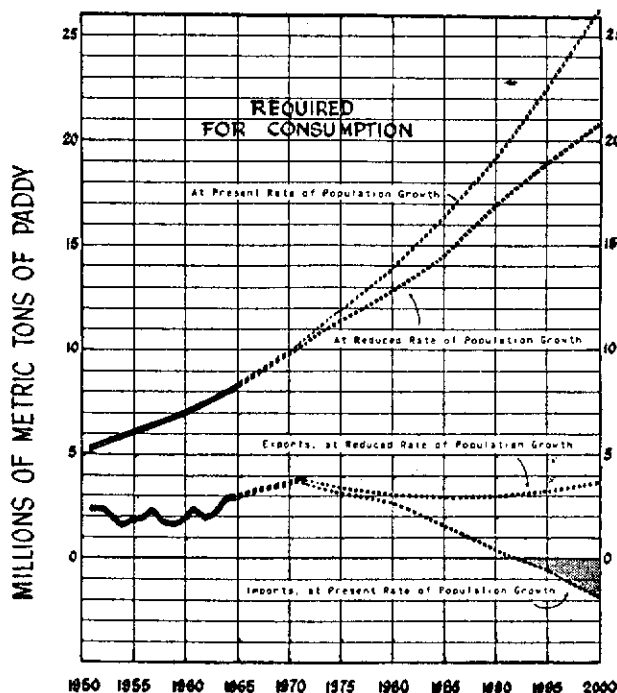

Chart V shows the estimated amount of rice (in millions of metric tons of paddy) that will be consumed domestically in Thailand and the surplus that will be available for export based on the present and the reduced rates of population growth. The chart indicates that if the present rate of population growth continues, Thailand's export earnings from rice are likely to decline significantly. In fact, by about 1990 Thailand would need to *import* rice to satisfy domestic demand at that time.^{3/} Under the reduced population growth rate assumption, exports of rice would probably decline but would still be sufficient to generate substantial revenue.

In this analysis, it is assumed that rice consumption will continue to remain constant at about 235 kilograms of paddy per person per year from 1967 to the year 2000. On the output side, rice production is estimated to increase at about 2 per cent per year, which has been the experience in Thailand in recent years. Exports have been computed as a residual of production minus consumption and other minor uses. It can be argued that in some Asian countries, the fact remains that paddy production in Thailand has shown no signs of increasing beyond the 2 per cent per year rate. If this continues, and if population grows at 3.3 per cent

^{2/} The basic assumption underlying this analysis is that the smaller ("reduced") population will be able to produce as much paddy as the larger population.

^{3/} An even more pessimistic forecast of the rice situation is presented in a recent analysis of development strategy in Thailand, in which the author concludes that between 1970-75 Thailand may experience the virtually complete disappearance of the exportable rice surplus if production is not greatly accelerated. (9, p. 60).

rice production in Thailand could increase dramatically with more fertilizer usage, double cropping, improved seeds, and so on. While this argument may have merit yearly, the rich export surplus may be endangered in the long run.

EFFECT OF POPULATION GROWTH ON THE SUPPLY OF AGRICULTURAL LAND PER FARMER

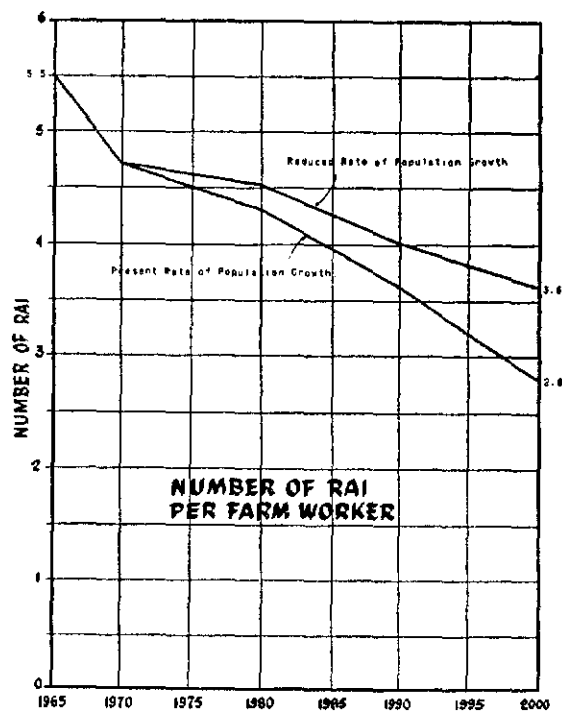
The rural labor force in Thailand, as in most, agriculture-oriented Asian countries, is beset with the problem of low productivity underemployment. Approximately 82 per cent of the Thai labor force is composed of farmers who live in rural villages and small towns. Most of these people work long hours during the planting and harvesting seasons. In fact, labor shortages are likely to exist at these peak seasons in the rice farming areas. During the off-seasons many Thai farmers, contrary to common opinion, continue to work making salt, growing vegetables, fishing in small ponds, building storage facilities, weaving straw products, and so on. [11]. In most cases, these rural dwellers are not unemployed in the usual work making salt, growing vegetables, fishing in small ponds, building storage facilities, weaving straw products, and so on. [11]. In most cases, these rural dwellers are not unemployed in the usual sense of the term. However, they are often employed in tasks that have very low levels of productivity. It is for this reason that the rural labor problem in Thailand is called low productivity underemployment.

If the population continues to grow at a rapid rate, the industrial sector will probably be unable to provide jobs rapidly enough to absorb the new entrants to the labor force. The rural, predominantly

agricultural, labor force will therefore increase in absolute numbers. At the present rate of population growth, the rural labor force may grow from the present size of about 12 million people to 30 million people in the year 2000. At the reduced population growth rate, the

rural labor force may total about 23 million by the end of the century. In either case the end result is that the rapidly growing rural population, coupled with a limited supply of new agricultural land, will sharply reduce the availability of farm land per farm worker. This is shown in Chart VI.

CHART VI
THE EFFECT OF POPULATION
GROWTH ON THE
SUPPLY OF AGRICULTURAL
LAND PER FARMER^{4/}

EFFECT OF POPULATION GROWTH ON
PER CAPITA INCOME

The last relationship which will be analyzed is the effect of population growth on per capita Gross National Product (GNP) in Thailand. This is shown in Chart VII.

^{4/} It is assumed in this projection that the amount of farm land under cultivation will rise from 62.3 million rai in 1966 to 85.6 million in 1985, and that after 1985 the supply of agricultural land will remain constant.

CHART VII
POPULATION GROWTH AND
GNP PER CAPITA^{5/}

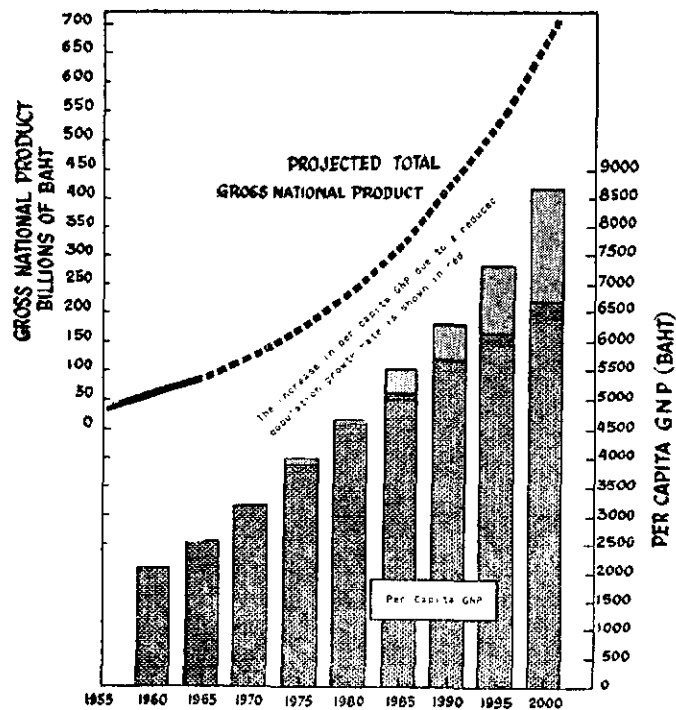

Chart VII shows the estimated growth of total Gross National Product on the left side (black dotted line) and GNP per capita on the right side. Per capita GNP is obtained by dividing total GNP by

^{5/} The basic assumption underlying this chart is that the smaller ("reduced") population will be able to produce an amount of goods and services equal to that which could be produced by the larger population.

populaton. The chart indicates that if Thailand's population were to grow at the reduced rate, per capita GNP by the year 2000 would be over 2,000 baht higher than it would be if population growth continues at the present level. This differential is equal to the average per capita income of Thai citizens in 1960.

These Charts I-VII have been presented to draw an overall picture of demographic influences on Thailand's economy and society. They have also shown some likely implications for social and economic development in the future. The remaining question now is: What is being done in Thailand to cope with these trends?

Population Programs in Thailand

The previous sections of this paper have presented the overall demographic and socio-economic situation in Thailand. This section is concerned with what has been, and is being, done in the way of population programs. It should be stated at the outset that no population policy has been formally announced by the Government of Thailand. However, the Government has requested and encouraged a family planning pilot project to provide information for the consideration of the Government. In addition, a Government Ministry (Public Health) and a voluntary agency (the Thai Red Cross) are engaged in projects that provide family planning services. And a Population Research and Training Center has recently been established at Chulalongkorn University with the approval of the Prime Minister and the Rector of the University. Thailand's National Economic Development Plan (1967-71) calls for an extension of family planning research to the Northeast and eventually to the South.

FAMILY PLANNING SERVICES

In March, 1963, the National Population Seminar was held in Bangkok. At that

seminar it was agreed that exploratory steps should be taken toward the development of a national population policy. As a result, a family planning demonstration project was initiated at the request of the National Research Council and with technical and financial assistance provided by the Population Council of New York City. The pilot project was started in mid-1964 under the joint auspices of the National Research Council and the Ministry of Health. Several clinics were opened in Photharam Province 80 kilometers west of Bangkok. [12, p. 10]. The interuterine device (IUD)^{6/} is the principal method used at these clinics but other methods are also available.

In addition to the above-mentioned clinics, an IUD clinic has been in operation at Chulalongkorn Hospital since January, 1965, and it is now one of the largest such clinics in the world. The Chulalongkorn Clinic, under the direction of the Medical School and the Thai Red Cross, has been extremely successful with an average of about 1,000 IUD insertions per month and many women on the waiting list. It should be noted that where family planning services are offered in Thailand they are considered as family health and welfare measures rather than measures to reduce the population.

Sterilization as a method of family planning is used primarily for females in Thailand. Female sterilization was legalized in the country in 1957, and the program was liberalized in 1962 [13]. At the present time there are roughly 15,000-20,000 female sterilizations performed annually.^{7/} There are no rigid

^{6/} The inter-uterine device (IUD) is a small piece of flexible plastic that effectively prevents conception after being inserted into the uterus.

^{7/} In Japan the officially reported sterilizations number 40,000-45,000 annually, but are probably closer to 200,000 per year if unreported causes are included (13, p. 302).

regulations on female sterilizations at their own discretion. Male sterilizations are usually done on an outpatient basis at private clinics, and the ratio of male to female sterilization is about 1:2.

ATTITUDES TOWARD FAMILY PLANNING SERVICES

Surveys conducted indicate that the attitude of Thais toward use of family planning methods is very favorable. For example, in January, 1965, an attitude survey of contraceptive users in the rural district of Photharam was conducted. This survey indicated that most contraceptive users were quite content with their newly adopted practice, and that the provision of contraceptives and supplies raised the morale and hopes for the future of more than four-fifths of the women interviewed [14, p. 3]. One of other important findings of this survey was that widespread misinformation about the dangers of contraception exists in many rural areas. However, the Photharam action program seems to have demonstrated that women in rural Thailand are ready to practice contraception willingly, given an acceptable method. As far as female sterilization is concerned, one research report concludes:

It was empirically established that there seems to exist in rural Thailand in increasing interest in, an expanding tolerance of, and a positive attraction for the method of female sterilization. [13, p. 304].

Since the Chulalongkorn Hospital Clinic offers the IUD exclusively, it is worthwhile to look at the degree of receptivity by Thai women to the services there. A very interesting analysis has been conducted of the acceptance of the IUD services at Chulalongkorn by Thai women [15]. This study indicates that the Chulalongkorn Clinic has been enormously successful. In 1965, the first year of its operation, the Clinic performed

12,300 IUD insertions; in 1966, the number rose to 19,000. The demand has been so great that the staff has been unable to provide immediate service and in one month (August, 1965) there were 2,000 women on the waiting list [15, p. 4]. The study summarizes as follows:

Our data show that, in Thailand, many women are so highly motivated to practice family planning that they will travel substantial distances to get to a clinic. Further, we know from our analyses and from the clinic records that these women are not urban, not well educated, not in middle or upper income brackets, and not of excessive parity (according to the standards of the culture). Rather, the typical woman who comes to the Chulalongkorn Clinic from the provinces is the wife of a farmer, has four or fewer years of education (as does her husband), has a family income of less than US\$ 30 per month, and has three or four living children [15, p. 10].

The report emphasizes the extent to which the Chulalongkorn Clinic's program has penetrated into rural areas. This is evidenced by the fact that by the end of the 1965 women from 54 of Thailand's 71 provinces had come to use the services of the Chulalongkorn Clinic. Interestingly enough, the major means of communication of information about the Clinic was by word-of-mouth, from person to person. Even in Laos the word has spread and several Laotian women have come to Bangkok for IUD insertions.

In the attitude surveys conducted at Chulalongkorn University and Photharam District most of the Thais interviewed feel strongly that the government should launch a broad program of family planning education and assistance [16, p. 7; 17, p. 21]. Rural village leaders share this conviction as is evident from a special survey of Kamnan (sub-district chiefs),

Puyaiban (village headmen), and Government teachers. [18, pp. 4-5].

COMMONLY HEARD OBJECTIONS TO FAMILY PLANNING IN THAILAND

The most frequently stated objections to establishing a broad program of family planning education and assistance in Thailand are the following :

- (1) Thais in general, and Thai women in particular, are unwilling to use contraception and are even fearful of using a method such as the IUD.
- (2) If family planning services were to be established on a large scale, the (Thai) Chinese would continue to have large families while the Thais were reducing their average family size through family planning.
- (3) Thailand must seek to maintain its percentage share of Asia's total population. Therefore, Thailand must not engage in family planning to do so might reduce the growth of its population and thereby lower its percentage share of the total population of Asia.
- (4) Thailand needs a large armed force and must therefore assure that the number of persons in the age group 20-35 is continually increasing. Family planning programs could jeopardize this goal.
- (5) Thailand is underpopulated (particularly in the more remote areas of the North, Northeast, and South) and is therefore subject to internal and external security risks. A larger population is needed to settle, control, and administer these outlying areas.

Each of these objections will now be discussed in some detail.

WILLINGNESS OF THAIS TO PRACTICE CONTRACEPTION

The previous section of this paper dealing with Thai attitudes toward family planning services indicates that there is considerable interest and willingness to practice contraception. The objection that family planning runs counter to religious or ethical principles is not valid in Thailand. And the frequently stated belief that only educated persons will accept family planning methods is also not borne out in Thailand; most of the acceptors of IUD's at the Chulalongkorn Clinic and at Photharam have very little formal education. Fear of cancer and health complaints (such as pain and bleeding) have caused some temporary negative attitudes and declines in number of acceptors, but in general these have not been much of a problem. In essence, the attitude of Thais who have been interviewed is very favorable toward family planning in general and use of the IUD in particular.

(THAI) CHINESE ACCEPTANCE OF FAMILY PLANNING

From the research conducted thus far, it appears that (Thai) Chinese are willing to practice family planning *more* extensively, *not less*, than the Thais. As was mentioned earlier, one objection to a broad family planning program in Thailand is that (Thai) Chinese would not practice family planning (or would practice it less extensively than Thais) and would therefore increase their relative percentage share of the total population. (Thai) Chinese would thereby become more numerous in relation to Thais. One of the studies already referred to states the issue as follows :

One objection to a national program of family limitation arises from fears of what might happen if such a plan is introduced, since the objectors believe the Chinese are not likely to be cooperative. This opposition says the Chinese are known to prefer large

families and that, while the Thais would be trying to reduce the size of their families, the Chinese will go right on producing children since they traditionally regard children as symbols of good fortune, security, and prosperity. [13, p. 305].

The study then infers that this fear is unwarranted because data on female sterilizations suggest that Chinese women are far more interested in limiting the size of their families than Thai women. Among women sterilized in 1962, 19 per cent were classified as Chinese; this figure is substantially higher than the proportion of Chinese in the total population of Thailand.

A similar result was obtained in a special study recently conducted at the Chulalongkorn Hospital IUD Clinic. Among 1000 women who obtained IUD's at the Clinic in November, and December, 1966, 190 (19 per cent) were either Chinese or had Chinese husbands. [19].

Further evidence is found in a survey (unpublished) conducted by the Faculty of Public Health of Chinese slum-dwellers in Bangkok. The practice of birth control among this low-income group was found to be surprisingly high; 18 per cent of the Chinese women interviewed were using some method of birth control, and more than half of these had been sterilized.

The three studies cited here appear to contradict the argument that there is little interest in family planning among (Thai) Chinese. This should not be surprising since some of the world's most successful birth control programs are now being conducted among Chinese or Chinese-related populations in Hong Kong, Taiwan, Korea, and Singapore.

THAILAND'S PERCENTAGE SHARE OF THE TOTAL ASIAN POPULATION

Some opponents of family planning in Thailand argue that Thailand must strive to maintain (or even increase) its per-

centage share of Asia's total population. That is, the number of Thais in relation to all other Asians must not decline. This argument seems to infer that population size and a nation's power go hand in hand, and any efforts to lower Thailand's population growth rate would thereby diminish its relative power position in Asia.

In 1965 the total population of the 10 most population Asian countries^{8/} was 1.643 billion people [20, p. 5]. Thailand's population of 31.8 million, therefore, comprised 1.94 per cent of the total population of these Asian countries. By 1980 the total population of these 10 countries is expected to reach 2.199 billion people. Thailand's population, even growing at the high annual rate of 3.3 per cent and reaching 53 million people, will then comprise about 2.41 per cent of the total. Through increasing its population by 21 million (70 per cent) in 15 years, Thailand would gain less than 0.5 per cent in its relative share of the total population of the 10 most populous Asian countries. In the mid-Twentieth Century when national power and population size are not directly related, the price of adding so many people to Thailand's population to gain such a small proportional share in the total Asian population seems to be a high one to pay.

THAILAND'S NEED FOR MEN OF MILITARY AGE

Another of the frequently voiced objections to limitation of family size in Thailand is that the country needs greater and greater numbers of young men ages 20-25 to swell the ranks of the Armed Forces. This objection appears to have little merit since even now the number of young men available for military service

^{8/} The include (in millions of people): Mainland China (965); India (487); Pakistan (113.4); Indonesia (109.2); Japan (97.5); Philippines (32.3); Thailand (31.8); Korea (28.8); Burma (24.7); and Iran (23.3) (20, p. 4).

in Thailand is apparently much larger than what the Armed Forces actually require. Many boys are not selected for military service because they simply are not needed. This fact was noted by representatives of the Thai Armed Forces at the Second National Population Seminar (October, 1965), who also pointed out that a modern army needs highly skilled technicians. In other words, modern military forces require quality, not quantity, in its personnel. This generalization is as valid in Thailand as it is anywhere else.

At present the number of male Thais in the 20-35 age bracket is about 3.6 million persons. In 20 years this number will more than double to 7.4 million persons if the population continues to grow at the present rate. This number of males in the age group 20-34 will most probably be excessive for military purposes, and will represent the group for whom jobs in the civilian economy must be found. As was stated earlier, job creation of this magnitude will be a huge task. The military personnel argument, in conclusion, does not seem to have much validity as an objection to family planning.^{9/}

UNDERPOPULATION OF THAILAND'S REMOTE AREAS

The final major objection to family planning in Thailand is that certain remote areas of the country are relatively underpopulated and therefore present a security risk. Since such areas are not settled by an adequate number of Thais, they cannot be effectively controlled and administered. Subversion and insurgency can result.

^{9/} Another relevant point that should be added here is that if the death rate continues to decline in Thailand (and assuming the birth rate were to remain stationary), there will be more young people added to the population. In other words, a high fertility rate is not the only source of population to eventually swell the military age groups; a declining mortality rate could produce the same result.

While this argument has some merit from the political point of view, the question is whether the advantages of adding large numbers to the country's total population in order to settle remote areas would outweigh the economic burden to the economy as a whole. Also, the question is how people would subsist economically in these remote regions. If the areas are not settled already, there must be good reasons. Why then should it be expected that people will wish to occupy such areas? A comprehensive analysis of internal migration in Thailand [21] reveals that people are already emigrating from just the areas that are considered presently underpopulated. The major reason for leaving is that farming in these areas is unprofitable, soils are becoming exhausted, and education is either non-existent or of very low quality. Until these inadequacies are overcome, it will be difficult to keep even the present population in the remote areas, let alone add larger and larger numbers of Thais to such areas. To appreciably improve the productivity of Thai agriculture it will be necessary to increase considerably capital investment per worker (and possibly increase the average size of land holdings); these tasks will be very difficult to accomplish if more and more people are added to the agricultural population. Settlement of remote areas may have to be accomplished through Government supported monetary and other incentives to selected individuals from the existing population. Allowing the overall population to grow by large amounts will not necessarily accomplish the desired objective of getting some people to live in relatively undesirable areas.

Summary and Conclusions

Rapid growth of the world's population is one of the major problems and challenges of our time. Death rates have

declined precipitously since World War II due to widespread use of public health innovations. Therefore, people tend to live longer lives. At the same time, birth rates have remained high. The end result of the lowered death rate and continued high birth rate is the very rapid growth of world population that we are witnessing now. In the underdeveloped countries, the rates of population growth are generally higher than were ever experienced by the countries that are now considered economically developed. This is true of Thailand which has a relatively high rate of population growth, approximately 3.3 per cent per year.

In this paper the probable effects of population growth on key aspects of Thailand's economy and society have been examined. Analyses have been carried out of the impact of two population growth rates on enrollments in schools, jobs that must be created, domestic rice consumption and exports, social overhead expenditures (for health, education and other services), and per capita incomes. All these analyses lead to the same conclusion: that a continued high birth rate and consequent high population growth rate could have deleterious effects on the long-term growth and expansion of Thailand's economy.

That this result need not be inevitable is evidenced from the fact that Thais appear very interested in practicing family limitation. Several studies were cited which show that Thais are very responsive to family planning education and assistance where it is available. Thai people, unlike those in many underdeveloped countries, already seem interested and willing to practice family limitation; large scale information and education programs to create such interest and motivation do not appear necessary. The provision of medical personnel, facilities, and supplies would

be sufficient. Other studies also show that fears about ill effects from using contraceptive methods are either non-existent or very short-lived. The only factor that seems to limit the practice of family planning in Thailand is the existence of an adequate number of facilities, supplies and doctors.

In this paper several of the most commonly heard objections to family planning in Thailand were presented:

- (1) Thais are unwilling to practice contraception
- (2) Thai (Chinese) would not practice family planning and would increase their family size
- (3) Thailand's power in Asia might be diminished if its population does not grow rapidly
- (4) The Armed Forces need more men of military age
- (5) The remote areas of Thailand are underpopulated and present a security risk.

An attempt was made to show that none of these arguments is really valid, especially when the economic burden of rapid population growth is considered. Under these conditions, an expanded program of family planning (and possibly a national population policy) certainly seem warranted.

BIBLIOGRAPHY

1. Adelman, I., "An Econometric Analysis of Population Growth", *American Economic Review*, Volume LIII, No. 3, June 1963, pp. 314-339.
2. Enke, S., *Economics For Development*. (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, Inc., 1963).
3. Enke, A. J. and Edgar M. Hoover, *Population Growth and Economic Development in Low-Income Countries*. (Princeton: Princeton University Press, 1958).

4. Hagen, E., "Population and Economic Growth", *American Economic Review*, Volume LIX, No. 3, June 1959, pp.310-327.
5. Gille, H. and Thip Chalothorn, "The Demographic Outlook of Thailand and Some Implications", revised version of a paper presented to the National Seminar on the population of Thailand, 27-29 March 1963, Bangkok, Thailand.
6. Das Gupta. *et al.*, "Population Perspectives of Thailand" *Sankhya*, Volume 27, Series B, Parts 1 and 2. (Calcutta: The Indian Journal of Statistics, 1965).
7. Office of Population Research, Princeton University, and Population Association of America, Inc., *Population Index: January 1966*, Volume XXXII, No. 1.
8. Lauriat, P. and Anuri Chintakananda, "Technique to Measure Population Growth: Survey of Population Change in Thailand", Paper prepared in the National Statistical Office, Bangkok, for presentation at the World population Conference in Belgrade, Yugoslavia, August 30-September 10, 1965.
9. Mascot, R. J., *Development Strategy in Thailand: A Study of Economic Growth*. (New York: Praeger, 1966).
10. Bourgeois-Pichat, J., "An Attempt to Appraise the Accuracy of Demographic Statistics for an Underdeveloped Country: Thailand", (E,CN. 9/-CONF. 2/1. 13), (Bombay, India: UNESCO, April 18, 1960).
11. Klausner, William J., "The Work Cycle in a Northeastern Thai Village", *Thai Social Science Review*, Vol. IV, No. 1, June, 1966.
12. Family Health Research Project, *Second Quarterly Progress Report*, Action Program, Photharam District, Rajburi Province, Thailand, May 1965.
13. Nibondh Sasidhorn and Hugh H. Smythe, "Population Control in Thailand Through Female Sterilization", *The American Journal of Economics and Sociology*, 1964.
14. Hawley, A. *et al.*, "Attitudes of Contraceptive Users in Photharam", (Bangkok: National Research Council, 1965).
15. Fawcett, James T. *et al.*, "Diffusion of Family Planning Information by Word of Mouth Communication". (Bangkok: National Research Council, November, 1966).
16. The population Council, "Thailand: Family Growth in Photharam District", *Studies in Family Planning*, No. 8, October, 1965.
17. Hawley, Amos H. and Visid Prachuamoh, "Family Growth and Family Planning: Responses to a Family Planning Action Program in a Rural District of Thailand". (Bangkok: National Research Council, 1965)
18. National Research Council, "Attitudes of Village Leaders Toward the Family Health Program". Bangkok: October, 1966),
19. Aree Somboonsuk *et al.*, "Chulalongkorn Hospital Family Planning Research Unit: An Annual Report of the Year 1965 of an IUD service in an Urban Hospital in Thailand", (Bangkok: Chulalongkorn Hospital Medical School and the Thai Red Cross Society, 1966).
20. Aromin, Basilio B., "Population and Labour Force Growth in Selected Countries of Asia and the Far East", Paper prepared by the Division of Social Affairs, ECAFE, for presentation at the World Population Conference in Belgrade, Yugoslavia, August 30-September 10, 1965.
21. Poupart, Robert, *Report to the Government of Thailand on Internal Migration*. (Geneva: International Labour Organization, 1965).

The Struggle for Indochina, 1940-1955

ELLEN J. HAMMER

Here in one volume are the author's *The Struggle for Indochina*, and *The Struggle for Indochina continues*. Among the topics covered are the French conquest and colonial rule; the impact of the Japanese occupation; the rise of the Viet Minh; Ho Chi Minh's role in Vietnamese politics; the roles of Nationalist and Communist China, and the Geneva Conference of 1954

Some Reviews of
THE STRUGGLE FOR INDOCHINA

"Dr. Hammer's book on Indo-China constitutes the most notable effort of an English-language writer to bring the entwined affairs of postwar Indo-China into intelligible focus. The book is highly readable and will certainly enable even the uninformed reader to gain a reasonable insight into what has been going on in Indo-China for the past decade."—*The Asian Student*. "Dr. Hammer's sober and well-documented study is the first satisfactory account of the Indo-China problem in English. . . . It chronicles, dispassionately but very readably, the long and disheartening story of French errors. . . . But it does more than this: it is a picture in the round, which does justice to all sides of the case."—*The Economist* (London). "Particularly valuable is the detail that is given on Indo-China personalities and political groups. Quite a bit of it is new and illuminating. . . . Actually, if the reader will go between the lines he can get a perfect handbook, from the communist point of view, on how to take over and use an honest nationalist movement."—*The New York Times*. "This book could not have appeared at a more timely moment. It is a solid and readable account of just what has happened in the world's most troubled plot of ground from the moment the Japanese Empire collapsed in 1945 to the spring of 1954. . . . A unique and invaluable contribution."—*The Reporter*. "Miss Hammer's book is a welcome contribution to the scanty literature in English. Wisely she refrains from trying to answer all the questions. . . . She subordinates judgments to a straightforward, well-constructed narrative of events."—*American Political Science Review*. "As excellent as it is timely. . . . To any American wanting to form a judgment on Indo-China, and wanting to formulate a policy for the future, Dr. Hammer's book is an indispensable source."—Frank N. Trager, *Saturday Review*.

Cloth \$8.50; paper \$2.29

Order from your bookstore, please

STANFORD UNIVERSITY PRESS

M.I.T.
Studies in Comparative Politics
SERIES

A reinvigoration and refinement of the research tradition established a decade ago in the Hoover Institute Studies, this new series is under the general editorship of Harold D. Lasswell, Daniel Lerner, and Ithiel de Sola Pool, with a distinguished Advisory Board.

THE VIET CONG

DOUGLAS PIKE. Datelined Saigon, appearing under the byline of an USIA Foreign Service Officer, this first "definitive" study of the Viet Cong is based on some 200 documents captured in battle, and on interviews with 150 Viet Cong defectors. Much of this primary source material is reproduced and all of it is interpreted against the author's broad knowledge of Vietnam and its people. The book covers the cultural patterns and historic development of the Vietnamese, the organization and internal structure of the NLF, and its origins in the Vietminh.

October 19 6 1/8 x 9 1/4 528 pp. about \$7.95

THE PARTY AND THE NATIONAL QUESTION IN CHINA

Edited by *George Moseley*. This is a political document written by a high official of the Chinese Communist Party, translated into English, and therefore of considerable rarity. What makes the book so important, however, is that it is the only complete analysis of the CCP's theoretical approach to the national minorities question—the fact that 40 million people in Communist China belong to forty small, markedly different nations scattered throughout the country.

October 19 5 3/8 x 8 192 pp. about \$7.50

WORLD REVOLUTIONARY ELITES: STUDIES IN COERCIVE IDEOLOGICAL MOVEMENT, edited by *Harold D. Lasswell and Daniel Lerner*. Four classic studies, long difficult to obtain: *The Politburo*, *The Fascist Elite*, *The Nazi Elite*, *Kuomintang and Chinese Communist Elites*, with a new *Theoretical Introduction* and a new *Comparative Analysis*. About 400 pages, October, \$7.95

THE EMERGING ELITE: A STUDY OF POLITICAL LEADERSHIP IN CEYLON, by *Marshall R. Singer*. The first intensive study of the political leadership of any South Asian country; an evaluation of background and behavioral data on every individual to have held national political office in Ceylon since 1924. Its implications may apply to changes occurring in newly-independent countries in Africa as well as in Asia. 256 pages, December, \$7.50

CULTURAL FRONTIERS OF THE PEACE CORPS

ROBERT B. TEXTOR, editor. Fifteen social scientists present in this volume the first critical, professional assessment of the Corps' programs overseas in a variety of countries and situations. Almost all of the social sciences are represented. Each contributor is an expert on the host country about which he writes—and each has had a chance to observe Peace Corps activities at first hand in that country.

1966 6 1/8 x 9 1/4 416 pp. \$6.95

---

send for complete catalogue
the M.I.T. press
CAMBRIDGE, MASSACHUSETTS 02142

บ่อเกิดของลิเก

ว. ชยวงกูร

เมื่อปีก่อน (วันอังคารที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๐๙) ข้าพเจ้าได้อ่าน พาดหัวในหนังสือพิมพ์ *ประชาธิปไตย* ว่า “ให้เอา ‘ลิเกทรงเครื่อง’ เข้าไปสอนในศิลปากร” พอเห็นคำว่า ‘ลิเก’ ก็ตกใจ เป็นกำลัง เพราะมิได้พิจารณาชื่อให้ตลอดว่า มิใช่ลิเกเฉยๆ แต่เป็น ‘ลิเกทรงเครื่อง’ ถึงอย่างนั้นก็เถอะ คำว่าลิเกนั้นไม่เป็นที่นิยมชมชอบของชนชั้นที่เรียกว่า ‘ผู้ดี’ มาแต่ไหนๆ แล้ว ถึงเมื่อสมัยเริ่ม มี ‘ลิเกทรงเครื่อง’ พวกผู้ดีทั้งหญิง และ ชาย ก็มิใคร่มีใครสนใจในมหรสพอย่างนั้นนัก เว้นเสียแต่พวกเด็ก ๆ และหญิงสาวกับหญิงชรา เด็กชอบเพราะเห็นว่าเป็นของ แปลก และคนที่แปลก ๆ ก็ชอบมาก จนถึงขนานนามใหม่ว่า ‘นาฏะดนตรี’ แต่ฝ่ายสตรีเพศนั้นเล่า ว่าตามธรรมชาติก็คือ คนแก่ชอบพระเอกจนถึงหลงใหลคลั่งไคล้ไปเลย ส่วนสาว ๆ ก็มีบ้างที่ไปติดพระเอกหนุ่ม ๆ รูปหล่อของลิเกเหมือนกัน

ครั้นอ่านข้อความในหนังสือพิมพ์นั้นต่อไปจึงทราบว่า ที่จะเอาลิเกเข้าไปสอนในกรมศิลปากรก็เพื่อจะฟื้นฟูประเพณีเก่าแก่ของไทย เร่งรักเพื่อให้ทันปีการศึกษาหน้าคือปีนี้ ข้อความลงไว้ยืดยาว ถ้าท่านผู้อ่านอยากทราบรายละเอียด โปรดไปหาอ่านได้ที่โรงพิมพ์ *ประชาธิปไตย*

คุณประโยชน์จะมีอย่างใด ในการที่จะเอาลิเกเข้าไปสอนในศิลปากรนั้น ข้าพเจ้าไม่ประสงค์จะขัดแย้งหรือคล้อยตามแต่อย่างใด ปล่อยให้เป็นที่มคิประชาชนหรือความเห็นของทางการเถิด แต่จะขอติงว่า ลิเกมิใช่เป็นประเพณีเก่าแก่ของไทยเลย เพิ่งจะมีขึ้นในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ รัชกาลที่ ๕ เท่านั้นเอง ข้อพิสูจนันั้นหาไม่ยาก ถ้าท่านขยันค้น โปรดเปิดดูพงศาวดารไทยตั้งแต่ต้นลงมา ท่านจะไม่พบคำว่า – ลิเก ยี่เก หรือคิเก เลยเป็นอันขาด

เมื่อได้อ่านข้อความในหนังสือพิมพ์ *ประชารูปไทย* ฉบับนั้นแล้ว ก็เกิดความสงสัยขึ้นมาว่า ลิเก ยี่เก หรือคิเก (ในปัตตานี) นั้นเป็นประการใด มาจากไหน แปลว่าอะไร บังเอิญเทวศาสตร์ใจให้คิดถึงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓ ขึ้นมาได้ จึงหยิบออกมาเปิดดู ได้ความว่าคั้งนี้ *ลิเก น. การมหรสพอย่างหนึ่ง มาจากชวามลายู เรียกลีเก ก็มี* แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังไม่เข้าใจแจ่มแจ้งไม่ ค้วยว่าถ้ามาจากชวามลายูจริงแล้ว เหตุใดแขก (หัวแดง) ผู้ออกมาสัมภาษณ์เบิกโรงนั้น จึงมิได้แต่งตัวแบบแขกชวามลายู ซึ่งเป็นมุสลิมเล่า โพล่ไปแต่งแบบแขกชินคูออกมาต้อนรับพวกพ่อค้ามาจากสิบสองประเทศ เรื่องของการเล่นลิเกแก่เดิม นั้น มีเป็นการเล่นเบ็ดเตล็ด ไม่เป็นเรื่องราว คิดต่อเหมือนกับลิเกทรงเครื่องสมัยนี้ คำเนินเนื้อเรื่องมีว่า พ่อค้าสิบสองประเทศ (สิบสองภาษา) นำสินค้ามาขายยังประเทศแขก (อินเดีย) และในระหว่างว่างกิจธุระก็นำเอาการเล่นมหรสพพื้นเมืองของตน แต่ละประเทศ เล่นให้เจ้าของบ้านชมค้าย

เมื่อมิได้เนื้อถ้อยกระทงความอันแจ่มแจ้งจากพจนานุกรมแล้ว จึงได้ออกเที่ยวค้นหาคำแปลของชื่อ ลิเก ยี่เก หรือคิเก จากผู้ที่สงสัยว่าจะรู้ เช่น แขกชวา แขกมลายู และแขกชินคู แขกทั้งสามภาษาก็บอกว่า ทั้งสามคำนั้นไม่มีในภาษาของเขา แต่ไทยอิสลามในปัตตานีว่ามีคำหนึ่ง คือ คิเก แปลว่าขับร้องลำนำต่าง ๆ ไม่เกี่ยวกับการรำเต้น ท่านที่ต้องการทราบเรื่องคิเก โปรดดู *สวนสมเด็จ* เล่ม ๑๗ หน้า ๒๖๕ (กุรุสภา) เมื่อแขกทั้งสามว่าไม่มีคำลิเก และยี่เก แล้ว คำทั้งสองก็คงเป็นคำของไทยเราคิดขึ้นเองสำหรับการเล่นมหรสพเช่นนั้น

ครั้นต่อมาสักหน่อยข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือ *บทความสารคดี ๕ นาที* ของท่านพระครูศรีมหาโพธิคุณารักษ์ แห่งวัดใหม่กรงทอง ปราจีนบุรี ได้พบที่มาของคำลิเกหรือคิเกว่า

ลิกะคำนี้ไทยเราได้มาจากคำว่าติเกอร์หรือติกรของแขกซีโฮท์ แขกพวกนี้เป็นชาวอิหร่าน (Persai) ได้เข้ามาในประเทศไทยราวๆ สมัยรัชกาลที่ ๒ หรือรัชกาลที่ ๓ กรุงรัตนโกสินทร์ เมื่ออยู่ในประเทศไทยได้กระทำพิธีกรรมในทางศาสนาของเขา เช่นร้องติกร สรรเสริญพระผู้เป็นเจ้าของเขา

มหรสพลิเกจะมีขึ้นแต่เมื่อใด หากได้มีใครบันทึกไว้ไม่ ข้าพเจ้าได้รู้ลิเกเป็นครั้งแรกที่วังพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร คิดตามอายุของข้าพเจ้า คงจะเป็นราว ร.ศ. ๑๐๘ ลิกะวงนี้เป็นของจางวางแย้ม (นามสกุลยังไม่รู้) เป็นจางวางในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย วิธีดำเนินการเล่นนั้นหาเหมือนละครไม่ คือไม่มีพระเอก นางเอก เล่นแสดงเป็นชุดๆ เรียกว่า ชุดสิบสองภาษา เครื่องประกอบดนตรีก็มีแต่รำมะนา (กลองหน้าเดียว) ไซตีให้จังหวะในการร้องเท่านั้นเอง การร้องนี้ ร้องทำนองลิเกเป็นพิเศษ บรรยายเรื่องราวของชุดนั้นๆ เมื่อโหมโรง ด้วยการร้องเกริ่นพอสสมควร แล้วแขกก็ออกมาสัมภาษณ์พวกสิบสองภาษา มีการเจรจาด้วยข้อความตลกคะนอง หรือบางทีก็มีหยาบโตนบ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นอนาจารเอาทีเดียว ลิกะเล็กก็เมื่อแสดงจบสิบสองภาษาแล้ว

ลิกะจางวางแย้ม เห็นจะเป็นวงแรก ซึ่งเล่นมหรสพเช่นนี้ในประเทศไทย เพราะไม่ปรากฏว่ามีวงอื่นอีกต่อมาเป็นเวลานาน โหมโรงเสร็จแล้ว แขก(ของวงลิเก) ก็ออกมาสนทนากับหัวหน้าชุด ถ้าสองสังเกตดู จะทราบว่า แขกที่ออกมาใช้นี้ภาษาแขกถึงสามภาษาคือ ภาษาฮินดูในคำว่า *ฮัจฉาฮ์* แปลได้ความว่า สวัสดิ์ และแขกว่าอะไรต่อไปเราได้ยินเป็น *เต๋าระกินหนา* แต่คำว่าเต๋าระกินหนานั้นแขกอะไรก็แปลไม่ได้เพราะเราฟังไม่ได้ศัพท์จับเอามากระเดียด อีกคำหนึ่งคือ *ฮาบัจ* คำนั้นแปลว่าพี่ชายในภาษาชวามลาญ อีกภาษาหนึ่งที่แขก (ลิเก) ใช้คือภาษาทมิฬ ซึ่งอยู่ภาคใต้ของประเทศอินเดีย อันเป็นประเทศที่เกิดของพระนางมัทรี ภาษาทมิฬนี้ ฟังเสียงได้ว่า *อะเหลวกาลักกะตาสิงกะโป* คงแปลว่า เชิญมาลักกะตา สิงกะโป สองคำหลังนั้นคือ เมืองที่เราเรียกว่า กะลักกะตา และ สิงคโปร์ เป็นภาษาแขกฮินดูทั้งคู่ (ฝรั่งที่เขียน Calcutta เป็นภาษาแขกฮินดูว่า "เกี้ยวเมือวานนี้" กัด = วานนี้ กาท้า = เกี้ยว ฝรั่งก็คงตามว่า

ชื่อตำบลอะไร แยกเข้าใจว่าเขาถามว่าเกี่ยวข้าวเมื่อไร เพราะเห็นมีกองทัพอยู่ที่นั่น
สิงคโปร์ = เมืองสิงห์ Singha pura)

เป็นอันว่าแขกในลิเกนั้นใช้ภาษาแขกถึงสามภาษา สักแต่ทำอะไรเรียกว่าคำแขก เป็น
ใช้เอามารวมกันได้ ในลิเกชุดสิบสองภาษานี้ ข้าพเจ้าจำได้ว่า ชุดที่เราชอบเอามาเล่น
มาร้องมากที่สุดคือ ชุดมอญ ตอนพระยาน้อยชมตลาด ชันตันร้องเกริ่นว่า “พระสุริยง
ส่องฟ้าพระสุริยาเยี่ยมอัมพร ฝ่ายสมิงพระยามอญ ให้เราร้องในอุรา” ครั้นแล้วพระยา
น้อยก็เดินกรีกกรายไปช้า ๆ จนมาถึงร้านขายหมากขายพลู จึงมีคำบรรยายว่า “ถึง
ร้านขายหมากพลู นักเลงเจ้าชู้คู่คี่กัน ชายหมากไม่อยากกิน เอานมออกปลิ้นให้ชายคู่”
ในขณะนั้น แยกก็เดินตามมาด้วย คราวนั้นพวกแม่ค้าก็โหมตอับังเข้าบ้าง แม่ค้าถาม
อาบู่ “อาบู่รักที่ตรงไหน จงบอกไปเสียเดี๋ยวกี้ รักเนื้อหรือรักนม หรือรักผ้าห่มของ
น้องนี้” พี่บึงตอบว่า “อะไรมันไม่สำคัญ เหมือนน้ำมันตานี” ลูกคู่ร้องรับว่า “เขลันยา
คู่หนาลันกัน อะไรมันไม่มันสำคัญเหมือนน้ำมันตานี”

เมื่อบรรยายการเล่นลิเกสมัย “โบราณ” มาถึงเพียงนี้แล้ว ขอท้าวผู้อ่านโปรดพิจารณา
ดูว่า บทนำในดอกสร้อย กรมศึกษาฯ พ.ศ. ๒๔๘๐ เหมาะสมหรือไม่กับบทนำดอกสร้อย
พระนิพนธ์ของสมเด็จพระยาจักรพรรดิราชานุภาพ

๑ บทเหยบดอกสร้อย	ใช้แต่งตั้งให้เด็กน้อยเจ้าสรวยเส
จงร้องเล่นเป็นเวลาผ่อนฮาเฮ	แทนลำนำยี่เกที่จำมา
อันยี่เกลามกตกลงเล่น	ว่าเดินสั้นลายชายหน้า
ไม่ควรจะจดจำเป็นตำรา	มันจะพาเสียคนบ่นบ่เอย

เมื่อจางวางแย้มออกโรงมาได้สักหน่อยก็เกิดมีผู้เอออย่าง มีลิเกขึ้นอีกหลายโรง พระยา
เพชรปาดตั้งโรงอยู่นอกกำแพงพระนคร ตรงหน้าวัดราชนคตา ประชาชนเรียกว่า
ลิเกพระยาเพชร พระยาเพชรปาดได้คัดเพลงจากของเดิม โดยมีเครื่องแต่งตัวขึ้นบ้าง
มีพระ มีนาง และตัวลิเกต่างก็มีบทร้องและเล่นเป็นเรื่องราวตามเรื่อง วงศ์ ๆ จักร ๆ จาก
หนังสือซึ่งหลังปกมีปรากฏว่า “เล่มละสลึงพิมพ์ที่ร้านผู้ซื้อ ร้านหนังสือหน้าวัดเกาะ

เพราะหนักหนา ฯลฯ” เรื่องที่คุ้นอยู่ในเวลานั้นก็คือ *จับทศโครบ* และ *ลักษณะวงศ์* และอื่น ๆ

ตั้งแต่พระยาเพชรปาดิได้พัฒนาไปถึงมีลิกเกลูกบทย ก็เกือบใกล้ ‘นาฏะกนตรี’ อยู่แล้ว คือ มีปี่พาทย์ลาคตะโพนและกนตรีประกอบคล้ายละคร ผิดกันแต่เพียงตัวลิเกร้องเอง ไม่มีใครบอกบท ถัดพระยาเพชรปาดิก็มีลิกเกนาวาตรี หลวงสันทนาการกิจ (โหมศ) ประชาชนเรียกว่าลิกเกวิกลวงสัน ตั้งอยู่ตำบลสะพานหัน ถัดจากวิกลวงสันมากก็มี ลิกเกวงหม่อมสุภาพ ซึ่งเป็นวงสุดท้ายที่ข้าพเจ้ารู้จัก จำเนียรกาลนานมากก็มีราษฎรตั้งคณะขึ้นอีกหลายคณะ และการพัฒนาก็ตามมาอย่างรวดเร็ว จนถึงบางวงมีพระเอก (ชายจริง) และนางเอก (หญิงแท้) เมื่อลิกเกได้บรรลุถึงขีดมาตรฐานอันสูงส่ง ท่านที่คิดแปลกๆ ก็สถาปนาขึ้นเป็น ‘นาฏะกนตรี’ หรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า ‘ลิกเกทรงเครื่อง’

นอกจากลิกเกหรือยี่เกจะเป็นที่คึกคึกของชนชั้นสูงแล้ว ปวงปราชญ์ยังเห็นว่ามันเป็นสิ่งชั่ว เปรียบด้วย ‘ศีลสุรา’ เสียอีกด้วย ‘น.ม.ส.’ ทรงนิพนธ์ฉันทโว้บทยหนึ่งเข้า (Parody) หนังสือ (ตำรา) ‘เบญจศีล เบญจธรรม’ ในสมัยเมื่อมีหนังสือ *ลัทธิวิทยา* (ประมาณ ร.ศ. ๑๒๐) ขอคัดมาให้ดู เพียงศีลสุราดังต่อไปนี้

๑ ลิเกวิเชียรหัตถ์	และบูรณละครโครม
ควาปีระลองโลม	นุชะคันระมาลี
เหล่านสุราเม	ระมะเมาประมาณมี
ยั้งเหล้าบรมดี	ศิระกลังวิหิงสา

เท่าที่เล่ามานี้ ข้าพเจ้ายังหาทราบไม่ว่า ลิเกหรือยี่เกนั้นได้มาอย่างไร ใครเขาอย่างมาจากใคร จนถึง พ.ศ. ๒๔๖๐ สมัยเมื่อข้าพเจ้าทำการอยู่ที่โรงงานรถไฟที่มักกะสัน วันหนึ่งในระหว่างเดือน เมษายน — พฤษภาคม ข้าพเจ้าออกจากที่พัก จะไปทำงาน พอมาถึงสี่แยกราชประสงค์ ได้เห็นแขกอินทูลกลุ่มหนึ่งนั่งล้อมวงตีรำมะนา ตีฉาบและปากก็ร้องอึงคะนึงเป็นภาษาอินทูล พร้อมกับกรอกหน้า เหลือกตา พักพิเยติอยู่ตลอดเวลา เครื่องแต่งกายนั้นเป็นผ้าขาว นุ่งทำนอง ลอยชายหางหงส์ คือลอยชายข้างหนึ่งและ

โจงกระเบนข้างหนึ่ง ทุกๆ คนมอมไปค้ำยสีบานเย็น (ม่วงแดง) สีที่มอมกันนี้ ตาม
แขก - เขาว่าใช้ได้ทุกสี และสีเหลืองนับถือกันว่าดีกว่าสีอื่น และเห็นจะมีสีที่เว้นไว้
เหมือนกัน นั่นคือสีดำ ถ้าใครเห็นแขกร้องเพลงเช่นนี้ ก็คงจะออดขบขันไม่ได้เลย

พอได้จังหวะ ข้าพเจ้าก็ถามเขาว่า ท่านทั้งหลายเล่นอะไรกัน เขาตอบว่าทำพิธี 'โฮลี'
อันเป็น 'ศรุษ' แขก เพลงที่ร้องนั้นคือสรรเสริญพระเจ้าของแขก มี พระพรหม พระ
นารายณ์และพระอิศวร เป็นต้น ถ้าพิจารณาดูให้ดีถ้วนแล้ว จะเห็นว่า พิธีโฮลีนี้คล้าย
คลึงกับการเล่นลิเกแต่ครั้งโบราณมาก คือมีการร้องเพลงและตีรำมะนา แต่ลิเกมิได้
เอาอย่างมาเต็มยศ เพราะไม่ติดาบค้ำย แขกขวามลายุคงจะได้เห็นพิธีโฮลีและจำเอาเข้า
มาเล่นในเมืองไทยก็ได้ และเราก็คงจะได้จำเอามาเล่นบ้าง หรือจางวางแย้มอาจจะได้
เห็นพิธีโฮลีเองเหมือนกับข้าพเจ้าได้เห็นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ ก็ได้ ดังนั้นข้าพเจ้าจึงทึกทัก
เอาว่าแขกฮินดู เป็นบ่อเกิดของลิเกหรือลิเก โดยประการฉะนี้

ในที่สุดขอย้ำว่าลิเกมิใช่ของโบราณของเรา ใครชนเบิกพงศาวดารไทย ตั้งแต่ต้นมา
ก็จะพบว่าลิเกมีในรัชกาลที่ ๕ เท่านั้น และแขกขวามลายุหาได้เป็นต้นคิดไม่ แขกฮินดู
ต่างหากเป็นผู้เบิกโรง

THE THAI SILK CO., LTD.

JAMES H.W. THOMPSON
Managing Director

Hand-woven Silks & Brocades
STOLES, BLOUSES, SPORT SHIRTS, NECKTIES
CUMMERBUNDS AND THE LARGEST SELECTION
OF SILKS BY THE YARD IN BANGKOK

THE COMPANY THAT MADE THAI SILK WORLD FAMOUS
NEW PREMISES 9 SURAWONGSE ROAD

ธนาคารทหารไทย จำกัด

อาคาร ๒ ถนนราชดำเนินกลาง พระนคร
โทร. ๒๕๖๗๕-๖-๗, ๒๒๕๐๖ และ ๒๒๗๕๐

ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ทุกประเภท
มีตัวแทนต่างประเทศตามเมืองสำคัญทั่วโลก
บริการสะดวกรวดเร็ว ซื่อสัตย์ และเป็นกันเอง
ยินดีรับใช้นักธุรกิจ พ่อค้า และประชาชนโดยทั่วไป

สุขุม นวพันธ์

ผู้จัดการ

ถ้าท่านต้องการความเร็วสูงสุด โปรคไซ้ เป็นซินซูปเปอร์ ๕๕ ของสามทหาร
ลิตรต่อลิตร จะมีอัตราเร่งเหนือกว่า จะมีความเร็วเหนือกว่า

ถ้าท่านต้องการประหยัด โปรคไซ้ เป็นซินรถยนต์ ๘๒ ของสามทหาร
ลิตรต่อลิตร จะได้ระยะทางไกลกว่า จะลดการเร่งระเหยและสูญเปลือง จะช่วยประหยัดในสิ่ง
ที่ท่านแลไม่เห็น

ถ้าท่านต้องการพลังงานสูงสุด โปรคไซ้ ดีเซลหมุนเร็ว ๕๗ ของสามทหาร
ลิตรต่อลิตร จะมีกำลังเร่งสูงกว่า จะบรรทุกน้ำหนักได้มากกว่า จะขึ้นเนินได้องศาสูงกว่า
(เหมาะกับการยนต์เครื่องดีเซลโดยเฉพาะ)

ถ้าท่านต้องการพลังงานจักรกล โปรคไซ้ ดีเซลหมุนปานกลาง ๔๕ ของสามทหาร
ลิตรต่อลิตร จะมีกำลังทางฟิสิกส์มากกว่า จะมีการแปรธาตุสม่ำเสมอ ไม่กักความร้อนโลหะ

ถ้าท่านต้องการแสงสว่างที่ไม่เป็นพิษ โปรคไซ้ ก๊าด ๓๐ ของสามทหาร
ลิตรต่อลิตร เบากว่าเพราะบริสุทธิ์กว่า ไม่มีแก๊สพิษทำลายนัยน์ตา และปอด (ผลิตจาก
โรงกลั่นน้ำมันก๊าดโดยเฉพาะ)

คำขอภินันท์นาการจาก

บริษัท ลีเวอร์ บราเธอร์ (ประเทศไทย) จำกัด

ผู้ผลิต

ผงซักฟอกบริส

สบู่หอมลักส์

สบู่ตราชั้นโลด ๗ ล ๗

สงคราม กลางเมือง ในจีนคอมมิวนิสต์

การที่พวกยามแดงก่อการอาละวาดขึ้นในฮ่องกงนั้น เราได้ขอให้ผู้สื่อข่าวของเราเล่าปฐมเหตุให้ฟัง เขาอธิบายว่าผลทั้งนี้ มีมาแต่ในแผ่นดินใหญ่ ดังได้ลงพิมพ์ข้อเขียนของเขาไว้แล้วดังต่อไปนี้

ตามที่ปรากฏในแผ่นป้ายโฆษณาของหน่วยยามแดง ณ กรุงปักกิ่งนั้น บัดนี้ ได้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นแล้วในแผ่นดินใหญ่จีน แต่ทว่ามิได้เกิดการสู้รบกันด้วยกำลังทหารและศาสตราวุธ เพียงแต่เป็นการปะทะกันระหว่างจอมทัพและการโฆษณาทัບถมกันเท่านั้น ทั้งมิได้ถึงเลือดตกยางออกกันก็มากน้อยด้วย แต่ก็นับว่ามีความสำคัญต่อวงการบริหารประเทศเป็นอันมาก

ก่อนหน้าที่ระบบตำแหน่งราชการจะเลิกล้มไปสองสามปี กองทัพเสรีชน (People's Liberation Army) มีจอมพล ๑๐ นาย แวดล้อมด้วยนายพลลดหลั่นกันลงมาอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่ได้ตำแหน่งมาด้วยการสู้รบนับเป็นเวลาสิบ ๆ

ปีมาแล้ว การตั้งกองกำลังนี้ มีประวัติเชิดหน้าชูตา ถอยหลังไปถึงยุคลปฏิวัติสมัยพระนางซูสีไทเฮาเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๗๐

ไม่มีอะไรน่าเกลือบแคลงใจเลย ถึงความสมานฉันท์และความแข็งแกร่งของกองทัพที่ว่านี้ จนกระทั่งหนึ่งปีก่อนหน้าการปฏิวัติทางวัฒนธรรมของชนชั้นกรรมมาชีพ เป็นของแน่ที่ย่อมมีการแบ่งพวกกันบ้าง แต่การปรับปรุงกองทัพครั้งแล้วครั้งเล่า ก็ได้ช่วยให้ปัญหาเหล่านี้ลดน้อยลงได้

กองกำลังส่วนภูมิภาคของจีนแดง ได้เริ่มบทบาทขึ้นตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ท้ายรัชสมัยพระเจ้าเกียงตี้ ได้แบ่งออกเป็นสี่กองใหญ่ ๆ จูเตเป็นผู้บัญชาการกองพล ๑ โยหลุง เป็นผู้ควบคุมกองพล ๒

ชูเซียงเจงบังคับบัญชาของพล ๓ ส่วนกองทัพอประจำเมืองเกียงสีนั้น เซนยี เป็นผู้บัญชาการ กองทหารหลังสุดนี้ ภายหลังได้รับการสถาปนาเป็นกองพล ๔ ใหม่ ระหว่างวิกฤตการณ์ต่อต้านญี่ปุ่น กองกำลังส่วนภูมิภาคจีนแดง ได้กลายเป็นกองทัพที่ ๔ ของประเทศ ซึ่งต่อมาเป็นกองทัพที่ ๑๔ ในความควบคุมของรัฐบาลชาตินิยม พอถึงสงครามกลางเมืองครั้งที่ ๒ ก็มีการสถาปนาใหม่อีก คราวนี้แบ่งออกเป็นห้ากองพล เปงเตชวย บังคับบัญชาของพล ๑ หลิวไปเจงควบคุมกองพล ๒ เซนยีบัญชาของพล ๓ ลินเปี้ยวเป็นหัวหน้ากองพล ๔ และเนยงเซงบังคับบัญชาของพล ๕ ผู้บังคับบัญชาทั้งแปดนี้ ขึ้นอยู่กับสองนายพลผู้เป็นกำลังสำคัญฝ่ายการเมืองของกลุ่มจอมพลแห่งกองทัพเสรีชน นายพลทั้งสองนี้คือ เยเซเนยง และโลจิงชว่น (ปัจจุบันถึงแก่กรรม) บุคคลเหล่านี้ต่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมาตลอด จนกระทั่งถูกพาญแห่ง “การปฏิวัติทางวัฒนธรรม” พัดกระหน่ำเอา ซึ่งบัดนี้ความเป็นสหายกำลังสลายไปโดยสิ้นเชิง

ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะวาดภาพการต่อสู้ในปัจจุบันระหว่างนายทหารผู้ซื่อตรงเหล่านี้ ส่วนใหญ่อายุอยู่ในปูน ๗๐ กำลังที่

สำคัญของกองทัพเสรีชนนี้ ดูเหมือนจะเหลืออยู่ไม่เกินห้าหน่วย ได้แก่

๑. กองกำลังควบคุมของลินเปี้ยว กองทัพนี้เริ่มมีอำนาจเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๐๒ เมื่อลินเปี้ยวก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งรัฐมนตรีกลาโหม แทนเปงเตชวย ผู้ช่วยที่สำคัญสองคน คือ นายพลเซียวยั่ว ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายการเมืองของกองทัพเสรีชน กับนายพลยางเซงวู ผู้รักษาการในตำแหน่งเสนาธิการ

๒. กองกำลังปฏิวัติทางวัฒนธรรม หรือที่จริงควรเป็นกลุ่มข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มากกว่า กองทัพนี้สนับสนุนเมาเซตุง และมีหน้าที่สอดส่องลินเปี้ยว ในระหว่างการปฏิวัติทางวัฒนธรรมนี้ เมื่อเดือนมกราคม มีรายงานว่าได้มีการแต่งตั้งชูเซียงเจงเป็นประธานอนุกรรมการปฏิวัติทางวัฒนธรรม แห่งกองทัพเสรีชน กับแต่งตั้งเยเซเนยงเป็นเสนาธิการ (คงเป็นฝ่ายกิจการทหารอย่างไม่ต้องสงสัย) ของสำนักงานเลขาธิการกลางแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีน (CCP.) ต่อมาเมื่อเดือนเมษายน มีข่าวว่า ได้มีการแต่งตั้งลิ่วไปเซง เป็นสมาชิก (ฝ่ายป้องกันประเทศ) แห่งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบกิจการทั่วไปทั้งสิ้นของพรรคคอมมิวนิสต์ การ

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ทำขึ้นเมื่อซูเซียงเจงกับเยเซนนิงหลุดลอยจากตำแหน่งแล้ว หลังการบาดหมางกันอย่างรุนแรงในคณะกรรมการฝ่ายกิจการทหารของพรรค

๓. กองกำลังฝ่ายเป็นกลาง อันประกอบด้วยนายทหารผู้ซื่อสัตย์ เช่น เซนนิง และ เนจุงเซง เป็นต้น กับเจ้าหน้าที่คนสำคัญส่วนใหญ่ของกองทัพเสวียน ซึ่งใครจะระงับความยุ่งยากนี้ลง บุคคลกลุ่มนี้มีจูเอนไฉเป็นผู้หน้า
๔. กองกำลังฝ่ายวิพากษ์ของจูเต และ เปงเตชวย ฝ่ายนี้ยังคงภักดีต่อพรรค แต่มีวิพากษ์วิจารณ์นโยบายบางอย่างของเมาเซตุง แม้จะไม่เคยแสดงตนเป็นปฏิปักษ์ต่อเมาเซตุงก็ตาม
๕. กองกำลังของพวกปฏิภิกิริยา ซึ่งโฮหลุงโลจิ่วซิง เป็นผู้นำ พวกนิยมเมาเซตุง กล่าวหาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๐๙ ว่า ทั้งสองคนนั้นวางแผนรัฐประหาร ซึ่งอาจเป็นความจริงตามข้อหา หรือไม่ก็ได้ทั้งสองอย่าง กองทหารหัวเมืองทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือ และ ตะวันตกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไนผณฑลชินเกียง และธิเบต ได้แสดงให้เห็นปรากฏชัดว่าเป็นปฏิปักษ์ต่อขบวนการปฏิวัติทางวัฒนธรรมของเมาเซตุง

ทั่ว ๆ ไป และที่สำคัญคือไม่เห็นด้วยอย่างที่สุดก่อนนโยบายกวาดล้าง จูเต กับ โฮหลุง ตัวอย่างอันเห็นชัด คือ การปะทะกันที่เมืองหลานซู เมื่อปลายเดือนเมษายน ระหว่างกองทหารท้องถิ่นกับขบวนการพิทักษ์แดง ผลปรากฏว่าบาทเจ็บล้มตายอย่างหนักทั้งสองฝ่าย เดือนที่แล้ว ๆ มา แผนการของเมาเซตุง เกี่ยวกับกองทัพเสวียน ดูเหมือนจะมีอยู่ดังนี้

- ก. เพิ่มอำนาจหน้าที่กองกำลังควบคุมให้มากยิ่งขึ้น
- ข. ยกฐานะกองกำลังปฏิวัติทางวัฒนธรรม แล้วใช้ดั่งวงศุลยอำนาจกับกองกำลังควบคุมดังกล่าว
- ค. เอาชนะกำลังฝ่ายเป็นกลาง หรืออย่างน้อยก็ข่มขวัญให้อ่อนน้อมต่อตน
- ง. ปราบปรามพวกปฏิภิกิริยาและฝ่ายค้านลง

ด้วยเหตุที่อายุมากแล้ว เมาเซตุงจึงจำเป็นต้องมีผู้ดำเนินแผนการให้ บุคคลสำคัญนี้ก็คือนางเซียงซิงผู้ภิกิริยา แต่ว่าคุณเหมือนว่านางเซียงซิงจะดำเนินแผนการของเมาเซตุงไม่ได้ผลสมความมุ่งหมาย

ความผิดพลาดข้อแรกของนาง คือ พยายามจะเข้าควบคุมลินเบียวกกับลูกน้องไว้โดยตรง แต่ในฐานะที่เป็นผู้มีหวังจะ

ได้รับช่วงอำนาจสืบต่อจากเมาเซตุง ลิน เบียวจึงไม่พอใจแผนของนางเซียงซิง ทั้งผู้ใต้บังคับบัญชาของเขาก็ไม่พอใจนางในการก้าวเข้ามาในเรื่องการทหาร ได้เกิดกระทบกระทั่งกันอย่างเปิดเผยขึ้นเมื่อปลายเดือนมกราคม ระหว่างนางเซียงเซงกับเซียวฮั่ว (นางตราหน้าเซียวฮั่วว่าเป็นผู้สนับสนุนประธานอนุกรรมการคนก่อนแห่งขบวนการปฏิวัติทางวัฒนธรรมของกองทัพเสรีชน ซึ่งถูกกำจัดไปในฐานต่อต้านพวกนิยมเมาเซตุง เซียวฮั่วก็จะถูกกำจัดเช่นเดียวกัน แต่กองกำลังของลินเบียวไม่พอใจการกระทำของนาง และจูเอนไลได้เข้ากั้นกลางเอาไว้ เซียวฮั่วจึงยังคงอยู่ได้ ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นรองประธานกรรมวิธีการ กลางฝ่ายทหารในพรรค) หลังจากการขัดแย้งกันกลางเดือนมีนาคม เซียวฮั่วก็เข้ารับหน้าที่ประธานอนุกรรมการปฏิวัติทางวัฒนธรรมแห่งกองทัพบกแทนชูเซียงเจง ซึ่งบางทีอาจหมายถึงอิทธิพลของนางเซียงซิงในกองทัพได้ถอยลดลงบ้างแล้ว ก็เป็นไปได้

บุคคลชั้นนำในกองทัพเสรีชน ล้วนได้รับคามยุ่งยากกันโดยทั่วหน้า ในจำนวนจอมพลเก้าคนที่ยังเหลืออยู่มีเพียงสองคนเท่านั้น ที่ไม่ได้ถูกพวกนิยมเมาเซตุงลบหลู่เอา บุคคลทั้งสองได้แก่ลินเบียว กับลิวโปเซง

อำนาจส่วนกลางยังคงอยู่ที่เมาเซตุงกับลินเบียว แต่ในส่วนภูมิภาคนั้น สถานการณ์อยู่ในขั้นอันตราย จีนแผ่นดินใหญ่ของประเทศอยู่ใต้อิทธิพลของกองกำลังฝ่ายปฏิภิกิริยา บรรยากาศเต็มไปด้วยความชิงแค้น หวาดกลัว กระทั่งกระตือรือร้นและเจียบเจียบ พวกนิยมเมาเซตุงสามารถควบคุมผลประโยชน์ได้เพียงสี่จังหวัด กับอีกสองเขตเทศบาลเท่านั้น ซึ่งรวมกันแล้วประมาณ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศ สงครามเย็นกลางเมืองยังคงดำเนินไปทั่วทั้งหมู่ผู้นำแห่งขบวนการปฏิวัติทางวัฒนธรรม ไม่มีใครรู้ว่าเมื่อไรจะสงบลงได้ แม้กระทั่งพระเจ้าแห่งดวงตะวันสีแดง คือตัวเมาเซตุงเอง ก็ไม่รู้เช่นกัน

วิลเลียม ฟู

ดัดแปลงบลูเบิร์ด รุ่นปี 1966

DATSUN
Bluebird

รถดัดแปลงบลูเบิร์ดปรับปรุงให้มีคุณภาพ เหมาะสมกับประเทศไทยเพิ่มขึ้น 12 รายการ ราคาจำหน่าย และการชำระเงินคงเดิมทุกประการ

- 1 คันสั่งพวงมาลัยหน้า เปลี่ยนใหม่หมด
- 2 ตะแกรงหน้ารถเปลี่ยน กันชนข้างหน้า หลัง
- 3 ชั้นวางของเพิ่มขึ้นที่ใต้หน้าปัด
- 4 หม้อน้ำใหญ่ขึ้น เดิมๆ 4.7 ลิตร เปลี่ยนเป็น 5.1 ลิตร
- 5 ปัดน้ำฝนขนาดโตขึ้น กำลังดัดน้ำลู่งขึ้น แกนปัดน้ำฝนทำด้วยโลหะพิเศษ แบบเดียวกับที่ใช้ในรถแก๊งนิสสันเซ็คทริค
- 6 เกียร์ซิงโครเนลล์ ทุกเกียร์ เฉพาะเกียร์หนึ่ง เปลี่ยนให้รถพุ่งเร็ว มากขึ้น เกียร์สอง สาม และ ถอยหลัง ตามเดิม
- 7 หลังคารถ สูงกว่ารุ่น 1964 ทำให้โอ้โถงนั่งสบาย และอาจจัดมมพนักพิง ใหนั่งสะดวกยิ่งขึ้น
- 8 ระบบไฟฟ้าหน้าปัดหม้อ ใช้วงจรรวมพีซีอาร์ (PRINTED CIRCUIT) คงทนเป็นพิเศษ
- 9 มอเตอร์ปั๊มน้ำต้น แบบใหม่ มี 2 ความเร็ว แบบที่ปัดยาวมากขึ้น
- 10 แกนเพลาลังกำลังในห้องเกียร์ มีขนาดโตขึ้น กระเดื่องกำมปีใหญ่และ แข็งแรง มากกว่าเก่า
- 11 กระเปาะจารบีทุกแห่งโตขึ้น แบบเก่าต้องอัดทุก 3,000 กิโลเมตร รุ่นใหม่นี้ อัดจารบีทุก 6,000 กิโลเมตร
- 12 แบบทั่วไปคงเดิม ลู่ลม วิ่งเร็ว แต่กินน้ำมันน้อย

บริษัท สยามกสการ จำกัด
865 ซอยสยามกีฬา และศูนย์เขาน้ำท่าข่อยทั่วประเทศ

น้ำตาจากดวงดาว

ในมวลมณีมา ของปริมณฑลแห่งพาหิรากาศกลางสังสารวัฏฏ์ แสงหนึ่ง
วเนจรอ่อนเร่ไปหลายอภิปิภีแสง กระทบสุดเวียงวงอนันตกาล สะท้อนกลับมา
สนิทินทรานที่หน้าวรางกลางดาวดวงหนึ่ง จึงกลายเป็นความฝันสีทองคำ ทอด
เงางามสะท้อนไปถึงปรโลก

ความใฝ่ฝัน พุ่งข้าม ล่องลอยไกลแสนไกลถึงในภพอื่น จนแว่วยินเสียง
จากโลกเก่า ๆ อันอ้างว้างวังเวงนั้น อนิจจา

ปรมาณู กำลังรำพึงรำพัน เห่กล่อมกาด่านเด้าของมวลมนุษย์ชาติว่า
อย่าเสียใจเลย อันทุกข์โศกาคูร ที่ล่วงแล้วนั้น ประจักษ์ร้าย หากควรอภัยศ
อดสูบัตสืออย่างไรไม่ ปรมาณูผู้วิเศษจะบุกเบิกนำทางท่านต่อไปอีก จงไวใจเด็ด

ไม่ใช่เพราะอิทธิฤทธิ์อันมหัศจรรย์ของเราหรอกหรือ จึงก่อให้เกิดสภาวะ
การสิ้นสุดวิญญาณของมนุษย์ชาติ ถึงความเป็นภัสสมรฐิสลายหายไป ประจักษ์สภาพ
แห่งนิพพานนั้นแล

แต่กาด่านเด้าของมนุษย์ชาติทั้งหลายใบ้บ้า หากได้ยินสิ่งใดไม่ สูญเสีย
หมดแม้แต่สัมปชัญญะแห่งดวงวิญญาณ ล่องลอยกระจัดกระจายกลางอวกาศ และ
บ้างก็ตกต่ำลงสู่โลกล่าง ผสมกะเศษหินทรายตึกดำบรรพ์

เสียงขลุ่ยทราญเก่า ๆ กระจิดริดหัวเราะ สะอ่ำ มนุษย์ชาติทั้งโลก ที่เคยทรงหลงเหลือไว้ สดประเสริฐเลิศล้ำนั้น แคว้นดินแดนซากเป็นเถ้าถ่านไปนานแล้ว อวดเบ่งเก่งกล้า ภูมิปัญญาสามารถ มัวเมาบัลลังก์วิทยาศาสตร์ว่าฉลาดฉกาจกรรจ์ ที่สุดความรุ่งเรืองอารยธรรมอันบดขบนั้น ก็สร้างมหาประลัยกลับขึ้นล้างโลก วิชาศุภินิหารสิ้นชั่วพริบตาเดียว ความร้อนแรง ระอุอัคพลิงกล้า บรรยาอากาศใหม่ในแบบทัศนียมไม่รู้จบทั่วไปสิ้น โลกเกิดการวิปริต จากพิษสงของเพลิงร้าย ทำให้โลกเนาใช้ประโยชน์ไม่ได้ นับด้วยโกฏิล้านปี เพิ่งเห็นต้นหญ้างอกขึ้นวันนี้อง หญ้าเล็กๆ ต้นหนึ่ง เริ่มชดช้อยรับความอบอุ่นจากแสงตะวันเป็นครั้งแรก อรุโณทัยฉายสีทิพย์ทำให้ปุยมะเมทอประกายรุ่งระอุองทองคำบวิสุทธิ์

ห่อมหญ้าสดชื่นต้นเต้นเป็นที่สุด งงันสันไบไหว โฉนโลกนี้ จึงสวยสดงดงามนักหนา จบแวนแคว้นแดนดิน น้ำฟ้าและเดือนดาว ช่างพร่างพราวพร้อมด้วยรสสุนทรีย์อันน่าอัศจรรย์ เร็ว ๆ นี้ ฉันทปรารถนาจะแย้มบานดอกเล็กๆ สีม่วงใสไว้ประดับแผ่นดินบ้าง เพื่อตอบแทนบุญคุณพระแม่ธรณี ซึ่งมีเมตตาธรรมอันแสนประเสริฐสุดลึกซึ้ง

สายรุ้งและปุยมะเมทขาว ลอยลงมาหาห่อมหญ้า พุทโธนี่กว่าใครที่ไหน ฉันทใจเป็นที่สุดที่ได้เห็นเพื่อนเล็ก ๆ เกิดขึ้นในโลก โโชคดีที่ทันทไม่เกิดในรูปมนุษย์ มิฉะนั้นแล้ว ฉันทจะเกลียดชังอย่างไม่มองหน้าเลยทีเดียว

ห่อมหญ้าถามว่า มนุษย์นั้นคืออะไรเล่า สายรุ้งตอบว่า มนุษย์เป็นสัตว์ร้ายชนิดหนึ่ง โหดเหี้ยมและเห็นแก่ตัวที่สุด แม้ว่าสัตว์ร้ายชนิดนี้จะมีปัญญาเฉียบแหลมก็ดี แต่มันก็ใช้ภูมิปัญญาผิดทาง เกิดโทษใหญ่หลวงกลายเป็นสัตว์ลักขณส์ต่ำอำมหิตของเขี้ยวเล็บและพิษสงมากกว่าอสรพิษร้ายแรงรวมกัน ทั้งโลกล่วงถึงยุคหนึ่ง มันบวระเห่าทำลายกันเอง สุดท้ายพ่ายแพ้ความมรยาต่าช้าในสันดานเดิมของตัวเอง จุดไฟประลัยกลับขึ้นล้างโลก

ชวนสมเพชเวทนาเหลือที่จะกล่าวถึง ทั้ง ๆ ที่พวกมันมีชีวิตจำเป็นต้องใช้
อากาศบริสุทธิ์ไว้หายใจ แต่มันกลับระย่ำด่ำซ้ำ ถึงกับฆ่าอากาศบริสุทธิ์เสียเกลี้ยง
โลก จนบรรยากาศเน่าเปื่อยไปสิ้นดินน้ำฟ้า ดูเดอะนั่นกองถ่านถ้ำถูลีของสัตว์ร้าย
กลายเป็นโชดเขินเนินดิน จมป่าช้าของอารยธรรมซึ่งสูญหายสลายจากสกลโลก

นั่นเห็นไหม ยังมีผงถ้ำถูลีหลงเหลือล่องลอยอยู่ แต่เดิมมันเคยเป็นดวง
วิญญาณของมนุษย์ชาติ ปัจจุบันไปบำเพาะพิษมหาประลัยกัลป์อันร้อนแรง ไหม้
จนวิจุน เป็นภัสสมรฐี ทำลายสิ้นสมปฤดี ทั้ง ๆ ที่มันเคยเป็นดวงวิญญาณมนุษย์ชาติ
ซึ่งทรงหวังว่าประเสริฐเลิศล้ำนั้น อเนจอนาถนั้ เวลานี้ บัดชบลงจนไม่รู้จักตัวเอง
ช่างสมน้ำหน้าสาแก่ใจในความระย่ำด่ำซ้ำหาแก่นสารมิได้เสียจริง ๆ

ตึกคั่น ดวงดาวเข้าวังเดือน น้ำค้างตกยะเยือกหนาว รัตติกาลเอาเมฆสีขาว
คุดปุยฝ้ายมาปั่นเป็นค้าย ทอผ้าขาวนวลละอองยงโย น่มให้แจ่มจันทร์อันสุกสกาว
ทรงกรรกรุ่งรุ่งเรือง สว่างกลางแหล่งหล้าอันเหน็บหนาวอ้างว้างวังเวงไร้สรรพชีวิต
มาหลายล้านปีเพ็งจะมีลดาตินดิษชาติขึ้นเร็ว ๆ นี้เอง

เออเห็ตรากระจิวรุดองงามราวกะจะเด่นรำ เห็ตราคือจิตใจที่ได้เกิดมาใน
โลกอันเบียดมันด้วยรมณีย์สุดที่แล้ว

รู้สึกประคุดสกลพิภพนี้มีดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์แสนมหัศจรรย์ ชาติ
ปรัชญาเข้มข้นของรสทิพย์สุนทรีย์ร่วงพามาเป็นผลึกเพชรนิลจินดาหาวาคาบมิได้

เราเกิดมาในโลกนี้ เพื่ออะไรหนอ ฤๅเพื่อโลกหลงมัวเมาทรัพย์สินอันอยู่มณเฑ
ทั้งปวง เปล่า เราไม่สนใจไยดีเลย

ติดอกติดใจอยู่กับแต่ดวงชีวิตที่แสนรักปรารถนา เพียงอากาศบริสุทธิ์สดชื่น
ตื่นตื่นเมื่อพบเห็นนวนอุทยานมิ่งไม้ เมฆขาว ดาวเดือน ดูตั้งเพื่อนสนิหมิครสหาย
ให้แต่น้ำใจไมตรี ไม่มีจีตจาง

พูดแล้ว เห็นคราก็รำไให้ เสียตายที่มีชีวิตกระจิดคนัก มิฉะนั้นจะนฤมิตโลก
นี้ให้ใหญ่ยิ่งกว่าสรวงสวรรค์ชั้นฟ้า

ขณะนั้น ทนอรณร่านหนึ่งคืบคลานเข้ามาหาเห็ดรา สามตาแวววาว เขียว
ยาวแหลมค่านิลทมิฬ ลันสีแดงตั้งป้ายไว้ด้วยเคียด ลิงโลดเข้ามารวดเร็ว ด้วย
ผีเท้าแห่งแรงโยยทิว

เห็ดราสะตุงตักใจ ร้องสุดเสียงเรียกห่อมหนุ้าให้ช่วยด้วย กากซากมนุษย์
กำลังเข้ามาทำลายเราแล้ว นึกระมิง ที่เป็นเชื้อไขมนุชย์ชาติตักดาบรพพ์ ที่มันทำ
ลายล้างโลกวินาศนิบหายสิ้น มันจะมาเคี้ยวกินเรา แสงหารสบ่าเรอเขียวทมิฬ
ลันเลือนนนั้น ท่านไม่เห็นหรือ ห่อมหนุ้าว่าอย่าตกใจเลย เร็วเร่งใช้ฉนวนพิชออก
บ้องกัน พระผู้เป็นใหญ่ให้ไว้แล้วมิใช่หรือ

เห็ดราสู้สึกสติ ก็สั่นกระเจายละอองพิช ทนอรณร่านทนต์ไม่ไหว ก็หลบหนี
ไป เห็ดราไม่สิ้นสงสัย ตามห่อมหนุ้าว่า ไหนเล่าลือถึงมหาประลัยล้างโลกทำลาย
โคตรพันธุ์มนุษย์ชาติสิ้นแล้ว โฉนตะกั้นจึงยังมีกากเคนมนุษย์หลงเหลืออยู่ในโลก
เล่า ไม่เข้าใจเลย

ห่อมหนุ้าว่านเม็ดทรายช่วยอธิบายให้เห็ดราฟังว่า เห็ดราเอย ท่านเข้าใจ
ผิด เจ้าทนอรณร่ายสวะ ๆ นั้น เทียบร้อยพิชร้ายไม่ได้ถึงหนึ่งในอสงไขยของสันดาน
มนุษย์หรือก มนุชย์ชาติดุร้าย เห็นแก่ได้กว่ามากมายนัก ฆ่ากินและกอบโกย
สรรพสิ่งทั้งสกลโลก ถ้าเหาะเหิรเดินอากาศได้ด้วยอิทธิฤทธิ์ มันจะปล้นดวงดาว
อื่นเสียด้วยซ้ำไป โลกหลงและโยยทิวเสียสิ้นดี ประคุดตัวเกียรติมุขบ้า ๆ ที่อุบัติ
มาจากชอกพระชนงพระสมมณุนั้นทีเดียว

ครังหลังสุด มนุชย์ทำร้ายดวงวิญญาณซึ่งกันและกันเอง เกิดมหากัย
อลเวงนำมาถึงความพินาศนิบหายอันใหญ่หลวงดังกล่าวแล้ว เจ้าทนอรณร่านนี้เป็น
เพียงกากธาตุเลว ๆ รองจากมนุษย์มากมายนัก ทนเอาหน้อย ระมัดระวัง อย่า
ประมาทก็เห็นจะไม่เป็นไร

เห็นตราสลตหนึ่งพุ่งอย่างสงบ เจียบจนวังเวง แ่วว ๆ เสียงจากดวงดาวหนึ่งว่า
สกลโลกนี้ ประหนึ่งสาธารณสถานเป็นสมบัติกลาง ไม่ควรใครจะมายึดถือ
กรรมสิทธิ์ ด้วยความเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว ประจุมวลมนุษย์อันบ้านหลังครั้งดีก้า
บรพพ์ อันกระทำผิดพลาดมาแล้วอย่างใหญ่หลวง ก็เลสมารวายได้ทำลายพืชพันธุ์
สูญสิ้น ใคร ๆ ก็สมน้ำหน้าสาแก่ใจในความบัดขบนั้นเป็นที่สุด

เว้นแต่ดวงดาวเท่านั้น ยังรู้สึกเป็นกลาง ๆ อย่างยุติธรรม เห็นอกเห็นใจ
ในมหันตภัยที่เกิดขึ้นแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ด้วยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ บังเกิดความ
สมเพชเวทนาหาที่สุดมิได้

เวลานี้เหลืออยู่หย่อมหญ้าลดาตินติดเขาติ เห็นตรา น้ำฟ้า อากาศบริสุทธิ์
เราอดคิดถึงมนุษย์บางคนไม่ได้ ไม่ใช่ว่าชื่อมนุษย์แล้วจะชั่วช้าสารเลวทุกคนไป
บางดวงวิญญาณมีน้ำใจตรงาม ฉลาดปราษฎเปรื่อง รู้จักค่าอันแท้จริงของโลก
เกิดมาเพื่อบูชาสกลจักรวาล ซาบซึ้งแก่นสารแห่งสุนทรีย์อย่างน่าอัศจรรย์ แต่นั้น
ถ่านถ่านของเขา กำลังทับถมจมดิน พิษาคไปพร้อมกับกากของมวลมนุษย์ อเนจ
อนาดเป็นที่สุด สังเวชถ่านถ่านธูลี จะจ่อมจมหายใต้ทรายดินนับด้วยกับปป์กลับ
หนวกบอดใบ ไม่ได้ยินแม้แต่เสียงแห่งความยุติธรรม อาตมันอันเคยมีน้ำใจ
ตรงามนั้น กำลังรวมตัวกันกลายเป็นผลึกแก้วมณีสีรุ้ง อันหาค่ามิได้

อนิจจา อนรรทมมณีนั่น เคยเป็นดวงวิญญาณของใคร เวลานี้อาตมันนั้นอยู่
แห่งไหนไหน จะรู้สึกอย่างไร ใครจะให้ความยุติธรรม แท้จริงแก่เขาได้ สุดท้าย
ความไม่สมควรก็ได้ลงโทษทัณฑ์อันใหญ่หลวงแก่ดวงวิญญาณที่บริสุทธิ์ หากความผิด
มิได้ ให้เจ็บปวดรวดร้าว ไปชั่วนิรันดร์

จึงดวงดาวเศร้าโศก ว่าให้ไว้อาลัย สายน้ำตาไหลลงบนสายน้ำค้าง กลาง
ดึกคืน ทำให้พื้นพระธรณีเยะเยือกเย็น เหน็บหนาวเปล่าเปลี่ยว อ่างวังวังเวง

อังคาร กัลยาณพงศ์

THE SCIENCE OF SCIENCE

SOCIETY IN THE TECHNOLOGICAL AGE

Edited by MAURICE GOLDSMITH and ALAN MACKAY

Fifteen eminent scientists develop the view of Bernal's great book, *THE SOCIAL FUNCTION OF SCIENCE*, that an affluent, prosperous society free from hunger, war and unemployment, is technically possible. They discuss how this can be brought about and how much remains to be done.

Contributors are J.D. Bernal, Sir Charles Snow, P.M.S. Blackett, E.H.S. Burhop, Herbert Coblans, J.B.S. Haldane, Peter Kapitsa, Alexander King, Maurice Korach, Joseph Needham, Gerard Piel, N.W. Pirie, C.F. Powell, D.J. de Solla Price and R.L.M. Syngé.

Demy 8vo. 235 pages 30s.

CONSUL IN PARADISE

SIXTY-NINE YEARS IN SIAM

W.A.R. WOOD

Seventy years ago the author was appointed to the Consular Service by Queen Victoria and went to Siam – the youngest Consular Officer ever sent to Siam and probably any other Eastern post. Now he describes the experiences of sixty-nine years mingled with the most fascinating anecdotes and information about the history and social customs of the tribes which made up Siam.

Demy 8vo   27 illustrations   189 pages   30s.

SOUVENIR PRESS LIMITED, 95 Mortimer Street, London, W.1.

KEEP UP WITH THE WORLD
READ

BANGKOK WORLD

THAI OWNED ENGLISH LANGUAGE DAILY

522 Prasumane Road

Tel. 20931
21265

ภาษาฝรั่งมีอิทธิพลต่อภาษาไทย

บรรณาธิการหนังสือฉบับนี้ ได้ขอร้องให้ข้าพเจ้าเขียนเรื่องอิทธิพลของตะวันตกใน คำภาษาไทย ข้าพเจ้าได้เรียนท่านว่าไม่เต็มใจเขียน เพราะเป็นเรื่องที่ทุกคนรู้อยู่แล้ว จะเขียนให้มีรสชาติยาก แต่ท่านยืนยันว่าคุณที่สนใจทางภาษา ที่ท่านรู้จักหลายคน ล้วนแต่มีงานเต็มมือ คงจะไม่มีใครอนุเคราะห์ท่าน ข้าพเจ้าจึงพยายามโดยใช้วิธีขอร้องเพื่อน ที่ร่วมงานในด้านการสอนภาษาไทย ให้ช่วยกันรวบรวมข้อคิดนึกเท่าที่จะหาได้ แล้ว ข้าพเจ้าอาสาเขียนให้เป็นบทขึ้นมา ดังที่ท่านจะอ่านต่อไปนี้

อิทธิพลที่ตะวันตกมีต่อภาษาไทย จะแยกลงไปอีกได้หลายแง่หลายมุม ได้แก่ ๑. การออกเสียง (หรือสำเนียง) ๒. คำที่เกิดขึ้นใหม่ในภาษาไทยที่รับมาจากฝรั่ง ๓. สำนวนที่เกิดขึ้นทางตรงและทางอ้อม และ ๔. ความนึกคิดใหม่ ๆ ที่เป็นผลมาจากอิทธิพลของ ภาษา ซึ่งได้จะยกตัวอย่างต่อไปตามลำดับที่จะกล่าวได้ง่ายไปหายาก

คำใหม่ที่เกิดขึ้น

การที่คนต่างพวกใช้ภาษาต่างกันมีความเป็นไปได้ในชีวิตต่างกันมากคบค้าสมาคมกัน แล้วเกิดการนำเอาคำจากภาษาของคนจำพวกหนึ่งมาใช้ในภาษาของคนจำพวกหนึ่งนั้น เป็นเหตุการณัธรรมคา มีอยู่ทุกส่วนของโลก ทุกกาลสมัย คนไทยเรา นับตั้งแต่เริ่มติดต่อกับชาวตะวันตก หรือฝรั่ง ก็เริ่มรับคำใหม่ ๆ จากภาษาฝรั่งเข้ามาใช้ในภาษาไทย คำที่ได้รับมารุ่นแรก โดยมากมาจากภาษาโปรตุเกส ได้แก่ *เหรียญ* (rialto) *กระดาษ* (cartas) ซึ่งอาจจะผ่านมาจากภาษามลายู *หมากนัต* (อีसान) และ *ขานัต* (บักซ์ใต้) มาจากคำ *ananas* ซึ่งในภาษากลางเรียกว่า *สับปะรด* (ไม่ทราบที่มาของคำนี้) คำ *ขนมปัง* ก็มีผู้บอก ว่ามาจากภาษาโปรตุเกสเหมือนกัน แต่ไม่สามารถจะสอบ สอนว่าถูกต้องหรือไม่ และ

ยังมีขาม *กะละมัง* อีกคำหนึ่ง ซึ่งมีนักเรียนภาษาโปรตุเกสบอกว่ามาจากภาษานี้เหมือนกัน แต่ก็ยังสอบสวนไม่ได้เช่นเดียวกัน ในสมัยปัจจุบันนี้อาจจะสืบหาที่มาของคำที่ใช้ในภาษาไทย ที่มาจากภาษาฝรั่งได้ง่ายกว่า ซึ่งจะแยกออกได้เป็นหลายพวกดังต่อไปนี้

พวกที่หนึ่ง คำเหล่านี้มาจากภาษาอังกฤษโดยมาก โดยอาจจะผ่านทางคนจีนหรือคนมลายู ใช้กันอยู่ในหมู่คนที่ไม่ค่อยได้รับการศึกษา เป็นศัพท์เทคนิคของพวกช่างเครื่องยนต์ และช่างอื่น ๆ ได้แก่ *สเกวไร* จากคำ *screwdriver* จาก *ปะเก็น* คำ *packing* *เก* จากคำ *gauge* และ *โชค้อบ* จากคำ *shcock absorber* ส่วน *จรรยา* ยังไม่แน่ว่ามาจากคำไหน มีผู้บอกว่า *jelly* อีกคำหนึ่งที่ตกเข้ามาใหม่ก็คือ *วันเว* ใช้กันแพร่หลายในหมู่คนขับรถ และกำลังจะเพี้ยนไปเป็น *วนเว* คำเหล่านี้คนที่ได้รับการศึกษาและไม่ค่อยได้ติดต่อกับผู้มีอาชีพเกี่ยวข้องกับเครื่องยนต์ โดยมากก็ไม่ค่อยทราบ หรือเกือบจะไม่เคยได้ยิน และไม่สนใจจะสังเกตได้ว่าคำที่ยกมานี้ล้วนแต่มีเสียงเพี้ยนไปจากภาษาเดิมขนาดที่ทำให้เขาได้ยาก

พวกที่สอง เป็นคำที่เพี้ยนเข้ามาในภาษาไทยภายในระยะไม่กี่ปีมานี้ ซึ่งใช้ในภาษาพูดของคนทั่วไป ทั้งที่ได้รับการศึกษา และไม่ได้รับการศึกษา คำเหล่านี้เสียงไม่ค่อยเพี้ยนไปจากภาษาเดิมมากนัก ตัวอย่าง คำ *แฟน* คำนี้จะพูดอย่างง่าย ๆ ว่าเสียงไม่เพี้ยนเลยก็ได้ แต่ความหมายขยายกว้างกว่าความหมายเดิมในภาษาอังกฤษมาก ในภาษาเดิมเป็นภาษาพูดเหมือนกัน มีความหมายถึงผู้สนใจกับนักแสดงภาพยนตร์หรือตัวละคร หรือนักวิ่ง นักกีฬา ฯลฯ แต่ในภาษาไทยมีความหมายไปเป็นคู่รัก จนกระทั่งถึงชายชู้และเมียลับ อีกคำหนึ่งคือ *พารทเนอร์* คำนี้ความหมายแคบลง คำเดิมในภาษาอังกฤษมีความหมายถึงผู้มีส่วนร่วมในกิจการ เช่นการค้า หรือกิจการอื่นก็ได้ แต่ในภาษาไทยหมายถึงหญิงที่มีอาชีพเป็นคู่นอน และยินดีรับบริการอย่างอื่น นอกเหนือจากการ่นอนเป็นบางครั้งแก่บางคน คำนี้กำลังจะเลื่อนฐานะขึ้นเป็นภาษาที่ใช้ในกฎหมายแต่ยังถูกขัดขวางอยู่ในสถานกิตติมศักดิ์ ยังไม่แน่ว่าจะได้รับเข้าเป็นภาษาในกฎหมายหรือไม่

พวกที่สาม ได้แก่คำที่มาจากภาษาอังกฤษ ใช้ทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน โดยมีเสียง ผิดเพี้ยนไปจากภาษาเดิมแต่เพียงเล็กน้อย เกือบจะจับไม่ได้ อาทิ *ไมโครโฟน* *เฟิน* *ปั้ม* *คอลลัมน์* *ฟอร์ม* และที่เพิ่งเข้ามาใหม่ๆ ได้เห็นใช้ในหนังสือ กึ่งราชการคือ *คาเฟ่ที่เรีย* คำนี้เสียงเพี้ยนไปมากกว่าคำที่ยกมาแล้ว เพราะ เสียงในภาษาอังกฤษเห็นจะใกล้เคียงกับ *แคเฟ่ที่เรีย* มากกว่า การเทียบเสียง ภาษาไทยกับภาษาอังกฤษนั้นยากมาก นักภาษาศาสตร์อาจจะค้านว่าคำที่ กำลังกล่าวถึงนี้มีเสียงเพี้ยนไปจากภาษาเดิมมากทีเดียว เพราะเขาถือว่า ภาษาอังกฤษสื่อความหมายโดยอาศัยการเน้นพยางค์ จึงใคร่จะขออภัยไว้ ณ ที่นี้ว่ามีได้พิจารณาอย่างละเอียดถึงขั้นนั้น อย่างไรก็ตาม คำ *คาเฟ่ที่เรีย* นี้ ยังไม่แน่ว่าจะรับเข้าเป็นภาษาไทยเหมือน *ไมโครโฟน* หรือไม่ อาจมีผู้คิดคำ ไทยขึ้นใช้แทน แล้วคำ *คาเฟ่ที่เรีย* นี้ก็จะถูกลืมไป ดังที่ได้เกิดแก่คำภาษาฝรั่ง ที่ไทยรับเข้ามาใช้ชั่วคราว จนหาคำไทยได้แทนเป็นที่ถูกใจแล้ว ก็เลยลืม ภาษาอังกฤษไป เช่น คำ *มินิท* ซึ่งแปลงไปเป็น *พินิจ* เป็นบางครั้ง แล้วมีคำ *นาฬิก* เกิดขึ้นแทน คำ *มินิท* และ *พินิจ* ก็เลยสูญหายไป

พวกที่สี่ คำที่เข้ามาในภาษาไทยจากภาษาฝรั่ง ไม่แน่ว่าเป็นภาษาหนึ่งภาษาใดโดยเฉพาะ อาทิ *อ็อกซิเจน* *ไนโตรเจน* *คาบอนไดออกไซด์* คำเหล่านี้เมื่อตกเข้ามา ในภาษาไทย แล้วก็ใช้เสียงที่สะดวกแก่คนไทยคำเหล่านี้มักเป็นศัพท์วิชาการ ส่วนใหญ่ใช้ในวิชาวิทยาศาสตร์ คำประเภทนี้คงจะมีเพิ่มจำนวนขึ้นอยู่เรื่อยๆ จะเห็นได้ว่าเท่าที่กล่าวมานี้ โดยมากจะแสดงอย่างเด่นชัดว่า คนมีการศึกษา รับคำใช้อย่างไรและคนที่ไม่มีการศึกษาจะรับคำเข้ามาใช้ด้วยวิธีใด

พวกที่ห้า พวกที่จะกล่าวต่อไปนี้มีลักษณะน่าสนใจ คือมักใช้กันในพวกที่รู้ภาษาอังกฤษ ไม่ค่อยดี แต่ไม่ค่อยพยายามจะใช้ภาษาไทย ผู้ที่ใช้คำชนิดนี้มักเป็นผู้ที่ตาม ฐานะก็ต้องถือว่าได้รับการศึกษาชั้นสูง แต่ความคิดนึกและความประณีตใน การใช้ภาษากงจะไม่ค่อยสูงนัก ตัวอย่างที่เด่นที่สุดก็คือ *โซเซียน* มาจากคำ *social* คำนี้ผู้ที่นิยมใช้ โดยออกเสียงเพี้ยนจากภาษาอังกฤษดังที่ยกมานี้ มักจะ เพิ่มความหมายให้แก่คำ ในภาษาอังกฤษ คำนี้แปลว่าอันเนื่องมาแต่ *society* แต่ผู้ใช้ภาษาไทยใช้ในความหมายไปถึงการเข้ากับเพื่อนฝูง เช่นพูดว่า

โซเขียนไม่ค่อยดี อีกคำหนึ่งก็มี ดีไซ จากคำภาษาอังกฤษ desing แต่คำนี้มีความหมายเฉพาะ มักจะใช้กันอยู่ในวงที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง จะแลเห็นว่าคำอังกฤษสองคำที่ยกตัวอย่างมานั้น คำภาษาไทยก็มีอยู่แล้ว เช่นแทนที่จะใช้ว่า “โซเขียนไม่ค่อยดี” จะใช้ว่า “การสังคมไม่ค่อยดี” ก็จะมี ความหมายใกล้เคียงกัน หรือแทนที่จะใช้คำ ดีไซ จะใช้คำ “ออกแบบ” ก็จะได้ความหมายเท่ากัน แต่ผู้ใช้ จะเป็นเพราะขี้เกียจจะเรียกรว่าลึกลับภาษาไทย หรือจะอยากอวดว่าเป็นผู้อ่านตำราภาษาอังกฤษ จึงสมควรใช้คำภาษาอังกฤษ ก็อาจเป็นได้ทั้งสองทาง

นอกจากการรับเอาคำใหม่จากภาษาฝรั่งเข้ามาใช้ในภาษาไทยจนเป็นคำไทยไปแล้ว ก็ น่าจะพิจารณาคำอีกจำพวกหนึ่ง คือพวกชื่อเฉพาะ ในสมัยนี้มีความนิยมตั้งชื่อร้านค้า เป็นภาษาฝรั่งกันดาษดื่น เมื่อสองสามวันนี่เอง ได้เห็นร้านตัดเสื้อชาย ตั้งชื่อร้าน โดยใช้อักษรโรมันว่า West Side ขอเถาว่าคงจะได้ความคึกมาจากภาพยนตร์เรื่อง *Westside Story* ซึ่งถ้าเป็นจริง ก็เห็นจะเรียกว่าน่าขันไ้ คือ Westside นั้น ก็มีความหมายว่า “แหล่งคนยากจน” เมื่อเอามาตั้งชื่อร้าน ก็คงจะเพ้อเรียกร้องให้คนยากจน เข้าร้าน จึงเป็นที่น่าสงสัยว่าเจ้าของร้านจะตั้งใจเช่นนั้นหรือเปล่า ถ้าเป็นความจริงว่า ได้ตั้งใจ ก็คงจะกล่าวได้ว่า มีกิจกรรมทางสังคมสังเคราะห์เกิดขึ้นใหม่อีกอย่างหนึ่งใน ประเทศไทย

นอกจากนิยมตั้งชื่อร้านแล้ว ชื่อสุนัขก็นิยมตั้งกันเป็นภาษาฝรั่งมาก ตัวอย่าง เจ้าดึก เจ้าบ๊อบ นอกจากนั้นยังมีการตั้งชื่อสุนัขว่าทอมมี่ แล้วเรียกกันว่า ไอ้มี

ต่อไปนี้ก็ถึงคำไทยที่มีเสียงมีรูปเป็นไทยอันเกิดขึ้นเพราะอิทธิพลของชาวตะวันตก คือพวกศัพท์วิชาการ ได้กล่าวไปแล้วว่าได้มีศัพท์ในภาษาฝรั่งที่ใช้ร่วมกันหลายภาษา ในลักษณะคล้ายคลึงกัน ไทยก็รับเข้ามาใช้โดยไม่คิดคำใหม่ คงใช้คำคล้ายคลึงกับภาษา ฝรั่งนั่นเอง เช่น ในโตรเจน แอลกอฮอล์ แต่ศัพท์วิชาการส่วนใหญ่ ไทยนิยมคิดคำขึ้น ใหม่ เพื่อใช้ให้สะดวกแก่การออกเสียงของไทย และเพื่อเข้าประโยคไทยได้ง่าย ปัจจุบัน นี้จะเห็นคำใหม่ ๆ นี้ในหนังสือและเอกสารวิชาการทั่วไป คนในวงวิชาชีพหนึ่งก็มีคำที่ ใช้อยู่ในหมู่ในพวกไม่ค่อยจะแพร่หลายออกไปยังประชาชนส่วนใหญ่ แต่มีศัพท์ที่ใช้ใน การศึกษาที่แพร่หลายออกไปมาก ทำให้มีปฏิกริยากันหลายอย่าง ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุว่าพวก

ที่อยู่นอกวงไม่ทราบว่าศัพท์เหล่านั้นเป็นศัพท์เฉพาะ แต่ก็เป็นที่น่ายินดีสำหรับคนในวงการศึกษา ที่ศัพท์ทางการศึกษาแพร่ออกไปในหมู่ประชาชนส่วนใหญ่ เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนในการศึกษาค้นคว้า คือโดยมากมีบุตรหลานอยู่ในความปกครอง ประชาชนส่วนใหญ่จึงอยู่ในฐานะครู โดยตนเองอาจจะไม่สำนึกในข้อนี้ก็เป็นได้ จึงเกิดปัญหาขึ้น ปัญหาหนึ่ง คือศัพท์ที่ต้องใช้ในวิชาครูชั้นประถมนั้น เป็นศัพท์ที่ผู้ปกครองเด็กควรจะเข้าใจความหมายตรงกันด้วย แต่ผู้ที่จะได้เห็นเรื่องนี้มีน้อยมากในชนชั้นผู้นำทางนิกคิตของไทย คำที่ต้องใช้ในวิชาครูประถม ควรเป็นคำที่คนทั่วไปไปใช้ร่วมด้วยง่าย ๆ ไม่ควรคิดให้ลึกซึ้งจนเกินไป ในที่นี้จะยกตัวอย่างคำๆ หนึ่ง คือ *ความคิดรวบยอด* ซึ่งได้บัญญัติขึ้นมาใช้ให้ตรงกับคำ concept ในภาษาอังกฤษ คำนี้ต้องใช้ในวิชาครูประถมมาก แต่เป็นเพราะคำที่คิดขึ้นไม่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตรงกับความคิดของผู้ที่ต้องใช้ จึงยังคงเป็นคำที่ดีว่าไม่เป็นที่รับรองในภาษาไทย ทุกคราวที่มีความจำเป็นจะใช้คำนี้ ในวิชาครูประถม ยังต้องใช้คำภาษาอังกฤษกำกับอยู่ น่าจะได้รับพิจารณาเสียใหม่ คำ *ความคิดรวบยอด* เป็นคำที่ใช้ไม่สะดวกด้วยเหตุผลหลายประการ อย่างหนึ่ง เป็นคำสี่พยางค์สอง ในวงครูไม่แลเห็นว่าเป็นการรวบยอดอย่างไร เช่น เด็กอายุน้อยยังไม่เกิด concept ในเรื่องจำนวน เราจึงยังสอนเลขให้ไม่ได้ การที่จะสอนครูประถม ซึ่งโดยมากเป็นผู้ได้รับการศึกษาไม่มากนัก โดยใช้คำว่า “เด็กยังไม่มีความคิดรวบยอดเรื่องจำนวน จึงยังไม่ควรสอนวิชาเลข” ยิ่งจะทำให้ครูเหล่านั้นงุนงงสงสัยยิ่งขึ้นไปอีก และถ้าผู้ปกครองมาต่อว่าที่โรงเรียนว่าเด็กในปกครองทำเลขไม่ได้ สู้ลูกหลานบ้านอื่นเขาเรียนชั้นต่ำกว่าก็ไม่ได้ ครูประถมจะชี้แจงว่าเด็กยังไม่มี concept ในเรื่องจำนวน โดยจะใช้คำว่า “ลูกของคุณยังไม่มีความคิดรวบยอดเรื่องจำนวน” ก็คงจะไม่ช่วยให้สัมพันธ์ภาพระหว่างบ้านกับโรงเรียนดีขึ้นอย่างไรเลย

คำที่ไทยบัญญัติขึ้นเพื่อใช้ในวิชาการที่เล่าเรียนมาจากฝรั่งมีมากมาย บัญญัติกันขึ้นมาแล้ว บางคราวก็ได้ยินเสียงโวยวายว่าไม่ถูกต้องบ้าง ไม่ตรงกับคำนั้น รากศัพท์นั้นบ้าง ที่จริงน่าจะปล่อยให้คนที่เขาต้องใช้ตัดสินใจว่าเหมาะแก่ใจของเขาหรือไม่ เรื่องการห่วงรากศัพท์ เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะห่วง ถ้าจะพิจารณาอย่างไม่ยึดความเห็นของตนมากนัก จะแลเห็นได้ว่า คำ *กรรมกร* กับ *กรรมกร* รากศัพท์เดียวกัน แต่เมื่อตกมาเป็นภาษาไทย ความหมายที่ใช้ ใกล้เคียงกันมาก คำ *อิทธิกร* กับ *อิทธิกร* ก็อีกคู่หนึ่ง ที่น่าจะทำ

ให้ท่านที่เป็นห่วงรากศัพท์เฉลียวใจ ยังมีคำ *บริภาษ* อีกคำหนึ่ง แต่ทุกคราวที่มีศัพท์ใหม่เกิดขึ้น โดยเทียบคำในภาษายุโรปที่เป็นต้นแหล่งของวิชาหนึ่งวิชาใด จะต้องมีการร้องว่า ไม่ตรงกับรากศัพท์ ฯลฯ แต่สิ่งที่ควรใช้เป็นมาตรฐาน วัตถุประสงค์ว่าคำใหม่ที่เกิดขึ้น เหมาะสมหรือไม่ ควรเป็นว่ามีผู้นิยมใช้หรือไม่

ท่านที่ร้องว่า ศัพท์ใหม่นั้นไม่เหมาะสมไม่สม ด้วยเหตุว่าไม่ตรงกับศัพท์เก่าบ้าง ใช้ศัพท์ผิดหลักบาลีหรือสันสกฤตบ้าง น่าจะคิดอีกแง่หนึ่งด้วย คำที่ผิดแน่ ๆ เห็นชัด ๆ ว่าไม่ตรงกับศัพท์ในภาษาเดิม แต่แปลเอาจากภาษาอังกฤษอย่างไม่เที่ยงστα ที่รับกันไว้จนใช้เป็นศัพท์ในกฎหมายมีอยู่แล้วหลายคำ ตัวอย่าง *ประกอบโรคศิลป์* ถ้าเปิดพจนานุกรมบาลีสันสกฤต จะเห็นว่า *โรค* ไม่ได้แปลว่า "รักษา" แน่นนอน แต่ใช้คำ *โรคศิลป์* จนเป็นคำในภาษาไทยไปแล้วอย่างไม่สะทกสะท้าน และยังมีคำอื่นตามมามาก เช่น *อาชีพบำบัด* (occupational therapy) และคำอื่น ๆ แต่ไม่เห็นมีผู้ใดเคียดกร้อน สรรูปแล้วก็คือ คนใช้อารมณ์เป็นเกณฑ์ หรือใช้ความไม่รู้เป็นเกณฑ์ ศัพท์ใหม่ก็ดี ประเพณีใหม่ก็ดี ตลอดจนอะไร ๆ ใหม่ ๆ อื่น ๆ ผู้มีปัญญาไม่น่าจะโวยวาย โดยไม่มีใจเป็นกลาง ควรสอบถามไตร่ตรอง ก่อน และควรเคารพวิชาของกันและกัน คนที่อยู่นอกวิชาชีพ ไม่ควรบังคับคนในวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง ให้เขาใช้คำที่เขาไม่เต็มใจใช้ แต่ในเมืองไทยนั้น เรื่องการคิดอย่างอุเบกขา (นี่ก็ได้อิทธิพลตะวันตก คือ *thinking objectively*) นั้น เห็นจะคาดหวังเขาไม่ได้ไปอีกนาน

สำนวนใหม่

ได้กล่าวเรื่อง คำ หรือ ศัพท์ มาพอสมควร บัดนี้จะยกตัวอย่างสำนวนที่ตกเข้ามาในภาษาไทย โดยลัทธิเอาอย่างฝรั่ง *ช่วยไม่ได้* นี้เห็นจะไม่ต้องอธิบาย รั้ว ๆ กันอยู่แล้ว *ออกอากาศ* นี้ก็มาจาก *go on the air* แต่สำนวนหลังนี้อาจสงเคราะห์เข้าไปในพวกศัพท์เทคนิคก็คงจะได้ ในการใช้สื่อสารมวลชน มีการเอาอย่างสำนวนฝรั่งกันหนาหู เช่น *จนกว่าจะพบกันใหม่* คนที่อ่านออกเสียงสำนวนนี้ มักออกอย่างเก้อ ๆ อยากรอย ๆ คงจะเป็นเพราะตัวคนที่ต้องอ่านหรือออกเสียง ไม่ได้คิดขึ้นเอง ถูกคนอื่นเขียนใส่ *สคริป* มาให้อ่าน ยังแผลไม่เห็นว่าเป็นอย่างไรที่ต้องใช้สำนวนนี้ จะหาสำนวนไทยที่จับหูกว่านี้ไม่ได้หรือ คนที่เอาอย่างเขา แสดงตัวว่าเป็นอย่างไร เห็นจะไม่อาจหนีคำวิพากษ์ว่าช่างจนปัญญาเสียจริง ไปได้

การเอาอย่างที่ไม่น่าชื่นชมมีอยู่มาก เช่น การต้อนรับอย่างอบอุ่น ภายใต้การนำ ขอส่ง
ความปรารถนาดี ล้วนแสดงถึงความขี้เกียจที่จะใช้หัวคิดทั้งนั้น บางคราวก็มีลักษณะน่า
พิศวง เช่น อุตสาหกรรมกลองของญี่ปุ่นจะพยายามอย่างไม่ลดละที่จะ ..... และ ข้าวสาลี
งวดสุดท้ายจากสหรัฐจะออกเดินทางไต่เส้นเดียวในสัปดาห์หน้า สองสำนวนหลังนี้ แสดงว่า มี
การแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ประณีต แต่น่ากลัวจะมีอิทธิพลต่อภาษาไทยมาก เพราะมัก
จะเอาอย่างกันไป เมื่อมีผู้หนึ่งผู้ใดแปลงอย่างลวก ๆ แล้วไม่มีการทักท้วง

อีกประเภทหนึ่งเป็นคำประสม และไม่ทราบว่าจะเรียกว่าสำนวนได้หรือไม่ เช่น
ความสัมพันธ์ห้วงอวกาศ แปลจาก spatial relation ทำให้สงสัยเป็นอย่างยิ่งว่า ปรากฏ
การณ์อันนี้ไม่มีในที่ที่มีอากาศหรืออย่างไร มีคำประสมอีกคำหนึ่งคือ ภูมิศาสตร์กายภาพ
คำ กายภาพ นี้มีบัญญัติคู่กับ จิตภาพ และในวงการศึกษาก็กันแพ้วหลาย โดยเฉพาะ
ในวิชาจิตวิทยา และวิชาพัฒนาการของมนุษย์ แต่ ภูมิศาสตร์กายภาพ นี้ จะทำให้สงสัย
ขึ้นมาทันทีว่า นี่จะมีวิชา “ภูมิศาสตร์จิตภาพ” ค่ายหรือ ที่จริงคำ ฟิสิกส์ เราใช้เป็นคำ
ไทยมานานแล้ว ตรงกับวิชาว่าด้วยการกันคว่ำในเรื่องปรากฏการณ์ทางธรรมชาติสาขา
หนึ่ง เมื่อจะใช้คำ physical geogaphy จึงน่าจะใช้ ภูมิศาสตร์ฟิสิกส์ แต่เหตุไฉนจึงไม่ยอม
ประสมเช่นนี้ก็ไม่มีใครทราบ แบบสร้าง หรือ รูปประโยค และ วลี อิทธิพลของภาษาฝรั่งที่
มีต่อแบบสร้างของภาษาไทย เรียกได้ว่ามีน้อย แต่ดูเหมือนจะเริ่มมีมากขึ้นภายในระยะ
สองสามปีมานี้ ที่เรียกว่า “แบบสร้าง” นี้ หมายถึงการเรียงคำเป็นประโยคหรือเป็น
วลี และแบบที่สร้างวิธีการสื่อความหมายขึ้น ทั้งสามคำที่ใช้ตัวหนาไว้นี้ ไม่ใช่คำที่รับ
รองตรงกัน แต่ขอใช้ไปก่อน คำ แบบสร้าง ถ้าจะว่าเป็นคำไทยที่เกิดจากวิชาการของ
ฝรั่งอีกคำหนึ่งก็ได้ เพราะในหมู่ครูที่สอนภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
เข้าใจกันทั่วไป และดูเหมือนจะแทรกซึมเข้าไปในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว
ค่ายเป็นศัพท์บัญญัติราชภัฏ ไม่ใช่ศัพท์บัญญัติหลวง คือผู้ใช้ภาษาคิดขึ้นเอง และใช้
ตาม ๆ กันไป ส่วนคำ ประโยค และ วลี นั้น นักภาษาศาสตร์ก็ชักจะไม่แน่ใจว่าจำกัด
ความหมายว่าอย่างไร แต่สำหรับในบทความนี้ ขอใช้อย่างหลวม ๆ ไปก่อน

ภาษาฝรั่งทำให้เกิด คำ และ สำนวนใหม่ ๆ ขึ้นในภาษาไทยมาก แต่ แบบสร้าง ใหม่ ๆ
ดูเหมือนจะไม่ใช้ผลของอิทธิพลภาษา จะเป็นอิทธิพลอื่นเสียมากกว่า เช่นในปัจจุบัน
หนังสือพิมพ์ใช้ ๕ สมุนใจ ๓ ดาวสวรรค์ ฯลฯ ซึ่งเป็นแบบสร้างใหม่ในภาษาไทยนี้

จะเป็นเพราะความประหยัดเนื้อที่กระดาษมากกว่าการเอาอย่างภาษาฝรั่ง แต่ *แบบสร้าง* เช่น *นำโดย แสดงโดย* นี้เห็นจะเป็นอิทธิพลภาษาฝรั่งแน่ *ภายใต้การนำ* ก็เห็นจะมาจากฝรั่ง ส่วน *ทำการเปิดถนน ทำการซ่อมท่อ และ ทำการอื่น ๆ* คงจะเป็นอิทธิพลทางอ้อม คือเกิดความรู้สึกว่า ถ้าใช้คำสองสามคำ ประโยคสั้น ๆ จะไม่แจ่มชัด ด้วยความเคยชิน ประโยคฝรั่ง อีกอย่างหนึ่งก็คือการนิยมใช้บุรพบท เช่น แทนที่จะใช้ว่า *ชินภาษาฝรั่ง* คนทั่วไป ในปัจจุบันนี้นิยมใช้ *ชินกับภาษาฝรั่ง* และ *ขอแสดงความขอบคุณต่อท่าน* (สำนวนหลังยังไม่เป็นที่รับรอง)

เสียง

อิทธิพลภาษาฝรั่งมีต่อเสียงในภาษาไทยหรือไม่ ที่มีพอเห็นได้ชัดก็คือ คำ *ฟรี* (โดยไม่คิดมูลค่า โดยไม่ต้องเสียค่าจ้างหรืออย่างอื่น) เสียงกล้ำ *ฟรี* นี้เราไม่เคยมีในภาษาไทย ถ้าเรารับคำ *ฟรี* เข้ามาในภาษาไทยซึ่งขณะนี้ใช้กันแพร่หลายในภาษาพูด และใช้ทางสื่อมวลชน คือ วิทยุกระจายเสียงด้วย ก็จะทำให้เกิดเสียงกล้ำใหม่ขึ้น แต่เคยได้ยินใช้ *ฟี่* ก็มี บางทีอาจจะรับคำและความหมายแต่ไม่รับเสียงก็ได้ ยังทำนายไม่ได้ในขณะนี้

ผู้ใช้สื่อมวลชนคือวิทยุกระจายเสียงนิยมใช้เสียงที่ไม่มีในภาษาไทยกันมาก เช่นออกเสียง *s* ท้ายพยางค์ในคำเช่น *เทนนิส คอมมิวนิสต์* ซึ่งที่จริงเป็นคำไทยที่เรารับมาจากภาษาอังกฤษ แม้การันต์แล้ว เช่น *เอเชียนเกมส์* ก็ยังออกเสียง *s* ท้ายพยางค์ มีลักษณะห้วงกู่ท่ายมังกกร คือ ถ้าจะออกตามภาษาอังกฤษ ก็ต้องออกทั้งเสียง *s* และเสียง *t* ซึ่งเป็นเสียงกล้ำ ไม่ใช่เสียงเรียงเหมือนในภาษาไทย แต่ก็ไม่ใช่ ออกแต่เสียง *s* เสียงเดียว และในคำ *เอเชียนเกมส์* ถ้าจะออกเหมือนภาษาอังกฤษ ก็จะต้องออกเสียง *g* ซึ่งเป็นเสียงโฆษะ และ *z* ก็เป็นเสียงโฆษะ ในกรณีนี้ ต้องขออภัยท่านนักภาษาศาสตร์อีก เพราะไม่สามารถทำเครื่องหมายแทนเสียงให้ครบถ้วนได้ และจะกล่าวกันอย่างละเอียดลออนัก ก็จะทำให้บทความนี้แห้งแล้งหนักสมมงยิ่งขึ้น

ก่อนที่จะจบบทความอันไม่ค่อยน่าอ่านนี้ เพื่อว่าท่านผู้อ่านบางคนจะได้ไม่ตำหนิว่าช่างขยันน้อยเสียนี่กระไร ก็จะขอรวบรวมคำที่ตกเข้ามาในภาษาไทยใหม่ ๆ แต่มีท่าทีว่าจะอยู่ต่อไปในฐานะเป็นคำในภาษาพูด ให้ท่านดูกันบ้าง และขอเตือนถึงคำรุ่นเก่า ที่ท่านเคยได้ยินมานาน บางทีจะตกหักเอาเป็นคำไทยแต่ดั้งเดิมไป คำเหล่านี้ที่ความหมายขยายกว้างขึ้นมากก็มี แคมลงก็มี หรือเพี้ยนไปจากเดิมมากก็มี อาทิ

รุ่นเก่า *me* ในคำ *รถเมย์* *ฟุตบอล* ชักจะไม่ค่อยใช้กันแล้ว เพราะคำ *ทางเท้า* สั้นกว่า เพราะหูกว่า *คลับ* ชักจะไม่ค่อยใช้ เพราะคำ *สโมสร* หรือ *สมาคม* เข้ามาแทนได้ก็ ยิ่ง ก็ชักหายไป เพราะคำ *ธนาคาร* *ธนบัตร* ใช้ได้ดีกว่า *ปั๊กนิก* ยังใช้กันอยู่ แต่ไม่แพร่หลาย *กอบ* ยังหาคำไทยที่ตีเท่าไม่ได้ ยังใช้กันอย่างกระตาคๆ ถ้าหาทางเลี้ยงได้ก็เลี้ยง เช่น ใช้ “ขอให้พิมพ์เรื่องนั้นเรื่องนี้ให้สองชุด” หรือ บางทีใช้ *สำเนา* หรือบางที *ฉบับ* ซึ่งล้วนแต่ไม่ได้ความหมายแจ่มชัดเหมือน “พิมพ์ให้ ๕ กอปนะ” มีผู้คิดคำ *ระดับ* ขึ้น แต่ไม่มีใครชอบ ไม่นิยมใช้กัน นอกจากที่กล่าวมานี้ คงยังมีคำอื่น ๆ อีกมาก ที่ใช้กันมานานนับเป็น ๖๐ – ๗๐ ปีขึ้นไป

ส่วนคำรุ่นใหม่ก็มีที่เข้ามาในภาษาพูดเป็นจำนวนมาก นี่หมายถึงคำที่คนที่มีการศึกษา ใช้ ไม่หมายเฉพาะคนที่ไม่มีการศึกษา มีอยู่สองคำที่คงติดอยู่นั่น *ล๊อก* และ *เช็ก* คนไทยพูดโดยไม่หยุดคิดทีเดียว ทั้งนี้เพื่อความสะดวก เพราะ *ล๊อก* จะใช้คำอื่นแทนก็ไม่ได้ เช่น *ลั่นกุญแจ* ก็ไม่ตรง เพราะในปัจจุบัน ประตูไม่ได้ลั่นกุญแจ แต่คำ *เช็ก* มีคำไทยที่เคยใช้กันมาแต่เดิม คือ *สอบ* หรือ *ทาน* แต่ *เช็ก* ใช้สะดวกกว่าคำทั้งสอง ด้วยเหตุว่าสองคำ แต่เดิมนั้นใช้เฉพาะแห่งๆ ส่วนคำอังกฤษที่นำมาใช้มีความหมายกว้างมาก อย่างไรก็ตาม ใครขอแสดงความเห็นว่า การใช้คำฝรั่งโดยไม่จำเป็นนั้น แสดงถึงความเกียจคร้านที่จะแสวงหาคำไทย อันว่าความเกียจคร้านนี้ ไม่แสดงว่าเกียจหาความเจริญมาสู่ผู้ใด จึงไม่น่าจะสนับสนุนกัน

มีคำนำกล่าวถึงอีกคำหนึ่ง คือ *leader* เดียวกันในหมู่นักเรียนใช้ในความหมาย หัวหน้าคนส่งเสียง เพื่อเป็นกำลังในการแข่งขันกีฬา และเพี้ยนไปเป็น *ริตเตอร์* ก็มี แต่เห็นจะเป็นการปลั่งพูดมากกว่า เมื่อกล่าวถึงคำนี้ ก็ควรกล่าวถึงคำ *เซี่ย* ไปด้วย คำนี้มี ความหมายกว้างออกไปเรื่อย ๆ ในภาษาไทย จนกระทั่งถึง *สนับสนุน* *ช่วยโฆษณาคุณสมบัติ* *ส่งเสริม* เพราะเป็นพวกพ้อง

ขอย้อนกล่าวถึงการใช้สำนวนฝรั่งอีกเล็กน้อย เพราะสำนวนที่จะกล่าวนี้ไม่รู้จะส่งเคราะห์เข้าประเภทไหน ได้แก่ *ในขณะที่* เห็นใช้กันอย่างประหลาด เช่น “นายกรัฐมนตรีมีความเห็นว่าจะไม่น่าจะเปลี่ยนระเบียบในเรื่องนี้ ในขณะที่ ประชาชนมีความเห็นไม่ตรงกันกับฝ่ายรัฐบาล” คำ *ในขณะที่* ของภาษาไทย เป็นคำบอกเวลา แต่มักเอาอย่างมาจากภาษาอังกฤษ *while* เห็นจะเป็นเพราะไม่รู้ความหมายของคำ *while* มาก

กว่าเหตุอื่น อีกสำนวนหนึ่งคือ *อย่างไรก็ตาม* แปลจากคำ *however* โดยไม่เข้าใจว่าคำ
นี้ในภาษาอังกฤษ ในบางโอกาสก็มีความหมายเท่าคำ *แต่* เท่านั้นเอง เช่น The programme
of smallpox education was planned for 3 years. WHO, however, advised that it be
extended to five.

บทความนี้ควรจะจบด้วยการพิจารณาเรื่องความคิดนึกที่เกิดขึ้น โดยเป็นผลทางตรง
และทางอ้อมจากภาษาฝรั่ง แต่เวลาไม่อำนวย จึงจำใจต้องจบลงเพียงเท่านี้ โดยขอภัย
ทั้งท่านผู้อ่าน และมิตรสหายที่ช่วยรวบรวมข้อความมาให้เขียนเป็นบทขึ้น ผู้ช่วยรวบรวม
รวมทั้งกล่าวนี้ คือ นางสาวลาวัลย์ ยุพกร นางฉลวย ไชยพร นางบุญชื่น ทองอยู่
และนางบุญนำ บุญเสวี

บุญเหลือ เหยยสุวรรณ

อาคารมณีมา ๕๑๘/๒
ถนนเพลินจิตต์ พระนคร
โทร. ๕๕๐๖๒-๕

มีวัสดุการตกแต่งสำหรับนักออกแบบและผู้ดำเนินงานตกแต่งภายใน
ได้เลือกใช้

ผ้าไทย คุณภาพสูง ลายและสีน่านิยม

กระดาษบุผนัง

พรมและกระเบื้องปูพื้น วายเน็ต มีลายและสีให้เลือก

เฟอร์นิเจอร์ออกแบบพิเศษ

ผู้แทนของดีชาชนไทย จะนำของตัวอย่างไปให้ท่านพิจารณาถึงสำนักงาน และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือทุกท่าน

การส่งเสริม อุตสาหกรรม ภายในประเทศ

ประเทศที่กำลังพัฒนาแทบทุกประเทศในโลก มีนโยบายสอดคล้องกันอยู่ตำแหน่งหนึ่งคือ เร่งรัดส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมภายในประเทศ เป็นประการสำคัญ จนแทบจะกล่าวได้ว่า ประเทศเหล่านี้ยึดถือว่า ประเทศที่จะได้ชื่อว่าเป็นประเทศพัฒนาหรือประเทศที่เจริญแล้ว จะต้องเป็นประเทศอุตสาหกรรม ส่วนประเทศที่ยังต้องพึ่งพารายได้ส่วนใหญ่ จากการกสิกรรมนั้นได้ชื่อว่า เป็นประเทศที่ยังไม่พัฒนา ความเข้าใจนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ ได้แก่ ประการแรก ประเทศที่เจริญแล้วส่วนใหญ่เป็นต้นว่า สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันนี ญี่ปุ่น ต่างก็ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม ประการที่สอง ราคาสินค้ากสิกรรม มักจะเคลื่อนไหวขึ้นลงอย่างรุนแรง

แรงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนอันไม่พึงปรารถนาขึ้นบ่อย ๆ ส่วนราคาสินค้าอุตสาหกรรมมักจะคงที่หรือเพิ่มขึ้น ประการที่สาม ประเทศกสิกรรมมักจะเสียเปรียบดุลการค้าแก่ประเทศอุตสาหกรรม แต่ความเป็นจริงแล้วประเทศที่ร่ำรวยไม่จำเป็นจะต้องเป็นประเทศอุตสาหกรรมเสมอไป ประเทศกสิกรรมที่มีประสิทธิภาพในการผลิตสูง ก็สามารถจะเป็นประเทศที่ร่ำรวยได้ ตัวอย่างเช่นประเทศนิวซีแลนด์

ประเทศไทยเราเองก็ได้ยึดถือนโยบายอันสำคัญในอันที่จะพยายามส่งเสริมการอุตสาหกรรมให้เกิดขึ้นภายในประเทศ เพื่อเป็นการประหยัดเงินตราต่างประเทศ ในการสั่งซื้อสินค้าเข้าประเทศ และเพื่อเป็นแหล่งรับวัตถุดิบจากการกสิกรรม ผู้

ยิ่งใหญ่ในวงการเมืองในอดีตของเรา บางท่านเคยวาดความในฝันอันสวยงาม ที่จะเห็นประเทศไทย เต็มไปด้วยโรงงานและปล่องควัน แทนที่จะวาทภาพท้องนามีรวงข้าวเหลืองอร่าม นโยบายของรัฐบาลตามแบบพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม(แบบที่สอง) พ.ศ.๒๕๑๐-๒๕๑๔ ก็ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ารัฐบาลเห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมมากกว่าการกสิกรรม เป็นที่คาดว่าในระยะเวลาตามแผนดังกล่าว ผลผลิตทางกสิกรรมจะสูงขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๔.๓ ต่อปี ส่วนผลผลิตทางกสิกรรม จะสูงขึ้นในอัตราเฉลี่ยถึงร้อยละ ๑๐.๘ ต่อปี และในค่านิเวศน์สร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ ก็จะได้เห็นได้ว่าความสำคัญของรายได้จากการกสิกรรมในรายได้ประชาชาติจะลดน้อยลง ส่วนความสำคัญทางกสิกรรมรายได้จากการอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้น

ก่อนอื่น น่าจะโต้แย้งกันว่าการที่เราเน้นหนักไปในด้านเร่งรัดพัฒนา อุตสาหกรรมมากกว่าการกสิกรรมนั้น จะเป็นการถูกต้องตามกลยุทธ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่า ในเมื่อประชาชนของเราส่วนใหญ่ (กว่าร้อยละ ๘๐ ของจำนวนประชากร) มีอาชีพในด้านการกสิกรรม ถ้าหากประชาชนเหล่านี้มีรายได้

ต่ำ ก็ย่อมจะมีผลเสีย เพราะบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถจะเป็นผู้บริโภคที่ดีได้ เมื่อรายได้ก็น้อย ก็ต้องบริโภคแต่สินค้าที่จำเป็นแก่การยังชีพ ยากที่จะหันไปซื้อหาสินค้าอุตสาหกรรมให้มากได้ ถึงแม้ว่าเราจะเร่งรัดส่งเสริมอุตสาหกรรมแค่ไหนก็ตาม อุตสาหกรรมเหล่านั้นก็ไม่สามารถขยายการผลิตให้เหมาะสมตามหลักการผลิตได้ เพราะจะขาดตลาดสำหรับระบายสินค้า กลยุทธ์ของการพัฒนาที่ถูกต้องน่าจะเป็นว่าเราควรพยายามยกระดับรายได้ของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นกสิกรให้สูงขึ้น ประชาชนเหล่านี้ก็จะสามารถมีรายได้เพียงพอ สำหรับการจับจ่ายใช้สอย ซื้อหาสินค้าอุตสาหกรรม กิจกรรมอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในประเทศจะมีตลาดที่กว้างขวางขึ้น ทำให้สามารถขยายการผลิตของตนให้ถูกหลักการผลิตยิ่งขึ้น การส่งเสริมทำนองนี้อาจจะเป็นการประหยัดกว่า ควรที่จะพยายามเร่งรัดส่งเสริมหรือคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ โดยที่เรายังไม่มียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับการอุตสาหกรรม

ขอย้อนกลับมากล่าวถึงเรื่องที่จะคุยกันในบทความนี้ คือเรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ ซึ่งการคุ้มครอง และส่งเสริมอุตสาหกรรม

ส่วนใหญ่ เราใช้นโยบายภาษีอากรเข้าช่วย ทั้งจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรสำคัญ ๆ ของเรา อันได้แก่ ประมวลรัษฎากร พ.ร.บ. พิกัดอัตราศุลกากร ก็มีบทบัญญัติให้อำนาจที่จะลดหรือยกเว้นภาษีอากรบางประเภท เพื่อเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศโดยทั่วไป นอกจากนี้มีอัตราภาษีอากรบางประเภทที่วางไว้ ก็ยังมีลักษณะเป็นการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศด้วย เช่น อัตราภาษีอากรสินค้าขาเข้าได้ในอัตราสูงกว่าสินค้าที่ผลิตภายในประเทศมาก

แต่การช่วยเหลือเป็นการทั่วไป ดังที่กล่าวนี้ ยังไม่เป็นการเพียงพอในอันที่จะส่งเสริมให้มีการตั้งกิจการอุตสาหกรรมในประเทศที่รัฐบาลเล็งเห็นว่าเหมาะสมต่อการพัฒนาการประเทศขึ้น ประเทศไทยจึงได้ออกกฎหมายพิเศษขึ้นมาเพื่อการนี้ คือ กฎหมายส่งเสริมการลงทุน กฎหมายที่ใช้อยู่ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ พ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๐๕ (ประเทศที่กำลังพัฒนาแทบทุกประเทศ ก็มีกฎหมายทำนองเดียวกัน เพื่อเป็นการกระตุ้นการลงทุน ในกิจการอุตสาหกรรม ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาประเทศ) กฎหมายฉบับนี้ให้สิทธิพิเศษแก่อุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมหลาย

ประการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสิทธิพิเศษในต้านภาษีอากร เป็นต้นว่า ยกเว้นหรือลดอากรขาเข้าและภาษีการค้าสำหรับเครื่องจักร โรงงาน และวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิต ยกเว้นการเก็บภาษีเงินได้จากกิจการเป็นเวลา ๕ ปี ชั้นอัตราอากรขาเข้า สำหรับสินค้าต่างประเทศที่จะเข้ามาแข่งขัน ยกเว้นได้เก็บภาษีแก่สินค้าส่งออก ฯลฯ จากัดสินค้าเข้าถ้ามีกรณีจำเป็น (สิทธิพิเศษเหล่านี้ รัฐบาลจะให้ความช่วยเหลือ เป็นเวลา ๕ ปี)

เรื่องที่น่าสนใจจึงมีอยู่ว่า เราประสบผลสำเร็จในด้านการกระตุ้นอุตสาหกรรมมากน้อยแค่ไหน จากการออกกฎหมายพิเศษฉบับนี้ ถ้าจะมองดูในจำนวนก็จะพบว่า ผลเป็นที่น่าพอใจ คณะกรรมการส่งเสริมและการลงทุน ได้แถลงเมื่อ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๐ ว่าตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๐๒ จนถึงปัจจุบันนี้ ได้ออกบัตรส่งเสริมแก่การอุตสาหกรรมไปแล้วจำนวน ๖๒๔ ราย และมีทุนดำเนินการกว่า ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท ค่าเครื่องจักรกว่า ๖,๐๐๐ ล้านบาท และช่วยให้คนไทยมีงานทำ ๖๓,๓๑๘ คน และเป็นที่คาดหมายกันว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๔ จะออกบัตรส่งเสริมให้แก่อุตสาหกรรม ประมาณปีละ ๘๐ ราย

ใช้วัตถุดิบและแรงงานจากต่างประเทศ เป็นหลัก โดยไม่เคยดำเนินการอย่างแท้จริง ในการสร้างแหล่งวัตถุดิบ ภายในประเทศ

การวางหลักที่สามไว้ ก็เพื่อเป็นหลัก ประกันว่า เราต้องการแต่อุตสาหกรรมที่มีอนาคตจริงๆ มิใช่ว่าตั้งอยู่ได้เมื่อมีภาษีช่วย (เป็นการเอากำไรจากการลดหรือยกเว้นภาษี) เมื่อระยะเวลาช่วยเหลือสิ้นสุดลงอุตสาหกรรมก็สิ้นสุดลงไปด้วย เราไม่ควรจะอ้าแขนรับผู้ช่วยโอกาสเช่นนี้ อุตสาหกรรมที่ควรจะได้รับ การส่งเสริม จึงควรจะเป็นอุตสาหกรรมที่มีฐานมั่นคง

ถ้าเราใช้หลักทั้งสามนี้ เป็นมาตรฐาน ในการพิจารณาความสำเร็จ ของนโยบาย การส่งเสริม อุตสาหกรรมภายในประเทศ แล้ว เราอาจจะพบว่านโยบายส่งเสริม อุตสาหกรรมของเรายังไม่ประสบผลที่น่าพอใจนัก อุตสาหกรรมของเราส่วนใหญ่ ไม่ถูกหลักข้อแรก ประชาชนผู้บริโภคนั้น จะต้องรับภาระบริโภคของแพงอยู่แทบ ตลอดไปเพราะอุตสาหกรรมเหล่านี้ ไม่มี มาตรการที่เข้มแข็ง ในการที่จะลดต้นทุน การผลิตลง และงานที่อุตสาหกรรมนั้น เอง ก็เป็นอุตสาหกรรมที่ขาดประสิทธิภาพ ตลอดกาล จะตั้งอยู่ได้ก็แต่เฉพาะมีกำแพง ภาษี หรือภาษีอากรอื่น ๆ ช่วยเท่านั้น

และมักจะเอะอะโวยวาย ร้องขอความคุ้มครองตลอดเวลาและทุกโอกาส ก็จะทำให้ ซึ่งก็นับว่าจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม ต่อผู้บริโภคนั้นสมควร นอกจากนั้นแล้ว อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังมีได้มีมาตรการที่จะพยายามใช้วัตถุดิบหรือพัฒนาแหล่งวัตถุดิบในประเทศมาป้อนโรงงานเป็นการจริงจังเลย และในขั้นการใช้แรงงาน เราจะพบว่าอุตสาหกรรมที่ทันสมัย อาจจะจ้างแรงงานภายในประเทศพอสมควร แต่เป็นการจ้างแรงงานค่าจ้างต่ำ ส่วนชาวต่างประเทศที่เข้ามา ก็ตั้งอัตราเงินเดือนกันไว้สูงเกินสมควร (ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มต้นทุนสินค้าโดยเกินความเป็นจริง) และเป็นที่แน่ใจว่าอุตสาหกรรมส่งเสริมหลายประเภทไม่สามารถตั้งอยู่ได้ ถ้าหากหวั่นระย การส่งเสริมจากรัฐบาล

ผู้เขียนอยากจะยกอุตสาหกรรมบางประเภทมาเพื่อเป็นตัวอย่าง เช่นอุตสาหกรรมนมกระป๋อง ขณะนี้การที่โรงงานนมกระป๋องผลิตนมออกมาจำหน่ายในท้องตลาดอยู่ได้ก็เพราะรัฐบาลลดภาษีวัตถุดิบที่เป็นหัวใจในการผลิต (เนย และนมผง) ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และรัฐบาลได้ตั้งกำแพงภาษีขาเข้าสำหรับนมกระป๋องจากต่างประเทศ อุตสาหกรรมนี้ยังไม่มีโครงการจริงจังที่จะเลี้ยงโคนมขึ้นเองภายใน

จุ่ม
ได้
รม
แล้ว
รที่
ได้
จริง
จะ
แรง
การ
ประ
วัง
กัน
เป็น
ประ
ยะ
ปร
ระ
กร
ลา
อัน
) ที่
ได้
ปอ
ไม่
ายใ

ประเทศเพื่อที่หาวัตถุดิบบ่อนโรงงานเลย
เมื่อครบระยะเวลาให้การส่งเสริมแล้ว ถ้า
รัฐบาลไม่มีมาตรการทางภาษีอากรช่วย
ต่อไปแล้วอุตสาหกรรมนี้ก็คงตั้งอยู่ได้ยาก
หรือไม่ได้เลย หรือจะยกตัวอย่างอุตสาหกรรม
กรรมรักษาโรค ซึ่งตั้งขึ้นในประเทศโดย
นำวัตถุดิบ (ยาผงหรือยาน้ำ) มาผสมและ
ในบางกรณีเพียงแต่นำมาทำเป็นเม็ดหรือ
บรรจุขวดหรือหลอดในประเทศ แล้วขอให้
รัฐบาลตั้งกำแพงภาษีให้อัตราสูงมาก
ซึ่งผู้เขียนเห็นว่านอกจากเราจะได้อุตสาห
กรรมที่ไม่มีฐานมั่นคงในประเทศ (ไม่มี
แหล่งวัตถุดิบ) แล้ว ประชาชนจะต้องใช้
ของแพงและไม่ได้รับประโยชน์จากความ
ก้าวหน้าทางวิทยาการแผนใหม่อย่างเต็มที่
ด้วย การตั้งกำแพงภาษีจึงไม่ควรจะสูงนัก
เพื่อเปิดโอกาสให้ยารักษาโรค จากต่าง
ประเทศเข้ามาแข่งขันได้บ้างตามสมควร
เราจะต้องสร้างบรรยากาศแห่งการแข่งขัน
ไว้เพื่อป้องกันมิให้อุตสาหกรรมส่งเสริม
ขาดความกระตือรือร้นในการปรับปรุงตน
เอง เราจะต้องป้องกันให้เต็มที่ไว้ ถ้า
หากเราแน่ใจในอนาคตของอุตสาหกรรม
ที่เราคุ้มครองให้ ตัวอย่างอุตสาหกรรมอีก
ประเภทหนึ่ง ที่คาดว่าจะไม่ยั่งยืน คือ อุต
สาหกรรมประกอบรถยนต์ ขณะนี้อุตสาห
กรรมตั้งอยู่ได้ก็เพราะได้รับการลดภาษี

อากร สำหรับส่วนประกอบรถยนต์ ที่นำ
เข้ามาประกอบรถยนต์ กำไรที่บริษัทได้อยู่
ส่วนใหญ่ ก็คือส่วนของภาษีอากรที่ได้รับ
การลดหย่อน ประชาชนก็ไม่ได้ใช้รถ
ราคาถูกลง เมื่อหมดเวลาของการส่งเสริม
อุตสาหกรรมประเภทนี้ก็ไม่น่าจะตั้งอยู่ได้
เพราะตลาดเมืองไทยยังแคบมาก และเรา
มีโรงงานประกอบรถยนต์หลายแห่ง โรง
งานเหล่านี้จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ด้วยตัวของตัวเองก็ต่อเมื่อ มีตลาดกว้าง
ขวางพอเท่านั้น อุตสาหกรรมที่ได้รับการ
ส่งเสริมส่วนใหญ่ก็มีลักษณะคล้ายๆ กับ
อุตสาหกรรมที่ยกตัวอย่างมาแล้ว แต่ทั้งนี้
มิได้หมายความว่า เราจะไม่มีอุตสาหกรรม
ที่เหมาะสมเสียเลยทีเดียว อุตสาหกรรม
บางประเภท เช่น โรงงานผลิตกระดาษ
เหนียวก็ได้ริเริ่มโครงการหาวัตถุดิบภายใน
ประเทศมาบ่อนโรงงานอย่างเข้มแข็ง
เป็นที่น่าสนับสนุน ถึงแม้ประชาชนจะ
ต้องใช้ของราคาแพงบ้างในระยะแรกๆ แต่
ก็มีความแน่ใจพอสมควรว่าอนาคตจะได้
ใช้ของถูก

พิจารณาตามหลักทั้งสามประการที่
กล่าวมาก็จะเห็นได้ว่า ถ้ามองแต่เพียงผิว
เผินก็อาจจะกล่าวได้ว่า นโยบายการส่งเสริม
อุตสาหกรรมของเราประสบผลสำเร็จ
มากมาย เป็นที่น่าพอใจ มีอุตสาหกรรม

เกิดขึ้นจำนวนมากมายหลายประเภท ก่อให้เกิดการลงทูนมหาศาล แต่ถ้ามองให้ถึงเนื้อแท้แล้ว เราจะเห็นว่าเรามีอุตสาหกรรมที่แท้จริง ตามหลักการที่เรากล่าวถึงจำนวนไม่มากนัก เราอาจจะถามตัวเองต่อไปว่าทำไมเหตุการณ์จึงเป็นเช่นนั้น ทำไมจึงไม่มีอุตสาหกรรมประเภทที่เหมาะสม เกิดขึ้นมากกว่านี้ ผู้เขียนก็ไม่แน่ใจว่าจะหาคำตอบถูกต้องได้ แต่ก็คิดว่าอาจจะเนื่องมาจากปัจจัยหลายๆ ประการ เป็นต้นว่า ประการแรก ประเทศไทยเรามีความกระตือรือร้นต้องการโรงงานอุตสาหกรรมมากเกินไป อยากให้มีการก่อตั้งโรงงานขึ้นมากๆ เพื่อแสดงถึงการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมจนเราไม่มีเวลาที่จะมานั่งพิจารณา เลือกรสรรให้ละเอียดถึงประโยชน์และอนาคตของอุตสาหกรรมที่ขอรับการส่งเสริม ประการที่สอง อัตราดอกเบี้ยในประเทศไทยสูงมาก ยากแก่การลงทุนที่เหมาะสม ให้มีกำไรพอสมควรได้ ประเภทที่สาม ตลาดเมืองไทยยังค่อนข้างแคบ ถึงแม้ว่าประเทศเราจะมีประชากรกว่า ๓๐ ล้านคน แต่รายได้ของประชากรติดต่อกันยังต่ำมาก ประชาชนเหล่านี้จึงไม่สามารถที่จะใช้จ่ายซื้อสินค้าอุตสาหกรรมมากพอ ประการที่สี่บรรยากาศแห่งการแข่งขันยังมีไม่เพียงพอบางครั้งอุตสาหกรรม

กรรมที่ไม่มีประสิทธิภาพยังสามารถตั้งอยู่ได้ด้วยปัจจัยด้านอื่นๆ เป็นต้นว่า ความสามารถที่จะหลีกเลี่ยงภาษีอากร ความซื้ออิทธิพลทางการเมือง ประการที่ห้า ราคาที่ดินราคาพลังงาน และบริการต่างๆ ที่จำเป็นในการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมสูงเกินไป ประการสุดท้าย ผู้ประกอบอุตสาหกรรม อาจจะต้องเสียเวลาในคำนำพิจารณาและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในการก่อตั้ง และในการดำเนินการมาก จนไม่มีใครอยากจะทำอุตสาหกรรมที่หวังผลได้ในระยะยาวจริงๆ ได้

ผู้เขียนเห็นว่ารัฐบาลควรจะได้หันมาพิจารณานโยบายในด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรมเสียใหม่โดยรอบครอบ น่าจะได้ศึกษาวิธีการของประเทศเกาหลี และประเทศจีน (ไต้หวัน) แล้วนำมาปรับปรุงให้เข้ากับสถานการณ์ของประเทศเรา การส่งเสริมอุตสาหกรรมในประเทศทั้งสองได้ผลอย่างน่าทึ่งมาก อาจจะเป็นเพราะเขามีนโยบายที่เข้มงวด เห็นการไกล ตัวอย่าง เช่น ถ้าผู้ประกอบการต้องการจะตั้งโรงงานอุตสาหกรรมผลิตสินค้าสำเร็จรูปขึ้นในประเทศเกาหลีได้ รัฐบาลจะกำหนดตารางเวลาไว้ให้แน่นอนเลยว่า ในระยะแรกจะนำส่วนประกอบจากต่างประเทศเข้ามาได้ทั้งหมด แต่หลังจากระยะเวลา

หนึ่งจะต้องผลิตวัตถุดิบขึ้นในประเทศจำนวนร้อยละเท่าใด และในระยะยาวแล้วจะต้องใช้วัตถุดิบภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ การกำหนดนโยบายเช่นนี้ ก็เท่ากับเป็นการกีดกันผู้ขายโอกาสระยะสั้น ทั้งยังเป็น การส่งเสริมอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่จะผลิตวัตถุดิบมาสนองอุตสาหกรรมหลักอีกด้วย

ความจริง ขณะนี้รัฐบาลไทยก็มีบริการในด้านการส่งเสริมการลงทุน อยู่หลายประการ นอกจากการช่วยเหลือด้านภาษีอากรตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นต้นว่า การให้กู้เงินแก่อุตสาหกรรม ทั้งขนาดใหญ่และขนาดย่อม ในอัตราดอกเบี้ยพอสมควร (แต่เงินทุนสำหรับให้กู้น้อยไป) มีศูนย์เพิ่มผลผลิตคอยให้คำอธิบายและอบรม แต่การดำเนินการในต่าง ๆ อาจจะมีเพียงพอและไม่ประสานงานกันตามสมควร อุตสาหกรรมจะเกิดขึ้นและเจริญเติบโตได้รวดเร็ว ถ้าเรามีนโยบายภาษีอากรโดยทั่วไปที่เหมาะสม มีเงินทุนระยะยาวมาก และอัตรา

ดอกเบี้ยไม่สูงเกินไป มีตลาดกว้างขวางพอที่จะให้อุตสาหกรรมขยายขนาดของโรงงานให้สามารถผลิตโดยเสียเงินทุนต่ำได้ มีนิคมอุตสาหกรรมเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายของโรงงานแต่ละโรง มีการคมนาคมดี และพลังงานต่าง ๆ ราคาถูก มีแรงงานที่ชำนาญงานเทคนิคแขนงต่าง ๆ เพียงพอ มีการบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพทางการเมืองพอสมควร เรื่องที่ควร จะได้รับความสนใจ และสนับสนุนมาก อีกเรื่องหนึ่งคือ การสร้างบรรยากาศแห่งการแข่งขัน ให้เกิดขึ้น ในบรรดากิจการต่าง ๆ ภายในประเทศ การอยู่รอดของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ควรจะตัดสินกันโดยประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมนั้น มิใช่ว่าขึ้นอยู่กับอิทธิพลทางการเมือง หรือความสามารถในการหลบหลีกภาษีอากรเป็นใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่า รัฐบาลควรจะได้เน้นความสำคัญของการขยายตลาดโดยการเร่งรัดยกกระทบรายได้ของกสิกรให้มาก ในระยะแรก ๆ นี้

อรุณ ธรรมโน

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ดุสิตราชกุมาร ได้ทรงเล่าเรื่อง “ผู้บุญ” ไว้ในพระนิพนธ์เรื่อง นิทานโบราณคดี^(๑) ในพระนิพนธ์คำนำ ได้รับสั่งว่า เรื่องต่างๆ ที่ทรงเล่า ให้ฟังนั้น “เป็นเรื่องเกร็ดนอกพงศาวดาร ... เขียนรักษาไว้ให้เป็นประโยชน์แก่ ลูกหลานและผู้สนใจต่อไป”^(๒) เหตุการณ์ในปัจจุบันทำให้เรื่องราวผู้บุญมีความหมายเพิ่มขึ้นจากการเป็น “เกร็ดนอกพงศาวดาร” จึงเป็นการสมควรแก่เวลาที่จะได้ยกขึ้นมาเล่าสู่กันฟังอีกครั้งหนึ่ง

ขบถผู้มีบุญภาคอีสาน ร.ศ. ๑๒๑

เศษ บุนนาค

ขบถผู้มีบุญ หรือผู้บุญ* เกิดขึ้นในภาคอีสานระหว่างปลายปี พ.ศ. ๒๔๔๔ จนถึงราว เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ ในขั้นต้นปรากฏว่ามีลายแทงขึ้นทางภาคอีสาน บางฉบับก็ว่าถึง “เดือน ๓ เพ็ญ” บางฉบับว่า ถึง “เพ็ญเดือน ๔”^(๓) จะเกิดเพทภัยใหญ่หลวง เงินทองทั้งปวงจะกลายเป็นกรวดทรายไปหมด ก้อนกรวดหินดินแสงจะกลับเป็นเงินทอง หมูก็จะกลายเป็นยักษ์ขึ้นกินคน แล้วท้าวธัมมิกราชผู้บุญ (คือผู้มีบุญ) จะมาเป็นใหญ่ในโลกนี้ ใครอยากจะพ้นภัยก็ให้คัดลอกหรือบอกความลายแทงให้รู้กันต่อๆ ไป ใครอยากจะมีงี้ก็ให้เก็บกรวดหินแสง รวบรวมไว้ให้ท้าวธัมมิกราชชุบเป็นเงินเป็นทอง ถ้ากลัวตายก็ให้ฆ่าหมูเสีย ... อย่าให้มันมันกลายเป็นยักษ์”^(๔) ผู้มีบุญคนแรกซึ่งเป็น ชาวล่วงรู้ถึงเหตุรัฐบาลเท่าที่ทราบดูเหมือนว่าจะเป็นผู้มีบุญที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม^(๕) ต่อจากนั้นก็ยังมีขึ้นอีกประมาณ ๑๐๐ คน^(๖) ที่วัฒนธลอุดรและ

(*) เอกสารส่วนมากใช้คำว่า “ผู้บุญ” กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์ทรงเป็นพระองค์แรกที่ใช้คำว่า “ผู้บุญ” ในกองจดหมายเหตุ ม.ศ. ปีก ๑ โทรเลขที่ ๑๕ ๑๒ เมษายน ร.ศ. ๑๒๑ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์ ทูลกรมหลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๑๗๕

มณฑลอีสาน ในบริเวณซึ่งปัจจุบันเป็นจังหวัดหนองคาย อุตรธานี ขอนแก่น นครพนม มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ และสุรินทร์ สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพทรงเล่าต่อไปว่า เมื่อ “ชาวที่มีผู้วิเศษรับจะช่วยป้องกันภัยรู้ไปถึงไหน ก็มีราษฎรที่นั่นพากันไปหา โดยประสงค์เพียงจะขอให้เสกเป่ารดน้ำมนต์ให้ก็มี ที่นึกว่าเป็นท้าวธัมมิกราชผิบุญมาบำรุงโลก เลยสมัครเข้าเป็นพรรคพวกคิดตามผู้วิเศษนั้นก็มี ผู้วิเศษไปทางไหนหรือพักอยู่ที่ไหนพวกชาวบ้านก็รับรองเลี้ยงดู เลยเป็นเหตุให้มีคนเข้าเป็นสมัครพรรคพวกมากขึ้นโดยลำดับ เมื่อผู้วิเศษนั้นเห็นว่ามีคนนับถือกลัวเกรงมาก ก็เลยแสดงตนโดยเปิดเผยว่าเป็นท้าวธัมมิกราชผิบุญที่จะมาดับยุคเข็ญตามคำพยากรณ์”(๗) ในเมื่อกรมขุนสรพรพิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์มณฑลอีสานจับผู้มีบุญคนหนึ่งในฐานะที่ “คิดหากินด้วยหลอกลวงราษฎร” ไม่สำเร็จ (๘) “ผิบุญก็เลยกำเวบสั่งให้พรรคพวกรวบรวมผู้คน หาเครื่องสาตราวุธเข้าเป็นกองใหญ่ว่าจะยกเอาเมืองอุบลเป็นที่ตั้งตัว ใครไม่ยอมมาด้วยก็ให้ฆ่าเสีย ผิบุญก็กลายเป็นขบถขึ้นแต่ไป”(๙) ตอนที่นำพวกหัววันที่สุดก็คือ เมื่ออ้ายมันองค์สาตราทองและพรรคพวก ๑๐๐๐ คนจากอำเภอโขงเจียมปล้นและเผาเมืองเขมราฐในจังหวัดอุบลราชธานี(๑๐) รัฐบาลจะปราบอ้ายมันสำเร็จ ต้องระดมทั้งทหารกองทัพบกและทหารพื้นเมือง และต้องใช้ปืนใหญ่ยิงลูกกระสุนปราย พวกผิบุญจึงได้แตกกระจายไป(๑๑)

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ แปลกประหลาดผิดแผกไปจากประสพการณ์ธรรมดา ถึงแม้ว่านำมาเล่าสู่กันฟังก็ครั้งก็ตาม ก็ยังยากที่จะเข้าใจได้ว่า ทำไมจึงเกิดขึ้น เพราะตามที่ปรากฏมาราษฎรก็มีได้เคยหลงเชื่อผู้วิเศษ ซึ่งกรมขุนสรพรพิทธิประสงค์ทรงอธิบายไว้ว่าเป็นหมอลำ หรือไม้ก่เป็น “คนซึ่งเป็นบอบ้าเบาหรือผิดคนุชย์ธรรมตา หรือคนโง่งงแลคนโลภนั้กั้ใหญ่” และในเมื่อกรมขุนสรพรพิทธิประสงค์พระองค์เองก็รับสั่งต่อไปว่า มีพวก “ขุนหมื่นพันทนาย” “และคนที่ประสงค์หากินทางของเก่าๆ อันเวลานี้ไม่มีอำนาจ” เป็นผู้มิบุญอยู่ด้วย(๑๒) การที่เราจะตีความเอาว่าประชาชนโง่เขลาเบาปัญญาขึ้นมาอย่างกะทันหัน จึงจะเป็นเหตุผลไม่เพียงพอ ย่อมจะต้องประกอบด้วยเหตุผลอื่น ๆ อันสืบเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมืองและทางเศรษฐกิจด้วย

สถานการณ์ทางการเมืองทางภาคอีสานในยุคนั้นกำลังอยู่ในภาวะยุ่งเหยิง มีการกระทบกระเทือนมาจากภายนอกและมีการเคลื่อนไหวทางภายใน ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๖

ถึง พ.ศ. ๒๔๔๕ รัฐบาลสยามตกอยู่ในสภาพอ่อนแอในการเมืองของกลุ่มแม่บ้านน้ำโขง แทนที่จะเป็นมหาอำนาจที่ราษฎรแถบนั้นยำเกรง กองทัพไทยต้องละทิ้งพระตะบองและเสียมราฐ ต้องถอยจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงทั้งหมดมาอยู่ทางฝั่งขวา และต้องอยู่ไกลจากแม่น้ำมาเป็นระยะ ๒๕ กม. ถ้วย ภายในบริเวณ ๒๕ กม. นี้ ทั้งที่ยังมีข้าราชการไทยอยู่แต่ก็ไร้อำนาจ แม้แต่ที่จะเก็บภาษีอากร^(๑๓) เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ช่วยให้เข้าใจได้ว่าทำไมข่าวลือจึงมาแต่ทางตะวันออก เพราะเดินเป็นสายไปทาง อุ้ม กุซันทางหนึ่ง ไปทาง ศรีสะเกษ สุรินทร์ ทางหนึ่ง มาทางเขมรราฐ อำนาจ เกษม พนา อุบล ทางหนึ่ง เป็นสามสาย อีกสายหนึ่งมาแต่ทางเหนือมาบ้านผาลิตต่อกันทวิไชยหนองเลา วาปี ประทุมมาหนองข้าวพักษ์ เพราะไปทางกาฬสินธุ์ สกลภูมิ” และข่าวที่ลือกันนั้นก็คือว่า “ผู้มีบุญจะมาแต่ตะวันออก เจ้าเก่าหม้ออำนาจ ศาสนากัสณแล้วเป็นต้น ... บัดนี้ ฝรั่งเศสเข้าไปเต็มกรุงเทพ ฯ แล้ว กรุงจะเสียแก่ฝรั่งแล้ว”^(๑๔) ในเมื่อเหตุการณ์ทางการเมืองเป็นที่ไม่แน่นอน บุคคลบางคนเลยฉวยโอกาสที่จะก่อการจลาจล และฝ่ายฝรั่งเศสก็โต้ที่จะกระทำให้การปั่นป่วนในประเทศสยามมีมากขึ้น เป็นต้นว่าทำวาทิตทำวสุผู้มีบุญทางจังหวัดศรีสะเกษ “ผู้ตั้งขัดแย้งไม่พึงบังคับบัญชาเมืองขุขันธ์และอ้างว่าที่ลุ่มเขานั้นเป็นแดนฝรั่งเศส ... เราเข้าใจว่าได้กำลังทางพวกเขมรของฝรั่งเศสอุดหนุน”^(๑๖)

ส่วนความเคลื่อนไหวทางการเมืองภายในนั้น พอจะอธิบายได้ว่า ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๑๔ เมื่อรัฐบาลได้แต่งตั้งให้พระยาเจริญราชไมตรี (ตาก อมาตยกุล) ไปเป็นข้าหลวงประจำพระตะบอง และ พ.ศ. ๒๔๒๕ เมื่อพระยาศรีสิงหเทพ (หรั่ง ศรีเพ็ญ ภายหลังเป็นพระยามหาอำมาตย์) ออกไปเป็นข้าหลวงประจำนครจำปาศักดิ์ จนถึง พ.ศ. ๒๔๔๕^(๑๗) เป็นระยะที่รัฐบาลกลางได้ริเริ่มที่จะควบคุมตรวจตราหัวเมืองภาคอีสานให้กระชับแน่นยิ่งขึ้นกว่าที่ได้เคยปฏิบัติกันมาแต่อดีต ในขั้นต้นนั้น รัฐบาลมิได้พยายามที่จะลบล้างระบอบการปกครองแบบพื้นเมืองเสียทีเดียว เพียงแต่ได้พยายามที่จะทำให้สวัสดิภาพของราษฎรทั่วไปดีขึ้น ดังเช่น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ ได้มีประกาศของกรมหลวงพิชิตปรีชากร ข้าหลวงใหญ่หัวเมืองลาวกาว (ภายหลังเป็นมณฑลอีสาน) “ห้ามมิให้เจ้าหมู่เก็บเงินส่วยแก่ตัวไพร่โดยไม่มีกำหนดอัตรา แต่ไม่มีประมาณ ไม่มีฎีกาใบเสร็จให้เป็นคู่มือแก่ผู้เสียเงินเหมือนดังแต่ก่อน”^(๑๘) ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๔๒ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ ทรงบัญญัติให้เก็บค่าราชการแก่ชายฉกรรจ์คนละ

๔ บาทต่อปี ให้กรมการพื้นเมืองเก็บไว้ ๖๒.๕ สตางค์ และที่เหลือให้ส่งลงมาให้พระคลังมหาสมบัติ ภายใน ๖๒.๕ สตางค์นั้น นายหมวคนายกอง คือกรมการชั้นผู้น้อย จะไ้ส่วนลดแค่เพียงคนละ ๓.๑๒๕ สตางค์ (๒ อัฐ) เท่านั้น^(๑๙) ท่านผู้อ่านคงจะนึกภาพภาพได้ว่า นายหมวคนายกองบางคนจะรู้สึกไม่พอใจในระบอบการปกครองแบบใหม่น้อย่างไร การที่บางคนจะตั้งตัวเป็นผู้มีบุญขึ้นบ้างนั้น ก็เป็นการแสดงออกซึ่งความไม่พอใจดังกล่าว ทั้งที่กรมขุนสรพสิทธิประสงค์ก็ได้ทรงรายงานไว้ว่า ผู้มีบุญบางคนเป็น “ขุนหมื่นพันทนาย... แลคนที่ประสงค์หากินทางเป็นช่องเก่า ๆ อันเวลานี้ไม่มีอำนาจ”^(๒๐)

การขยายอำนาจของฝรั่งเศสและความไม่พอใจของนายหมวคนายกองบางคนอาจรวมเรียกได้ว่าเป็นปัจจัยทางการเมืองอย่างเกี่ยว หากไม่มีราษฎรธรรมดาสามัญสนับสนุนอยู่ด้วยแล้ว เหตุการณ์ก็จะไม่แปลงสภาพจากเรื่องของความหลงเชื่อกลายเป็นจลาจลไปได้ พระญาณรักจิต เจ้าคณะมณฑลอีสาน วิเคราะห์ไว้ว่า “ซึ่งพวกจลาจลเกิดขึ้นในระหว่างปีศก ๑๒๐ นั้น ตามความอนุমানแห่งอาคตมาภาพเข้าใจเป็นชั้นเพราะความกับแก่นขัดสนนั่นเอง” ราษฎร “ทำไร่นาสวน ถ้าไม่ได้ผลมาก ไม่มีราคา ถ้าทำไม่ได้ ออก” และ “ไม่มีทางหาเงินในดินแดนภูมิลำเนาของตน เพราะจ้งกันทำงานถูกเหลือเกิน” ถึงแม้ว่ารัฐบาลได้พยายามที่จะไม่ให้เจ้าหม่อมขุนนางเข้มแข็ง “หัวเมืองที่ห่างจากข้าหลวง มักมีผู้โกงเรียกเงินส่วนแก่ราษฎรก่อนแต่ยังไม่มียังจะให้ เมื่อสิ้นเขตร ถ้าผู้ใดผู้หนึ่งนำเรื่องราวฟ้องว่าเจ้าพวกนั้นไม่เสียส่วย ตุลาคมชำระเห็นไม่มีหลักฐาน ต้องปรับเป็นแพ้ย่ำใจทักก็รวยไปด้วย ฝ่ายจำเลยต้องเป็นทหารหรือกองกลาง สุดแต่ตุลาการจะตัดสิน การซื้อขายโคกระบือ ซึ่งเป็นสินค้าสำคัญของภาคอีสาน ก็ยากลำบาก ราษฎรต้องเสียทรัพย์ทำควัพิมพ์รูปพรรณ เมื่อได้มาแล้วด้วยความลำบาก กรมการต่างเมืองก็ยังมีช่องทางที่จะฉ้อโกงปรับเอาได้อีก โดยอ้างว่าที่จกมานั้นผิดกับความจริง เพราะในเมื่อการพรรณนารูปร่างเรียกสินนั้นแล้วแต่สายตาของผู้เห็น จะหาว่าผู้อื่นคิดค้นนี้ก่อนข้างจะง่าย^(๒๑) ในเมื่อขัดสนทางเศรษฐกิจนี้มีอยู่แล้วเป็นพื้น ประกอบกับการที่โคกระบือพลัดแปลงเสียหายไปมากกว่าธรรมดา ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์และเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๔๕^(๒๒) การที่ราษฎรหันไปยึดมั่นในลายแทงจึงมีทางที่จะเป็นไปได้

(*) พระญาณรักจิต เจ้าคณะมณฑลอีสาน ภายหลังดำรงตำแหน่ง พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริจนโท) เจ้าอาวาสวัดบรมนิวาส

มาก เพราะหลายแห่งสัญญาว่าค่าครองชีพจะลดลง ถ้าราษฎรทำบุญบำเพ็ญกุศลชายหมู่
เห็ดเบ็ดไก่เสียถูกๆ และฐานะจะดีขึ้น เพราะ “เงินค่าแก้วแหวนข้าวเปลือกข้าวสาร
จกมีมาภายหลังช่วยบุญ...” ของผู้มีบุญ^(๒๓) การที่ราษฎรเอาสมบัติซึ่งมีอยู่แต่่น้อย
ไปให้ผู้มีบุญ^(๒๔) และเก็บหินเก็บกรวดไว้นั้น คล้ายกับการลงทุนไปน้อย ๆ ในสิ่ง
ที่จะนำกำไรมาให้อย่างมหาศาล ในทัศนะปัจจุบันอาจจะเห็นว่าความคิดเช่นนี้ไร้เหตุผล
แต่สำหรับคนที่ยากจนจริงๆ ที่ไม่มีหวังว่าสภาพของตนจะดีขึ้นได้ คำสัญญาของผู้มีบุญ
อาจจะน่าเชื่อถือได้^(๒๕) อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะยกเอาทฤษฎีทางจิตวิทยาและมานุษย
วิทยาข้อไหนมาอ้าง ความจริงก็มีอยู่ว่าเมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์และเมื่อต้นเดือน
มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ “มณฑลอีสานกำลังตื่นผู้มีบุญทุกแห่งทุกตำบล”^(๒๖) และ
“ราษฎรทุกเมืองในมณฑลอุดร พากันแตกตื่นๆว่าผู้มีบุญ...”^(๒๗)

หลังจากที่กล่าวถึงสถานการณ์ทางการเมืองและทางเศรษฐกิจของภาคอีสานในยุคนั้น
แล้ว ย่อมจะเป็นที่เข้าใจได้ว่า ขบถผู้มีบุญนั้นมิได้เกิดขึ้นโดยกะทันหัน ที่จริงแล้ว
กรรมขนสรพรสิทธิประสงค์ทรงกล่าวว่ามีกรรมการณ์ขึ้นผู้น้อยคนหนึ่งได้ริเริ่มเกลี้ยกล่อมคน
มาแต่ก่อน พ.ศ. ๒๔๓๙^(๒๘) และอ้ายมัน องค์กรทอง ที่ตีเมืองเขมราฐไค้้นนี้ ตั้งตัว
เองขึ้นเป็นผู้มีบุญแต่ พ.ศ. ๒๔๔๔^(๒๙) เหตุการณ์ค่อย ๆ เกิดขึ้นทีละน้อย ที่แรก
เกิมนั้นฝ่ายรัฐบาลไม่ประสงค์จะเข้าไปยุ่งด้วย เพราะไม่แน่ใจว่าผู้มีบุญ “เป็นความผิด
แท้” และยึดหลักที่ว่า “ถ้าห้ามไปกำลังตื่นคนนั้น ตำราว่าไม่ได้ จะกลายเป็นยุบารุง
ไป”^(๓๐) แต่แทนที่จะเป็นเช่นนั้น เหตุการณ์กลับกลายเป็นว่า ระหว่างที่รัฐบาล
ยังรอคอยอยู่นี้เอง ผู้มีบุญได้มีโอกาสที่จะเกลี้ยกล่อมประชาชนมากขึ้น และประกอบกับ
ปัจจัยต่างๆ ที่ได้กล่าวมา ทำให้ประชาชนพร้อมที่จะให้ความสนับสนุนแก่บุคคลเหล่านี้
สิ่งที่ไม่คิดว่าจะเกิดขึ้น เช่นในกรณีอ้ายมัน เมื่อรัฐบาลตัดสินใจที่จะปราบปราม ก็มีได้
คำเนินการอย่างเข้มแข็งจริงๆ เสียแต่เนิ่น ครั้งแรกที่ส่งพลตระเวนไปจับ ก็ส่งไปแต่
เพียง ๑๒ คน^(๓๑) ซึ่งแล้วก็ต้องหนีกลับมา ความไม่สำเร็จครั้งนี้เป็นเหตุให้ผู้คนยิ่ง
เห็นความศักดิ์สิทธิ์ของผู้มีบุญมากขึ้น เข้ามาสมัครเป็นพรรคพวกกันมากขึ้น และเมื่อ
ผู้มีบุญกำลังเพิ่มขึ้นเช่นนี้ก็ทำให้การปราบปรามยากลำบากยิ่งขึ้นอีกด้วย จนกระทั่งต้อง
ทุ่มเทกำลังอย่างเต็มที่จึงได้ปราบสำเร็จ

ขบดผู้มีบุญเริ่มที่จะเป็นอันตรายแก่รัฐบาล เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๕ ถึง จุกรุนแรงที่สุดระหว่างวันที่ ๒๘ มีนาคม เมื่ออ้ายมันและอ้ายเล็กปล้นและเผาเมือง เขมราฐ^(๓๒) และวันที่ ๔ เมษายน เมื่อพวกผู้มีบุญได้แตกพ่ายไปหลังจากที่ทหารได้เอาปืนใหญ่ไปตั้งยิงลูกกระสุนปรายที่บ้านกระพือ (ปัจจุบันเข้าใจว่าเป็นบ้านสะทือ) ทางทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองอุบลราชธานี^(๓๓) หลังจากนั้นไปเป็นเวลาทีรัฐบาล กวาดล้างผู้มีบุญคนอื่นๆ ในมณฑลอุดรและมณฑลอีสาน ความสำเร็จของรัฐบาลในการ กำจัดอันตรายเป็นอันดี อาศัยการปฏิบัติราชการอย่างเข้มแข็ง ในเมื่อเหตุการณ์เข้าอยู่ใน ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ พันเอกพระยาสุริยเกษวิเศษฤทธิ (จัน อินทรกำแหง ภายหลัง เป็นพระยากำแพงสงครามรามภักดิ์) ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครราชสีมาได้รับแต่งตั้ง เป็นข้าหลวงพิเศษผู้ช่วยจัดการปราบปรามผู้มีบุญมณฑลอีสานและมณฑลอุดร เพื่อที่จะ ได้ประสานงานระหว่างทหารบก พลตระเวน และทหารพื้นเมืองจากมณฑลนครราชสีมา อุดร อีสาน และบูรพา^(๓๔) เป็นโชคดีของรัฐบาลด้วยที่ผู้มีบุญมิได้สู้รบแบบกองโจร แต่บังอาจที่จะต่อสู้ซึ่งๆ หน้า ทำให้ทหารมีโอกาสได้ใช้อาวุธสมัยใหม่อย่างเต็มเม็ดเต็ม หน่วย เมื่อการเป็นเช่นนี้ พวกผู้มีบุญก็ไม่มีทางสู้ เพราะมิได้จัดตัวเองขึ้นเป็นหมวด เป็นกองและไม่มีอาวุธเทียบเท่ากับของทหาร

ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะปราบขบดผู้มีบุญได้โดยรวดเร็ว เรื่องผู้มีบุญก็ทำให้ยุติลงทันทีไม่ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์ พระองค์เอง รับสั่งว่า “การเพราะพวกจลาจลนี้ เข้าใจว่ามัน ยังมีคนฉลาดๆ ..... ซึ่งไม่ออกหน้า เทียวเพราะไปเงียบๆ อีกหลายพวก...”^(๓๕) ซึ่งหมายความว่าชัยชนะทางทหาร มิใช่ชัยชนะอย่างเด็ดขาด และที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะ ทราบไถที่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของภาคอีสานยังคับแคบอยู่ ทราบนั้นการก่อการ จลาจลก็ยังอาจเกิดขึ้นได้ พระอนุชาธิบดีมีความเห็นว่า รัฐบาลควรเริ่มพัฒนา ภาคอีสาน โดยการก่อสร้างตึกรามบ้านเรือนถนนหนทางขึ้นในบริเวณ เพื่อที่ราษฎร จะได้รับเบียดเบียน “วันละ ๒ สลึงหรือสลึงเฟื้องตามงานหนักแลเบา” การค้ำยืมหา ประโยชน์ในพื้นที่ เป็นคั้นว่า ตักไม้หรือเผาปูนขุดถ้ำศิลาดูลงแร่ ก็เกิดขึ้น คงจะเป็น ประโยชน์แก่ราชการต่อไป”^(๓๖)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเข้าพระราชหฤทัยเกี่ยวกับความขัดสน ของภาคอีสาน จึงมีพระบรมราชโองการให้กระทรวงมหาดไทยแก้ไขระเบียบการทำตัว

พิมพ์รูปพรรณสัณฑ์พาทนะและการเสี้ยค่าราชการ นอกเหนือไปจากนี้ยังทรงมีพระราชปรารภว่าควรส่งผู้เชี่ยวชาญทางเกษตรหรือทางการค้าชาย ขึ้นไปศึกษาความต้องการทางเศรษฐกิจของภาคอีสานเสียด้วย^(๓๙) อาจกล่าวได้ว่าเจตจำนงที่จะพัฒนาชุมชนได้บังเกิดขึ้นตั้งแต่บัดนั้นมา และถึงแม้ว่าในบางระยะบางสมัย จะได้ถูกปล่อยปลดละเลยบ้าง แต่ก็ไม่เคยหมดไปเสียทีเดียว ตั้งแต่ได้มีการเริ่มส่งเสริมอุตสาหกรรมทอผ้าไหมในบ้านเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗^(๔๐) มาจนถึงการสร้างเขื่อนสร้างถนนและโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทในสมัยปัจจุบัน รัฐบาลได้ถือคติว่าประเทศชาติจะสงบสุขอยู่ไม่ได้ หากภาคหนึ่งภาคใดยังได้รับความคับแค้นขัดสนอยู่ ขบถผู้มีบุญ ร.ศ. ๑๒๑ เป็นปัจจัยข้อหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลได้มีนโยบายเช่นนี้มาแต่สมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว^(๔๑)

หนังสืออ้างอิง

“ กจร. ” หมายความว่า กองจดหมายเหตุแห่งชาติ

๑. สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าทรงราชานุภาพ นิตานโบริวมคตี ฉบับพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๘๗ หน้า ๓๐๖-๓๑๑
  ๒. เหมือนกัน พระนิพนธ์คำนำ หน้า (จ) สกศดและการันต์สมัยปัจจุบัน
  ๓. กจร. ม. ๕ ปีก ๑ ๒๕/๔๒๑ ๑๑ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๒ กรมขุนสวรรคพลีธิประสงศ์ ข้าหลวงต่างพระองค์มณฑลอีสาน ทูลกรมหลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๒๓๕-๒๕๑ หน้า ๒๓๕ และ ๒๔๑
  ๔. สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าทรงราชานุภาพ นิตานโบริวมคตี หน้า ๓๐๗
  ๕. กจร. ม. ๕ ปีก ๔ ๒๕/๔๒๑ ๑๑ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๒ กรมขุนสวรรคพลีธิประสงศ์ ทูลกรมหลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๒๓๕
  ๖. กจร. ม. ๕ ปีก ๒ ๑๑/๑๓๕๑ ๒ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๑ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ กรบบังคมทูลใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า กองข้าหลวงมณฑลอีสานจับผู้มีบุญได้ ๔๓ คนแล้ว กจร. ม. ๕ ปีก ๔ ๗๒๒/๕๓๕๑ ๑ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๑ พระยาราชวรานุกูล ปลัดทูลฉลองกระทรวงมหาดไทยกรบบทูลกรมขุนสมมตอมรินทร์ ว่ากองข้าหลวงมณฑลอุดรจับผู้มีบุญได้ ๕๔ คนแล้ว
- หลังจาก ๕๗ คนแรกนั้นแล้ว ทางรัฐบาลยังจับผู้มีบุญได้อีกอย่างน้อย ๒๐ คน โปรดดู ม.๕ ปีก ๒ หน้า ๑๑๕ ม. ๕ ปีก ๓ หน้า ๕๕ และ ๖๐ ม. ๕ ปีก ๔ หน้า ๒๑๐-๒๑๑
๗. สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าทรงราชานุภาพ นิตานโบริวมคตี หน้า ๓๐๘
  ๘. เหมือนกัน หน้า ๓๐๕
  ๙. เหมือนกัน
  ๑๐. กจร. ม. ๕ ปีก ๑ โทรเลขที่ ๕๔ ๒๘ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๐ กรมขุนสวรรคพลีธิประสงศ์ทูลกรมหลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๕๗

๑๑. กษ. ม ๘ ปีก ๑ ไทโรเลขที่ ๖ ๕ เมษายน ร.ศ. ๑๒๑ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์ ทูล
กรมหลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๑๐๑
๑๒. กษ. ม ๘ ปีก ๔ ๓๘/๔๒๑ ๑๑ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๒ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์ทูล
กรมหลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๒๕๑
๑๓. Duke, Pensri (Suvānij) *Les Relations entre la France et la Thaïlande an XIX Siecle* Bang-
kok 1962 pp. 156-247
๑๔. กษ. ม ๘ ปีก ๔ ๒๘/๔๒๑ ๑๑ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๒ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์ทูลกรมหลวง
ดำรงราชานุภาพ หน้า ๒๔๘
๑๕. เหมือนกัน
๑๖. กษ. ม ๘ ปีก ๑ ไทโรเลขที่ ๔ ๖ เมษายน ร.ศ. ๑๒๑ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ ถึงพระยา-
ศักดิ์ภักดิ์ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลบูรพา หน้า ๑๑๗
๑๗. หม่อมอมรวงษ์วิจิตร (ม.ร.ว. ปฐม กเนจร) พงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสาน หน้า ๒๑-๑๔๖
ในประชุมพงศาวดารภาค ๔ ๒๕๐๖ หน้า ๘๘ และ ๑๐๒
๑๘. เหมือนกัน หน้า ๑๔๐
๑๙. เคิม สิงห์พิศ *ฝั่งขวามันน้ำโขง* ๒ เล่ม พ.ศ. ๒๔๘๘ เล่ม ๒ หน้า ๑๒๘-๑๓๐
๒๐. กษ. ม ๘ ปีก ๔ ๒๘/๔๒๑ ๑๑ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๒ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์ทูลกรมหลวง
ดำรงราชานุภาพหน้า ๒๕๑
๒๑. กษ. ม ๓ ๓๒/๒๕ ไปรเวคแท้ ๒๘ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๑ พระญาณรักขิต เจ้าคณะมณฑล
อีสาน ถึง กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์
๒๒. กษ. ม ๘ ปีก ๑ ๑๔๘/๑๒๖๐ ๓๐ เมษายน ร.ศ. ๑๒๑ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ กราบทูล
กรมขุนสมมตอมรินทร์ เรื่อง รายงานของหลวงสฤษดิ์สุขการ ข้าหลวงประจำเมืองบุรีรัมย์ หน้า
๕-๕ หน้า ๘
๒๓. กษ. ม ๘ ปีก ๑ ๒๕๗/๒๕๕๔ ๒๗ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๐ พระองค์เจ้าวัฒนา ข้าหลวงเทศา-
ภิบาลมณฑลอุดร กราบทูลกรมหลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๔๑-๔๓ พระองค์เจ้าวัฒนาทรงส่งลาย
แทง ๒ ฉบับและกรวดหินแดงมาถวายด้วย หน้า ๔๔-๔๗ ทักคิมมาหน้า ๔๗
๒๔. กษ. ม ๘ ปีก ๔ ๒๘/๔๒๑ ๑๑ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๒ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์ ทูลกรม
หลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๒๓๖
๒๕. ผู้เขียนได้ทราบว่ามานุษยวิทยาที่ใช้เหตุผลเช่นนี้ในกรณีวิเคราะห์เหตุการณ์เช่นขบถผู้มีบุญ
๒๖. กษ. ม ๘ ปีก ๑ ไทโรเลขที่ ๓๐ ๒๖ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๒๐ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์ ทูล
กรมหลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๓
๒๗. กษ. ม ๘ ปีก ๑ ไทโรเลขที่ ๖๑ ๒ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๐ พระองค์เจ้าวัฒนา กราบทูลกรมหลวง
ดำรงราชานุภาพ หน้า ๒๒
๒๘. กษ. ม ๘ ปีก ๔ ๒๘/๔๒๑ ๑๑ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๒ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์ ทูลกรม
หลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๒๕๑
๒๙. กษ. ม ๘ ปีก ๒ ไทโรเลขที่ ๓๕ ๑๕ เมษายน ร.ศ. ๑๒๑ กรมขุนสรรพสิทธิประสงค์
ทูลกรมหลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๑๕-๑๘

๓๐. กจช. ม. ๕ บั๊ก ๔ ๒๕/๔๒๑ ๑๑ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๒ กรมขุนสวรรคพลีธิประสงค์ ทูลกรม
หลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๒๓๘
๓๑. กจช. ม. ๕ บั๊ก ๑ โทรเลขที่ ๔ ๔ เมษายน ร.ศ. ๑๒๑ กรมขุนสวรรคพลีธิประสงค์ ทูล
กรมหลวงดำรงราชานุภาพ
๓๒. กจช. ม. ๕ บั๊ก ๑ โทรเลขที่ ๕๔ ๒๘ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๐ กรมขุนสวรรคพลีธิประสงค์ ทูลกรม
หลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๕๖
๓๓. กจช. ม. ๕ บั๊ก ๑ โทรเลขที่ ๖ ๕ เมษายน ร.ศ. ๑๒๑ กรมขุนสวรรคพลีธิประสงค์ ทูลกรม
หลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๑๐๑
๓๔. กจช. ม. ๕ บั๊ก ๑ โทรเลขที่ ๔๓ ๒๘ เมษายน ร.ศ. ๑๒๑ กรมขุนสวรรคพลีธิประสงค์ ทูล
กรมหลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๒๗๔ - ๒๗๖
๓๕. กจช. ม. ๕ บั๊ก ๑ ๑๔๕/๑๒๖๐ ๓๐ เมษายน ร.ศ. ๑๒๑ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ ทูล
กรมขุนสมมตอมรพันธุ์ หน้า ๘
๓๖. กจช. ม. ๕ บั๊ก ๔ คำให้การนายตลก ๑๐ เมษายน ร.ศ. ๑๒๑ หน้า ๖๐ - ๖๑
๓๗. กจช. ม. ๕ บั๊ก ๔ ๒๕/๔๒๑ ๑๑ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๒ กรมขุนสวรรคพลีธิประสงค์ ทูลกรม
หลวงดำรงราชานุภาพ หน้า ๒๕๑
๓๘. กจช. ม. ๓๒/๒๕ ไปรเวตแท้ ๒๕ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๑ พระญาณรักขิตถึงกรมขุนสวรรคพลี
ธิประสงค์
๓๙. กจช. ม. ๓๒/๒๕ ๑๗๒/๑๑๕๔ ๓ กันยายน ร.ศ. ๑๒๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวถึงกรมหลวงดำรงราชานุภาพ
๔๐. ประวัติกระทรวงเกษตร พ.ศ. ๒๕๐๐ หน้า ๗๐ - ๗๓
๔๑. ผู้เขียนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กองจดหมายเหตุแห่งชาติ ที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวก ในการค้นคว้า
เอกสารต่างๆ สำหรับบทความนี้

A GROWING AND LOW-PRICED LIBRARY ON BUDDHIST TEACHINGS

THE WHEEL

A Series of Buddhist Publications

Covering in 66 issues a wide range of subjects in authentic exposition and reliable translations from the Pali Canon. New titles are added bi-monthly.

SINGLE NUMBERS: CEY, RS. 0.50 9D, 16 USA CTS.

(DOUBLE NUMBERS ACCORDINGLY)

BUDDHIST PUBLICATION SOCIETY

P.O. BOX 81, KANDY, CEYLON.

งานแปลของสภาวิจัยแห่งชาติ

สภาวิจัยแห่งชาติได้จัดแปลหนังสือประเภทสารคดีและวิชาการในสาขาวิชาการต่าง ๆ งานแปลเหล่านี้
จำหน่ายในราคาถูก ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมสติปัญญาและความรอบรู้ของประชาชน

งานที่พิมพ์ออกจำหน่ายแล้วมีดังนี้

๑. มิสเตอร์ทอมป์กินส์เรียนลัด แปลจาก *Mr. Tompkins Learns the Facts of Life* by George B. Gamow เป็นสารคดีน่ารู้ที่เขียนให้อ่านได้อย่างเพลิดเพลินเกี่ยวกับชีวิต และให้ความรู้ถูกต้องแก่คนตรีวิทยาและกรรมพันธ์ ๕ บาท

๒. การประยุกต์วิทยาศาสตร์ในการประมงน้ำจืด แปลจาก *The Application of Science to Inland Fisheries* by E.D. Le Gren เป็นเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการนำวิทยาศาสตร์ไปใช้ปฏิบัติในงานประมงน้ำจืด แนะนำการเพิ่มปริมาณปลา การตั้งฟาร์มเพาะเลี้ยง และการจับปลาที่ถูกต้อง ๕ บาท

๓. คู่มือการตรวจสอบคอนกรีต แปลจาก *A.C.I. Manual of Concrete Inspection* เป็นสารคดีทางหลักวิชาอันมีคุณค่าสูงแก่ผู้ประกอบอาชีพทางก่อสร้างและผู้เกี่ยวข้องกับงานคอนกรีต ๑๐ บาท

๔. การเลี้ยงดูและอบรมเด็ก แปลจาก *Child Care and Training* by Marion L. Faegre & John E. Anderson เป็นเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูและอบรมเด็ก ๔ บาท

๕. ประโยชน์ของวิชาเคมีต่อมนุษย์ เป็นสารคดีที่ทำให้ผู้อ่านประจักษ์ถึงประโยชน์ของวิทยาศาสตร์เคมี ซึ่งมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของมนุษย์ ๔ บาท

๖. เศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน แปลจาก *Economic of Everyday Life* by Gertrude Williams สารคดีที่ทำให้เข้าใจเนื้อหา และรู้จักแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างดียิ่ง ๕ บาท

๗. ประธานาธิบดีอเมริกัน แปลจาก *The American Presidency* by Clinton Rossiter

ประชาธิปไตยสมัยปัจจุบัน แปลจาก *Modern Democracy* by Carl L. Becker ทั้งสองเรื่องนี้มีประโยชน์มากสำหรับผู้ที่สนใจในกิจการเมือง ๖ บาท

๘. ฟันสำหรับผู้สูงอายุ แปลจาก *New Teeth for Old* by Victor H. Sears เป็นสารคดีที่ให้ความรู้

ผู้ใดมีความประสงค์จะซื้อหรือสั่งซื้อ โปรดติดต่อที่ โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี สี่แยกราชวิถี (ซ่งฮือ) พระนคร และที่ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ถนนพหลโยธิน บางเขน พระนคร สำหรับผู้ที่ซื้อตั้งแต่ ๒๐ เล่มขึ้นไป จะได้ส่วนลด ๒๐ %

เกี่ยวกับการปฏิบัติให้ถูกต้องกับสวัสดิกษณะของฟัน การใช้และบำรุงรักษาฟันธรรมชาติและฟันเทียม โดยถูกต้องวิธี ๔ บาท

๘. ความเจริญทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น แปลจาก *The Stages of Economic Growth* by W.W. Rostow เป็นสารคดีน่าอ่านยิ่ง บรรยายไปด้วยความรู้ในทางเศรษฐศาสตร์ ความเจริญในการพัฒนาการเศรษฐกิจ ๔ บาท

๑๐. อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ แปลจาก *The Story of Albert Einstein* by Miss Gillian Freeman เป็นหนังสือที่จะแนะนำให้อ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนได้รู้จักชีวิตนักวิทยาศาสตร์ชั้นเยี่ยมของโลก ได้เป็นอย่างดี ๕ บาท

๑๑. การประยุกต์วิทยาศาสตร์ปริมาณในการเกษตรและอาหาร แปลจาก *Application of Atomic Science in Agriculture and Food* by OEEC. The European Productivity Agency of OEEC. เป็นเรื่องที่น่ารู้เกี่ยวกับการนำอุปกรณ์ปริมาณมาใช้ในการเกษตร นับเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ในการเกษตรอย่างมาก ๕ บาท

๑๒. การใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ แปลจาก *Efficient Use of Fertilizers* by Vladimir Ignatioff and Harold J. Page เป็นหนังสือที่รวบรวมความรู้ความชำนาญจากการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องทางเศรษฐกิจ และมีประสิทธิภาพพจากหลาย ๆ ประเทศมาเสนอไว้ ๔ บาท

๑๓. พฤติกรรมร่วม แปลจาก *Sociology: Collective Behaviour* by L. Broom and P. Selznick

ชุมชนมนุษย์ แปลจาก *Man and Society* by Samuel Koenig ทั้งสองเรื่องนี้เป็นหนังสือวิชาการด้านสังคมวิทยาที่น่าสนใจ และควรแก่การศึกษาอย่างมาก ๔ บาท

กามโลกย์

บั้นรูปไว้บูชา
เช่นสรวงมิเว้นวัน
ชวนขวยหามาให้
สิ้นปี่มิโบว์แดง
ใส่บาตรกริ่งทัพพี
หวังวิมานสวรรค์หลังโต
จากช่อติดกำแพง
ขอใบเบิกทางยมพบาล
ข่าวว่านางฟ้ามากมาย
เปิดช่องแถวย่านผู้ดี
ที่ไทรมาจากรับแขก
คัดแต่โฉมส่องพรังเพรา
พระอินทร์เจ้าที่รู้เข้าตาลูก
เทวดาชั้นกฤษณ์พี
เอาให้สูงกว่าดาวดึงษ์
กูเคยแต่ใส่กรอกนมเนย
ครานั้นเทพธิดาร่าร้อน
น้ำกามหลังลงดิน
ครั้นแครงทั้งสรวงสวรรค์
เหลือเทวดาชั้นต่ำจันฑาล

กลางป่าแก้วเมืองสวรรค์
บัตว์พลันนั้นราคาแพง
ขอเทพไท้อย่ากลั่นแกล้ง
เลื่อนตำแหน่งใหญ่โต ฯ
ขอเก่งซื่ออ้อโก้
หวังเสพสุขโขมโหฬาร
กำแหงประจานโคตรเจ้าถึงลูกหลาน
ผ่านชั้นสวรรค์สักสองสามปี ฯ
จะค้อนมาขายมนุษย์โลกย์นี้
รับเศรษฐีขีครอกไม่เอา ฯ
จะแบ่งแยกเป็นชายเหมา
ส่งไปเอาตำแหน่งเทพี ฯ
สนุกกันละคราวนี้
วังร่าหมาเช่นสังเวช ฯ
ชั้นปรนนิมมิตรสวรรค์นะมึงเหวย
กึ่งเคยปลาร้าปลาแดกไม่กิน
ถูกค้อนไปบำเรอพระอินทร์สิ้น
ท่วมหินผาดลุ่มบาดาล ฯ
สังวาสกันสนุกสนาน
กันนี้จะไปเที่ยวงานแพ้นั้นไซว์ ฯ

ว. ศรีสุโร

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗

เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๐๑ คือเจ็ดวัน
หลังจากการปฏิวัติ จอมพลสฤษดิ์ ธนะ
รัชต์ ในฐานะหัวหน้าคณะปฏิวัติได้ออกคำ
สั่งเพื่อใช้บังคับแก่กิจการหนังสือพิมพ์ทั่ว
ราชอาณาจักร คำสั่งนี้คือประกาศคณะ
ปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗ แม้ว่าเวลาจะไต่ล่วง
เลยมาจนเกือบ ๑๐ ปีแล้วก็ตาม แต่
คำสั่งดังกล่าว ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่จน
บัดนี้ ทั้งยังเป็นทีกล่าวอ้างกันอยู่เสมอมา
ว่า ประกาศฉบับนี้กระทบกระเทือนกิจการ
หนังสือพิมพ์ไทยอย่างยิ่ง ฉะนั้น จึงน่าจะ
ได้นำมาพิจารณาทบทวนดูอีกครั้ง

เราอาจแบ่งสาระสำคัญของประกาศ
คณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗ ออกได้เป็นสอง
ส่วน ส่วนแรก (ข้อ ๑) กำหนดให้ผู้จะ
ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ อันได้แก่ผู้
พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้า
ของ ยื่นหนังสือขออนุญาตต่อพนักงาน
เจ้าหน้าที่ เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว จึงจะ

ดำเนินการได้ ทั้งนี้ยกเว้นในกรณีคำนิ
การอยู่ก่อนประกาศนี้แล้ว ส่วนที่ ๒
(ข้อ ๒) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ
ตัดเตือน ยึดหนังสือพิมพ์หรือส่งดอนใบ
อนุญาตผู้ดำเนินการได้ ถ้าหากโฆษณา
ข้อความมีลักษณะต้องห้ามแปดประการ
ดังระบุไว้ในประกาศฉบับนี้

สำหรับส่วนแรก หลักเกณฑ์ที่กึ่งขึ้น
ใหม่แตกต่างจากที่ได้กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.
การพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งใช้บังคับอยู่ก่อน
หน้าประกาศฉบับนี้ อยู่บ้าง กล่าวคือ
พ.ร.บ. ฉบับนั้น ก็ได้ระบุคุณสมบัติบาง
ประการของผู้ดำเนินการหนังสือพิมพ์เอา
ไว้เช่นกัน แต่ทว่าบุคคลที่มีคุณสมบัติครบ
ถ้วน และมีสัญชาติไทย หรือสัญชาติแห่ง
ประเทศที่มีสนธิสัญญากับประเทศไทยนั้น
หากประสงค์จะเป็นผู้ดำเนินการหนังสือ
พิมพ์ ย่อมกระทำได้ โดยเพียงแต่แจ้ง
ความแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น ส่วน

บุคคลที่ถือสัญชาติอื่นนอกจากที่กล่าวแล้ว หรือประสงค์จะดำเนินการหนังสือพิมพ์ เป็นภาษาอื่นซึ่งไม่ใช่ภาษาแห่งตนนั้น จำ ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ก่อนจะดำเนินการ

จะเห็นได้ว่า ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗ เฉพาะส่วนแรกเป็นการเพิ่มอำนาจ พนักงานเจ้าหน้าที่ ให้มีสิทธิพิจารณา ว่า ผู้ใดควรดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์ฉบับใด หรือไม่ ซึ่งออกจะเป็นอำนาจที่กว้างขวางเอากการอยู่ อันที่จริง ถ้าจะว่ากัน โดยหลักการ หากผู้ขออนุญาตมีคุณสมบัติครบถ้วน และทางราชการไม่มีเหตุผลอันสมควรแล้ว ก็น่าจะได้รับอนุญาตทุกรายไป แต่น่าสังเกตว่า ประกาศฉบับนี้มีได้ กำหนดสิทธิอุทธรณ์คำสั่งส่วนนี้ไว้แต่อย่างใด (ส่วนที่ ๒ ซึ่งจะได้อีกต่อไป นั้น กำหนดสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไว้ด้วย) เพราะฉะนั้น รูปการณ์จึงเป็นไปได้ในทำนองว่า ผู้ใดจะประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ ขึ้นใหม่ได้หรือไม่ ย่อมอยู่ในดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ คือเจ้าพนักงานการพิมพ์ เท่านั้น

เมื่อพิจารณาแล้ว อำนาจดังกล่าว ย่อมเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ทางฝ่ายราชการ เพราะมีโอกาสระงับยับยั้งผู้คิดไม่

ชอบที่จะอาศัยกิจการหนังสือพิมพ์เป็น เครื่องมือให้ดำเนินการ อันจะเป็นภัยต่อ สังคมและประเทศชาติได้สะดวก เป็น การตัดไฟเสียแต่ต้นลมมิให้ลุกลามต่อไป เพราะเหตุว่า อันตรายจากการดำเนินการ หนังสือพิมพ์โดยไม่สุจริตนั้นใหญ่หลวงนัก แต่ในขณะเดียวกัน หากทางราชการ ประสงค์จะจำกัดจำนวนหนังสือพิมพ์ไว้ ไม่ว่าจะเพื่ออะไรก็ตามที่ ก็ย่อมกระทำได้ อย่างง่ายดาย ทั้งนี้โดยอาศัยอำนาจดังกล่าวเป็นเครื่องหนุนแรง ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า การใช้อำนาจนี้ เป็นไปโดยชอบธรรมเพียงไร

ด้วยเหตุที่ผู้เขียนอยู่นอกวงการหนังสือพิมพ์ ทั้งมิได้ใกล้ชิดกับฝ่ายพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในเรื่องนี้ ดังนั้นจึง ไม่อาจทราบได้ว่า ผู้ยื่นหนังสือขออนุญาต ดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์ภายหลังที่ได้มี ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๗ ออกมาแล้วนั้น ได้รับการพิจารณาจากทางราชการ ด้วยเหตุผลและด้วยความยุติธรรม ตามควรแก่กรณีหรือไม่ ข้อนี้ ผู้เคยยื่น คำขออนุญาตมาแล้ว กับผู้เกี่ยวข้องบาง ท่านคงจะให้ความกระจ่างแก่ผู้อ่านได้บ้าง

เท่าที่ทราบ อาจกล่าวได้ว่าภายหลังคำสั่งตามประกาศดังกล่าวมีผลใช้บังคับเป็น

ต้นมาจากฉบับนี้ ไม่ปรากฏมีหนังสือพิมพ์ เอกชนฉบับใดเกิดขึ้นใหม่เลย ทั้ง ๆ ที่มีผู้พยายามอยู่กันมากมาย ความข้อนี้จะพิสูจน์ได้จากกรณีที่มีการซื้อขาย “หัวหนังสือพิมพ์” กันอยู่ทั่วไปในราคาสูงจนไม่น่าเชื่อ อาศัยเหตุผลที่กล่าวมา จึงพอสนับสนุนได้ว่าทางราชการไม่อนุญาตให้เอกชนเบ็ดกิจการหนังสือพิมพ์เพิ่มขึ้น ได้ยินมาว่าคณะปฏิวัติไม่มีนโยบายให้มีหนังสือพิมพ์มากกว่าที่มีอยู่แล้ว ซึ่งไม่ทราบอีกเหมือนกันว่าเพราะเหตุใด

หนึ่ง คำว่า “หนังสือพิมพ์” ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ มีความหมายกว้างขวางมาก ซึ่ง พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ กิติ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗ กิติ คำว่าให้ความหมายคำว่าหนังสือพิมพ์ ไว้ชัดเจนตรงกันดังนี้ “..... สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำหน่าย (เช่นสังคมศาสตร์ปริทัศน์) อย่างเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม” จะเห็นได้ว่า แม้นิตยสารรายสัปดาห์หรือหนังสืออนุสรณ์ตามสถาบันต่าง ๆ ก็เข้าอยู่ในขอบเขต คำว่า “หนังสือพิมพ์” เช่นเดียวกัน

ในขณะที่หนังสือพิมพ์ใหม่ไม่เกิดขึ้นมาได้นี้ บรรดาหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่เดิมก็มี

เหตุต้องหยุดดำเนินการไปบ้าง เพราะถูกถอนใบอนุญาตหรือถูกสั่งปิด ในฐานะความผิดต่าง ๆ นานา ผลจึงปรากฏว่าจำนวนหนังสือพิมพ์ ซึ่งรวมทั้งนิตยสารรายคาบอื่น ๆ มีแต่จะร่อยหรอลงทุกที ถ้าหากเมื่อไรทางราชการเข้มงวดกวาดขันยิ่งกว่าที่ไ้กระทำอยู่นี้ เมื่อนั้นเราอาจจะมีหนังสือพิมพ์อ่านกันอยู่เพียงฉบับสองฉบับ คงในประเทศที่ไม่เคารพหลักประชาธิปไตยอื่น ๆ บ้างก็ไ้

ถ้าจะว่าไปแล้ว การมีหนังสือพิมพ์น้อยฉบับย่อมมีประโยชน์อยู่บ้าง เช่น รัฐบาลอาจชี้แจงขอความร่วมมือให้ช่วยกันเสนอสิ่งอันเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติได้สะดวก อาจสอดส่องตรวจตราความไม่สุจริตใจของนักหนังสือพิมพ์ได้ง่ายยิ่งกว่าในกรณีที่มีหนังสือพิมพ์มาก ๆ ทั้งยังช่วยให้หนังสือพิมพ์ฉบับที่มีอยู่มีโอกาสตั้งมั่นไ้ได้ง่ายอีกด้วย เพราะไม่มีคู่แข่งขันเพิ่มขึ้น ในเวลาเดียวกัน การที่หนังสือพิมพ์ถูกจำกัดให้มีอยู่เพียงน้อยฉบับเช่นนี้ ก็ก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมไม่น้อยเลย คงจะไ้กล่าวต่อไป

ในฐานะที่เป็นธุรกิจประเภทหนึ่ง การถูกจำกัดให้อยู่ในวงแคบ ก็เท่ากับไม่เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันไ้สะดวก ซึ่งไม่

ชอบด้วยหลักเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม จริงอยู่ ผู้ประสงค์จะประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ขึ้นใหม่อาจรับช่วงกิจการซึ่งมีอยู่เดิมมาทำได้ แต่การจะเป็นเช่นนั้นได้ก็ต่อเมื่อได้ตกลงกันจนเป็นที่พอใจ ซึ่งตามปกติมักจะต้องสมนาคุณกันด้วยเงินทอง จึงจะได้สิทธิมา และเท่าที่ได้ยินได้ฟังเงินทองที่วันนั้นก็ต้องเป็นจำนวนมากนับด้วยหมื่นด้วยแสนบาทเสียด้วย ความจริงการลงทุนในกิจการหนังสือพิมพ์ย่อมต้องใช้เงินทุนมากอยู่แล้ว เมื่อรวมเอาค่าแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้สิทธิมาเข้าอีกเช่นนี้ จึงกลายเป็นข้อกำหนดคืออย่างหนึ่งว่า นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว เจ้าของหนังสือพิมพ์ยังจะต้องมั่งมีอย่างมหาศาลอีกด้วย

เมื่อมองหนังสือพิมพ์ ในฐานะผู้บริการสาธารณะ ผู้อ่านควรมีสติธิ ได้รับข่าวสารที่คั่นต่าง ๆ ตลอดจนความบันเทิงตามที่คนปรารถนา คือมีให้เลือกอ่านหลายระดับหลายชนิดนั่นเอง ทั้งควรได้รับประโยชน์จากหนังสือพิมพ์อย่างถูกต้องเที่ยงธรรมและมีสาระด้วย การขาดคู่แข่งขึ้นอาจเป็นทางทำให้การพัฒนาคุณภาพหนังสือพิมพ์เป็นไปได้ไม่รวดเร็วเท่าที่ควร เพราะไม่มีแรงกระตุ้น ชำบางที่อาจ

มองไม่เห็นความจำเป็นจะต้องปรับปรุงก็ได้ ยิ่งการทำเช่นนั้นจะต้องใช้เงินจำนวนมากด้วยแล้ว ฝ่ายรักษาผลประโยชน์หนังสือพิมพ์คงไม่ยอมจ่ายง่าย ๆ ผลที่สุดรูปร่างหน้าตาและเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ก็จะคล้ายกันไปเกือบทั้งหมด คงจะมีข้อแตกต่างกันให้สังเกตได้ก็เฉพาะระหว่างหนังสือพิมพ์เข้ากับหนังสือพิมพ์ป้ายเท่านั้น

แม้ขณะนี้ ซึ่งเป็นเวลาแปดปีเศษนับตั้งแต่ได้ออกประกาศดังกล่าวมา ก็มีผู้แสดงความวิตกถึงความเจริญก้าวหน้าของกิจการหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ นายเฉลิม วุฒิไพสิฐ นายกสมาคมนักหนังสือพิมพ์คนก่อน ก็ได้ปรารภไว้ในบทความ ชื่อ "ข้อกติกของคนทำหนังสือพิมพ์" ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือที่ระลึก วันนักข่าว เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๑๐ หน้า ๑๔๖ ว่า ".....หนังสือพิมพ์ในยุคนี้ ก้าวหน้าก็จริง แต่ส่วนใหญ่เจริญในทางวัตถุ คือการรบแข่งสีสรร มีเรื่องมากขึ้น และสามารถขนส่งโดยรวดเร็ว ส่วนแก่นแท้คือข่าวและภาษาหนังสือ เรายังกลั่นกรองกันน้อย แม้ข่าวเล็กบางทีก็ระบายเป็นข่าวใหญ่ เพื่อให้อ่านกันเพลิน ๆ หรือลงเรื่องประโลมใจเป็นพิษเป็นภัยแก่ผู้อ่าน

มีการสอดแทรกการเสียดสีส่วนตัวบุคคล อันไม่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมเลย.....”

อีกประการหนึ่ง ในฐานะที่เป็นวิชาชีพ ผู้ดำเนินงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายกองบรรณาธิการซึ่งได้แก่นักหนังสือพิมพ์ต่างๆ ควรมีบทบาทและความสำคัญต่อกิจการอย่างยิ่ง ทั้งยังต้องมีอิสระพอที่จะยืนหยัดตามอุดมการณ์แห่งวิชาชีพและของตนเองด้วย พูดย่างๆ ก็อย่างน้อยก็ต้องมีเสียงดังพอที่จะกักคั้นการกระทำอันไม่สมควรของนายจ้างได้ จะเห็นว่า ขณะที่หนังสือพิมพ์มีมากฉบับและเปิดกิจการขึ้นใหม่ได้ง่ายนั้น นักหนังสือพิมพ์ย่อมผละจากหนังสือพิมพ์เดิมบ่อยๆ หากเห็นว่าไม่อาจร่วมนโยบายกับนายจ้างได้ต่อไป เมื่อวงการหนังสือพิมพ์ได้เปิดกว้างเช่นนี้ โอกาสที่จะเลือกทำงานกับฉบับที่ถูกใจ หรือจะไปทำงานของตนเองก็น้อยลง จำต้องเกรงใจนายทุนซึ่งอาจจะได้แก่นักการค้า นักการเมือง ฯลฯ เสียงเจ้าของกิจการย่อมก้องขึ้นเรื่อย ๆ แต่ขณะนี้จะได้ทั้งจนกลบเสียงของผู้ดำเนินงาน ก็ือนักหนังสือพิมพ์แล้วหรือไม่ ยังสงสัยอยู่

นอกจากนั้น เมื่อนักหนังสือพิมพ์มีมากกว่าจำนวนหนังสือพิมพ์ ค่าตอบแทนที่

นักหนังสือพิมพ์จะได้รับจากผลงานของตนไม่ว่าจะในรูปตัวเงินหรือสวัสดิการก็ตาม ก็จะลดน้อยกว่าที่ควร ทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามกฎแห่งอุปสงค์อุปทาน

ประการสุดท้าย ในฐานะสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ย่อมทำหน้าที่เป็นตัวกลางแห่งสัจจะและความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชนทุกประเภททุกระดับชั้น ยิ่งในประเทศที่กำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาอย่างประเทศเราก็คงแล้ว หนังสือพิมพ์ยังมีบทบาทและภาระหนักขึ้นเป็นทวีคูณ ในฐานะเป็นสื่อกลางแนวความคิดความต้องการในการพัฒนาประเทศ ความข้อนี้เห็นจะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้ว ไม่จำเป็นต้องกล่าวซ้ำ แม้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เอง ซึ่งเป็นผู้ลงนามในประกาศฉบับนี้ก็ได้กล่าวไว้เมื่อ วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๐๖ คราวไปทำพิธี เปิดการสัมมนาหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ณ หอประชุมเล็กมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดังนี้ “.....ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นว่าสิ่งที่จะสามารถสร้างความสามัคคีอันดีให้มีขึ้นในชาติได้อีกสิ่งหนึ่งนั้น ก็คือบรรดาสื่อมวลชน อันรวมถึงหนังสือพิมพ์ด้วยนั่นเอง”

ในขณะที่หนังสือพิมพ์มีบทบาทอันสำคัญยิ่งอยู่ในเวลานี้ และไม่มีท่าทีว่าบท

บาทดังกล่าวจะลดน้อยถอยลงในกาลข้างหน้า การทำให้กิจการหนังสือพิมพ์ปัจจุบันแคบลงไม่ว่าในกรณีใดๆ ย่อมเท่ากับบั่นรอนกิจการหนังสือพิมพ์ในอนาคตโดยตรง ทั้งนี้ เพราะเมื่อวงการหนังสือพิมพ์แคบเข้า ความจำเป็นที่จะต้องใช้นักหนังสือพิมพ์ก็น้อยลง ลำพังผู้ที่ทำงานอยู่เดิมก็อาจจะมากกว่างานอยู่แล้วที่ไหนเลยคนรุ่นใหม่จะเข้าไปร่วมได้ง่ายๆ อย่างสมน้ำสมเนื้อ เว้นแต่ในกรณีพิเศษจริงๆ เท่านั้น

ต่อไปในอนาคตพลเมืองของชาติจะต้องเพิ่มขึ้น ทั้งสังคมก็จะต้องเปลี่ยนไปสู่ระบบสังคมเมืองยิ่งกว่าเดิม ความต้องการอ่านหนังสือพิมพ์จึงต้องเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวอย่างไม่ต้องสงสัย ในขณะที่เดียวกันนักหนังสือพิมพ์รุ่นปัจจุบันก็นับแต่จะร่วงหล่นไปตามวัยและสังขาร อีกสักหน่อยเราจะเหลือนักหนังสือพิมพ์ที่มีความรู้ความชำนาญไม่พอสสนองความต้องการของประเทศชาติ เพราะมิได้ทยอยกันเข้ามาฝึกฝนหาความชำนาญและประสบการณ์ดังที่ควร ทำนองเดียวกับโค่นถางป่าไม้ลงโดยมิได้ปลูกขึ้นใหม่ให้พอเพียง แต่ปัญหาที่หนังสือพิมพ์จะเป็นอันตรายร้ายแรงยิ่งกว่า

น่าสังเกตว่า ระหว่างที่เอกชนไม่อาจออกหนังสือพิมพ์ขึ้นใหม่ได้ แต่ทางราชการกลับออกได้ใหม่เสมอ ทั้งๆ ที่ใช้กฎหมายฉบับเดียวกัน เพราะคำสั่งคณะปฏิวัติดังกล่าวไม่ได้ยกเว้นให้ (พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ มีข้อยกเว้นไว้ชัดเจน) นี่เป็นเครื่องแสดงอีกอย่างหนึ่งว่า ผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายวางนโยบายในเรื่องนี้ไว้ต่างกัน

ส่วนที่ ๒ ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗ ซึ่งให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการกับหนังสือพิมพ์ได้ ถ้าปรากฏว่าได้ฝ่าฝืนข้อห้ามที่กำหนดคนนั้น ใต้ระบุพฤติการณ์อันต้องห้ามไว้ชัดเจนดังนี้

- (๑) ข้อความซึ่งเป็นการละเมิดต่อพระมหากษัตริย์ หรือกล่าวร้ายเสียศัสมินประมาท คุหฺมึน หรือเหยียดหยาม พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- (๒) ข้อความซึ่งเป็นการกล่าวโทษ เสียศัสมิน หรือเหยียดหยามประเทศชาติหรือปวงชนชาวไทยเป็นส่วนรวม หรือข้อความใด ๆ ที่สามารถจะทำให้ต่างชาติเสื่อมความเชื่อถือไว้วางใจในประเทศ รัฐบาลไทย หรือคนไทยโดยทั่วไป

(๓) ข้อความซึ่งเป็นการกล่าวร้าย เสียชื่อเสียงหรือเหยียดหยามรัฐบาลไทย หรือกระทรวง ทบวงกรม ในรัฐบาลอย่างเคลือบคลุมโดยไม่แจ้งให้เห็นว่าได้ทำผิดในเรื่องใด

(๔) ข้อความซึ่งเป็นการแสดงอย่างเคลือบคลุมว่าได้มีการเสื่อมโทรม เลวทราม หรือผิดร้ายเสียหายใน รัฐบาล หรือกระทรวง ทบวงกรม ในรัฐบาลโดยไม่แสดงว่าเป็นเรื่องใด ข้อใด

(๕) ข้อความซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์ หรือพอเห็นได้ว่าเป็นกลอุบายของคอมมิวนิสต์ เพื่อก่อความวุ่นวายหรือบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ

(๖) ข้อความซึ่งเป็นที่น่ารังเกียจ ในลักษณะที่อาจทำให้ประชาชนตื่นตกใจหรือวิตกกังวล หรือเกิดความหวาดกลัว หรือข้อความในลักษณะซึ่งเป็นการปลุกปั่น หรือยุยงให้เกิดความไม่สงบ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือข้อความทำนายในทางที่อาจก่อให้เกิด

ความวิตกกังวลแก่ประชาชนในโชคชะตาของบ้านเมือง

(๗) ข้อความซึ่งใช้ถ้อยคำหยาบคาย เป็นทางให้เสื่อมเสียศีลธรรม หรือวัฒนธรรมของชาติ

(๘) ข้อความซึ่งเป็นความลับของทางราชการ

จะเห็นได้ว่า หากหนังสือพิมพ์ฉบับใดโฆษณาข้อความมีลักษณะดังกล่าวข้างต้น ก็อาจจะได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่น ๆ อยู่แล้ว ถ้าหากได้มีการพิสูจน์กันให้ประจักษ์ตามกระบวนการพิจารณาคดีทางศาลยุติธรรม ซึ่งย่อมต้องใช้เวลานานพอสมควร อีกประการหนึ่ง บทบัญญัติตามประกาศฉบับนี้ ก็มีได้กำหนดโทษทางอาญาไว้แม้แต่น้อย คงให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ไว้เพียงตักเตือน หรือยึดหนังสือพิมพ์นั้นทำลายเสีย หรือสั่งถอนใบอนุญาต ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ เท่านั้น

ท้ายเหตุนี้ จึงพอจะเข้าใจได้ว่า การที่คณะปฏิวัติตราข้อความบังคับซึ่งนักหนังสือพิมพ์เรียกว่า “ศีลแปด” นั้นขึ้น ก็เพียงเพื่อจะมุ่งระงับการโฆษณาที่เห็นว่าเป็น

ผิดมิให้แพร่หลายต่อไปได้ ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งประการใดเท่านั้น ครั้นเมื่ออ่านคำปรารภถึงเหตุที่ออกประกาศฉบับนี้ว่า “.....และโดยการกระทำดังกล่าวนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจป้องกันและระงับได้ โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ที่ ใช้อยู่ในปัจจุบัน .....” ก็ยังจะเข้าใจเจตนารมณ์ของผู้ออกคำสั่งได้ก็ยิ่งขึ้น

ปัญหามีอยู่ว่า อำนาจการวินิจฉัยเกี่ยวกับความผิดเหล่านี้อยู่ที่เจ้าพนักงานการพิมพ์เท่านั้น ซึ่งสำหรับจังหวัดพระนคร—ธนบุรี ได้แก่อธิบดีกรมตำรวจ กับผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับจังหวัดอื่นนอกจากที่กล่าว ทั้งนี้เป็นไปตามคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานการพิมพ์ในกฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๐๐ ซึ่งออกตามความใน พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ นอกจากนั้นถึงแม้ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้จะให้สิทธิผู้ถูกสั่งถอนใบอนุญาตตามส่วนที่ ๒ ของประกาศไว้ให้มีโอกาสอุทธรณ์คำสั่งต่อปลัดกระทรวงมหาดไทย ภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับคำสั่ง ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อหนังสือพิมพ์ มากกว่าบทบัญญัติส่วนแรกอันได้กล่าวข้างต้นก็ตาม ก็ยังเห็นว่า

ประกาศฉบับนี้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่กว้างขวางมากเกินไป ทั้งนี้เพราะตามธรรมดาผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดด้วยประการใด ๆ ก็ดี ควรได้รับการพิจารณาตามขบวนการพิจารณาคดีทางศาล ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาเหล่านั้นมีโอกาสแก้คดี แม้ข้าราชการที่ถูกกล่าวหาทางวินัย ก็ยังมีโอกาสแถลงข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการสอบสวน ซึ่งไม่น้อยกว่าสามคน การวินิจฉัยปัญหาใด ๆ ด้วยบุคคลเพียงคนเดียวย่อมมีโอกาสผิดพลาดได้ง่ายกว่าการทำเช่นเดียวกันด้วยคณะบุคคล ยิ่งถ้าคนเดียวนั้นมีอคติครอบงำด้วยแล้ว ก็มักจะพาการที่เข้ารักเข้าพวง เป็นส่วนใหญ่

อย่างไรก็ดี เท่าที่สังเกตมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะหลังนี้ ดูเหมือนหนังสือพิมพ์กับพนักงานเจ้าหน้าที่จะแสดงอาการว่าเข้าใจกันดียิ่ง หนังสือพิมพ์ก็ระมัดระวังไม่ใคร่ทำการอันฝ่าฝืน “ศีลแปด” ผู้มีหน้าที่รักษากฎหมายก็มีได้เกรงตามตัวอักษรนัก ต่างด้อยที่ด้อยปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อส่วนรวม ด้วยความเห็นอกเห็นใจกันมากขึ้น ซึ่งควรนับเป็นเรื่องนำยินดีแก่สาธารณชนยิ่งนัก ถ้าหากทั้งสองฝ่ายจริงใจต่อกัน

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗ ทั้งสองส่วนเป็นการเพิ่มอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ให้สามารถป้องกันและระงับพฤติการณ์อันเห็นว่าจะอาจเป็นภัยร้ายแรงแก่ประเทศชาติและความสงบสุขของบ้านเมืองได้อย่างดี แต่ในขณะที่เดียวกันก็ได้ก่อให้เกิดผลเสียอยู่บ้างถึงกล่าวข้างต้นส่วนที่จะได้มากกว่าหรือน้อยกว่าเสียนี้ขึ้นอยู่กับอยู่ที่ผู้รับมอบอำนาจตามคำสั่งนี้ยิ่งกว่าใครอื่น ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติภารกิจด้วยความเที่ยงธรรม และด้วยความเห็นอกเห็นใจคู่กรณีแล้ว ก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่าประโยชน์ที่ได้รับจะมากมายเพียงใดตรงกันข้าม ถ้าผู้รับมอบอำนาจถือเอาอำนาจนั้นมาเป็นธรรม ผลร้ายก็จะมิตกแก่วงการหนังสือพิมพ์เท่านั้น ประชาชนและประเทศชาติจะพลอยได้รับผลนั้นไปด้วยอย่างแน่นอน

เมื่อมาคำนึงถึงว่า บัดนี้สถานการณ์บ้านเมืองก็ได้แปรเปลี่ยนไปมากแล้ว หากจะเทียบกับครั้งเริ่มการปฏิวัติเมื่อแปดปีเศษที่แล้วมา ทั้งประสิทธิภาพในทางสืบสวนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ก็ดูจะเจริญรุดหน้าขึ้นมากด้วย เพราะฉะนั้นจึง

นำที่ฝ่ายบริหารจะได้เปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์เสียบ้าง ถึงไม่ยกเลิกหลักเกณฑ์ในส่วนแห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ ก็ควรพิจารณาเป็นประโยชน์ต่อไปข้างหน้า ก็ควรจะผ่อนปรนอนุญาตให้เอกชนเปิดกิจการหนังสือพิมพ์ขึ้นใหม่ได้บ้างตามควรแก่กรณี เข้าทำนองหัวไหนร้ายก็ตัดหัวนั้น ไม่ควรให้ผู้บริสุทธิ์ใจต้องทนรับสภาพเช่นเดียวกับผู้ทุจริตคิดไม่ชอบไปด้วย

ยิ่งกว่านั้น ตอนต้นแห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่คำสั่งกล่าวถึง ก็ได้มีคำปรารภไว้ว่า “โดยที่การเสนอข่าวและบทความในหนังสือพิมพ์บางฉบับ ได้เป็นไปในลักษณะที่ไม่สมควร เช่นในบางกรณีเป็นการกระทบกระเทือนพระบรมเดชานุภาพและในบางกรณีเป็นการส่งเสริมให้เกิดความหลงเชื่อนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์หรือเป็นกลอุบายของคอมมิวนิสต์ เพื่อก่อความปั่นป่วนทำลายความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้อาจส่งผลให้เป็นภัยร้ายแรงของประเทศ และความสงบสุขในบ้านเมือง และโดยที่การกระทำดังกล่าวนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจป้องกันและระงับได้โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการ

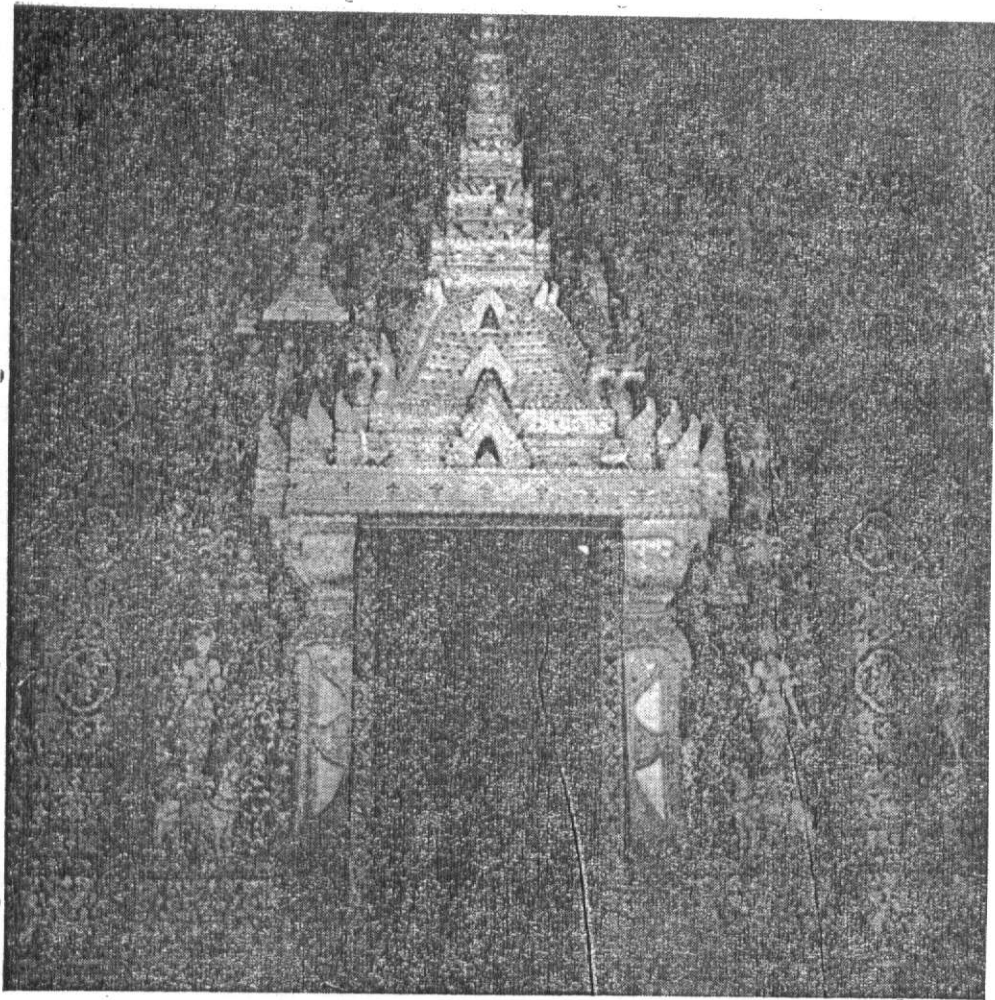
พิมพ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คณะปฏิวัติเห็นว่า ควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่ว่านเสียใหม่ ในเมื่อได้มีสถานะติบัญญัติขึ้นแล้ว แต่เพื่อให้กิจการได้ดำเนินไปด้วยความเหมาะสมในขณะนี้ เห็นควรให้มีข้อกำหนดบางประการ เพื่อป้องกันมิให้มีเหตุกึ่งที่กล่าวไว้แล้ว”

วิญญูชนที่ได้อ่านความข้อนี้แล้ว คงเห็นพ้องกับผู้เขียนว่า คณะปฏิวัติประสงค์จะใช้คำสั่งนี้เป็นการชั่วคราว ในขณะที่ยังไม่มีสถานะติบัญญัติเท่านั้น ต่อมาก็ได้มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้แต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น และให้ทำหน้าที่สถานะติบัญญัติด้วย ซึ่งก็ได้พิจารณาอนุมติกฎหมายออกมาใช้บังคับหลายฉบับแล้ว เพราะฉะนั้น จึงเห็นว่า น่าจะได้มีกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์อันเหมาะสมเสียที เพราะเวลาได้ล่วงเลยมาเกือบจะครบ ๑๐ ปีอยู่แล้ว มิหนำซ้ำยังเคยได้ยินมาว่าเจ้าหน้าที่ได้ร่าง พ.ร.บ. การพิมพ์เสร็จสิ้นนานปีมาแล้วด้วย หากแต่ฝ่ายบริหารเห็นว่าสถานการณ์ยังไม่อำนวย จึงได้ส่งร่างไว้ก่อน ความข้อนี้จะเท็จจริงเพียงไรไม่อาจยืนยันได้ แต่ถ้าหากเป็นจริง ความหวังที่จะได้เห็นกฎ-

หมายว่าด้วยการพิมพ์ฉบับใหม่อันเหมาะสมแก่กาลสมัย คงเป็นความจริงขึ้นได้โดยง่าย

ปัจจุบัน ในกระบวนการสื่อมวลชนประเภทที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่งต่อส่วนรวมด้วยกันนี้ หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งเกี่ยวที่รัฐบาลยินยอมให้เอกชนดำเนินการได้ แม้กระนั้นก็ต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมทั้งเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลอื่นอันอาจเสียหายเพราะหนังสือพิมพ์ด้วย ซึ่งหนังสือพิมพ์ไทยก็ต้องรับผิดชอบต่อกฎหมายเช่นที่ว่าประมาณ ๑๐ ฉบับอยู่แล้ว ทั้งนี้การที่จะยึดเอานโยบายอันเหมาะสมสำหรับแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าในคราวบ้านเมืองกบฏขึ้นให้อยู่ตลอดไปนั้น จึงออกจะเกินความจำเป็นไปสักหน่อย เปรียบเสมือนการปักเสามัดกระหนาบต้นไม้อันถูกพายุและฝนพัดจนเอนเอียงไป ให้กิ่งตัวไต่ไม้ล้มลง ครั้นนานวันเข้ารากไม้ยึดดินไว้มั่นคงแล้วเสาดันนั้นก็ร่วงแต่จะเกะกะ และคอยรังไว้มิให้ต้นไม้เจริญเติบโตได้สะดวก นั่นเอง

ชวลิต บุญญาลักษณ์

จดหมายจากเวียงจันทน์

หนึ่งสัปดาห์ที่พำนักอยู่ในนครเวียงจันทน์ อันเป็นราชธานีของลาวนั้น ผมได้พบเห็นและได้ยินได้ฟังอะไรต่าง ๆ นานาพอสมควร ที่อยากจะกล่าวถึงเป็นอันดับแรก ได้แก่ความเข้าใจผิด ซึ่งติดตัวมาจากกรุงเทพฯ

ก่อนเดินทาง ผมได้ยินญาติมิตรพูดกรอกหูอยู่เสมอว่า เมืองลาวนั้น มีการรบพุ่งฆ่าฟันกันเป็นเนืองนิจ ไทหนจะ

ทหารต่อทหาร ไทหนจะทหารต่อพลเรือน จนกระทั่งพลเมืองต่อพลเมืองด้วยกันเอง เรื่องนี้ได้ยินอยู่ตลอดเวลา แม้ก่อนจะขึ้นเครื่องบินที่สนามบินคอนเมือง ก็ยังอุตส่าห์มีคนคุยกันให้เข้าใจว่า การที่จะมีการยิงกันหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับสาเหตุเพียงประการเดียว คือเขาอยากจะยิงกันหรือยัง ฟังแล้วรู้สึกเหมือนกำลังเดินทางไปตายแท้ ๆ ให้สงสัยอยู่เป็นกำลังว่า

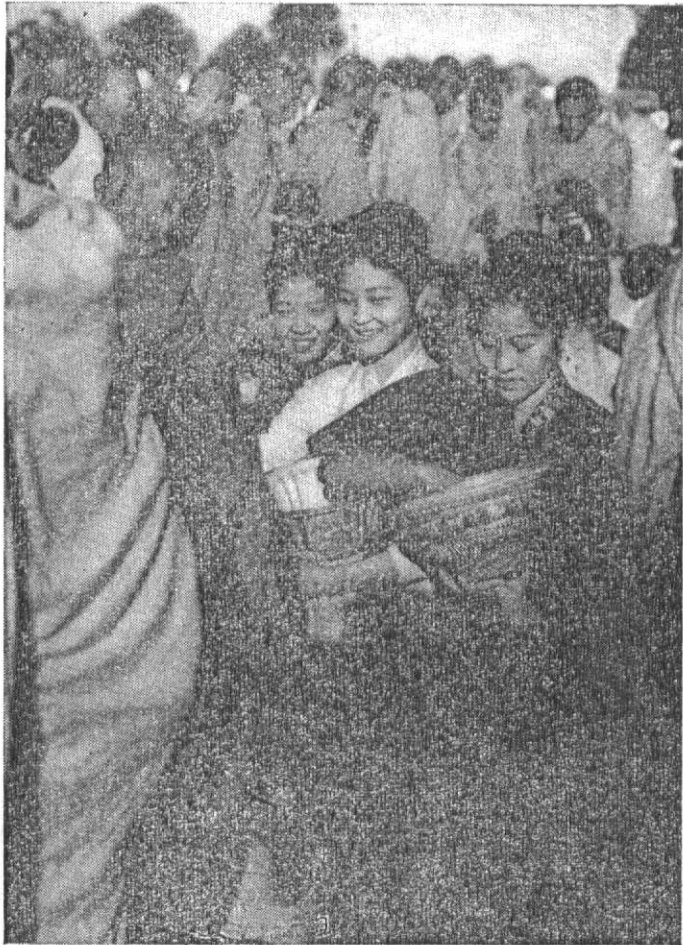
เมื่อเขาสร้างบ้านสร้างเมืองขึ้นมาเนี่ย เขาเอาชื่อเอาแปไปไว้เสียที่ไหน

ครั้นไปถึงเข้าจริง ๆ กลับไม่ได้ยินเสียงปืนเลยสักบั้ง ไม่ได้ยินแม้กระทั่งว่าจะมีใครชกปากใครที่ไหน ไม่ว่าจะเป็นคนเมาเหล้าหรือเมาอย่างอื่นก็ตามที อยากรู้ก็ตี ได้พบคนไทยสองสามคนซึ่งทำงานอยู่ที่นี่ แต่กลับไปนอนฝันโน้น คือจังหวัดหนองคายของเรา ผมลองสอบถามดู ก็ได้ความตรงกันว่า กลัวความบ้ำระท่าของนักปฏิวัติรัฐประหาร เพราะส่วนใหญ่ได้รับบทเรียนมาจากครวาร์รัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งต้องค้างอยู่ในที่ทำการหลายวัน ด้วยเห็นว่าทันทิวอยู่ในนั้นสองสามวัน ตีกว่าออกไปข้างนอก อันหมายความว่า จะไม่มีโอกาสกินอะไรอีกต่อไปเลย เพราะหัวหน้ารัฐประหารคราวนั้นเกลียดคนไทยเท่าๆ กับเกลียดคนอเมริกัน และคนฟิลิปปินส์ ซึ่งก็ไม่อาจทราบได้ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

ที่เล่ามานี้ แสดงให้เห็นว่าคนไทยไม่รู้จักสถานการณ์อันแท้จริงของเมืองลาวจึงพากันเล่าลือสื่อกันอย่างผิด ๆ ทั้ง ๆ ที่เขตแดนอยู่ติดกันแท้ ๆ และทั้ง ๆ ที่เป็นพี่น้องกัน ไม่ว่าจะโดยเผ่าพันธุ์หรือโดยวัฒนธรรม รวมทั้งภาษาและวิถีชีวิตใจ

เรื่องนี้ ท้าวสัมฤทธิ์ ราชพงษ์ อธิบดีประจำกระทรวงแถลงข่าวและโฆษณาการ กล่าวแก่ผมเป็นเชิงตักเตือน คราวที่ผมไปเยี่ยมค่านับที่กระทรวง เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ว่า ฝรั่งเศสอยู่ไกลกว่ายังเข้าใจสถานการณ์ลาว ตีกว่าคนไทยที่อยู่ใกล้แค่เอื้อม พร้อมกันนั้น ท่านยังปรารภฝากผมมาว่าอยากให้นำหนังสือพิมพ์ไทยซึ่งเสนอข่าวเกี่ยวกับลาวอยู่เสมอๆ นั้น ถึงตัวแทนประจำอยู่ที่เวียงจันทน์สักคน เพราะการทำเช่นนั้น จะช่วยให้ได้รับข่าวสารอันถูกต้อง ตรงไปตรงมา ยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชนทั้งสองชาติยิ่งขึ้น

ผมมาคิดดูแล้วก็เห็นว่า เป็นเรื่องควรทำ เพราะเชื่อว่าการแลกเปลี่ยนข่าวสารอันถูกต้องแน่นอน ย่อมเป็นช่องทางสร้างความเข้าใจอันดีแก่มนุษยโลกได้แน่นอน แม้ว่าหนังสือพิมพ์ของเราจะทำได้เพียงใดยังไม่ทราบ เพราะการตั้งสำนักงานตัวแทนย่อมต้องใช้เงินทองมิใช่น้อย และข่าวที่ได้รับมานั้นจะมากพอที่จะเลือกลงพิมพ์ได้สักเท่าไร ยังสงสัยอยู่ ผมได้ตั้งข้อสังเกตว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวสารของสถานทูตไทยที่นี่ กับของสถานทูตลาวที่กรุงเทพฯ มิได้มีส่วนช่วยแก้ปัญหาเหล่า

น้บั้งคอกหรือ ท่านกล่าวว่าสถานทูตลาว ได้รับข่าวสารซ้ำ เพราะข่าวต้องเดินตามสายราชการ จึงไม่ทันกับเหตุการณ์ ส่วนสถานทูตไทยที่นี้ก็คงไม่อาจช่วยได้ เพราะนักหนังสือพิมพ์ไทยไม่ได้ข้ามมาฝั่งนี้ (ลาว) นี่เป็นตัวอย่างของปัญหาหน้าปากคอก ซึ่งผู้เกี่ยวข้องต่างหันหน้าไปคนละทาง

ความเข้าใจผิดอีกข้อหนึ่งของผม คือ รู้สึกว่าข่าวของเครื่องใช้ที่นี้คงถูกเหลือ

หลาย มิตรสหายทางกรุงเทพ ฯ ต่างฝากชื่อของกันเป็นการครึกครื้น (แต่เกือบทุกคนลืมฝากเงินมาด้วย) ซึ่งถ้าผมทำตาม ผมก็ต้องไปนอนศาลาวัด กินข้าวกันบาตรพระ ทั้งยังไม่ต้องทำงานอื่นอีกด้วย ทั้งนี้เพราะผมคงต้องใช้ทั้งเงินและเวลาทั้งสิ้น ให้หมดไปกับการซื้อของฝากวันแรกที่ไปถึง จึงได้รู้ว่าของนั้นไม่ถูกดังที่เข้าใจกัน ของใช้บางอย่างถูกกว่ากรุงเทพ ฯ เล็กน้อย เพราะแม้ว่าจะเสีย

ภาษีถูก หรือไม่เสียภาษีเลยก็ตาม แต่การขนส่งก็ลำบากยิ่งนัก ส่วนใหญ่ผ่านทางประเทศเรา อีกประการหนึ่ง คนขายของเหล่านั้น ล้วนต้องบริโภคอาหาร ซึ่งมีราคาแพงลิบลิ่ว ขนาดข้าวราดแกง และก๋วยเตี๋ยวหน้าชนิดธรรมดาสามละสี่บาท ขึ้นชายถูก ๆ ก็เห็นจะต้องกินแต่เหล้า เบียร์ กับผงซักฟอกเท่านั้น กัวยว่านอกจากบุหรี่แล้ว ก็เห็นมีสามสิ่งนี้ ที่ราคาถูก นี่ก็เป็นความเข้าใจผิดอีกอย่างหนึ่ง ของคนกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ซึ่งไม่ได้รับข่าวสารอันถูกต้องและทันสมัย

คนที่ไปจากบ้านเรา ต่างตั้งปัญหาถามกันเองว่า ชาวบ้านชาวเมืองที่นี่เขาอยู่กันได้อย่างไร แต่ไม่มีใครตอบได้ รู้กันเพียงว่า ก็เห็นเขาอยู่กันได้นี่นา ผมคาดคะเนเอาว่า ที่เป็นชาวบ้านจริง ๆ ก็คงกินอยู่และใช้สิ่งของที่ทำขึ้นเอง หรือไม่กี่เพื่อนร่วมชาติทำขึ้นในประเทศ ซึ่งราคาง่าย่อมเยากว่าที่พวกเราชอบกินชอบใช้กันที่น่าสงสารมากกว่าเพื่อน คือข้าราชการ โดยเฉพาะชั้นผู้น้อย ผมลองสอบถามดูแล้ว ปรากฏว่าได้เงินเดือนน้อยจริง ๆ คุไม่มีทางสมดุลย์กับราคาของ ยิ่งกว่าข้าราชการของเรา แต่ก็อยู่กันได้อีกนั่นแหละ ทำให้หนักถึงการหยุดพักราชการสองชั่วโมงเต็มตอนกลางวันเพื่อให้พัก

ผ่อนนอนหลับกันด้วย ผมเห็นว่าวิธีนี้ช่วยข้าราชการชั้นผู้น้อยเอาไว้ได้มากโข เพราะเวลาสองชั่วโมงนี้ ทำให้สามารถกลับไปกินอาหารกลางวันที่บ้านได้ ซึ่งช่วยให้ประหยัดเงินไปได้มิใช่น้อยทีเดียว

ยิ่งกว่านั้น การนอนกลางวันหลายคนเห็นว่ามันดีนั้น ผมเห็นกลับตรงกันข้ามด้วยเหตุว่า ผู้ซึ่งพักผ่อนเช่นนั้นมาแล้ว อาจทำงานด้วยประสิทธิภาพที่สูงกว่า ข้อสำคัญขอให้ตั้งใจทำงานกับขอให้มีงานให้ทำเป็นแล้วกัน อีกอย่างหนึ่ง เมื่อได้นอนกลางวันมาบ้างแล้ว กลางคืนก็ควรจะนอนน้อยลง แล้วใช้เวลาว่างนั้นก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองได้บ้าง เช่นศึกษาหาความรู้ หรือหารายได้พิเศษอย่างอื่น แต่ถ้าหากว่ากลางคืนก็ยังนอนมาก หรือเอาเวลาไปเที่ยวเตร่หาความสำราญกันแล้ว การนอนกลางวันก็จะกลายเป็นโรคอย่างหนึ่ง ซึ่งควรแก่การเยียวยาอย่างที่สุด

เรื่องค่าครองชีพนี้ ทางรัฐบาลก็กำลังแก้ไขกันสุดเหวี่ยง มีการส่งเสริมการเพาะปลูก และขยายการคมนาคม ให้ติดต่อดิ่งกันโดยสะดวกยิ่งขึ้น เพื่อจะได้ไม่ต้องพึ่งสินค้าจากต่างประเทศให้มากนัก การทำนาปีละสองครั้ง ก็ได้เริ่มขึ้นบ้างแล้ว ผมเองก็ได้ไปดูแปลงนาตัวอย่างของทางราชการที่หลวงพระบาง ซึ่งกำลังจะเก็บ

เกี่ยวเป็นครั้งที่สองของปี ก็เห็นว่าได้ผล
งดงามน่าพอใจ แต่ว่ายังไม่ได้ดูที่เอกชน
ทำเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่ห้างไกลดำ
น้ำ นอกจากนั้นคนที่ผมได้วิสาสะด้วย ทั้ง
ที่เวียงจันทน์ และที่หลวงพระบาง ต่าง
ก็หวังกันว่าเมื่อสะพานข้ามแม่น้ำโขงเสร็จ
แล้ว จะทำให้สินค้าถูกลงอย่างแน่นอน

เมื่อพูดถึงเรื่องปากเรื่องท้องของชาว
เวียงจันทน์แล้ว จึงนึกขึ้นได้ว่า เมื่อวันที่
๑๑ พฤษภาคม นี้ ทางราชการได้เริ่มจ่าย
ธนบัตรใบละ ๑,๐๐๐ กีบ ออกใช้แล้ว มี
เสียงวิพากษ์กันว่าค่าของเงินกีบจะตกลงอีก
ผู้เชี่ยวชาญริมถนนบางคนถึงกับกล่าวว่า
เงินกีบจะลดลงเหลือร้อยละสองบาท คง
จะคาดคะเนเอาเองจากอัตราแลกเปลี่ยน
ปัจจุบัน ซึ่งเงินกีบมีราคาร้อยละสี่บาท
โดยประมาณ ในขณะที่ลาวมีธนบัตรราคา
๕๐๐ กีบ เป็นอย่างสูง เมื่อเห็นว่ามี
ธนบัตรราคาสูงขึ้นเท่าตัว ค่าของเงินจึง
ควรลดลงเท่าตัวด้วย ถ้าหากว่าเชื่อกัน
ด้วยเหตุผลเพียงเท่านั้นจริง ก็ออกจะเป็น
เรื่องเหลวไหลเกินการอยู่สักหน่อย อย่าง
ไรก็ดี จนกระทั่งผมเดินทางกลับ คือวันที่
๒๐ เดือนเดียวกัน รัฐบาลยังมีได้แถลง
อะไรออกมา เพื่อแก้ความสงสัยข้อนี้ ทั้ง
หนังสือพิมพ์ลาวเอง ก็ยังมีได้วิจารณ์ ได้
แต่พูดคุยกันเองทั้งสิ้น

ด้านภาษานั้น นอกจากของตัวเองแล้ว
ก็มีภาษาไทยและฝรั่งเศส เข้าไปมีบทบาท
อยู่มาก โดยเฉพาะภาษาไทย ซึ่งใกล้เคียง
กันทั้งสำเนียงและตัวอักษร ได้เข้ามาก่อ
ความวุ่นวายมาก เพราะภาษาลาวนั้น เขา
เขียนกันตามสำเนียงที่พูด ไม่พิถีพิถัน
ด้านอักษรวิธี คล้ายหนังสือไทยสมัย
จอมพล แปลก พิบูลสงคราม ซึ่งก็พอที่จะ
ใช้อยู่ในภาษาของเขา แต่เมื่อถ้อยคำ
สำนวนภาษาไทยเข้าไปมาก ก็จำเป็นต้อง
เอาวิธีเขียนของเราเข้าไปด้วย คือมีสะกด
การันต์ และอักษรซ้ำ เพื่อให้ได้ความ
หมายชัดเจน ด้วยเหตุนี้ แม้จะมีพระบรม
ราชโองการ ให้เขียนหนังสือตามเสียงพูด
แต่ก็ยังมีคนเป็นอันมาก ที่เขียนตามรูป
ศัพท์บาลี สันสกฤต ข้อนี้ออกให้เกิดความ
วุ่นวายขึ้นไม่น้อยเลย ได้ถามผู้รู้คู่สองสาม
คน ทั้งที่เวียงจันทน์และหลวงพระบาง
ต่างก็ให้ความเห็นว่า ผู้ที่เริ่มเรียน ควร
ยึดแบบเดิมไปก่อน ต่อเมื่อต้องการแตก
ฉานสืบไป จึงควรเรียนแบบสะกดการันต์
สังเกตดูหนังสือพิมพ์ลาว ก็พยายามจะยึด
แนวการเขียนเดิมไว้ แต่ก็อดที่จะมีแบบ
ใหม่ปนอยู่ด้วยไม่ได้ เหล่านี้เป็นเรื่องที่ผู้รู้
ของลาวกำลังครุ่นคิดหาทางออกกันอยู่

ว่าเฉพาะตลาดหนังสือ ก็เห็นมีหนังสือ
พิมพ์ภาษาไทยทั้งรายวัน รายสัปดาห์วาง

ชายกันเกลื่อน เจ้าของร้านหนังสือแห่งหนึ่งบอกผมว่า เฉพาะหนังสือพิมพ์รายวัน เขาขายได้จำนวนพอ ๆ กัน ทั้งภาษาลาวและภาษาไทย นอกจากนั้นหนังสือเล่มต่าง ๆ จากกรุงเทพฯ ก็ขายดีไม่หยอก มองดูตามตู้ในร้านหนังสือแล้วไม่ต่างอะไรกับร้านหนังสือ นครเกษมเลย ส่วนใหญ่มาจากร้านแถวหน้าวังบูรพา ความนิยมอ่านหนังสือไทยนี้เอง ทำให้เกิดความยุ่งยากในเรื่องภาษาหนังสือดังกล่าวมา

การจราจรทางนี้ยังไม่แออัดนัก เมื่อเทียบกับกรุงเทพฯ อุปสรรคในท้องถนนจึงไม่ค่อยมี รถจักรยานทั้งชนิดใช้เครื่องยนต์และใช้แรงคนมีมากพอสมควร ที่เวียงจันทน์มีรถเมล์อยู่สายหนึ่ง ค่าโดยสารคนละ ๘๐ สตางค์รวด รถทุกคันต้องเดินทางขวามือ ผิดกับทางกรุงเทพฯ ทั้งนี้เป็นไปตามอย่างฝรั่งเศสโดยแท้ ตลอดเวลาที่พักอยู่ที่นี้ ผมเผ้าสังเกตดู ก็เห็นว่าทุกคนจูงรถจักรยานทางขวาของตนเอง หมายความว่าขณะจูงรถ ตัวคนจะล้ำเข้าไปในถนน ส่วนรถนั้นชิดบาทวิถี ทั้งเวลาขึ้นลงรถจักรยาน ผู้ขับขี่จะอยู่ทางซ้ายของรถ คือ ในถนนทั้งสัน แสดงให้เห็นว่าคนเราถนัดทางเดียวกันหมด ไม่ว่าจะกฎข้อบังคับจะวางไว้อย่างไร นอกจากนั้นการนั่งซ้อนท้ายจักรยาน ด้วยวิธีนั่งเอียงข้าง ไม่ใช่นั่งคร่อม ซึ่งโดยมากได้

แก่ผู้หญิง ล้วนต้องหันหน้าและห้อยขาออกสู่ถนน เป็นทางทำให้ผู้ขับขี่วอกแวกสวนทางมา เสียสมาธิไ้ได้ง่ายยิ่งกว่า ในท้องถิ่นที่ใช้ระบบรถเค็นทางซ้าย ดังนั้นไม่ว่าผู้ใดจะคิดเห็นอย่างไรก็ตาม แต่ผมเองชอบระบบที่ใช้อยู่ในประเทศเรามากกว่า

อุปนิสัยทั่ว ๆ ไปของคนลาว จัดว่าน่าคบหาสมาคมด้วย ทุกคนล้วนหน้าตาขี้ม้ายิ้มแจ่มใส คุยเป็นกันเองดี ทั้งผู้ใหญ่และผู้น้อย พูจากตรงไปตรงมา ไม่แพรวพราว คัญเล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิง ครั้งหนึ่ง ผมว่าจ้างรถสามล้อให้ไปส่งกลับที่พัก นายสารดีกลับตอบว่า “ย่างไปก็ไปไกลครับ” ฟังแล้วชื่นใจดีกว่ากรุงเทพฯ เป็นไหน ๆ เจ้าหน้าที่ราชการที่ผมเคยติดต่อกับก็ล้วนยิ้มแย้ม และกุลิกุจอทำให้ผิดกับที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง ที่จังหวัดหนองคายของเรา ซึ่งผมต้องเสียเวลารอเซ็นอนุญาตกลับเข้าเมืองถึง ๕๕ นาที คัญเหตุที่ผู้มีหน้าที่เซ็นไม่อยู่ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น อาจเป็นเพราะคนลาวเขาเห็นว่าเราเป็นต่างชาติ จึงอำนวยความสะดวกให้ก็เป็นได้

แม้ว่ายังไม่หมดเรื่องที่ยากจะเล่า แต่เท่าที่เขียนมานี้ก็ควรจะยืดยาวมากแล้ว ทั้งคงทำให้คุณรู้เรื่องลาวได้บ้างพอสมควร จึงขอจบจดหมายนี้เสียที

ผู้สื่อข่าวของเราจากเวียงจันทน์

คนกับความคิด เรมอนต์ อารอง

การเปลี่ยนระบบความคิดในประเทศใด ย่อมสื่อให้เห็นความผันแปรไม่น้อยไปกว่าการเปลี่ยนระบอบการปกครองประเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงเสียงข้างมากในรัฐสภา ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือการเปลี่ยนอย่างแรกมักโยงมาอย่างหลัง

เรมอนต์ อารอง เพิ่งจะตีพิมพ์หนังสือเล่มใหม่ *Les etapes de la pensée Sociologique* (The Stages of Sociological Thought) ซึ่งเป็นการรวมความเรียงเกี่ยวกับบุคคลชั้นปัญญาชน ๗ คนเข้าด้วยกัน (Montesquieu,

Auguste Comte, Marx, Tocqueville, Durkheim, Pareto, Max Weber,) นอกจากนี้ งานเขียนชิ้นสำคัญของเขา ที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๕ ก็เพิ่งปรากฏตัวออกมาในรูปแบบเล่มอย่างใหม่ *Paix et guerre entre les nations* (Peace And War among The Nations) นอกไปจากนี้แล้ว เรายังจะได้อ่านเรื่องของเขาในหนังสือรวมข้อเขียนเล่มใหม่ *L'Impact du marxisme au 20e siècle* (The Impact of Marxism on The Twentieth

Century) ส่วนเรื่อง *Dix-huit leçons sur la société industrielle (Eighteen Lessons on Industrial Society)* ก็ได้จำหน่ายกว่าแสนเล่มแล้ว นักศึกษาที่มหาวิทยาลัยปารีสรอคอยฟังการสอนจากเขาอย่างกระตือรือร้น และบทนำของเขาในหนังสือพิมพ์ *Le Figaro* ก็เป็นที่อ่านกันอย่างเอาใจใส่เป็นพิเศษ หนังสือพิมพ์ *Réalités* ได้อ้อเอาว่า เรมอนต์ อารอง ว่าเป็นนักคิดสำหรับปีนี้

ปัญญาชนคนใดก็ตาม ที่เข้ามาปารีสจากหัวเมือง สมัยฝรั่งเศสได้รับการปลดแอก เมื่อสิ้นเสรีสงคราม คงจะต้องนึกถึงคนสองคน คือ ฌอง โพล ซาทร์ แห่ง พ.ศ. ๒๔๘๗ และ เรมอนต์ อารอง แห่ง พ.ศ. ๒๕๑๐

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ ซาทร์เป็นที่รู้จักกันในฐานะนักเขียน และได้รับยกย่องให้เป็นบิดาของลัทธิพอใจในความเป็นอยู่ไปวัน ๆ (Existentialism) การเที่ยวปารีสสมัยนั้น ต้องไปเยี่ยมกาเฟฟลอเร เพราะบ่อยครั้งจะใช้ยีนตีปริดา มาพาเราไปดูม้าที่ซาตร์มานั่งคิดเรื่องปรัชญาของหนังสือพิมพ์ฉบับใหม่ *Temps Modernes* เวลานั้นยังไม่มีใครรู้จักเรมอนต์ อารอง นอกจากภายในวงการปรัชญา ชื่อเขามีปรากฏก็แต่ตรงใต้บทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ *Combat* เพียงสัปดาห์ละสองครั้งเท่านั้น ข้อเขียนของเขาเป็นอาหารสำหรับสมอง ชนิดที่ไกลจากความตื้นเต้นและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมัยนั้นมาก

ครั้นมาบัดนี้ ข้อเขียนของซาตร์ก็ยังขึ้นชื่อลือชาอยู่ ดังจะเห็นได้ว่าหนังสือเล่มล่าสุดของเขา *Les mots (The Words)* ยังขายดีอยู่ แม้เมืองไทย ใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ก็มีผู้เขียนเรื่อง 'ความเงิบ' ซึ่งดูจะได้อิทธิพลจากหนังสือเล่มนี้อยู่ และหมู่นี้ก็เห็นมีคนไทยพูดถึงเรื่องปรัชญา Existentialism ของซาตร์บ่อยขึ้น แต่ที่ฝรั่งเศสนั้น ขอรายงานได้ว่าอิทธิพลทางปรัชญาและการเมืองของบุคคลผู้นี้ มิได้มีพินลาตินควาเตอร์ออกมาเลย

ทำไมคนฝรั่งเศสสมัยนี้จึงให้เกียรติ แก่ อารอง ชนิดที่เคยให้แต่กับซาตร์เท่านั้น

คำตอบเห็นจะหาได้จากหนังสือเล่มล่าสุดของเขานั่นเอง หนังสือเล่มนี้มีปรัชญิมลลิต ซึ่งคัดตอนมาจากเรื่องของออกัส คองต์ ที่ว่า *พิจรณาจากแง่ของอดีตแล้ว วิทยาศาสตร์ได้ช่วยให้จิตใจมนุษย์หลุดออกจากอาณาเขตของเทววิทยาและอภิปรัชญาโดยสิ้นเชิง วิชาดังกล่าวมีประโยชน์ในสมัยต้น ๆ แต่มักจะอยู่กับเรานานเกินไป ดังกับจะไม่ยอมจากเราไป ฉะนั้น* คองต์มองเห็นลวงหน้า หลังจากนั้นเพียงศตวรรษเดียว วิทยาศาสตร์ของมนุษย์ชนิดที่อารองสนใจก็ได้ละทิ้งเทววิทยาโดยสิ้นเชิง แต่สังคมวิทยาผิดกับวิทยาศาสตร์ทางธรรมชาติ ตรงที่ยังมิได้หลุดพ้นจากอภิปรัชญา กล่าวคือยังอยู่ใต้แนวคิดของพวกนักปรัชญาที่ตั้งแนวขึ้น หลังจากที่อ่านและคิดมาก่อนแล้ว ว่าจะอธิบายมนุษย์

และพฤติกรรมของมนุษย์สถานใด แนวคิดที่มีอยู่ก่อนแล้วนี้ มักเป็นอคติ ขวางกั้นทางระหว่างนักวิจัยกันที่ว่า กับข้อเท็จจริงทาง จิตวิทยา เศรษฐกิจและสังคม

เรมอนต์ อารอง อาจแสดงทัศนคติไม่คงที่ในกรณีลัทธิเดอไกล หรือปัญหาเรื่องกำลังแรงผลักดัน แต่แนวคิดทางปรัชญาของเขาก็คงเส้นคงวาเรื่อยมา ตั้งแต่หนังสือเล่มแรกที่ออกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ จนถึงเล่มล่าสุดที่เพิ่งออกมา แนวคิดของเขาก็คือ ไม่ยอมตั้งอุดมการณ์ใดให้เป็นแนวความคิดไว้ก่อนล่วงหน้า และในหนังสือเล่มหลังนี้ เขาพยายามคัดข้อความจากนักเขียนใหญ่ ๆ ในอดีต มาแสดงให้เห็นว่าความนึกคิดนั้นอาจจะก้าวไกลไปได้ ในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่วิทยาศาสตร์สำหรับมนุษย์

ในสมัยที่เรากำลังมีชีวิตอยู่นี้ อะไรเล่าคืออุปสรรคข้อขัดขวางที่สำคัญ ที่ยุ่งยากก็ตรงที่วิทยาศาสตร์ทางธรรมชาติ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อันเกิดจากวิทยาศาสตร์ชนิดนั้น ได้สร้างสมพลังทางวัตถุต่าง ๆ ให้เราเป็นอันมาก แต่แล้ววิทยาศาสตร์ทางมนุษยชาติกลับอ่อนน้อมมาก คนมักเข้าใจผิด และถึงกับรังเกียจเอาเลยก็มี เวลาเขาจะสร้างอาคารใหม่ๆ เขามักไปเรียกสถาปนิกมา แต่ครั้นเมื่อตัวอาคารเสร็จแล้ว นั้นแหละจึงค่อยคิด ว่าคนที่อยู่ในสิ่งก่อสร้างอันหิมานั้นจะมีชีวิตไปอย่างไร ปัญหากฎหมายในด้านความสัมพันธ์ติดต่อกันระหว่างกิจการงานนั้น ก็

มักเกิดขึ้น โดยที่คนแก่มิรู้ถึงปัญหาของมนุษย์เลย พวกข้าราชการนักทำงานทั้งหลายก็ตั้งตาสันใจทำการกัน โดยไม่มีความรู้เลยว่าพระราชกรณียกิจจะมีปฏิริยาเกี่ยวกับการกระทำของคนหรือเปล่า ทางโรงงานอุตสาหกรรมไม่มีปัญหาอันหนักและเร่งรีบยิ่งไปกว่าการแก้ปัญหาขัดแย้งที่กล่าวมานี้

ถ้าเราตั้งอุดมการณ์ใดไว้ล่วงหน้า ปัญหาที่เกิดขึ้น ชาวตรเองก็พลาดที่ยึดมั่นในลัทธิของมากซ์ จนหาคำตอบอะไรต่ออะไรไว้ได้ก่อนมีการค้นคว้าวิจัย ซึ่งอาจได้คำตอบผิดไปจากที่มากซ์หามาไว้ก็ได้ อย่างน้อยคาร์ล มากซ์ แกกัถือตนเป็นนักวิทยาศาสตร์ แกน่าจะรับผิดชอบ ยิ่งกว่าจะถือตนว่าถูกเสมอไป

ในส่วนของเรมอนต์ อารองนั้น พร้อมทั้งจะรับสั่งซึ่งเพื่อนร่วมยุคคนร่วมสมัยค้นพบ เขายอมรับว่าเราแต่ละคน ย่อมตัดสินใจได้ว่าต้องการอะไรจากสังคม และจะให้ดำเนินการทางวิทยาการอย่างไร แต่พร้อม ๆ กันนั้น เรมอนต์ อารอง ก็ต้องเรียกร้องประสงค์ยุคสมัยที่มีอุดมการณ์กันล่วงหน้า นักเขียนคนนี้จะพอใจนางแบบยิ่งกว่ารูปที่ตนเขียนเอง ดังจะเห็นได้ว่าเขาเขียนเกี่ยวกับแมกซ์ เวเบอร์ ดังนี้ "งานจะได้ผลทางวิชาการก็ต่อเมื่อคิดค้นให้ดีกว่านี้ได้ ใครก็ตาม ถ้าใจพอที่จะทุ่มเหชีวิตไปในทางวิจัย แม้จะได้รับความสำเร็จอย่างไร ก็ต้องรู้ว่าตัวนั้นหลง เพราะจุดหมายปลายทางเป็น

อย่างไร ตัวจะไปไม่ถึงแน่ เราจะหาคำตอบให้
แก่คำถามที่สำคัญที่สุดไม่ได้”

อ่าน ๆ ดูแล้วก็ออสงสารผู้เขียนไม่ได้ ตอน
นี้ยังน่าอ่านและน่าเห็นใจยิ่งขึ้น “แม้แมกซ์
เวเบอร์จะไม่ได้เป็นคนในวงการการเมือง แต่
ก็อยากเป็นนัก แท้ที่จริงกิจกรรมทางการเมือง
ของเขาเป็นเพียงในฐานะอาจารย์ บางครั้งก็
ในฐานะนักหนังสือพิมพ์ อย่างดีก็ให้คำปรึกษา
แก่เจ้านายที่ปกครองประเทศ ซึ่งไม่เคยเชื่อ
ฟังตามคำแนะนำนั้นเลย

อีกตอนหนึ่งว่า สำหรับเขาเอง และอาจจะ
สำหรับคนอื่นนั้น แมกซ์ เวเบอร์ ถือตัวว่าเป็น
ผู้ดี ยิ่งกว่าถือเอาความสำเร็จหรืออำนาจเป็น
เกณฑ์ ผู้ดีประเภทนี้ต้องกล้าเผชิญกับสภาวะ
ของมนุษย์ที่ไม่ยอมรับสิ่งหลอกลวงใดๆ ที่ดู
คล้ายจะเป็นของจริง สิ่งหลอกลวงนั้นๆ อาจ
มาในนามของลัทธิศาสนา หรือลัทธิการเมือง
ก็ได้

โดยที่อารองไม่ยอมพูดเองว่าปรัชญาของเขา
เป็นอย่างไร อาศัยข้อความตั้งที่ยกมานี้ เราก็พอ
จะทราบได้ว่าเขาเป็นคนชนิดใด

ผู้สื่อข่าวของเราจากปารีส

*Congratulate the management of the Suksit Bookshop on the opening of
the premises at 1715 Rama IV Road, Samyan Circle, opposite Wat Hua Lum-
pong, from which many of the publications in their stock may now be obtained.
This new shop will provide a much needed source of books in the vicinity of
Chulalongkorn University.*

เนสเต้
ช่วยให้ชนทุกชั้น
มีพลานามัย
สมบูรณ์และแข็งแรง

สมาชิกขายที่อยู่ กรุณาแจ้งให้สำนักพิมพ์ทราบ

DIETHELM & CO., LTD.

In Thailand

- *leading in the marketing of quality products.*
- *foremost in providing worldwide shipping and travel services.*

ต้นเหตุของปฏิกริยาจากผู้อ่าน

ปัญหาวันสร้างและเสียกรุงศรีอยุธยา

ตามพระราชพงศาวดารปรากฏว่าสถาปนากรุงศรีอยุธยาขึ้นเป็นราชธานี เมื่อวันศุกร์ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๕ ปีชวด จุลศักราช ๗๑๒ หลวงวิจิตรวาทการ คำนวณได้ว่าตรงกับวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๑๘๘๓ ด้วยเหตุฉะนั้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ท่านผู้หนึ่งจึงทำงานฉลองกรุงศรีอยุธยาในฐานะที่ได้ตั้งมาครบ ๖๐๐ ปี ด้วยการจัดพิมพ์ประชุมพงศาวดาร ฉบับความสำคัญ ซึ่งท่านเป็นผู้รวบรวมและเรียบเรียงจากฉบับเดิมที่หอพระสมุดได้จัดพิมพ์ขึ้นไว้ก่อนถ้าถือตามเกณฑ์ของหลวงวิจิตรวาทการ เมื่อวานนี้ก็เป็นวันที่สร้างกรุงศรีอยุธยามาครบ ๖๑๗ ปี แต่ตามวิธีคำนวณจันทร์คติเป็นสุริยคติของนายฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ ซึ่งยึดพงศาวดารฉบับเดียวกันเป็นหลักปรากฏว่าวันสถาปนากรุงตรงกับวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๑๘๘๓ และวันที่ ๗ เมษายนนี้ ก็เป็นวันที่เสียกรุงครั้งที่ ๒ เมื่อ

พ.ศ. ๒๓๑๐ ทั้งนี้จะนับว่าเป็นการบังเอิญหรืออย่างไรก็ไม่ทราบ แต่ที่ว่าเรื่องวันที่ ๗ เมษายน ๒๓๑๐ เป็นวันกรุงแตกนั้นก็ก็เป็นปัญหาซึ่งจะต้องพิจารณากันมากพอสมควรอยู่ แต่ในที่นี้จะขอพูดถึงปัญหาเรื่องปีที่สร้างกรุงเสียก่อน

เราได้อ้างนามนักประวัติศาสตร์ผู้ที่คิดค้นเทียบจุลศักราชกับพุทธศักราชมาสองท่านแล้ว คือหลวงวิจิตรวาทการ และนายฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ ทั้งสองท่านนี้ยอมรับว่าจุลศักราช ๗๑๒ ตรงกับพุทธศักราช ๑๘๘๒ ใช้วิธีคำนวณตามกหังปายาของโบราณจารย์ คือ บวกจุลศักราชด้วยเลข ๑๑๘๑ เพื่อเป็นพุทธศักราช แต่นักประวัติศาสตร์อีกคนหนึ่ง คือ นายขจร สุขพานิช ซึ่งก็ยอมรับว่าสถาปนากรุงศรีอยุธยาเมื่อจุลศักราช ๗๑๒ แต่ยืนยันว่าตรงกับ พ.ศ. ๑๘๘๔ ถ้าถือตามหลักของนายขจร กรุงศรีอยุธยาก็มีอายุยืนนาน

เพียง ๔๑๖ ปี ไม่ใช่ ๔๑๗ ปี ดังที่เชื่อกัน
แต่นายขจรเองกลับยืนยันว่า กรุงศรี-
อยุธยาเป็นราชธานี ๔๑๗ ปี ทั้งนี้ โดยให้
เหตุผลว่า ปีกรุงแตก เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๑
หาใช่ พ.ศ. ๒๓๑๐ ไม่ แต่นายขจรก็คง
ยึดตามจดหมายเหตุของบาทหลวงฝรั่งเศส
ที่ว่ากรุงแตกเมื่อ ค.ศ. ๑๗๖๗ นายขจรให้
เหตุผลต่อไปว่า การที่เราเอา ๕๔๓ บวก
คริสต์ศักราชเพื่อทำเป็นพุทธศักราชนั้น
เป็นความผิดพลาดที่เริ่มมาแต่สมัยหมอบ
รัดเลย์ แห่งหนังสือพิมพ์ *บางกอก
กาเลนด์* เมื่อรัชกาลที่ ๔ นั้น แท้ที่
จริงปีนั้นก็ควรจะเป็น พ.ศ. ๒๕๑๑ เช่น
เดียวกับการนับพุทธศักราชของลังกาและ
พม่า ทั้งนี้ นายขจร สุขพานิช มิได้ให้
อธิบายอะไรยิ่งไปกว่านั้น เรื่องนี้นับ
ว่าเป็นเรื่องที่น่าพิราลัยราชบัณฑิตน่าจะ
ขบคิดกันคู่ต่อไป

ว่าถึงวันเสียกรุงครั้งสุดท้าย ซึ่งบ้างก็
ว่าเสียกรุงเป็นครั้งที่ ๒ บ้างก็ว่าเสียเป็น
ครั้งที่ ๓ โดยกล่าวกันว่ากรุงแตกครั้งแรก
ในรัชกาลพระมหาจักรพรรดิ ครองที่ ๒
ในแผ่นดินพระมหินทราราช ในแผ่นดิน
พระที่นั่งสุริยามรินทร์จึงควรจะเป็นครั้งที่
๓ แต่จะอย่างไรก็ตาม การเสียกรุงครั้ง
ล่าสุดนี้ ปรากฏในพระราชพงศาวดารว่า
พม่ายกเข้ากรุงได้ในวันเนาสงกรานต์

แต่ตามจดหมายเหตุโทรลงไว้ว่า เสียกรุง
เมื่อวันอังคาร เดือนห้า ขึ้นเก้าค่ำ จุล
ศักราช ๑๑๒๙ ปุณนี้เป็นที่เชื่อกันมาก
ว่าแม่นยำ เมื่อสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง
ปิยมหาราช ทรงพระราชวิจารณ์จดหมายเหตุ
ความทรงจำของกรมหลวงนรินทร
เทวี ก็ทรงยึดปุณนี้เป็นหลัก ส่วนสมเด็จพระ
พระยาคำรงราชานุภาพนั้น ทรงปรับ
เอาวันเนาในพระราชพงศาวดาร ฉบับ
พระราชหัตถเลขา ให้มาตรงกับวันเดือน
ห้า ขึ้นเก้าค่ำตามปุณ ฉบับพระประมุข
ธรรักษ์เลยที่เดียว แต่ความจริงหาเป็น
เช่นนั้นไม่ ด้วยว่าวันเนาอยู่ตรงกับวัน
ที่ ๑๔ เมษายน ส่วนวันอังคารเดือนห้า
ขึ้นเก้าค่ำ ปีกุน นพศกนั้น สอบปฏิทิน
๒๐๐ ปีก็ ตรงกับวันที่ ๗ เมษายน ๒๓๑๐
ซึ่งก็ตรงกับจดหมายเหตุบาทหลวงฝรั่งเศส
ที่เขียนไว้ชัดเจนว่า พม่ายกเข้ากรุงได้
เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ค.ศ. ๑๗๖๗

การเสียกรุงไม่ใช่เรื่องแห่งความรื่นเริง
บันเทิงใจ ไม่ใช่กาลอันควรมิ่งนถลาง
แต่ก็เป็นเวลาที่เราน่าจะระลึกถึง อย่าง
น้อยก็เพื่อเจริญธรรมานุสติ รำลึกถึงอุป
มาธรรมะ ดังเช่นเราระลึกถึงวันที่ ๒๓
ตุลาคม ซึ่งเป็นวันสวรรคตขององค์พระ
ปิยมหาราชขณะนั้น ด้วยวันดังกล่าวไม่ก่อ
ให้เราเกิดความยินดีปรีดาเลย เหตุเพราะ

พระองค์ท่านเสด็จสวรรคตในวันนั้น แม้
วันวิสาขบูชาที่รวมพุทธปรินิพพานอยู่ใน
วันนั้นด้วย ซึ่งก็เป็นเรื่องของความสูญเสียอันยิ่งใหญ่ ยิ่งกว่าการได้มาใดๆ สิ้น
แม้กระนั้นพวกเราที่เป็นพุทธบริษัทก็รำ
ลึกนึกถึงกันคงกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุ
ผลย่อๆ คงได้แสดงมาจึงน่าที่เราชาวไทย
จะได้รำลึกถึงวันเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งสุ
ทภัย ซึ่งจะบรรจบครบ ๒๐๐ ปี ในวันที่
๗ เมษายนนี้ การระลึกถึงคงกล่าวจะช่วย
ให้เราถึงความผิดพลาดของบรรพบุรุษ

และให้เรารู้จักความสำเร็จความรุ่งเรือง
ของกรุงศรีอยุธยาตลอดระยะเวลา ๔๑๗ ปี
นั้นด้วย เราไม่น่าจะประณามประเทศ
เพื่อนบ้านในเหตุการณ์ที่ล่วงเลยมาตั้ง
๒๐๐ ปีมาแล้วนี้ ถ้าเราจะโทษใครก็ต้อง
โทษพวกเรากันเอง แต่พร้อมกันนั้นบรรพ
บุรุษของเราก็มีอะไรให้ชม ให้นำยกย่อง
สรรเสริญอีกมิใช่น้อย จึงเป็นการสมควร
อย่างยิ่งที่เราจะศึกษาบทเรียนจากประวัติ
ศาสตร์สมัยอยุธยา โดยเฉพาะในปีนี้

ปฏิกริยานอกพิธีค้น

วันสร้างกรุงศรีอยุธยา

เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๐ สถาบัน
วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้
บรรยายบทความเรื่อง “ปัญหาวันสร้าง
และเสียกรุงศรีอยุธยา” ของ ส. ศิวรักษ์
ซึ่งอาจจะสรุปปัญหาได้ ดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาวันสร้างกรุงศรีอยุธยา
๒. ปัญหาวันเสียกรุงศรีอยุธยา
๓. ปัญหาการเทียบจุลศักราชกับพุทธ
ศักราช

๔. ปัญหาจำนวนครั้งที่กรุงศรีอยุธยา
แตก

ปัญหาข้อแรก เราทราบตามพระราช
พงศาวดารว่า วันสร้างกรุงศรีอยุธยา เป็น
วันศุกร์ ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๕ ปีชวด จุล
ศักราช ๗๑๒ ส. ศิวรักษ์ ได้อ้างถึงการ
เทียบวันเป็นวันทางสุริยคติไว้ดังนี้

หลวงวิจิตรวาทการ คำนวณไว้ว่า ตรง
กับวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๑๘๘๓ แต่

ฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ ว่า ตรงกับ ๗ เมษายน พ.ศ. ๑๘๘๓ นอกจากนี้ สยามสมัย ฉบับวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๑๐ ได้ลงบทความของ พลุทหลวง ว่า ตำราโหราศาสตร์ของ หลวงวิศาลดรุณกร (ชั้น สาริกบุตร) ได้แสดงดวงชาตาวัน สร้างกรุงศรีอยุธยาไว้ ตรงกับวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๑๘๘๓

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ ผู้เขียนได้คำนวณวันขึ้นแรมของวันเถลิงศก พ.ศ. ๑๘๔๖ ถึง พ.ศ. ๒๓๒๕ ตามคัมภีร์สุริยาตร์ ว่าตรงกับวันใดในสัปดาห์ เช่น วันอาทิตย์ จันทร์ ฯลฯ และ หนไทย เรียกว่า วัน กาบใจ ยี่แมว ฯลฯ เพื่อใช้เทียบวันในพระราชพงศาวดารว่าถูกต้องกันหรือไม่ วัตถุประสงค์ข้อหนึ่ง ก็เพื่อจะสอบว่า กฎหมายลักษณะโจร ของสุโขทัย ตรารขึ้นในปีใดแน่ และสุโขทัยใช้คัมภีร์สุริยาตร์ในการทำปฏิทินหรือไม่ แต่ปัญหาติดขัดอยู่ที่การวางอธิกมาส แต่ละชาติวางไม่ตรงกัน บางชาติมีเดือน ๘ หลัง บางชาติเดือน ๕ หลัง อธิกมาสของไทย เพิ่มแรม ๑๕ ค่ำในเดือน ๗ ปีที่มีอธิกมาส ไม่เพิ่มอธิกวาร แต่ของพม่า ปีใดมีอธิกมาส ต้องเพิ่มอธิกวารด้วย ในปัจจุบัน เดือน ๕ ภาคกลาง ตรงกับเดือน ๗ ภาคพายัพ ดังนั้นเป็นต้น ผลการคำนวณจึงได้แต่ประมาณใกล้เคียงเท่านั้น

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ Roger Billard ได้ตีพิมพ์ "วัน เดือน ปี ตามรอบปีแบบจีนในจารึกไทย" ลงใน BEFEO เล่มที่ ๕๑ ตอนที่ ๒ บอกวิธีคำนวณวันหนไทย (กาบใจ ยี่แมว ฯลฯ) เป็นวันสุริยคติ ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๗๘๒ ถึง พ.ศ. ๒๔๓๑ ผู้เขียนได้สอบทานคุณเฉพาะช่องกิติและหรรคุณกับวันสุริยคติแล้ว แต่ พ.ศ. ๑๗๘๒ ถึง พ.ศ. ๒๓๒๕ (ปีตั้งกรุงรัตนโกสินทร์) มีผิดกันอยู่ ๓ แห่ง คือ จ.ศ. ๗๕๘ a 88 เป็น c 88 จ.ศ. ๗๕๕ ต้องเปลี่ยนกิติ ๘.๘ เป็น ๘.๘ และ จ.ศ. ๘๐๔ กิติ ๘.๑ ต้องแก้เป็น ๑๘.๑ กับใน จ.ศ. ๑๐๖๑ กำหนดแบบไทย ต้องเพิ่มทุกช่องขึ้นช่องละ ๑ ยกเว้นช่องศักราช คือ หรรคุณเถลิงศก ต้องเป็น ๓๘๗๕๔๑

จากตารางที่สอบทานกันแล้วนี้ วันเถลิงศก จ.ศ. ๗๑๓ คือวันจันทร์ กิติศุณย์หรือตรงกับขึ้นค่ำหนึ่ง เดือน ๖ ตรงกับวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ นับถอยหลังไป ๒๔ วัน จะถึงวันสร้างกรุงศรีอยุธยา ในวันศุกร์ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๕ ตรงกับวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๑๘๘๓ หรือ ค.ศ. ๑๓๕๑ ตามปฏิทินยูเนียน ของยูเลียส ซีซาร์ ซึ่งใช้อยู่ในขณะนั้น ที่ถือเป็นปลายปี พ.ศ. ๑๘๘๓ เพราะ ทราบ ราย ละ เเย็ค เพิ่มเติมจากจดหมายเหตุโหร ในประชุม

พงศาวดารภาคที่ ๘ ว่า ทางโหรถือว่า เป็นปีเถาะ แต่ยังเป็นโทศกอยู่ กล่าวคือ กำลังจะเปลี่ยนเป็นจุลศักราช ๗๑๓ อยู่ใน อีกไม่เกินเดือนหนึ่ง ตามที่ทราบกัน นักขัตร์ ชวค ฉลุ ฯลฯ เปลี่ยนในวัน ขึ้นค่ำหนึ่ง เดือน ๕ แต่จุลศักราชเปลี่ยน ในวันเถลิงศก ซึ่งในปัจจุบัน ตกประมาณ วันที่ ๑๕ เมษายน แต่ใน พ.ศ. ๑๘๙๓ ตรงกับวันที่ ๒๘ มีนาคม

โดยปรกติก้องเอา ๕๔๓ ลบ พ.ศ. ให้ เป็น ค.ศ. พ.ศ. ๑๘๙๓ จะตรงกับ ค.ศ. ๑๓๕๐ ไปจนถึงเดือนธันวาคม พอขึ้น มกราคม ค.ศ. จะเปลี่ยนเป็น ค.ศ. ๑๓๕๑ ไปก่อน ฉะนั้น วันสร้างกรุงศรีอยุธยาจึง ตรงกับ ๔ มีนาคม ค.ศ. ๑๓๕๑

เพื่อจะสอบทานว่า วันที่คำนวณได้ จาก ๔ ทางนั้น วันใดจะผิดบ้าง ขออ้าง สูตรคำนวณวันในสัปดาห์ตามปิยุเสียน จากตำราของ H.E. Licks, Recreations in Mathematics, 1931 P. 121 ดังนี้ สูตร สำหรับปฏิทินยุเสียน

$$S = Y + D + \frac{Y-1}{4} - 2 \text{ เศษปีคั้ง}$$

Y คือปี ค.ศ. ในที่นี้คือ ๑๓๕๑ ส่วน D เท่ากับวันที่ในปีนั้น นับวันที่ ๑ มกราคม เป็น ๑ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์เป็นวันที่ ๓๒ ฉะนั้น ๔ มีนาคม จะเป็นวันที่ ๓๑ + ๒๘ + ๔ = ๖๓ ของปี จากสูตรข้างบน

$S = 1351 + 63 + \frac{1351-1}{4} - 2 = 1749$
 เศษทศนิยม ปีคั้ง หารด้วย ๗ เหลือ เศษ ๖

ถ้าเศษ ๑ ตรงกับวันอาทิตย์ เศษ ๒ ตรงกับวันจันทร์เรื่อยไป เศษ ๖ จึงตรงกับวันศุกร์ จากนั้นวันที่ ๔, ๑๑, ๑๘, ๒๕ มีนาคม และ ๑, ๘ เมษายน ค.ศ. ๑๓๕๑ เป็นวันศุกร์

สอบดูวันที่มีผู้คำนวณเสนอไว้ ๔ แบบ ด้วยกันนั้น มีวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๑๘๙๓ จ.ศ. ๗๑๒ ค.ศ. ๑๓๕๑ วันเดียวกับที่ตรงกับวันศุกร์ จึงคัดวันอื่นทิ้งได้

ปัญหาวันเสียดกรุง ตามปุมโหร วัน อังคารเดือน ๔ ขึ้น ๙ ค่ำ ปีกุน นพศก (ควรจะเรียกปีกุนยังเป็นอัฐศกมากกว่า) ตรงกับวันที่ ๗ เมษายน ๒๓๑๐ ส่วนตาม พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ว่า เป็นวันเนา ในปีนั้นวันเถลิงศกเป็น วันที่ ๑๒ เมษายน วันเนาจึงควรเป็น วันที่ ๑๑ เมษายน เห็นว่าจะพลาดไป เพราะจดหมายเหตุบาทหลวงฝรั่งเศสที่ว่า ตรงกับวันที่ ๗ เมษายน ค.ศ. ๑๗๖๗ จึง ควรยุติลงได้

นับแต่วันสร้างกรุงมาจนถึงวันเสียดกรุง ศรีอยุธยา คือ ๔ มีนาคม ค.ศ. ๑๓๕๑ (พ.ศ. ๑๘๙๓) ถึง ๗ เมษายน ค.ศ. ๑๗๖๗

(พ.ศ. ๒๓๑๐) จึงเป็น ๔๑๖ ปีกับ ๓๕ วัน

ปัญหาการเทียบจุลศักราชกับพุทธศักราช สมัยสุโขทัยและอยุธยา ใช้เกณฑ์ ๑๑๕๒ บวก จ.ศ. แบบลังกาและพม่า จะเปลี่ยนมาใช้ ๑๑๕๑ เมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐาน แต่ในจารึกสุโขทัยเองก็มีใช้เกณฑ์ ๑๑๕๑ อยู่เหมือนกัน ที่กล่าวว่ามาเปลี่ยนใช้ ๑๑๕๑ ในรัชกาลที่ ๔ นั้น เห็นว่าจะคลาดเคลื่อน เพราะเกณฑ์กัณฑ์ปายา มีปรากฏในพงศาวดารเหนือ ซึ่งเขียนขึ้นต้นกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว ผู้เขียนเองอนุมูลใช้เกณฑ์ ๑๑๕๑ บวก จ.ศ. ตลอด เพราะไม่ทราบว่าจะเปลี่ยนจาก ๑๑๕๒ มาเป็นทางการเมื่อใด และเพื่อความสะดวกที่จะเทียบว่า สร้างกรุงศรีอยุธยาเมื่อใด ถ้าใช้เกณฑ์ปัจจุบัน ๑๑๕๑ บวกเสียตลอด จะใช้เทียบได้ว่า เวลาผ่านมาก็ปีแล้ว มิฉะนั้น จะต้องบอกว่า เอา ๑ หักออกเสียก่อน เพราะ พ.ศ. ๑๕๕๔ สมัยก่อนเท่ากับ พ.ศ. ๑๕๕๓ ในปัจจุบัน ผู้เขียนจึงขอถือว่า จ.ศ. + ๑๑๕๑ เป็น พ.ศ. และ พ.ศ. - ๕๕๓ เป็น จ.ศ. และ จ.ศ. + ๖๓๘ เป็น ค.ศ. แต่ถ้าเป็นตอนปลายปี เลยมกราคมแล้ว ต้องเพิ่ม ค.ศ. ขึ้นอีก ๑

ปัญหาจำนวนครั้งที่กรุงศรีอยุธยาแตกตามหลักฐานไทย ว่า ๒ ครั้ง ตามหลัก

ฐานพม่าว่า ๓ ครั้ง ก็เห็นจะขอตั้งปัญหาไว้เพียงนี้

เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๑๐ ได้คิดสูตรสำหรับเทียบวันเถลิงศก ตามกัมภีร์สุริยาตร์ เป็นวันสุริยคติไว้ ดังต่อไปนี้ ถ้าเป็นปียูเลียนอย่างที่ฝรั่งใช้อยู่ก่อน
ค.ศ. ๑๕๕๒

(ปี ค.ศ. x ๒.๐๗ + ๖๐๓.๐๗)หารด้วย ๘ ได้ผลลัพธ์ = ก เศษบัพทัง เอา (ค.ศ. - ๑) หารด้วย ๔ ได้ผลลัพธ์ = ข เศษบัพทัง เอา ก ตั้งลบด้วย ข ผลลัพธ์เป็นวันที่ในปี เช่นปี ๑๓๕๑ ได้ ก - ข = ๔๒๔ - ๓๓๗ = ๘๗ นับ ๑ แก้ววันที่ ๑ มกราคมมาได้ตรงกับ ๒๘ มีนาคม ค.ศ. ๑๓๕๑ เป็นวันเถลิงศกของ จ.ศ. ๗๑๓ ถ้าเป็นปีเกรกอเรียนแบบสากลที่ใช้ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๕๕๒ มาจนถึงปัจจุบันนี้

(ค.ศ. x ๒๐๗ + ๕๕๗.๐๗) หารด้วย ๘ ได้ผลลัพธ์ = ง เศษบัพทัง $\frac{\text{ค.ศ.} - ๑}{๔}$

$\frac{\text{ค.ศ.} - ๑}{๑๐๐} + \frac{\text{ค.ศ.} - ๑}{๔๐๐} = ๑$ เลขแต่

ละเทอม เมื่อหารเสร็จแล้ว หักเศษทิ้งทุกครั้ง วันเถลิงศกจะตรงกับ ง - ๑

เช่น ปีเสียกรุงศรีอยุธยา ค.ศ. ๑๗๖๗ แทนค่า ๑๗๖๗ ในสูตรได้ ง = ๕๓๐ และ

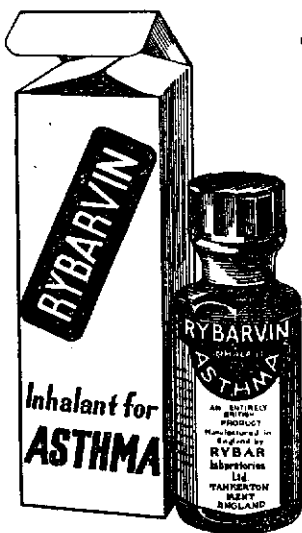
$จ = ๔๔๑ - ๑๗ + ๔ = ๔๒๘$ วัน
 เติลังศก = ง - จ = ๑๐๒ นับ ๑ แต่
 วันที่ ๑ มกราคม มาถึงวันที่ ๑๐๒ ตรง
 กับ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๓๑๐ หรืออีก
 คำนวณวันในเดือนมกราคม หักออก ๓๑
 วัน กุมภาพันธ์ ๒๘ วัน มีนาคมอีก ๓๑
 วัน คงเหลือ ๑๐๒ - ๓๑ - ๒๘ - ๓๑
 = ๑๒ วัน ในเดือนเมษายนนั่นเอง

วิธีหาว่า วันที่ต่างๆ จะตรงกับวันอะไร
 ในสัปดาห์ ได้ให้สูตรสำหรับปฏิทินแบบ
 ยูเลียน ซึ่งใช้อยู่ก่อน ค.ศ. ๑๕๘๒ ไว้

แล้ว ถ้าเป็นปฏิทินแบบเกรกอเรียน ที่
 ใช้อยู่แต่ ค.ศ. ๑๕๘๒ มาจนปัจจุบันจะใช้
 สูตรของ Comstock (ค.ศ. ๑๘๘๘) ได้ดังนี้

$S = Y + D + จ$ ความหมายของ
 อักษรแต่ละตัว เหมือนข้างบนนี้ เอา S
 ตั้ง หารด้วย ๗ เศษเท่าโค่นับ ๑ แล้ววัน
 อาทิตย์ ๒ วันจันทร์ไปเท่าเศษ เช่น วัน
 กรกฎาคม ๗ เมษายน ค.ศ. ๑๗๖๗ $S =$
 $1767 + 97 + 428 = 2292$ หารด้วย ๗
 เหลือเศษ ๓ คือวันอังคาร เป็นวันกรกฎ
 เดือน ฉะนั้นแล

ประเสริฐ ผนคร

ไรบาร์วิน

พ่นเข้าคอ ...

น้ำคอกมูก ...

บรรเทาอาการ หืด หอบ
และผู้ที่แพ้ ละอองฟาง

ไรบาร์วิน

มีจำหน่ายตามร้านขายยาประเภท ก. และ ข. ทั่วไป

ห้างหุ้นส่วนจำกัดขายยาบุญมี (หมอมมี) สามแยก

๖๖๖ ถนนเจริญกรุง พระนคร โทร. ๒๐๖๔๖ • ผู้แทนจำหน่ายในประเทศไทย

บทประพันธ์ของดอกไม้สด

ยศ วัชรเสถียร

การพูดถึงบทประพันธ์ของท่านผู้ใดเป็นการจริงจังถึงขนาดจารึกลงเป็นลายลักษณ์อักษร ข้าพเจ้าได้ตั้งใจไว้ว่าจะไม่ทำ ยิ่งเป็นการพูดถึงในทางวิพากษ์วิจารณ์ด้วยแล้ว เป็นไม่ทำอย่างเด็ดขาด เพราะข้าพเจ้ารู้จักตัวของข้าพเจ้าดีว่า ไม่มีภูมิปัญญาเพียงพอที่จะสมควรทำเช่นนั้นได้ แต่บัดนี้ ข้าพเจ้าต้องล้มความตั้งใจนั้น แล้วก็พูดถึงบทประพันธ์ของท่านนักประพันธ์ผู้มีนามกระเดื่องที่สุด คือ “ดอกไม้สด” เสียด้วย ทั้งนี้ก็โดยที่ข้าพเจ้าเผอิญได้อ่านบทความของ คุณสมภพ จันทระประภา ในหัวข้อ แต่วิญาณของดอกไม้สด ที่ตีพิมพ์ใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๔ อันมีเนื้อหาในข้อเขียนหรือบทความนั้น ตอนที่กล่าวถึงเรื่อง *เจ้าแม่เสือ* ที่อยู่ในลักษณะ ‘บทละครพูด’ ซึ่งรวมตีพิมพ์อยู่ในเล่มชื่อ *วรรณกรรมชั้นสุดท้ายของดอกไม้สด* และข้าพเจ้าได้เป็นผู้เขียน ‘คำแถลงของผู้จัดพิมพ์’

แล้วก็พะซื่อหราลงไปที่เดียว ซึ่งก็เป็นความจริงที่ข้าพเจ้าเป็นผู้จัดพิมพ์ให้เป็นรูปเล่มหนังสือขึ้นมา แพร่พิทยา เพียงแต่เป็นผู้จ่ายค่าลิขสิทธิ์กระดาษและค่าจ้างพิมพ์เท่านั้น ส่วนข้าพเจ้าก็ได้ค่าจ้างในการจัดพิมพ์ซึ่งเป็นงานอาชีพของข้าพเจ้าอยู่ในขณะนี้ ฉะนั้นเมื่อมีความผิดพลาดขึ้นในหนังสือเล่มนั้น จึงอยู่ในความรับผิดชอบของข้าพเจ้าโดยตรง ซึ่งข้าพเจ้าไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้ และคุณสมภพ จันทระประภา เจ้าของบทความ ‘แต่วิญาณดอกไม้สด’ ได้ชี้ประกอบด้วยหลักฐานให้เห็นว่าบทประพันธ์เรื่อง *เจ้าแม่เสือ* ไม่ใช่บทประพันธ์ที่ ‘ดอกไม้สด’ แต่งหรือประพันธ์ขึ้น แต่เมื่อผู้จัดพิมพ์ได้จัดพิมพ์ไว้ในฐานะบทประพันธ์ของ ‘ดอกไม้สด’ ฉะนั้นการหลอกลวงประชาชนคนอ่านจึงตกอยู่กับผู้จัดพิมพ์ แม้ว่าคุณสมภพ จันทระประภา จะไม่ได้ระบอบอกมาจริงๆ เช่นนั้น แต่ผู้ที่อ่านบทความของคุณสมภพ จันทระประภา ร้อยก็ทั้งร้อย ต่างเข้าใจ

เช่นนั้นแน่นอน โดยเหตุนี้ข้าพเจ้าซึ่งต้องรับผิดชอบ จึงจำเป็นต้องล้มความตั้งใจที่จะไม่พูดถึงบทประพันธ์ของท่านผู้ใดอย่างเป็นทางการจริงจัง ถึงจารึกลงเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อชี้แจงว่าความผิดพลาดนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ข้าพเจ้าผู้จัดพิมพ์ และ แพรวพิทยา ผู้ลงทุน มีเจตนาหลีกเลี่ยงประชาชนคนอ่าน โดยเฉพาะผู้นิยมเรื่องของ 'ดอกไม้มัด' หรือ แต่กระนั้นข้าพเจ้าก็ต้องเสียเวลานับหนึ่งถึงสิบอยู่นาน

ถ้าหากจะมีการประกวดผู้อ่านบทประพันธ์ของ 'ดอกไม้มัด' ในทางอ่านทุกเรื่องและแต่ละเรื่องอ่านหลายเที่ยว รางวัลที่หนึ่งจะหลบหนีข้าพเจ้าไปไม่ได้เลย นอกจากจะอ่านทุกเรื่องและเรื่องละหลายตลบแล้ว ข้าพเจ้ายังอ่านด้วยความพิณิจพิเคราะห์ทุกตัวอักษรที่ประกอบกันขึ้นเป็นถ้อยคำและประโยค เพื่อให้การประกอบนั้นถูกต้องตามอักขรวิธี ตามที่ พจนานุกรม ฉบับของราชบัณฑิตยสถานบัญญัติไว้ และเพื่อไม่ให้ข้อความขาดตกบกพร่อง มีหน้าซ้ำอ่านแล้วยังได้เงินเสียอีกด้วยอย่างนี้จึงต้องถือกันว่าข้าพเจ้าเป็นนักอ่านบทประพันธ์ของดอกไม้มัดที่มีโชคที่สุด

ที่ข้าพเจ้ามีโชคเช่นนั้น ก็เนื่องจาก คุณจิตต์ แพรวพานิชเจ้าของและผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด แพรวพิทยา ซึ่งดำเนินกิจการพิมพ์จำหน่ายตกลงใจที่จะพิมพ์บทประพันธ์ทั้งหมดของ 'ดอกไม้มัด' (ซึ่งเป็นนวนิยายทั้งสิ้น) ให้เป็นชุดในรูปแบบที่ดูงามตา และมอบหมายให้ข้าพเจ้าเป็น

ผู้ดำเนินการจัดพิมพ์โดยให้ค่าบ่วยการ อันเป็นงานที่ข้าพเจ้ามีใจรักจึงทำด้วยความตั้งใจจริงจังให้เป็นผลออกมาดีที่สุดที่ได้

เมื่อข้าพเจ้าได้ค้นฉบับทั้งหมด ซึ่งเป็นเล่มหนังสือที่พิมพ์กันขึ้นครั้งหลัง ๆ โดยสำนักพิมพ์จำหน่ายที่เป็นของคนจีน และโรงพิมพ์ก็เป็นของคนจีน ซึ่งความปกติเขาไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญในเรื่องคำผิดและข้อความที่ตกหล่น เห็นสำคัญกันแต่ตรงเกียรติภูมิของเจ้าของเรื่องหรือผู้ประพันธ์ ถ้าเป็นผู้มีเกียรติภูมิสูง เรื่องเป็นที่นิยมของนักอ่านเป็นเล่มออกมาก็ขายกันได้ดี ส่วนในเล่มจะเต็มไปด้วยคำผิด ข้อความที่สับสนตกหล่นหายไปช่างมัน ไม่สำคัญ ฉะนั้น เมื่อข้าพเจ้าตรวจดูแต่ละเรื่องก่อนส่งไปโรงพิมพ์ จึงได้พบแต่ละเรื่องมีคำผิดและคำตก บางแห่งตกไปเป็นข้อความตั้งบรรทัดจนอ่านไม่ได้ความอยู่มากมายเหลือเกิน ข้าพเจ้าจึงให้ทางแพรวพิทยาติดต่อกับ 'ดอกไม้มัด' ซึ่งขณะนั้นอยู่ที่ประเทศอินเดีย ในฐานะ "คุณหญิงเอกอัครราชทูต" ขอเล่มที่ได้แก้ไขแล้วมาเป็นต้นฉบับ หรือไม่ก็ขอเล่มที่เป็นต้นฉบับพิมพ์ครั้งแรก ซึ่งทุกเรื่องพิมพ์โดย โรงพิมพ์ไทยเซชมของคุณหลวงสรรพากรกิจ (เกล้าฯ ๑๙๓๓) ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ว่าคำผิดจะมีอยู่ในหนังสือที่ออกไปจากโรงพิมพ์นี้ไม่ได้หึ่งจะมีข้อความขาดหายไปก็ไม่ได้เช่นกัน แต่ได้รับตอบว่าเล่มที่เป็นฉบับพิมพ์ครั้งแรกไม่มี และที่แก้ไขแล้วก็ไม่มีการจะทำให้อ่านไม่ได้ เพราะนอกจากจะ

มีงานในหน้าที่ภรรยาเอกอัครราชทูตแล้ว ยังอยู่ในระหว่างป่วยไข้ด้วย มอบหน้าที่ให้ทางแพร์พิทยาช่วยแก้ไขให้ แพร์พิทยา ก็โอนมาให้ข้าพเจ้าอีกต่อหนึ่ง นับเป็นภาวะที่หนักเมื่อนึกถึงระดับความเป็นนักประพันธ์ของ 'ดอกไม้มืด' แต่ข้าพเจ้าก็มีสันดานที่ชอบอวดดีในเมื่อมีดีที่จะอวดได้ จึงรับภาระนั้นด้วยความเต็มใจ จะปฏิบัติได้ดีเลวจนใด นั้นเอาไว้วางกันทีหลัง

ชั้นต้น ข้าพเจ้าคิดเอาทางง่าย คือหาเล่มที่เป็นฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑ มาตรวจทาน แต่ทั้งที่มีพรรคพวกเพื่อนฝูงที่เป็นนักเลงหนังสืออยู่มากมาย ก็ไม่มีเลยที่มี แม้แต่คุณอำพัน ฉายางกูร ผู้เป็นเจ้าของโรงพิมพ์ไทยเชรม สืบต่อจากคุณหลวงสรรพากร เมื่อวิธีง่าย ๆ ไม่ต้องใช้สมองคิดไม่สำเร็จ ข้าพเจ้าใช้วิธีอวดดี แก้ไขมันเอาเอง คำที่เห็นว่ามันผิด ก็แก้ไขเป็นที่เห็นว่าถูก ตรงไหนที่เห็นว่าถูก ก็คิดเติมลงไปตามที่เห็นว่าควรจะเป็นเช่นนั้น ในที่สุดข้าพเจ้าก็ปลุกปล้ำออกมาได้เป็นชุดรวม ๑๓ เล่มด้วยกัน คนซื้อกันไปเป็นพัน แต่ก็ไม่มีเสียงตำหนิมาเลย

ที่นี้... ต่อมา เมื่อ "ดอกไม้มืด" อ้าโลกไปแล้วไม่นานนัก ผู้หนึ่งในจำนวนผู้รับมรดกของ 'ดอกไม้มืด' ได้นำต้นฉบับของ 'ดอกไม้มืด' มาเสนอผู้จัดการ 'แพร์พิทยา' เรื่องหนึ่งเป็นลายมือเขียนด้วยดินสอในสมุดปกอ่อนและปกแข็งชนิดที่เด็กนักเรียนใช้ทำเป็นแบบฝึกหัด เรื่องนี้ไม่มีชื่อ อีกเรื่องหนึ่งเป็นตัวพิมพ์ดีด มีชื่อบอกไว้ว่า

เจ้าแม่เสือ ทั้งสองเรื่องไม่มีบอกไว้เลยว่าเป็นบทประพันธ์ของใคร มีเขียนบอกไว้แต่เพียงเป็นหมายเหตุสำหรับเรื่อง *เจ้าแม่เสือ* ซึ่งอยู่ในลักษณะบทละครพูดว่า 'ไม่เคยนำออกแสดง' ทั้งสองเรื่องนี้ ผู้นำมาเสนอ เสนอในฐานะบทประพันธ์ของ 'ดอกไม้มืด' ที่เสนอสองเรื่อง ก็เพื่อจะให้รวมพิมพ์ด้วยกันได้เล่มหนังสือหนาพอสมควร ที่จะขายได้ในราคาพอกับกับจำนวนค่าลิขสิทธิ์ ถ้าหากเพียงเรื่องใดเรื่องเดียวแล้ว จะเป็นหนังสือบางนิตเดียว ซึ่งจะต้องขายกันให้ได้เป็นหมื่น ๆ เล่มจึงจะคุ้มกับค่าลิขสิทธิ์ที่ผู้เสนอเรียกร้อง แล้วเรื่องที่ไม่มีชื่อก็เป็นเรื่องที่ยังไม่จบเสียด้วย ส่วนเรื่อง *เจ้าแม่เสือ* จบก็จริง แต่ในลักษณะของบทละครพูด ไม่เป็นที่นิยมของนักอ่าน จึงเป็นการที่ต้องเสี่ยงกันอย่างมากที่สุดที่จะลงทุนพิมพ์โดยเสียค่าลิขสิทธิ์ตามที่ถูกร้อง แต่ผู้จัดการแพร์พิทยาซึ่งดำเนินกิจการพิมพ์และจำหน่ายหนังสือโดยใจรักหนังสือ เมื่อตั้งใจว่าจะพิมพ์บทประพันธ์ของ 'ดอกไม้มืด' ทั้งหมดแล้วก็ยั้งคิดเสี่ยงและการพิมพ์ขึ้นเป็นเล่มจึงตกเป็นภาระของข้าพเจ้าอีก

เรื่องที่เป็นลายมือเขียนด้วยดินสอและไม่มีชื่อเรื่องนั้น ข้าพเจ้าตั้งสมาธิเพ่งอ่านไปได้หน่อยหนึ่ง โดยต้องใช้แว่นขยายช่วย ก็ได้ความว่าเป็นเรื่องสืบเนื่องของเรื่อง *มันทะเลโลก* และก็เป็นที่โชคดีของข้าพเจ้าที่จัดเอาเรื่องนี้เป็นเรื่องนำในเล่ม ทั้งที่มันไม่จบ ทั้งนี้ก็โดยเข้าใจว่าเป็นเรื่อง

แต่ทว่าที่สุดของ 'ดอกไม้มืด' เป็นเหตุผลสำหรับการให้ชื่อหนังสือที่ข้าพเจ้าให้ว่า *วรรณกรรมชั้นสุดท้ายของดอกไม้มืด* เพราะทางฝ่ายเจ้าของเรื่องไม่เอาธุระเลยในเรื่องชื่อ แม้แต่ทางแพรวพิทยาขอร้องตามความต้องการของข้าพเจ้า ให้ช่วยคัดมาให้เป็นตัวพิมพ์ดีด ก็ไม่ยอมทำให้ เอาธุระแต่อย่างเดียวคือรับเงินค่าลิขสิทธิ์ในการพิมพ์เป็นเล่มเท่านั้น

เมื่อข้าพเจ้านำต้นฉบับไปให้โรงพิมพ์ เขาก็คืน โดยเหตุผลว่าช่างเรียงอ่านไม่ออก เพราะเส้นดินสอที่เขียนนั้นเบามาก เห็นไม่ชัด แม้จะส่องด้วยแว่นขยาย ยิ่งกว่านั้นยังมีโยงต่อเติมข้อความเประโง่งม ข้าพเจ้าจึงเอาไปจ้างให้เขาคัดออกมาเป็นตัวพิมพ์ดีด คนแล้วคนอื่นก็ไม่มีใครรับ แม้จะให้ราคาพิเศษ แต่ในที่สุดข้าพเจ้าก็หาคนช่วยคัดเป็นตัวพิมพ์ดีดจนได้ โดยบอกว่าอ่านดูคิดว่ามันเป็นข้อความยังงี้ ตีพิมพ์มันออกมาอย่างนั้นก็แล้วกัน จะเป็นภาษาคนหรือไม่ก็ช่างมันเถอะ ข้าพเจ้าจะแก้ไขชดเชยเอาเองให้เป็นภาษาคนแน่ ๆ ซึ่งผลก็ปรากฏว่าข้าพเจ้าต้องแก้ไขชดเชยภาษาคนตะไททีเดียว

ในที่สุดก็สำเร็จเป็นเล่มหนังสือออกมา จากการปลุกปล้ำของข้าพเจ้า ด้วยความปรารถนาดีของข้าพเจ้า ที่จะได้ให้บทประพันธ์ทุกชิ้นของ 'ดอกไม้มืด' อยู่ในเล่ม เป็นชุด ไม่มีขาดตกบกพร่อง เมื่อพิมพ์เสร็จแล้ว ข้าพเจ้าได้นำไปให้คุณรัญจวน อินทรกำแหง ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่สนใจ

ในงานประพันธ์ของ 'ดอกไม้มืด' อย่างยิ่ง และในขณะนั้นกำลังเขียนเรื่องราวซึ่งรวมแล้วให้ชื่อว่า *ภาพชีวิตจากนวนิยาย* อยู่ ท่านผู้นี้ก็เลยเขียนสคดีเรื่องอันเป็น *วรรณกรรมชั้นสุดท้ายของดอกไม้มืด* อย่างบรรเจิดในหนังสือของท่าน ทั้งเรื่องทีสืบเนื่องจาก *นี้แหละโลก* และ *เจ้าแม่เสือ* ไม่ได้แสดงความกลางแกลงออกมาเลยว่าเรื่องหลังนั้นไม่ใช่บทประพันธ์ของ 'ดอกไม้มืด' แต่ปลอมมาให้ฐานะของ 'ดอกไม้มืด' ตั้งที่ สมภพ จันทระประภา ระบุในบทความชื่อ "แต่วิญญานดอกไม้มืด" ที่ตีพิมพ์ใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* นั้น

เมื่อคุณรัญจวน อินทรกำแหง ซึ่งคุ้นเคยกับบทประพันธ์ของ 'ดอกไม้มืด' เป็นหนักหนา ยังไม่เฉลียวใจสงสัย แล้วข้าพเจ้าซึ่งเคยอ่านเรื่องของ 'ดอกไม้มืด' มาก่อน คือเรื่อง *สวมชาย* กับ *หมิงในรอย* เพียงสองเรื่องเท่านั้น แล้วก็เป็นเวลาตั้ง ๓๐ ปี มาแล้ว จะไปรู้ได้อย่างไรว่าไม่ใช่บทประพันธ์ของ 'ดอกไม้มืด' ในเมื่อได้รับมาในฐานะบทประพันธ์ของ 'ดอกไม้มืด' เมื่อประกอบกับในระยะเวลาระหว่างสงคราม ละครสลับล้ำ แสดงโดยชายจริงหญิงแท้ กำลังเฟื่องในเมืองไทย นักประพันธ์เทอแต่งบทละครกันมาก หลวงวิจิตรวาทการเป็นเด่นที่สุดในทางนี้ ข้าพเจ้าจึงคิดว่า 'ดอกไม้มืด' คงแต่งกับเขาบ้าง แต่ไม่กว้างขวางในวงการละคร เมื่อแต่งแล้วก็เลยเก็บไว้เฉย ๆ 'ไม่เคยนำออกแสดง' ตั้งที่หมายเหตุไว้เหนือชื่อเรื่องในต้นฉบับพิมพ์ดีด

ในการรับภาระจัดพิมพ์บทประพันธ์ของ 'ดอกไม้สด' นั้น ข้าพเจ้าทำด้วยใจรักทางการประพันธ์ และด้วยเจตนาดีคือ 'ดอกไม้สด' โดยแท้ ที่จะได้เห็นบทประพันธ์ของท่านนักประพันธ์นามกระเดื่องของไทยผู้นี้รวมกันอยู่ครบถ้วนเป็นหนังสือชุดงาม สีนจางราววล ข้าพเจ้าเห็นเป็นแต่เพียงผลพลอยได้เท่านั้นเอง เพราะไม่คุ้มกันกับความที่ต้องรับผิดชอบและความเหนื่อยยากซึ่งเทียบแล้วห่างกันลิบลับทีเดียว โดยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเศร้าใจ ที่เกิดเป็นกรณีที่ทำให้เข้าใจเป็นผู้จัดพิมพ์บทประพันธ์ของ 'ดอกไม้สด' เล่มชื่อ **วรรณกรรมชั้นสุดท้ายของดอกไม้สด** ได้หลอกลวงประชาชนคนอ่าน จนกระทั่งคุณธัญวณ อินทรกำแหง ก็พลอยเสียเกียรติภูมิไปด้วย เนื่องจากความที่ไม่ได้เป็นคนดาตพิพย์ นุทธิพิชญ์ของข้าพเจ้า

เป็นความสัจจริง ที่ทั้งผู้จัดการ แพร่พิทยา ผู้ลงทุนในการพิมพ์ และข้าพเจ้า ผู้ดำเนินการพิมพ์ หนังสือเล่มนี้ ไม่มีเจตนาหลอกลวงอยู่ในการนี้เลย เพราะไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม จะเป็นมหาเศรษฐีขึ้นมาจากการพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขายไม่ได้เลย จึงไม่จำเป็นต้องเป็นผู้จัดการแพร่พิทยา และข้าพเจ้าจะต้องทำเช่นนั้น

ถ้าหากผู้นำมาเสนอได้บอกความจริงว่าอะไรเป็นอะไรอย่างทีบอกคุณสมภพ จันทรประภา ที่ไปคาดคั้นเอาความจริง ดังที่ได้ระบุในบทความเรื่อง 'แต่วิญญูณดอกไม้สด' ข้าพเจ้าก็ยินดีที่จะ

เอารวมพิมพ์ไว้ด้วยกันกับบทประพันธ์ที่แท้จริงของ 'ดอกไม้สด' ที่ยังไม่ได้ตั้งชื่อ และยังไม่จบนั้น โดยเหตุผล ที่ 'ดอกไม้สด' มีส่วนร่วมอยู่ด้วยโดยเป็นผู้แก้ไขเกลกล้านวน และถึงข้าพเจ้าจะไม่มีภูมิปัญญาในการวิพากษ์วิจารณ์บทประพันธ์ของท่านผู้ใด แต่ข้าพเจ้าเชื่อมั่นในตัวเองว่ามีภูมิปัญญาที่จะเขียนแถลงในการนำเอาเรื่องที่ 'ดอกไม้สด' แก้ไขเกลกล้านวน มารวมพิมพ์ร่วมในเล่มที่เป็นบทประพันธ์แท้จริงของ 'ดอกไม้สด' ได้อย่างงดงาม ขอแต่เพียงให้ท่านเจ้าของบทประพันธ์ที่ 'ดอกไม้สด' ช่วยแก้ไขเกลกล้านวนให้อนุญาตเท่านั้น

เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านบทความ 'แต่วิญญูณดอกไม้สด' ของคุณสมภพ จันทรประภา ใน **สังคมศาสตร์ปริทัศน์** ข้าพเจ้าถึงสะอึกทีเดียว แต่ไม่ใช่เพราะเรื่องที่จะถูกใคร ๆ ลงความเห็นว่า ได้หลอกลวงบรรดาผู้ที่นิยมอ่านเรื่องของ 'ดอกไม้สด' อย่างที่เรียกกันว่า 'ย้อมแมวขาย' หากเกรงว่าเจ้าของเรื่องจริงเขาจะไว้วางใจ แต่เมื่อคิดถึงว่าท่านเจ้าของเรื่องตัวจริง คือสามีของคุณผู้หญิงที่นำเรื่องของ 'ดอกไม้สด' มาเสนอ ในฐานะที่เป็นผู้รับมรดก ก็เบาใจ แต่ก็ยังมีข้อข้องใจในประการที่ว่าก่อนเขียนบทความนั้น คุณสมภพ จันทรประภา ไปสอบถามทางฝ่ายผู้นำเรื่องมาเสนอแพร่พิทยาได้ ไฉนจึงไม่มาสอบถามข้อเท็จจริงจากผู้จัดการแพร่พิทยา และข้าพเจ้าบ้างเล่า

สำนักพิมพ์สมาคมสังคมาศตวรรษแห่งประเทศไทย

ขอแสดงความเสียใจในมรณกรรมของ

ศาสตราจารย์ดิเรก ชัยนาม

เนติบัณฑิต ศูนย์บัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางการทูต

อดีตรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ฯลฯ

ผู้เรียบเรียงเรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๒ เล่ม หักต้องได้คงาม ราคาตามปกติ ๑๐๐ บาท

สมาชิกนำ *สังคมาศตวรรษปริทัศน์* ฉบับนี้มาซื้อก่อนวันพระราชทานเพลิงศพ

จะได้รับส่วนลด ๒๐% ทั้งนี้ เพื่อเป็นการไว้อาลัยแด่ท่านผู้วายชนม์

สมาคมบาลีปกรณ์

ตีพิมพ์ :

พระไตรปิฎกพร้อมด้วยคำแปล
พจนานุกรมบาลีอังกฤษ
พจนานุกรมบาลีสยามขนานนาม
ไวยากรณ์บาลีสำหรับผู้เริ่มศึกษา ฯลฯ
ผู้สนใจติดต่อขอรายชื่อหนังสือได้จาก 30 Dawson Place London, W. 2

publishes :

PALI TEXT SOCIETY

Pali Texts and Translations
Pali-English Dictionary
Dictionary of Pali Proper Names
Introduction to Pali (a Primer and Reader)
Catalogue post free 30 Dawson Place London, W. 2

บริษัทแพร์พิทยาจำกัด

ขอแสดงความเสียใจอย่างยิ่งในกรณีที่

ฯ พณฯ ศาสตราจารย์ตีเรก ชัยนาม มปช. มวม. ทจว. อปร. ๑ ดุษฎีมาลา ฯลฯ

ผู้เรียบเรียงเรื่อง

ไทยกับสงครามโลกครั้งที่สอง

ได้ดั่งแก่นิจกรมลง

บริษัทได้เร่งพิมพ์ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒ ให้แล้วเสร็จทันวันพระราชทานเพลิงศพท่าน
พร้อมกันนั้นก็ปรับปรุงรูปเล่มให้ประณีตงดงามมากกว่าเก่าปกหุ้มใหม่ไทย ก่อ
แรกขึ้น เนื้อในใช้กระดาษปอนด์ล้วน

ราคาเล่ม ๑๖๐ บาท

โปรดส่งจองเสียก่อนหมดลงอีกครั้งเพียง ๑๒๕ บาท เท่านั้น

พร้อมกันนี้บริษัทยินดีเสนอ

หนังสือประมวลบทความที่คมกริบของ ส. ศิวรักษ์ ๒ เล่ม

มาพบภาษาไทยกันดีกว่า

รวมบทความต้นฉบับเขียนออกโรงครั้งแรก และข้อ
เขียนต่าง ๆ ที่ลงพิมพ์ในประเทศอังกฤษ และใน
ประเทศไทย ขณะผู้เขียนอยู่อังกฤษ คร. ป่วย
องศากรณีย์ เขียนคำนำว่าเขียนเป็น นักคิด นักเขียน
ผู้หนึ่ง ที่คิดเพื่อเขียน เขียนเพื่อให้อ่าน เพื่อช่วยให้อ่าน
เข้าใจ และว่า นักเลงหนังสือในปัจจุบัน...จะได้มีโอกาส
เทียบเคียง สัจจะความคิดแลงสำนวนโวหารของผู้
แต่งในระยะ ๑๕ ปีที่ลุล่วงมา

๖๒๘ หน้า ราคา ๓๒ บาท

ลายเสือสยาม

รวมบทความต้นฉบับมาอยู่เมือง ไทยในรอบ ๕ ปี
นี้ ทั้งหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ ฯลฯ
ตลอดจนวารสารนิตยสารของนิสิต นักศึกษาตามสถา
บันต่าง ๆ คร. ตีเรก ชัยนาม เขียนคำนำให้ เป็นข้อ
เขียนชั้นสุดท้ายของท่านสุภาพบุรุษนักการทูตผู้หนึ่ง
กระดาษปอนด์ทั้งเล่ม รูปประกอบมาก

หนา ๖๕๐ หน้า ราคา ๓๕ บาท มีวางตลาดแล้ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปก

กระผมได้อ่าน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๔ แล้ว รู้สึกประทับใจ โดยเฉพาะ เรื่อง วาระสุดท้ายของอยุธยา ที่เป็นพิเศษ แต่การจัดรูปเล่มมีข้อเสียสำคัญที่ควรแก้ไขอยู่ประการหนึ่ง คือปกหนังสือ ใช้กระดาษอ่อนเกินไป ไม่เหมาะแก่การจับถือ ควรให้หนาอีกหน่อย และเรื่องของสีปกควรอย่างน้อย ๒ สี เพราะถ้าสีเดียวแล้วไม่น่าดูเลย แต่กระผมเห็นใจเพราะ “สยามสมัย” งานคงหนักไม่น้อย และยังเป็นเลขานุการ งานฉลองการเสียดวงศรีอยุธยาอีก

อาทร เพชรวิทย์
คณะนิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์

ฉบับพิเศษ

พูดถึงงาน อนุสรณ์อยุธยา แล้วก็เลยนึกถึง *ปริทัศน์* เล่มที่คุณส่งมาให้ นับว่าช่างออกมาเหมาะกับเวลาจริงๆ ทั้งที่ตัวเองไม่สู้จะเห็น ด้วยกับคนที่คุณจัดทำ *ปริทัศน์* เป็นเล่มเฉพาะเรื่อง กิ่งที่ได้ออกมาแล้ว ๒-๓ เล่ม เพราะรู้สึกว่ามันหนักเกินไป จะหนีไปหาเรื่องอื่นรอสัก ในเล่มเดียวกันก็ไม่ได้เลย ทั้งที่เรื่องเหล่านั้นอาจจะมีคุณค่าจริงๆ แต่ก็มีมากจนเกินไปก็อาจทำให้ถือถือได้ ผมจึงคิดว่า ถ้าจะทำแบบนี้อีกก็ไม่จำเป็นต้องทำทั้งเล่ม เพียงแต่อุทิศส่วนใหญ่ของเล่มให้แก่เรื่องที่จะทำเป็นพิเศษก็พอแล้ว ส่วนที่เหลือ

ของเล่มก็จะได้ลงเรื่องอื่น ๆ บ้าง เพราะถึงอย่างไรก็ไม่สามารถจะทำให้บริบูรณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ในเล่มเดียวเป็นแน่ แต่สำหรับเล่มอยุธยาครั้งนี้ก็นับว่าเป็นข้อยกเว้น เพราะถือได้ว่าออกมาเพื่อวันครบรอบสองร้อยปีนับแต่วันที่เสียกรุง อันเป็นโอกาสพิเศษจริง ๆ

ประสงค์ บุญเจิม
ROYAL THAI EMBASSY
206 JALAN AMPANG,
KUALA LUMPUR.

อันเนื่องมาจากฉบับอยุธยา

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ในรอบปีที่ผ่านมามีฉบับพิเศษเพื่อนบ้านแล้ว ฉบับอยุธยาเห็นจะเป็นฉบับที่จัดทำได้ดีที่สุด แต่ฉบับดังกล่าวนี้ ก็มีบทความอยู่หลายเรื่อง ซึ่งไม่เป็นที่สออารมณ์นัก บทความเรื่อง “ปัญหาการก่อตั้งกรุงศรีอยุธยา” ของ ขจร สุขพานิช และ “ปฏิกริยาจากผู้อ่าน” ของ ศรัศิกว วัลลโภดม จะมิได้ตั้งใจเขียนให้คนทั่วไปรู้เรื่อง เพราะเป็นปัญหาทางวิชาการแขนงประวัติศาสตร์และโบราณคดีโดยเฉพาะ บทความเช่นนี้เหมาะที่จะนำลงตีพิมพ์ในวารสาร *โบราณคดี* หรือ *ศิลปากร* มากกว่า *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ซึ่งคนอ่านกระจัดกระจายอยู่ตามแขนงวิชาการต่างๆ (บรรณาธิการเองก็ทรงระหนักแก่ใจก็อยู่แล้ว) จึงได้เคยกล่าวไว้ในปาฐกถาเรื่อง “โบราณคดีศึกษาค้นของสามัญชน)

บรรณาธิการยินดีรับจดหมายเสมอ และจะนำตีพิมพ์ถ้าเห็นว่าดีสาระ เว้นเสียแต่เจ้าของแสดงความจำนงมิให้ลงพิมพ์ ผู้ที่ประสงค์จะใช้นามปากกาต้องแจ้งนามจริงให้บรรณาธิการทราบทุกครั้งไป บรรณาธิการสัญญาว่าจะไม่เปิดเผยนามจริงให้บุคคลอื่นทราบได้เป็นอันขาด และบรรณาธิการต้องขออนุญาตคัดลอกข้อความลงบ้าง เพื่อสงวนหน้ากระดาษ

คำอธิบายภาพราชทูตไทยในฝรั่งเศส ของ สุมะระ ชุมสาย ณ อยุธยา นั้นนับว่าให้ความรู้ละเอียดถี่ถ้วนมาก แก่มีข้อน่าสงสัยเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนไทย ที่ร่วมเดินทางไปกับโกษาปาน ซึ่งตามคำอธิบายกล่าวว่ามีอยู่ ๖ คน (หน้า ๑๓) ข้าพเจ้าเคยอ่านพบในหนังสือ “การทูตของไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา” ของนายสมเจีย อโนมานราชนน ว่าโกษาปานไปฝรั่งเศสคราวนั้นมีนักเรียนไทยไปด้วย ๑๒ คน (๑๓๖) และยังคงกล่าวด้วยว่า คณะทูตไทยเดินทางเมืองเบรสต์ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๒๒๕ มิใช่เดือนกรกฎาคม ดังที่กล่าวไว้ในคำอธิบาย ในจดหมายเหตุรวมนั้น ของบาทหลวง เกอซัวลี แบลและเรียบเรียงโดย หลวงสันธานวิยาสัทธี (กำนาย พลงนุร) พ.ศ. ๒๔๗๓ หน้า ๗๑ กล่าวยืนยันว่า มีนักเรียนไทยไปด้วย ๑๒ คน ทั้งยังมีบันทึกชื่อไว้ด้วย มีนายพี (Pi) เพ็ชร (Pet) อ่วม (Omom) ชุ่น (Chun) ไก่ (Gaye) มี (Mi) ค่วน (Daun) สัก (Sac) เทียน (Thean) และวุ่ม (Voum) ส่วนอีก ๒ คน ไม่ปรากฏชื่อ

บทนำเรื่อง “บทเรียนจากอดีต” ถูกใจมาก แต่น่าจะเห็น้อยแทนบรรณาธิการ คนอ่านสังคมศาสตร์ปริทัศน์ เฉพาะที่เป็นนักศึกษา ก็มีแต่ผู้ฝึกฝนในทางหนังสือเท่านั้น นักศึกษาจำพวกนี้ ถ้าว่าไปแล้ว ก็นับว่ารู้จักอดีตของตนเองดีพอสมควร แม้ก่อนข้างฉาบฉวยอย่างที่บรรณาธิการกล่าวหา แต่ก็ยังดีกว่านักศึกษาอีกเป็นอันมาก (ซึ่งเป็นส่วนใหญ่)

ซึ่งหาต้นเหตุในทางหนังสือมิได้ อย่างไรก็ตามจะให้รู้จักอดีตของตนเองเลย แม้เพียงให้รู้จักชื่อหนังสือในสาขาวิชาที่ตนศึกษาก็ยังแสนยาก การที่นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติเช่นนี้ จะยกให้เป็นเกียรติประวัติผู้ใด แก่ใครเล่าที่ทำให้คนหนุ่มเหล่านั้นนับถือปริญญาบัณฑิตจพระเจ้า อาจารย์ไพจิตร เอื้อทวีกุล กล่าวไว้ในฉบับมติชนฝรั่งว่า คนไทยชอบสังเกตฉาบฉวย (appearance) ไม่สนใจแก่นแท้ภายใน (substance) นั้น นับว่ามีส่วนถูกต้องอยู่มากถ้าเราจะไม่เข้าข้างตนเองจนเกินไป วิชาประวัติศาสตร์ไทยที่เราเรียนตั้งแต่เล็กจนโต ก็เรียนแต่สิ่งที่ฉาบฉวย ประวัติศาสตร์ไทยที่เรียนในชั้น ม.ศ. ๔ - ๕ ก็ไม่แตกต่างจากชั้น ม.ศ. ๑ - ๒ เท่าไรนักข้อสอบที่ออกก็มุ่งทดสอบความจำ มากกว่าจะเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น แม้แต่ข้อสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยก็ไม่พ้นข้อกล่าวหานี้ ดูเหมือนว่ามหาวิทยาลัยหรือสภาการศึกษา ฯ จะยึดถือว่า คนที่จำได้ว่า เซอร์ ยอน เบาริ่ง มาเมืองไทย ปีใด และไทยประกาศสงครามกับฝ่ายอักษะในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง เมื่อวัน เดือน ปีใด จะเป็นผู้ที่มีคุณวิเศษอันเหมาะสมแก่การเรียนในมหาวิทยาลัยมากกว่าคนที่จำไม่ได้ ครูบาอาจารย์ที่สอนเรามาแต่เล็ก ก็พรั่นแต่สอนว่าชาติไทยเป็นชาติใหญ่และชาติเดียวในเอเชีย-อาคเนย์ที่ไม่มีเคยตกเป็นอาณานิคมประเทศใด (กระทั่งราชวงศ์จก ฯ เองก็ชอบออกข้อสอบข้อนี้ เป็นนักหนา) เราละอินดีปริศนาและหลงระเวิงกับความรู้ฉาบฉวยนี้ มิใช่ที่เราจะเสียสิทธิสภาพนอกพระราชอาณาเขตแก่

ประเทศไทยบ้าง และแม้ในปัจจุบันที่ว่าเราเป็นประเทศเอกราช “เอกราช” นั้นจะกินความเพียงใด เราจะพูดได้เต็มปากเต็มคำหรือไม่ว่า เรามีเอกราชทางเศรษฐกิจ ในเมื่อศูนย์กลางอำนาจของเราต้องพึ่งพาเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากเช่นนี้ ย้อนมากล่าวถึงนักศึกษามหาวิทยาลัย ชนชนม่น้ำ ของเรากันที โดยเหตุที่คนพวกนี้ได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างฉาบฉวย เลยทำให้พลอยชอบความฉาบฉวยไปด้วย คนที่เคยสนใจศึกษาค้นคว้าของตน เมื่อก้าวเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย ชีวิตในมหาวิทยาลัยก็กดดัน มิให้มีเวลาเหลือพอที่จะทำความรู้จักกับตัวของตัวเอง นี่ว่าเฉพาะผู้ที่มิได้เลือกศึกษาวิชาที่เกี่ยวกับคึกคักของตนเอง ในส่วนนักศึกษาที่เลือกเรียนแผนกประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกลับเป็นมารชาวงกัน มิให้นักศึกษาเรียนรู้อุดมคติของตนเอง เสียเอง ความหลักสุตรของแผนกประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี ๒-๔ ให้นักศึกษาเรียนประวัติศาสตร์ไทยเพียง ๖ หน่วยกิต จากจำนวนหน่วยกิตทั้งสิ้น ๑๐๘ แม้ในคณะเศรษฐศาสตร์ ซึ่งกำหนดให้นักศึกษาเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ (Economic History) แทนที่จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของไทย ก็เปล่า เน้นแก่ยุโรป โดยเฉพาะอังกฤษ จะว่าเพื่อศึกษาแนวการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่พัฒนาแล้ว ก็ถูกต้องจะไร้ประโยชน์ เพราะ background ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน นี่คงเป็นเพราะไม่มีฝรั่งคนใดเขียนตำราประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยไว้ นักศึกษาไทยจึงอาจพ้อปถากย์ ไม่มีโอกาสเรียนรู้อุดมคติเศรษฐกิจของตนเอง

ที่บรรณาธิการเรียกร้องให้เราใช้บทเรียนจากประวัติศาสตร์ ซึ่งชื่อมาด้วยราคาอันหาว่ามีได้ ให้เป็นประโยชน์นั้นเห็นจะไร้ผล เพราะจะหวังพึ่งคนหนุ่มคนสาวในปัจจุบัน ก็คิดขี้ดด้วยสภาพการณ์ถึงว่ามานี้ เป็นอุปสรรค ทั้งยังอาจไม่ทันเหตุการณ์ ส่วนจะพึงรัฐบาลปัจจุบัน ก็ได้แต่ภาวนาว่า “กรุงศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดี” นั้นขอให้เป็นจริงเถอะ

วังสรวรคี ธาระพรพันธ์

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ยังไม่แพร่หลายพอ

กระผมมีความสนใจในหนังสือ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* และติดตามผลงานของท่านบรรณาธิการ มาประมาณหนึ่งปี ในฐานะผู้ซื้อประจำคานร้านขายหนังสือ รู้สึกว่าเป็นหนังสือที่กล้าแสดงความคิดเห็น ตลอดจนคำติชม ซึ่งคล้ายความความรู้สึกของคนโดยส่วนมากที่พูดไม่ค่อยออก หรือพูดไปก็เมื่อปากเสียเปล่า โชคดีที่เมืองไทยยังมีหนังสือเช่นนี้ออกแก่ชาวต่างชาติได้บ้าง

ข้อที่น่าสังเกตคือ หนังสือ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* นี้ ยังมีคนรู้จักกันไม่มากเท่าที่ควร เพื่อนมักถามอยู่เสมอว่า เป็นหนังสือประเภทไหน และใครเป็นคนทำ ซึ่งผมก็ได้แนะนำให้เขาเอาไปลองอ่านดู และก็จะหาคำตอบได้เอง หลังจากนั้นก็มีคนวิจารณ์ว่า เป็นหนังสือที่มีบทความต่าง ๆ ที่มีสาระเนื้อหาใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงของสังคมเมืองไทยทุกวันนี้ และยังคงกล้ากล่าวคำติชมแรง ๆ ไม่เกรงใจท่านผู้มีอำนาจในขณะนั้นเสียด้วย ซึ่งความเป็นจริงก็เป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง ในฐานะที่เป็นการติเพื่อก่อ และในฐานะที่เกิขึ้นมาเพื่อเป็นคนเช่นเดียวกัน

วิชัย อริยศรีวัฒนา

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๕๒๓ ซอยสิทธิเกษม โทร ๖๐๗๐๗

ถนนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ ถนนบุรี

๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๐

เรียน คุณสุลักษณ์ ศิวรักษ์ ที่นับถือ

ผมได้ส่งจดหมายเวียนตามที่แนบมานี้ไปยัง ร.ร. ราษฎร์ใหญ่ ๆ หลายโรงเรียนแล้ว เวลาต่อมา ๓ เดือนเศษ ยังไม่มีเจ้าของ ร.ร. ไทนาถิตติดต่อสมัครเป็นคู่สัญญา กับผม มีอยู่สอง ร.ร. ที่มาขอใช้ผมฟรี ขอคุณได้โปรดพิจารณาจดหมายเวียนของผมว่า ควรพิมพ์ประกาศโฆษณาใน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* หรือไม่

ร.ร. ราษฎร์ ส่วนมากที่สุด นอกจากจะขูกรักผู้ปกครองเด็กทางอื่นแล้ว ยังขูกรักทางคำทำไรแบบ

เรียนภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาฯ ไม่รู้หรือจะเอา
ทไปนาเอาคาไปไว้ก็ไม่ทราบ ผมขอแสดงให้ดูรายการ
จะเพาะหนังสือแบบเรียนภาษาอังกฤษสักรายหนึ่ง

ร.ว. ....
ชั้น ม.ศ. ๒

1. *English for Thai Students 5th years of English* เป็นหนังสือกระทรวงบังคับ หนังสือชุดนี้
จัดทำโดยผู้อำนวยการโครงการภาษาอังกฤษภาค
เอเชียอาคเนย์ *USOM University of Michigan
Southeast Asian English Project*. องค์การ
ศึกษาศาสตร์พิมพ์ขายมี ๑๕๕ หน้า ราคา ๑๐ บาท ครูที่
สอนภาษาเป็น *phonetician* จึงจะสอนได้เป็น
หนังสือแบบเรียนที่ดีที่สุดสำหรับเด็กไทย เท่าที่ผม
เคยผ่านมา

2. *Progressive Expression and active Oral Practice Book 2*. โดย ศรีนวล เจียจันทร์พงษ์
ปราศรัย จินตกานนท์ สมบัติ แสงรุ่งเรือง เป็น
หนังสือ ๖๓๗ หน้า ราคา ๑๕ บาท

3. *Progressive Comprehension* สำหรับ ม.ศ.
๒. ผู้แต่งคณะเดียวกัน มี ๒๑๕ หน้า

รายการ ๒ และ ๓ ร.ว. บังคับให้เด็กซื้อเรียน
รายการ ๑ นั้น กระทรวงบังคับให้ ร.ว. ใช้
รวม ๓ เล่ม เป็นหนังสือ ๑๐๕๒ หน้า รวมเวลา
เรียนภาษาอังกฤษตามตารางสอนมีปีละ ๑๕๐ ชม.
คุณโปรดครองคุณ ว่าเด็กมันจะเรียนหมดได้อย่างไร
หนังสือแบบเรียนทั้งสองชุดคือ ของคณะ *SEHREP*
กับของคณะอาจารย์ภาษาอังกฤษของเมืองไทยแท้ ก็
ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

ผมไปเห็นที่บ้านเด็กนักเรียนคนหนึ่งแล้วถึงหน้าคา
โหล บ้านอยู่ข้างโรงพยาบาลสมเด็จพระยา เป็น
แหล่งเสื่อมโทรม ถ้าพ่อกับแม่ พ่อไปทำงานหัวเมือง ก่า
กับข้าวก็ไม่ค่อยมี กินหัวผักกาดคองผักน้ำมันหมู แต่
แล้วต้องเรียกเงินมาซื้อหนังสือแบบเรียนภาษาอังกฤษ
ซื้ทั้ง เพราะไม่มีเวลาเรียน ร.ว. ก็กำไร ๒๕ - ๓๕ %
สบายไป นี่เมืองไทยมีเวรกรรมอะไรก็ไม่รู้

ขุนวิจิตรสุขการ

เรียน ท่านเจ้าของโรงเรียนราษฎร์ และท่าน
สมาชิกชมรมการศึกษา ที่นับถือ

ด้วยมีข่าวมาเข้าหูผม (น.พ. ขุนวิจิตรสุขการ) ว่า
เรื่องการสอนภาษาอังกฤษที่ผมเขียนลง น.ส.พ.
“พิมพ์ไทย” เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๐๙ นั้น มีหลาย
ท่านว่าผมเขียนอย่างเพ้อฝันตามประสาคนแก่ ผมขอ
ยืนยันว่าไม่ใช่อย่างนั้น ผมมีหลักฐานแสดงต่อท่าน
ว่าผมสนใจเรื่องนี้มานานถึง ๒๐ กว่าปีแล้ว เพราะ
ผมเรียนมาแล้วผมไม่รู้ ก็อยากจะให้เด็ก ๆ เรียนแล้ว
ให้รู้ ไม่เสียเวลาเปล่า

ผมขอเรียนให้ท่านเจ้าของโรงเรียนทราบว่า ผม
ขอรับผิดชอบบทความที่ผมเขียน และมีข้อเสนอให้
ท่านพิจารณา คือ ผมขอเชิญชวนท่านทำบุญร่วมกับผม
โดยมีข้อตกลงดังนี้ : เมื่อโรงเรียนใดใช้ตำราแบบ
เรียนภาษาอังกฤษของกระทรวงศึกษาธิการ และ
ดำเนินการสอนตามระเบียบวิธีกับคำชี้แจงในบรรดา
แบบเรียนที่ผมเขียนเสนอไว้ในบทความเรื่องนั้นตอนที่
๔ และที่ ๕ กำหนดเวลาเรียนอาทิตย์ละ ๕ ชั่วโมง
เป็นเวลา ๖ ปี (ป. ๑ ถึง ป. ๖) ด้านที่เรียนไม่ได้
ความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษ ผมสัญญาจะมอบเงิน
๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาท) ส่งบำรุงการศึกษา
ในนามท่านเจ้าของโรงเรียนนั้นร่วมกับผม แต่ตัว
นักเรียนรุ่นนั้นได้รับผลสำเร็จ ผมขอให้ท่านเจ้าของ
โรงเรียนนั้นมอบเงินจำนวนเท่ากันให้แก่คณะแพทย-
ศาสตร์ ศิริราชพยาบาลในนามของผมนับกับท่าน ทั้งนี้
ผมขอควบคุมดูแลการสอนโดยไม่คิดค่าจ้าง ค่าอุป-
กรณ์ การสอนที่ใช้ในการนี้ผมลงทุนให้ทั้งสิ้น ท่าน
ไม่ต้องจ้างครูพิเศษเพิ่มขึ้น ถ้าท่านเจ้าของโรงเรียน
โศกสนใจข้อเสนอของผม จึงจะได้พุกกันถึงรายละเอียด
และเงื่อนไขในสัญญาที่จะทำต่อกัน

ผมขอแสดงหลักฐานให้ท่านเห็นว่าผมสนใจเรื่อง
การสอนภาษาอังกฤษให้เด็ก ๆ มานานแล้ว เมื่อ พ.ศ.
๒๔๘๘ ผมได้ไปขอพบอาจารย์ ม.ส. มานิจ ชุมสาย
ที่กระทรวงศึกษาธิการ ท่านเขียนเล่าเรื่อง “ผู้
ปกครองนักเรียนคนหนึ่ง” ก็ผมเองไว้ในคำราชา

ครูเล่ม ๒ ของท่าน (หน้า ๑๙๙-๒๐๐) ผมขอคัด
ข้อความบางตอนมาลงพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้ :-

การศึกษาสำเนียงของภาษาเป็นแง่เร้าความรู้สึก
ของเด็กให้เกิดอยากเรียน เพราะเด็กรู้สึกว่าคุณเรียน
ภาษาที่ฝรั่งพูดกันจริงๆ เมื่อเรียนแล้วจะพูดกับฝรั่ง
ได้จะฟังฝรั่งพูดเข้าใจ ความตื่นเต้นภายในก็เกิดขึ้น
เพราะเกี่ยวกับว่าตนเรียนสิ่งที่เป็นเรื่องมีความจริงทุก
อย่างในสิ่งที่ตนเรียน ฉะนั้น ทำให้การเรียนมีชีวิต
จิตใจยิ่งขึ้น และผู้เรียนก็เรียนด้วยความสนใจ

ความสนใจของเด็กในเรื่องการเรียนสำเนียงของ
ภาษานี้ มีเรื่องที่จะเล่าให้ฟังว่าผู้ปกครองนักเรียนคน
หนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าไม่เคยรู้จักเลยมีบุตรเรียนอยู่ชั้น
มัธยมสาม ในโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพฯ ที่มีชื่อ
แห่งหนึ่ง ได้พยายามสืบเสาะที่จะมาทำความรู้จัก
ข้าพเจ้าอยู่นาน ในที่สุดก็มาพบตัวข้าพเจ้าที่กระทรวง
และมาร้องทุกข์ว่า ข้าพเจ้าควรจะหาวิธีอบรมครูให้
อ่านภาษาอังกฤษเสียให้ถูก เพราะรู้สึกว่าการสอน
ภาษาอังกฤษของครูออกจะเลอะเตลือน อ่านเสียงไม่ถูก

“ผู้ปกครองต้องการจะบอกข้าพเจ้าว่า ลูกของเขา
อ่านได้ก็เพียงไกล จึงส่งให้ลูกอ่านหนังสือถึงกระโถน
ให้ฟังจริงดังว่า เสียงซัดๆ และคึกเสียงสูง เสียงต่ำ
เสียงสั้น เสียงยาว ให้คล้ายภาษาอังกฤษมาก”

“ข้าพเจ้าฟังผู้ปกครองคนนั้นพูดในครั้งแรก ก็นึก
ว่าเป็นการให้ความเห็นเพื่อชักชวนกันไปทำงานอยู่ที่คน
ทั่วๆ ไปชอบแสดง แต่ฟังๆ ไป ก็มีหลักก็มาก ไม่ใช่
ก็โดยอาการแสดงความเห็นเพื่อยกตนข่มท่าน การใช้
งานเสียงสอนสำเนียงภาษาก็เป็นการลดหลั่นการสอน
และข้าพเจ้าแปลกใจที่ว่าผู้ปกครองผู้นั้นสนใจในการ
สอนภาษายิ่งไปกว่าภายในโรงเรียนของเราโดยทั่วไป
เสียอีก เพราะข้าพเจ้ามีความเสียใจที่จะพูดว่า ยังไม่
เคยเห็นโรงเรียนไหนใช้งานเสียงประกอบการสอน
ภาษาเหมือนผู้ปกครองผู้นั้นเลย และถ้าผู้ปกครองทุก
คนมีความสนใจยิ่งเหมือนๆ กันดังนั้นแล้ว ก็เกรงว่า
กระทรวงมหาดินในแง่การสอนภาษาอังกฤษอีกไม่ได้” (คัด
จากตำราครูเล่ม ๒ ของอาจารย์ ม.ล. มานิจ ชุ่มสาย
หน้า ๑๙๙-๒๐๐)

ที่นี้ขอพูดถึงเมื่อวันเสาร์ที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๐๙
อาจารย์เชาวน์ ประมุขผล นายกสมาคมครูโรงเรียน
ราษฎร์ จัดให้มีการประชุมชมรมการศึกษาเป็นครั้งแรก
ที่โรงแรม แมจestic ผมได้รับเชิญในฐานะ
สมาชิกของชมรมนั้น คร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ ผู้อำนวยการ
การสำนักงานวางแผนการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ
และประธานอนุกรรมการว่าด้วยการโรงเรียนราษฎร์
ของครูสภา บรรยายเรื่อง “ความรับผิดชอบของ
โรงเรียนราษฎร์” เมื่อเลิกประชุมแล้ว ผมขอพบท่าน
ผู้นี้ และขอให้ท่านอ่านตอนที่อาจารย์ ม.ล. มานิจ
เขียนเอาไว้ ในตำราวิชาครูเล่ม ๒ ดังที่ผมคัดมาลง
พิมพ์ไว้แล้ว เมื่อท่านอ่านแล้ว ผมพบกับท่านในฐานะ
ผมเป็นผู้ปกครองเด็กที่ผมได้ร้องเรียนเจ้าหน้าที่ชั้นผู้
ใหญ่ในกระทรวงศึกษาฯ มานานแล้ว นับถึงขั้นนับ
ได้ ๒๑ ปี แต่ในทุกวันนี้เด็กเรียนส่วนมากที่สุดไม่ได้
รับผลสำเร็จจากการเรียนภาษาอังกฤษ ถึงกับอาจารย์
ในมหาวิทยาลัยบอกออกมาตรงๆ ว่า “การสอนภาษา
อังกฤษในชั้น ร.ร. ยังใช้ไม่ได้” ผมเรียนตามท่าน
คร. ก่อ ว่าเพราะอะไรจึงไม่เลิกสอนวิธีเก่า คือ
“วิธีแปล” กันเสียที เรามีคำราแบบเรียนภาษา
อังกฤษของกระทรวงศึกษาซึ่งก็เหมาะสมที่สุดสำหรับ
นักเรียนไทย องค์การคำครูสภาพิมพ์ออกขายมาหลาย
ปีแล้ว เพราะเหตุใดโรงเรียนราษฎร์จึงไม่นิยมใช้
หนังสือแบบเรียนของกระทรวงฯ พวกนี้ใช้แบบเรียน
ของสำนักพิมพ์เอกชนออกทั่วประเทศ เด็ก ๗ ต้อง
เรียนภาษาอังกฤษจากหนังสือแบบเรียนที่กระทรวง
บังคับ ๑ ชุด และที่โรงเรียนให้เรียนแบบเรียนของ
สำนักพิมพ์เอกชนตามอย่างโรงเรียนฝรั่ง อีก ๒ ชุด
หรือ ๓ ชุด แล้วเด็กจะเรียนให้รู้ได้อย่างไร ท่านนี้นึก
ตั้งประเด็นจึงตอบว่า อาจเป็นเพราะครูส่วนมากเป็น
คน conservative (คงหมายความว่า เป็นคนหัวโบราณ
ชอบรักษาระเบียบแบบแผนเดิมไว้ ไม่ชอบเปลี่ยนแปลง)
ผมเรียนตามท่านอีกว่า ท่านได้อ่านบทความ
เรื่องการสอนภาษาอังกฤษที่ผมเขียนลง “พิมพ์ไทย”
เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๐๙ หรือเปล่า ท่านตอบว่าอ่าน
แล้ว ผมจึงเรียนกับท่านว่าถ้าโรงเรียนใดใช้คำราแบบ
เรียนภาษาอังกฤษตามที่ผมเขียนเสนอไว้แล้ว แล้ว

นักเรียนประสบความล้มเหลว ผมจะยอมจ่ายเงินให้ บำรุงการศึกษาหนึ่งแสนบาท

คนรุ่นพ่อผม รุ่นผม รุ่นลูก เวลานั้นถึงรุ่นหลาน นับจำนวนแสนจำนวนล้าน เรียนภาษาอังกฤษแล้วไม่รู้ เสียเวลาเรียนไปเปล่า ๆ แล้วยังค้างหนังสือเรียน และค่าจ้างครูสอนอีก ผมไม่ทราบว่าจะสอนให้ไม่รู้ไป อีกกี่ชั่วอายุคน ผมจึงขอร้องให้ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ในกระทรวงศึกษาฯ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ได้โปรดพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ผมไม่ได้ทำเรื่องขึ้นเพื่อ ปากเพื่อท้องของผม ในบทความเรื่อง “การสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนนั้นควรแก้ไข” ผมได้แสดงหลักฐานไว้แล้วในตอนที่ ๑ ว่า “การสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนยังใช้ไม่ได้”

ผมสงวนสิทธิ์ที่จะตกลงทำสัญญากับท่านเจ้าของ โรงเรียนใดก็ได้ ที่โรงเรียนตั้งอยู่ไม่ไกลจากบ้านผมมาก

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

ขุนวิจิตรสุขการ (โทร.๖๐๗๐๗)

๘๒๓ ซอยสุทธิเกษม ถนนสมเด็จเจ้าพระยา ธนบุรี

ร.ร. ปานะพันธ์ ไม้ดิ่ง ๔ ปกน่ะครับ เด็กบอก ว่าอาหารกลางวันก็ตั้งซื้อกินใน ร.ร. เอาใส่กล่อง ไปแต่บ้านไม่ได้

ป.ก.

ข้อเสนอของผู้เยาว์

ก๊วยกระผมเป็นเด็กผู้หนึ่งที่ติดตาม ปรีทศน์ ของท่าน มา บางเรื่องท่านเถียงกันหน้าคำหน้าแดง จนหยุดไปเอง ในฐานะที่กระผมมีสิทธิ์เช่นนั้นก็น้อยจึงขอ ร่วมวงการเดียวกับท่านบ้าง

๑. เรื่องใบปวารณา (ปรีทศน์ พิเศษ ๔) ตามความเห็นแล้วมีลักษณะคล้ายเช็คมาก เพราะผู้ออกเช็ค (ใบปวารณา) ส่งให้ผู้ทรงไปรับเงินจากธนาคาร (เด็กวัด) แต่ไม่ทราบว่าคุณผู้ชื้อว่าไว้อย่างไร ทั้งนี้ ใบปวารณามีลักษณะคล้ายเช็คอย่างยิ่ง มีบางอย่างที่ไม่เหมือนเท่านั้น

๒. การที่คุณเอาพล พวรรณเชษฐ์ ถูกช่างเรียงค้นไปครึ่งหนึ่งตามที่คุณ ป. เนตรศิริท้วงมาแล้ว นำ ขบขันเต็มประคำที่คุณ ป. เนตรศิริ ก็ถูกก้มค้นเช่นกัน คำว่า ไม่เอาออกเสียงโห่งได้ มีแค่ โท้ว แปลว่ากิน พื้นที่

๓. ของศิริกรุงรัตนโกสินทร์มีอะไรเป็นสัญลักษณ์แท้ ชนิดไม่ได้แฝงมาในรูปอยุธยาและฝรั่ง ขอดถามก่อนว่า ก่อนจะมีอยุธยา อยุธยาอะไรเป็นสัญลักษณ์แท้ ถ้าไม่มีฐานมาก่อน กรุงเทพ ฯ ก็เช่นกัน ก่อนจะเป็นกรุงเทพ ฯ ต้องมีฐาน และนำมาแต่อยุธยา ธนบุรีบ้าง ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา แต่ตอบให้ตรงจุกที่ ว่า สัญลักษณ์แท้ที่ไม่ได้แฝงมาในรูปอยุธยาและฝรั่ง ก็ขอตอบว่า

สมัยรัชกาลที่สาม บูรณะวัดพระเชตุพน ฯ นั้น ได้นำศิลปะจีนมามากมาย ศิลปะจีนที่วัดเชตุพน ฯ เป็นสัญลักษณ์ของกรุงรัตนโกสินทร์นี้

๔. เรื่องวินอก เห็นด้วยว่า ยินดีอย่างยิ่ง เก็บไว้ช่วยชาวชนบทโดยเป็นกองทุนสำหรับครู แพทย์ ในชนบทที่ออกไปอยู่ในที่เช่นนั้น ๆ แต่ปัญหาอยู่ที่ว่า เราจะทำอย่างไรจึงทำให้เงินนั้นใช้ไปทุกสตกค์ โดย สมความมุ่งหมายที่สุด

วารินทร์ แซ่เตียว

โรงเรียนพณิชยการ พระนคร

ท่านสมาชิกที่อยู่ในประเทศ หากไม่ได้รับหนังสือภายในวันสิ้นเดือนที่หนังสือนี้กำหนดออก ขอได้แจ้งให้สำนักพิมพ์ทราบ หากมีเหตุให้ต้องออกหนังสือล่าช้า บรรณาธิการขอมต้องแจ้งให้ทราบก่อนเสมอ สำหรับท่านสมาชิกที่อยู่ต่างประเทศ ขอได้คิดเผื่อเวลาไว้ให้แก่การไปรษณีย์ทางเรือด้วย แม้ถึงกำหนดที่ควรได้แล้วยังไม่ได้ ก็ขอได้ติดต่อผู้แทนที่ท่านจ่าย ค่านำรูปให้ไป หรือบอกตรงมาทางเมืองไทยก็ได้

วิชาเศรษฐศาสตร์

เอมิลยอดนักสืบ

บันลือ ถิ่นพิงา แปล (สังคมนาศาสตร์) ๒๐๑๓ หน้า ๑๕ บท

เอมิลเป็นพระเอกเยาวชนที่เด็กชายหลายคนอาจจะรู้สึกอิจฉา อยากที่จะเป็นและมีโอกาสอย่างเอมิลบ้าง เอมิลเป็นเด็กชายที่มีความรักที่ถักถัก และสังวรณในเรื่องกิริยามรรยาทและสัมมาการะวะ ที่เด็กควรพึงมีต่อผู้ใหญ่ แต่แม้เอมิลจะเป็นเด็กชายที่ฉลาดและรอบคอบเพียงใดก็ตาม ก็ยังอดที่จะคิดและรู้สึกอย่างเด็กๆ ไม่ได้ ฉะนั้น เรื่อง *เอมิลยอดนักสืบ* จึงให้ความเพลิดเพลินสนุกสนานทั้งแก่เด็กและผู้ใหญ่

เอมิลเกิดที่เมืองนอยชัคท์ ซึ่งเป็นเมืองเล็กๆ ในประเทศเยอรมันนี อยู่กับแม่ผู้เป็นหม้ายซึ่งหาเลี้ยงตัวและเลี้ยงลูก ด้วยการรับสระหมและเช็ดหมที่บ้านของตนเอง เครื่องอุปโภคที่แม่ใช้ในการประกอบอาชีพล้วนเป็นเครื่องใช้เก่าโบราณ ที่ทำให้แม่ต้องทำงานหนักและเหนื่อยกว่าธรรมดา แม้จะหาเงินมาได้ด้วยความยากลำบาก และอยู่กันเพียงแม่ลูกสองคน แม่ของเอมิลก็ยังมีความใจเก็บเงินให้ลูกได้เดินทางไปเยี่ยมคุณยายที่เบอร์ลิน ซึ่งช่วงจังหวะนี้แหละที่ทำให้เอมิลได้มีชื่อว่า “ยอดนักสืบ”

ก่อนจะออกจากบ้าน ก่อนรถไฟจะเคลื่อน แม่ส่งเสียเอมิลอย่างเต็มที่หวังเป็นโย่ว่า เงินเจ็ดปอนด์ที่แม่ฝากไปให้คุณยายหกปอนด์ และให้เอมิลเองหนึ่งปอนด์นั้น ต้องรักษาไว้ให้ดีที่สุดยหาหา อย่าให้สูญหายไปเป็นอันขาด เพราะเป็นเงินที่ได้มาจากหน้า

เหงื่อของแม่แท้ ๆ เอมิลรับคำของแม่อย่างมั่นใจ เก็บเงินไว้อย่างมิดชิด และด้วยวิธีการที่เอมิลเห็นว่าแนบเนียนที่สุด ก็คือใช้เข็มกลัดขนบัตริบตะทับปอนด์หนึ่งใบและใบละหนึ่งปอนด์สองใบ ทักไว้ก้านในของกระเป๋่า แต่เคราะห์ร้ายแท้ ๆ ทั้งที่ระวังถึงปานนั้นแล้ว คนชั่วเจ้ากรรมยังมาขโมยเอาไปได้...แต่...เอมิลตั้งใจแล้วว่า เขาต้องรับผิดชอบเงินนั้นจนเต็มความสามารถ หรือด้วยชีวิตของเขาก็ว่าได้ ฉะนั้น...พันใดที่รู้ตัวว่าถูกขโมยเงินเสียแล้ว เอมิลก็คิดว่ากระเป๋าลงคึกคักมบุคคลที่แน่ใจว่าเป็นคนร้ายลักเงินของเขาไปทันที โดยไม่คำนึงถึงว่า คุณยายและโพนี เด็กหญิงลูกพี่ลูกน้องกำลังรอรับเขาอยู่ที่ ๆ นึกหมาย

ด้วยความร่วมแรงร่วมใจของเด็ก ๆ ชาวเบอร์ลิน ที่รักการผจญภัย รักที่จะมีน้ำใจต่อเพื่อนต่างถิ่น เขาเหล่านั้นร่วมความคึกคักวางแผนการเพื่อจับผู้ร้ายอย่างแนบแน่นและดีถ้วนราวกับนายตำรวจใหญ่ ๆ ก็ไม่ปาน ทิวสเคย์น้อยมีโทรศัพท์ที่บ้าน ฉะนั้น ต้องรับหน้าที่ศูนย์รวมข่าว ก็สตีฟมีแตรติดกระเป๋่าเป็นประจำ จึงรับหน้าที่เป็นผู้ให้สัญญาณ นอกนั้นแบ่งหน้าที่กันเป็นยามสำหรับติดตามผู้ร้ายบ้าง เป็นกองหลังจัดการหาอาหารมาเลี้ยงคุณน้าบ้าง เป็นกองคลังรวบรวมทุนจากสมาชิกบ้าง ฯลฯ ทั้งหมดนี้ วางแผนการโดยเพื่อนเจ้าปัญญาที่ได้รับสมญานามว่า “ศาสตราจารย์” ทุกคนเห็นเห็น และสำนึกในความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ ฉะนั้น เอมิลแสนจะตื่นเต้นในน้ำใจของเพื่อนแปลกหน้าเหล่านั้น

เมื่อวางแผนแล้ว บรรดานักสืบน้อย ๆ ทั้งหลาย ก็คอยเวลาที่เจ้าจู่โจมจับตัวผู้ร้าย อย่างสนิท “จับให้มันกินให้ตาย” ครั้นแล้วโอกาสที่เขาทั้งหลายรอคอยอย่างกระวนกระวายก็มาถึง เมื่อเจ้าผู้ร้ายได้ไปแลกเงินของเอมิลที่ธนาคาร ความรอบคอบถักตัวของเอมิลได้ช่วยให้เขาสามารถพิสูจน์ให้ตำรวจเชื่อว่า ธนบัตรทั้งสามใบนั้นเป็นของเขาจริงๆ และไม่เพียงแค่อีมิลและเพื่อน ๆ จะสามารถจับผู้ร้ายที่ขโมยเงินของเขาได้เท่านั้น แค่อีมิลได้กลายเป็น “ยอดนักสืบ” เพราะเขาจับผู้ร้ายที่ปล้นธนาคารได้ท้าย

แม้แสนจะค้นกันและกันเมื่อได้เห็นภาพลูกชายพร้อมทั้งข่าวประกอบอีกยาวในหน้าหนังสือพิมพ์ไม่คิดเลย ไม่นึกเลยว่า ลูกชายคนเดียวจะกลายเป็นยอดนักสืบไปได้ เงินเจ็ดปอนด์แม้ที่ว่ามากหนักหนาแล้ว บัดนี้ลูกได้รางวัลออกกึ่งห้าสิบปอนด์ จะเอาไปทำอะไรกันทีหนอ

บันลือ ถิ่นพึงงา แผลเรื่องไค้อย่างที่ อ่านแล้วไม่ซัทหูเลยแม้แต่น้อย หากเปลี่ยนชื่อบกกลและสถานที่เป็นชื่อไทย กินอาหารไทย เรื่องนี้ก็จะเข้ากับบรรยากาศไทยไค้อย่างแนบเนียน “เอมิลยอดนักสืบ” เป็นหนังสือที่เหมาะสมกับความนึกคิด จินตนาการ และความใฝ่ฝันของเด็ก ๆ ในวัยแรกรุ่ง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นเด็กชาติใดภาษาใด ชีวิตจิตใจและความรู้สึกย่อมเหมือนกันทั่วโลก เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นของสากล

ในขณะที่เรากำลังต้องการหนังสือ “ดี” สำหรับเด็กอยู่เป็นอันมากในขณะนี้ จึงขอท่อนับ “เอมิลยอดนักสืบ” ด้วยความยินดียิ่ง

รัญจวน อินทรกำแหง
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

การศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์

ลจีวัต เซส แต่ง เทพกมล เทวกุล และ วิทยา เวชชาชีวะ แปล (สังคมศาสตร์ ๖) ๒๔๑ หน้า ราคา ๒๕ บาท

สังคมมนุษย์ทุกสังคมย่อมมีเรื่องราว ความเป็นมา และเป็นไปแตกต่างกัน เพราะมนุษย์มีระบบความนึกคิด ภาษา วัฒนธรรม และแบบแผนที่จะประพฤติปฏิบัติไม่แน่นอน ขึ้นลงและเปลี่ยนแปลงไปคามยุค

สมัย ความสนใจในการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ จึงหนีไม่พ้นไปจากคำกล่าวของ อ.ลิกซานเคอร์ ไปที่กล่าวไว้ในบทวิของเข เมื่อ ค.ศ. ๑๗๓๓ ว่า “The proper study of mankind is man” ทั้งนี้ไม่ใช่ของใหม่สัก เนื่องจาก ชาวกรีกโบราณ ค่างเห็นพ้องกับความคิดนี้มานานแล้ว ก็จึงจะเห็นว่า บทละคอน หักษาฎารวม และ โศกนาฏกรรม ของ นักแต่งบทละคอนชาวกรีก ได้ให้ความสนใจต่อปัญหาทางพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างดี แต่นั่นก็เป็นเพียงการหาความอภิรมย์ ที่ยังไม่อยู่ในกรอบของระเบียบแบบแผนทางวิทยาศาสตร์ และไม่อยู่ในฐานะที่จะใช้เป็นเครื่องมือแก้ปัญหาสังคม ต่อเมื่อวิทยาศาสตร์เจริญขึ้น และสังคมขยายตัวมากขึ้น การศึกษาถึงมนุษย์และสิ่งแวดล้อม จึงมีความเกี่ยวพันที่จะนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตมากขึ้น

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้เขียนออกมาโดยมองความสำคัญของวิชาสังคมศาสตร์ ในฐานะที่จะนำเอาวิธีการ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้แก้ปัญหาการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ ผู้อ่านจะได้แนวคิดในเรื่องที่ว่า สังคมศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์หรือไม่ มีหลักเกณฑ์ใดบ้างที่ตกอยู่ในขอบข่ายของสังคมศาสตร์ และพิจารณาว่าปัญหาหลักของสังคมศาสตร์นั้นคืออะไร

ผู้เขียนได้ยอมรับว่า สังคมศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์ที่สามารถใช้วิธีการ ทางวิทยาศาสตร์มาศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์โดยแสดงความคิดว่า สังคมศาสตร์ที่จักว่าจะสามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้มากที่สุดนั้นมี ๕ วิชา ตามลำดับคือ มานุษยวิทยา (ทางค่านวัฒนธรรม) จิตวิทยาสังคม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ และ รัฐศาสตร์ ส่วนสังคมศาสตร์ในแขนงอื่น ๆ ไม่สามารถที่จะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้เต็มที่ เช่นอ้างว่า วิธีการทางวิทยาศาสตร์จะใช้กับประวัติศาสตร์ ไม่ได้เนื่องจากนักประวัติศาสตร์ทำงานเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ล่วงมาแล้ว ซึ่งก็เป็นเรื่องที่นักประวัติศาสตร์จะต้องคงปัญหาตามตัวเองอีกครั้งว่า ประวัติศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์หรือไม่

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดโดยยกตัวอย่างแยกเป็นหัวข้อ ๆ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมวิทยา ทำให้ไม่เบื่อหน่าย เนื่องจากตัวอย่างนั้นเป็นที่พอจะมองได้ในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็น อเมริกา จีนแดง

หรือไทย คนในสังคมต่างก็มีข้อแตกต่างและข้อเหมือนกันในบางประการ แม้ว่าสัตว์ วรรณะ หรือ วัฒนธรรม จะทำให้คนหลงผิด แต่นั่นก็เป็นสิ่งที่นักสังคมศาสตร์ จะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาศึกษาเพื่อความเข้าใจร่วมกัน ถึงกระนั้น หนังสือเล่มนี้ก็แสดงให้เห็นว่า คนเราไม่ใช่สัตว์ที่เกินตามแนวครรภวิทยาเสมอไป เพราะเมื่อพิจารณาถึงที่สุด คนในสังคมแต่ละแห่ง ต่างก็ทำคนเหมือนอย่างที่เราหรือเบอนาร์ก ซอว์ กล่าวไว้ คือ ต่างใช้เหตุผลเพื่อสนับสนุนทฤษฎีของตัวเองเท่านั้น

ข้อคิดในเรื่องวัฒนธรรม จากหนังสือเล่มนี้ ได้กล่าวไว้ที่น่าฟัง ส่วนผู้ที่สนใจในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ก็อาจจะได้ฟังการกล่าวทำนองวิจารณ์ เช่น มาร์กเป็นนักวิทยาศาสตร์หรือไม่ การเลือกที่รักมักที่ชังระหว่างผิว และทัศนคติเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพจากภาวะปรกฤษธรรมกา ไปเป็นสภาพหุ่นยนต์ในระบบของสังคมสมัยใหม่ ใครที่เคยอ่านเรื่อง *Brave-New World* ของ *Aldous Huxley* มา จึงจะเข้าใจถึงสิ่งนี้ยิ่งขึ้น เพราะผู้เขียนได้เสนอปัญหาว่ามีสิ่งใดบ้างที่จะนำมามนุษย์เข้าไปสู่สิ่งที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติของมนุษย์มากยิ่งขึ้น แทนที่จะให้จำเจซ้ำซากอยู่กับการคอกห่านในโรงงานทำรถยนต์อย่างเดียว

นอกจากนั้น หลายตอนในหนังสือเล่มนี้ ยังได้กล่าวครอบคลุมไปถึง ปัญหาเกี่ยวกับวัยรุ่น การหย่าร้าง องค์ประกอบในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตลอดจนถึงปัญหาทางจิตวิทยา การเขียนหนังสือทำนองนี้ ผู้อ่านอาจจะรู้สึกสับสนเพราะไม่ได้กล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยละเอียด แต่เมื่อมาเห็นว่าเรื่องของคนนั้น ย่อมเป็นธรรมดา ที่จะต้องวนเวียนอยู่แล้ว การอ่านโดยทำจิตใจให้เปิดรับสิ่งใหม่ๆ เข้าไว้จึงย่อมจะได้ผลในกรณีเช่นนี้

สิ่งที่ไม่คอยจะพอใจนักในหนังสือเล่มนี้ ก็คือตำนานแปล เพราะมีคำแปลบางคำชวนให้ไขว้เขว เช่น คำว่า *Theories of behavior* ในก้นฉบับภาษาอังกฤษ ผู้แปล แปลออกมาว่า “ทฤษฎีเกี่ยวกับประพฤติกธรรม” (หน้า ๑๔) แทนที่จะเป็น “ทฤษฎี

เกี่ยวกับพฤติกรรม” ทั้งนี้ไม่ทราบว่ามีผู้แปลตั้งใจจะใช้คำนั้นจริงหรือไม่ ถ้าตั้งใจเช่นนั้นจริง ก็ควรจะน่างเพราะผู้อ่านที่ไม่มักคุ้นกับศัพท์ทางวิชาการมาก่อน และไม่สามารถจะอ่านจากก้นฉบับได้โดยตรง อาจจะเข้าใจความหมายผิดไป ยิ่งกว่านั้น การใช้ศัพท์บัญญัติที่ยังไม่รู้จักกันทั่วไป ไม่ว่าจะโดยบัญญัติขึ้นเองหรือไปนำจากผู้อื่นบัญญัติไว้ ก็ควรจะวงเล็บภาษาอังกฤษไว้ด้วย นอกจากนั้น การอ่านชื่อเมืองและชื่อคน มีหลายแห่งที่ไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นการอ่านเสียใหม่ให้ถูกต้อง หรือเป็นการประูฬผิด ซึ่งเรื่องนี้ควรจะตรวจสอบกันต่อไป ถ้าหากมีการจัดพิมพ์ขึ้นใหม่

อย่างไรก็ตาม ความอุตสาหวิริยะของผู้แปลก็นับเป็นการเพิ่มสิ่งซึ่งมให้กับสังคม อย่างน้อย ในขณะที่สังคมไทยกำลังอยู่ในระยะหัวมังกฎุฑิตายมังกร หนังสือเล่มนี้ก็นับเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการศึกษาในแง่ของสังคมศาสตร์ แง่ใดแง่หนึ่ง

สุชาติ สวัสดิ์ศรี

Note on the Customs of Cambodia

by Chou Ta-Kuan. Translated from the French Version of Paul Pelliot by J. Gilman d'Arcy Paul. (Social Science Association Press) Bangkok 1967. Price 45 baht.

Our present knowledge of the Kmer civilization is one-sided, being mainly based on the recent reconstruction of Angkor and other sites and sculptures hidden for centuries by the jungle. These stone monuments do lend some impressions on life at Angkor, but otherwise little exists in the way of contemporary descriptions to fill in the missing picture of the Kmer civilization, namely the human scene

During the Yuan dynasty, China established suzerainty over Champa (now South Vietnam). The Celestial Empire's intentions towards Cambodia were somewhat different. An Imperial mission was sent in about 1281 to Angkor, only to be captured and never heard of again. A second mission was sent in 1296 to bring these barbarians

to their senses'. The chronicler Chou Ta-Kuan accompanied this mission which stayed in Cambodia for about a year, and wrote the account on his return to China.

Chou Ta-Kuan's account is unique because it is more or less the only contemporary description of life at Angkor. However its contribution merely lies in the human aspect of the Kmer civilization, for he noted nothing of the arts, the refined symbolisms and advanced hydraulic technology at Angkor which was just as outstanding as the hydraulic engineering in ancient China. He noted nothing about the extraordinary Cambodian national health service, begun at the end of 12th century, with over a hundred hospitals, and he said almost nothing about other public enterprises such as road construction, bridges, rest-houses and schools.

What Chou Ta-Kuan said on the daily life at Angkor is of course the only available first-hand eye-witness account and it is vivid with human activities: the fabulous wealth, the crowd, gold, colours, music, ceremonies, sexual behaviour etc. Having in mind that Chou Ta-Kuan, and indeed any other Chinese, would only make observation on the assumption that people other than citizens of the Celestial Empire are barbarians, the impression of the human element at Angkor is still, 'primitive' nevertheless. The sexual liberties and ceremonies involving deflowering of virgins by the priests are reminiscent of Babylonia, then there were trials by ordeals and other practices which seemed irrational to Chou Ta-Kuan.

Adding Chou Ta-Kuan's indispensable account to those massive monuments, the whole Kmer civilization suddenly comes to life. But, unlike the civilizations of China and the European Renaissance, the overall picture is that of a civilization still not fully developed. Its urbanism and architecture may be infinitely more grand and subtle than most other cities in the world excepting perhaps Peking, yet its human aspect in many ways fell short of maturity. By

maturity, I mean the ability of a society to make science, philosophy, political science and arts some thing of a national phenomenon, and not merely the effort of a vulnerable élite.

Some passages in the text refer to some Siamese connection with Angkor but I think it might be ironical to claim that the Siamese made a direct contribution to that civilization since they sacked Angkor three times between 1352 and 1431 and thereby rendered the Kmer civilization dormant.

The publication in English of Chou Ta-Kuan's account in Siam is a useful contribution in that it reflects appreciation of this great civilization which after all was largely responsible for formulating Siamese culture. One is reminded of the case of King Rama IV who, before the French completely took over Cambodia, sent two teams of engineers to dismantle Angkor Wat in order to reconstruct it in Bangkok. King Rama V equally appreciated this Kmer monument, but instead of the above unrealistic attempt, ordered Prince Pravich to make a huge model of it which was duly placed in Wat Phra Keo. Since access to Angkor is forbidden this model is worth seeing. The illustrations in the book under review do not help a great deal on re-creating the grandeur of Angkor, and the plan of the Angkorian complex should also have been included.

Sumet Jumsai

Thailand : The Modernization of a Bureaucratic Polity

*by Fred W. Riggs (East West Center Press)
484 pp. \$ 10.00*

ผู้เขียนพยายามบรรยายถึงวิวัฒนาการของระบบการปกครองของไทย เริ่มต้นด้วยการเปรียบเทียบระบบของไทยและของพม่าในศตวรรษที่สิบเก้า และแสดงให้เห็นว่า เหตุที่พม่าต้องสูญเสียเอกราช แก่ไทย รอค้นจากการเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษหรือฝรั่งเศส อยู่ที่ความสามารถทางกรรทุกเป็นสำคัญ เหตุที่ไทยประสบความสำเร็จทางการทุก เพราะไทยได้เปรียบ

พม่าในแง่ที่ว่า สมัยนั้น การเมืองภายในประเทศของ
ของเราไม่ยุ่งเหยิงเหมือนของพม่า ประกอบทั้งเรา
เริ่มมีการปรับปรุงกิจการบ้านเมืองให้ทันสมัยยิ่งขึ้น
บุคคลต่าง ๆ ในวงการปกครองก็เข้ากันได้ดี ต่าง
พยายามรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของตน แต่ความ
ราบรื่นทางการเมืองภายใน ทำให้ความก้าวหน้าทาง
การปกครองของไทย ชาคแรงกระตุ่นและชาคพลัง
ใหม่ ๆ อันจะผลักดันให้เจริญเร็วยิ่งกว่าที่เป็นมา เวลา
จะทำอะไรสักที ต้องคำนึงถึงผลกระทบกระเทือนผู้
ปกครองอื่น ๆ เลยไม่ทำอะไรกันเสีย ต่อมาเหตุ-
การณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศประเทศ
ทำให้การปกครองของไทยต้องขอยแยกเป็นหน่วย
งานชำนาญเฉพาะต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น การกระจายอำนาจ
หน้าที่นี้ทำให้ความเข้ากันได้ อย่างสนิทของบุคคลในวง
การปกครองเริ่มสลายตัวลง เริ่มมีการขัดกันทางผล
ประโยชน์ และแบ่งเป็นพรรคเป็นพวกมากยิ่งขึ้น
ลักษณะการปกครองแบบนี้ ผู้เขียนให้ชื่อว่าเป็นระบบ
ผู้บริหารราชการ (Bureaucratic Polity) ระบบนี้
อยู่ระหว่างระบบประชาธิปไตยและระบบเผด็จการ
ลักษณะเด่นของระบบนี้อยู่ที่การชิงดีชิงเด่นระหว่าง
กลุ่มผู้บริหารราชการ (Bureaucratic cliques)
ระบบการปกครองนี้ไม่ใช่ระบบประชาธิปไตย เพราะ
อำนาจทางการเมืองไม่ได้มาจากประชาชนโดยทั่วไป
หากจำกัดอยู่ในวงการทหารและข้าราชการพลเรือน
เท่านั้น ระบบนี้ไม่ใช่ระบบเผด็จการ เพราะการ
ปกครองแบบเผด็จการต้องอาศัยวินัยทางการเมือง
เข้มงวด การปกครองระบบนี้ยอมให้มีการขัดแย้ง
ระหว่างกลุ่มผู้บริหารราชการต่าง ๆ ได้ แม้ผู้เขียนไม่
ได้สรุปผลที่ผลเสีย ของระบบการปกครองแบบกลุ่มผู้
บริหารราชการอย่างชัดเจนในการวินัยของท่าน ท่าน
แยกโครงสร้างระบบการปกครองออกจากผลปฏิบัติ
งานของระบบ เพราะลัทธิการปกครองแบบกลุ่มผู้
บริหารราชการอาจจะได้ผลเท่ากัน หรือดีกว่าระบบ
ประชาธิปไตยหรือบางทีอาจจะเร็วกว่าระบบเผด็จการ
ก็ได้ แต่สำหรับประเทศไทย ผลงานของระบบการ
ปกครองแบบกลุ่มผู้บริหารราชการอยู่ในลักษณะที่ไม่

น่าจะพึงพอใจนัก ผู้เขียนแสดงให้เห็นชัดโดยใช้รูป
ประกอบคือ ให้จุดใดจุดหนึ่งเป็นจุด ก. ซึ่งเป็นจุดเริ่ม
ต้นของการวิวัฒนาการทางการเมือง ลากเส้นแนว
ตั้งและเส้นแนวราบผ่านจุด ก. เป็นรูปเครื่องหมาย
บวก “+” บริเวณรอบจุด ก. จึงแบ่งเป็นส่วนคือ
๑. ส่วนระหว่างทิศตะวันออกและทิศเหนือ ๒. ส่วน
ระหว่างทิศตะวันออกและทิศใต้ ๓. ส่วนระหว่างทิศ
ตะวันตกและทิศเหนือ และ ๔. ส่วนระหว่างตะวันตก
และทิศใต้ ถ้าเราให้แนวตั้งแสดงระบบของผลงาน
ทางการเมืองการปกครอง ก็คือยิ่งสูงขึ้นจากจุด ก. ยิ่งแสดง
ว่าการปกครองให้ผลงานแก่สังคมยิ่งมากขึ้น ส่วน
ทางใต้ จากจุด ก. นั้น แสดงว่า แทนที่จะให้ผลดี
กลับให้ผลเสียแก่สังคม ถ้าแนวราบเป็นแนว
แสดงถึงการกระจายอำนาจหรือแบ่งแยกหน้าที่ของ
หน่วยงานทางการเมืองการปกครอง ก็คือยิ่งไปทางตะวันออก
ของจุด ก. ยิ่งแสดงถึงการแบ่งแยกหน้าที่มากขึ้น ใน
ทางตรงกันข้าม ยิ่งไปทางตะวันตกของจุด ก. ยิ่งแสดง
ถึงการรวมอำนาจมากขึ้น เมื่อสังคมเจริญขึ้น มี
ลักษณะและเอเย็คทีสการมากขึ้น การกระจายอำนาจ
หรือการแบ่งแยกหน่วยงาน ย่อมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยง
ได้ยากมาก สังคมไทยจึงน่าจะเริ่มจากจุด ก. แล้ว
เคลื่อนไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือหรือเฉียงใต้ ผู้
เขียนได้สร้างทฤษฎีแก้วปริซึมทางสังคม ในหนังสือชื่อ
Administration in Developing Countries: The Theory of Prismatic Society โดยเปรียบเทียบ
กับสังคมดั้งเดิมเหมือนแสงสีขาว พอผ่านแก้ว
ปริซึมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ แสงสีขาวจะแยกเป็นรั้ว
แสงสีต่าง ๆ แสดงถึงสังคมมีองค์ประกอบพิชิตการมาก
ยิ่งขึ้น รั้วแสงสีต่าง ๆ นี้แบ่งออกได้สองจำพวก คือ
พวกหนึ่ง แสดงความก้าวหน้าไปในทางที่ดี ซึ่งผู้เขียน
มาให้เรียกว่า แสดงการเพิ่ม “diffraction” และ
อีกพวกหนึ่งแสดงความก้าวหน้าที่ไม่ทางจะนำความ
เสื่อมกับสังคม ซึ่งผู้เขียนเรียกว่า เป็นการเพิ่ม
“Prismatic traits” หรืออีกนัยหนึ่ง สังคม
ประเภทแรกคือสังคมที่เคลื่อนจากจุด ก. ไปทางทิศ
ตะวันตกเฉียงเหนือ และประเภทหลังคือสังคมที่
เคลื่อนจากจุด ก. ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับ

ระบบการปกครองของประเทศไทยนั้น ผู้เขียนจัดอยู่ในจำพวกหลัง คือทำให้สังคมเคลื่อนไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ แต่ผู้เขียนให้ทัศนะว่า การจะแยกลักษณะการเคลื่อนไหวนี้ว่าเป็นการชั่วคราวหรือเป็นแนวโน้มระยะยาว หากลักษณะของประเทศไทยในปัจจุบันเกิดจากการขาดผู้บริหารที่มีความชำนาญ ค่อนข้างต่าง ๆ งานใหม่ ๆ หรือการจุกจิกการของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลขาดคุณภาพ ซึ่งถ้าปรับปรุงเพียงเล็กน้อยก็จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ ถ้าเป็นกึ่งนี้ก็ไม่น่าจะวิตกมากนัก เหตุที่องค์การรัฐบาลขาดคุณภาพนั้น ผู้เขียนกล่าวว่าจะอาจเกิดจาก เมื่อรัฐบาลจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่ ซึ่งโดยมากเป็นผลสืบเนื่องจากความช่วยเหลือต่างประเทศ รัฐบาลและประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือมิได้คำนึงถึงหน่วยงาน ที่จะทำหน้าที่ประสานงาน เพราะโดยมากถือเสียว่าหน่วยงานสำหรับประสานงานนั้นมีอยู่แล้ว เช่น สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น แต่การประสานงานจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีแรงหนุนจากวงการบริหารราชการด้วย สมมุติว่าสำนักนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่ประสานงาน และตัวนายกรัฐมนตรีเองเป็นผู้คอยเอาใจใส่ในเรื่องนี้ แค่นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าในการรักษาผลประโยชน์ของวงการบริหารราชการด้วย การจะลงโทษบุคคลที่กระทำผิดในวงการบริหารราชการ ซึ่งเป็นลูกน้องท่านนั้น ทำได้ยากมาก และถ้าไม่มีกระทรวง ก็ไม่มีใครกล่าวได้ว่าผิดก็เตือนได้ เพราะขาดแรงสนับสนุนจากภายนอก ประสิทธิภาพการบริหารราชการจึงลดต่ำลง ตามธรรมดาแล้ว แรงสนับสนุนนอกวงการบริหารราชการที่สำคัญคือ กลุ่มเศรษฐกิจต่าง ๆ สำหรับเมืองไทยเราต้องประสบปัญหาคนต่างก้าวในเรื่องนี้ แม้การแก้ไขปัญหานี้ อันได้แก่การลดคนต่างก้าวให้เป็นคนไทย ทำได้ผลดีพอสมควร แต่ถ้าวางจะขจัดปัญหานี้ได้คงต้องใช้เวลานานทีเดียว ผู้เขียนชี้ให้เห็นถึงการหย่อนประสิทธิภาพในการบริหารราชการ และการที่ไม่สามารถกระจายอำนาจทางการเมืองออกไปนอกวงผู้บริหารราชการว่า เมื่อจำนวนผู้บริหารราชการเพิ่ม

จำนวนมากขึ้น โดยไม่มีทางออกไปทางอื่น และเมื่อประสิทธิภาพการทำงานไม่สูงขึ้น รายได้ที่แท้จริง (real income) ของผู้บริหารราชการก็ลดลงอย่างแน่นอน เมื่อรายได้ลดลง ผู้บริหารราชการที่มีอำนาจอาจหาทางเพิ่มรายได้ของตนโดยทางมิชอบก็ได้

การวิจัยของผู้เขียน อาศัยข้อมูลจากโครงการส่งเสริมเรื่องเกี่ยวกับข่าวของรัฐบาลเป็นหลัก ผู้อ่านที่มีโอกาสอ่านหนังสือเล่มนี้ คงเห็นด้วยกับการสรุปโดยทั่วไปของผู้เขียน แต่บางท่านอาจจะไม่เห็นด้วยกับข้อความบางตอน ซึ่งก็น่าเห็นใจผู้เขียน ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ และเข้ามาศึกษาในสังคมที่ตนไม่รู้จักมาก่อน สิ่งที่ผู้อ่านไม่เห็นด้วยมากที่สุด คงอยู่ที่การจัดกลุ่มผู้บริหารราชการของประเทศไทย บางคนถูกจัดอยู่ในกลุ่มจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งควรจะอยู่ในกลุ่มอื่น และบางคนถูกจัดอยู่ในกลุ่มอื่นซึ่งควรจะอยู่ในกลุ่มจอมพล ป. พิบูลสงคราม พุทธิกันตามจริงแล้ว การแยกกลุ่มนี้ทำได้ยากมาก ผู้วิจารณ์คิดว่านักวิจัยที่เป็นคนไทยเอง ถ้าจะให้วิจัยเกี่ยวกับกลุ่มผู้บริหารคงจะทำให้สำเร็จผล โดยเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปนั้นไม่ใช่ของง่ายนัก

เกี่ยวกับทฤษฎีที่เสนอในหนังสือ ในฐานะที่ ผู้วิจารณ์ได้รับการฝึกฝนทางวิชาวิทยาศาสตร์น้อยมาก จึงไม่สามารถทราบได้ว่าก็เดาเพียงใด แต่อย่างไรก็ดี ผู้วิจารณ์คิดว่า จากระบบของผู้เขียนเราสามารถสร้างทฤษฎีที่มีประโยชน์มากยิ่งขึ้น โดยอาศัยวิชาคณิตศาสตร์แขนง Vector หรือ Metric Analysis เข้าช่วยในสังคม ณ จุด ก. ที่กล่าวข้างต้น เราอาจจะมองพลังต่างๆ ที่ทำให้สังคมเคลื่อนที่เป็น Vectors ต่างๆ ได้ Vector ต่าง ๆ เหล่านี้ก็เหมือนแก้วปริซึมของผู้เขียน ซึ่งสามารถแสดงลักษณะสังคม ณ ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งได้ แต่ละ Vector เรากำหนดทิศทางของ Vector ไว้ หน่วยของ Vector อาจกำหนดขึ้นจากหน่วยเวลา สมมุติว่าระหว่างแนวตั้งซึ่งแสดงระดับผลงานทางการปกครอง และแนวราบซึ่งแสดงลักษณะการกระจายอำนาจหน้าที่ มี Vectors

อยู่สาม Vectors คือ Vectors ก. ซึ่งเป็นความช่วยเหลือต่างประเทศ อันจะให้ผลงานทางการปกครอง (วัดโดยแนวตั้ง) ได้สูง และมีความจำเป็นต่อการแยกหน้าที่หน่วยงานราชการ (วัดโดยแนวราบ) เพื่อดำเนินกิจการจากการช่วยเหลือต่างประเทศนี้โดยเฉพาะ สมมุติว่า Vector ก. ทำมุม ๖๐ องศา กับแนวราบโดยนับค่าของมุมแบบเข็มนาฬิกา ให้ Vectos ข. แทนการทำงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่ประสานงาน ซึ่งส่งเสริมผลงานของการปกครอง (วัดโดยแนวตั้ง) และเกิดจากการมีการแยกหน่วยงานทางการปกครอง (วัดโดยแนวราบ) ให้ Vector ข. ทำมุม ๓๐ องศา และมีขนาดเป็นสองเท่าของ Vector ก. ในระยะเวลาหนึ่ง สมมุติว่าหนึ่งปีงบประมาณ ให้ Vector ค. แสดงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยอิทธิพลของนักการเมือง ซึ่งไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคม และนำความเสียหายมาสู่การปกครอง (คือไปทางทิศใต้ของจุด ก. ตามแนวตั้ง) การรวมกลุ่มนี้ทำได้ง่ายยิ่งขึ้น หากการกระจายของหน่วยงานราชการมีน้อยลง (คือไปทางทิศตะวันตกของจุด ก. ตามแนวราบ) สมมุติว่า Vector ก. นี้ทำมุม ๒๕๐ องศา กับแนวราบและมีขนาดเป็นสามเท่าของ Vector ก. เมื่อเราเอา Vector ก. บวกกับ Vector ข. แล้วลบด้วย Vector ค. เราจะได้ Vector อีก Vector หนึ่งให้ชื่อ Vector ว่าเป็น Vector จ. Vector จ. ที่เป็นผลลัพธ์นี้จะมีขนาดเท่ากับ Vector ก. และจะทำมุม ๓๑๕ องศา กับแนวราบ หรืออยู่ในบริเวณที่เพิ่ม "Prismatic Traits" ของผู้เขียนนั่นเอง ด้วยวิธีการนี้ เราอาจจะเพิ่มแนวเป็นสามแนว ทำให้รูปเป็นรูปสามมิติ หรือสี่แนว หรือมากกว่านั้นตามแต่ลักษณะต่าง ๆ ที่เราอยากจะได้ผล หรือเราอาจจะเพิ่ม Vectors ให้มากกว่าสามตามแต่เราจะประสงค์ได้ ในทางปฏิบัตินี้ ค่าแท้จริงของ Vector แต่ละ Vector สามารถหาได้โดยอาศัยวิชาสถิติ ในทางทฤษฎีนั้นจากระบบที่เราสร้างมาเราอาจจะสร้างทฤษฎีแบบคงตัว (Static) แบบเคลื่อนตัวคงตัวเปรียบ

เทียบ (Comparative Static) และแบบเคลื่อนตัว (Dynamic) ก็ได้ เรื่องนี้ ถ้าจะอธิบายให้ละเอียดต้องใช้หน้ากระดาษมาก จึงขอเว้นไว้ไม่ขอกล่าวต่อในค่านโยบายรัฐบาลนั้น เราอาจจะตั้งจุดหนึ่งจุดใดในบริเวณการเพิ่ม diffraction เป็นเป้าหมายของนโยบาย สมมุติว่า จุดนั้นเป็นจุด จ. และจุด จ. นี้ เราต้องการให้ทำมุม ๔๐ องศา กับแนวราบโดยห่างจากจุด ก. ว่างหนึ่งเท่าครึ่งของ Vector ก. สังเกตที่กล่าวข้างต้น จะไปสู่เป้าหมายได้โดยค่านโยบายเจรจาเพิ่มการช่วยเหลือต่างประเทศขึ้นอีกหนึ่งเท่าตัว และพยายามลดการรวมกลุ่มอิทธิพลทางเศรษฐกิจของนักการเมืองลงสองในสาม เพราะฉะนั้น ถ้านักรัฐศาสตร์สามารถกำหนดได้ว่าอะไรเป็นหน่วยในการวัด เช่น หน่วยวัดผลงานการปกครองหรือหน่วยวัดการกระจายอำนาจหน้าที่การปกครองได้แล้ว ระบบที่กล่าวมานี้จะให้ประโยชน์มากที่สุด

สุดท้ายนี้ผู้วิจารณ์ขอขอบคุณผู้เขียน ที่กรุณาให้เกียรติคือทิศหนังสือเล่มนี้ให้แก่เพื่อน ๆ ของผู้วิจารณ์และผู้วิจารณ์ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

วารินทร์ วงศ์หาญเขารี
มหาวิทยาลัยอุดรธานี

The United States in Vietnam: *An Analysis in Depth of the History of America's involvement in Vietnam* by G.M. Kahin and J.W. Lewis (Delta Book) 1967 \$ 2.95

การสงครามในเมืองญวนนั้นย่อมจะมีผลปั่นปลายผูกพันกระทบกระเทือนมาถึงเมืองเรามากยิ่งขึ้นทุกที แค่ว่าสำหรับคนทั่ว ๆ ไปย่อมอยากที่จะรู้ถึงเหตุผลอันปลายของเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้โดยกระจ่างชัด พร้อมกันนั้นก็มักเห็นเป็นจำนวนมากที่เห็นว่าสงครามในเมืองญวนเป็นการรบพุ่งระหว่างฝ่ายเทวากับบอสุร พวกที่ฝักฝ่ายอยู่ทางค่ายที่เรียกตัวเองว่าเป็นโลกเสรี เห็นว่าญวนเหนือและเวียตกงเป็นบอสุร แต่พวกญวนอพยพในนี้และพวกที่อยากจะตั้งตัวเป็นกลางหรือมีแนวโน้มไปทางค่ายฝ่ายคอมมิวนิสต์ ก็ย่อมจะเห็นว่าญวนใต้และพวก "จักรวรรดินิยมอเมริกา" เป็นฝ่ายบอสุร หาก

พวกหลังนี้ไม่มีเสียงโคโยเบ็กเสยนัก ก็ได้แต่ผูก
ซบซิบกันหรือคำเนินการแบบไคกิน หรือโฆฆณาชวน
เชื่ออย่างผิดกฎหมาย ปล่อยให้ลูกสมนอเมริกันหรือ
พวกที่เห็นพ้องต้องกับสหรัฐโฆฆณาชวนเชื่อโคโยเบ็ก
เผยได้แต่ฝ่ายเดียว แต่ถ้าเราพิจารณากันโดยลึกซึ้ง
แล้ว จะเห็นได้ว่าอสูรนั้น แท้ที่จริงได้ถูกเหวตาเอา
เปรียบมา สมอ ฉะนั้น ในกรณีเมืองญวนนี้ น้ำที่ฝ่าย
โคโยเบ็กหนึ่งจะยอมเป็นอสูรเสียบ้าง บางทีจะดีกว่า

หนังสือซึ่งแต่งว่าด้วยเหตุการณ์ในเมืองญวนนั้น
เล่า กันวันยังจะมีมากขึ้นทุกที นักเขียนมากหลาย
มีทัศนคติฝักฝ่ายไปใน รูปของฉันทาคติอยู่แทบทั้งสิ้น
การอ่านหนังสือจึงจำต้องใช้สติวิจารณ์อย่างมาก
แต่ก็ดีกว่าไม่อ่านเลย ที่น่าเสียสยาก็ที่หนังสือภาษา
ไทยกรณีวิกฤติการณ์ในประเทศเพื่อนบ้านในขณะนี้ ไม่มี
ให้อ่านเอาเลย จะมีก็แต่คำโฆฆณาชวนเชื่อของผู้ที่
กึ่งตัวเป็นเหวตาไม่ฝักฝ่ายใดก็ฝักฝ่ายหนึ่ง รัฐบาลไทยเองนี้
ก็กึ่งตัวเป็นเหวตาแล้วประกาศร่วมสถานระสงครามโดย
เบ็ดเสร็จ โดยอ้างหลักการอันฟังไม่ขึ้นต่าง ๆ นานา
แต่แล้วก็ยอมรับอย่างน่าชื่นว่า การให้อเมริกันใช้
ฐานทัพในไทยเป็นไปเพื่อการอยู่รอดของเราเอง
รัฐมนตรีต่างประเทศถึงกับว่าถึงจะยอมเสียอิสระ
อธิปไตยในบางอย่าง ก็จำยอม ส่วนรัฐมนตรีมหาด
ไทยไม่แลเห็นว่ากรมทหารต่างชาติเข้ามามากมาย
เช่นนี้จะกระทบกระเทือนถึงอธิปไตยหรือทำให้เสีย
เสถียรภาพแก่อย่างใด

ในที่นี้ ข้าพเจ้าจะไม่ขอแสดงมติเห็นด้วยหรือ
คัดค้านเหวตาหรืออสูร และต้องขอยอมรับว่าหนังสือ
ฝรั่งต่าง ๆ ที่แต่งว่าด้วยเมืองญวนนั้น ส่วนมาก อ่าน
แล้วชวนให้หงายหงายให้ความกระจ่าง ถ้าไม่เป็นวิชา
การลุ่มลึกจนคนธรรมดาสามัญอ่านไม่รู้เรื่อง ก็เป็น
เรื่องคาด ๆ ฟัน ๆ ที่เขียนกันชนิดที่ไม่ให้แก่นสาร
อะไรนัก ทั้งนี้โดยไม่คำนึงถึงสี่ของทศณะที่มิใช่เข้าไว้
ในหนังสืออื่น ๆ ครั้นได้มาอ่านเล่มที่กล่าวถึงวิจารณ์อยู่นี้
ต้องขอยอมรับว่าผู้แต่งลึกลับเหตุการณ์แก่กันมาจน
นี้ปัจจุบันได้กะทักครัด เห็นความเป็นมาได้ชัดเจน แม้
แต่ละเรื่องแต่ละตอนจะไม่ชี้ชวนให้เห็นว่าอเมริกา

เป็นเหวตาที่นำวาทณ์ก็ก็ตาม แต่เราก็คงยอมให้เกียรติ
แก่ประเทศนั้นว่า ที่ดำเนินนโยบายผิดพลาดในเวียดนาม
หรือเวียดนาม เพราะความหวังดีเป็นที่ตั้ง ทั้งภวาคติ
ยังครอบงำอยู่อีกด้วย กล่าวคือมิวนิสต์จนไม่ลืมตา
มองดูว่าพวกญวนเหนือที่นั่นที่เป็นแต่ชาตินิยมโดยไม่
เป็นคอมมิวนิสต์ก็มี ผลได้จากการที่สหรัฐหนุน
ฝรั่งเศส ผู้เป็นพันธมิตร โดยไม่คำนึงถึงพวกชาตินิยม
ชาวญวนที่กำลังเรียกร้องสิทธิที่ตนเองอเมริกันเคยเรียก
ร้องต้องการสมยอมอยู่ใต้อำนาจอังกฤษนั้น เป็นอย่างไร
ก็เห็นกันได้อยู่แล้ว ในที่สุดตนเองต้องมารับบาปแทน
ฝรั่งเศส แล้วฝรั่งเศสยังหันหลังให้ และหาว่าสหรัฐ
เป็นอสูรเอาเสียซ้ำ ที่ซ้ำร้ายกว่านั้นก็ครั้งที่ช็อกกล่าวหา
ของฝรั่งเศสมีมูล เพราะสหรัฐนั่นเองเป็นผู้ที่ไม่ยอม
ลงนามในสนธิสัญญาอนุสัญญา และการที่ชนทหาร
เข้ามาในเมืองญวนนั้น ถึงจะมีข้ออ้างอย่างไรก็ตาม
ใคร ๆ ก็ย่อมเห็นว่า เป็นการกระทำชนิดเห็นแก่ตัว
โดยเอาคำว่าทำเพื่อบ้องกันโลกเสรีมาอ้าง พวกบริษัท
บริวารก็ย่อมต้องเห็นก็ตาม เพราะความเห็นแก่ตัว
ของแต่ละประเทศนั้น ๆ ด้วย

จริงอยู่ นักการเมืองย่อมไม่มองในแง่จริยธรรม
ถึงข้าพเจ้าเองไม่ใช่คนการเมืองและถึงจะมีหน้าที่สอน
จริยศาสตร์ก็จะไม่อภิปรายถึงปัญหาดังกล่าว จึงจะไม่
ขอพูดว่า การที่สหรัฐทิ้งระเบิดญวนเหนือที่นั่นผิดหรือ
ถูกในแง่ศีลธรรม แต่ก็เห็นพ้องต้องกับผู้แต่งหนังสือ
นี้ว่าการที่สหรัฐบุกรุกเข้าไปยังญวนเหนือที่นั่น มีผลดี
แก่ไซห์จิมิน และพรรคพวกยิ่งกว่า ผลเสียทั้ง ๆ ที่ญวน
เริ่มระส่ำระสาย เริ่มแบ่งแยกแตกกันแล้ว เมื่อ
มหาอำนาจเข้าไปรุกรานถึงขั้นนั้น คนภายในชาติ
ย่อมรวมตัวกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว ทรหอคอกทนขึ้น
มาอีก อย่างไม่ต้องสงสัย ทางฝ่ายญวนใต้เองนั้นเล่า
ก็เชื่อว่าสหรัฐจะปลุกความรักให้เกิดขึ้นได้ ก็หาไม่
นักการเมืองทุกยุคทุกสมัยต้องการได้ผลประโยชน์จาก
สหรัฐยิ่งกว่าต้องการมีศรัทธา เจ้าหน้าที่ของสหรัฐ
เอง แม้ในเมืองไทยนี้ ส่วนใหญ่ก็ไม่ทำตัวให้น่า
พิศมัยนัก ในเมื่อต่างฝ่ายต่างมุ่งประโยชน์ของตน
เผอิญผลแห่งประโยชน์นั้นมีส่วนร่วมกันอยู่บ้าง ก็จำ

ของขอมจับมือกันทำงานร่วมกันอย่างนำขึ้นฉกรรณอยู่
กระนั้นเอง ที่นำวิกฤตคือการงานร่วมเช่นนี้ยังไม่
มีทำที่ว่าจะยุติลงได้ง่าย ๆ ยิ่งนานวันเข้าฉนวน ได้กับ
อเมริกาก็จะเกลียดกันยิ่งขึ้นแค่นั้น ก็เหลือเถา เรา
ต้องไม่ลืมว่าวิกฤตการณ์ในเมืองฉนวน จะยังไม่จบลง
เร็ว ๆ ไม่ต้องอาศัยความรู้จากหนังสือก็ได้ อยู่เกาะ
มี ๕๒ และเรคาร์ชนิกย์กันในเมืองเราเองก็ต่อให้เห็น
แล้วว่าสงครามยังจะยืดเยื้อไปอีกนาน แลจากการอ่าน
หนังสือนี้ ยิ่งเห็นได้ชัดว่า อเมริกาถลันไม่เข้าค่าย
ไม่ออกเพียงใดในกรณีเมืองฉนวนนี้ แต่ทั้งนี้มิได้หมาย
ความว่า คอมมิวนิสต์ทำถูกไปหมด หากหมายแต่
เพียงว่าทั้งสองฝ่าย ใช้เล่ห์เหลี่ยมความเห็นแก่ตัวของ
กัน และโฆษณาชวนเชื่อให้แก่ฝ่ายตนด้วยวิธีการ
คล้าย ๆ กันนั่นเอง คนที่ขาดสติวิจารณ์ญาณ ซึ่งมีอยู่
มากทั้งในแคว้นคอมมิวนิสต์แลนอกแคว้นคอมมิวนิสต์ก็
ย่อมจะเชื่อถ้อยคำอันฉาบฉวย หรือหลอกลวงนั้น
ได้ง่าย ๆ

เหตุการณ์อย่างในเมืองฉนวนไม่จำเป็นต้องมาเกิดซ้ำที่
นี้ แต่การรับรู้เห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ที่นั่น ย่อมจะ
ช่วยให้เราเรียนรู้อะไรบางอย่างอันอาจจะเป็น ประ-
โยชน์แก่เราทั้งในทางทฤษฎีธรรมกัตตะ และในทางสัม-
ปราชญ์กัตตะ แต่แล้วพวกเราส่วนมากก็ยังเอาหูไปนา
เอาตาไปไร่ ห่วงแต่ปาก แต่ท้อง และเรื่องเล็ก ๆ
แค้น ๆ โดยไม่ยอมเผชิญสภาพของความจริง ที่เป็น
ประจักษ์จกจักรที่กำลังพัดผันพาตัวเราเข้าไปสู่สิ่งลี้ลับ
อันนั้น ถ้าไม่เร็วก็ช้า ถ้าไม่ช่วยกันค้นผลึกให้หลุดเสีย
จากพลังอันนั้น ท่านที่ถือตัวว่าเป็นฝ่ายถูก เป็นฝ่าย
เทวดา กงพาเราเข้าสู่ธรรมมา ธรรมะสงครามจอม
ปลอมยิ่งขึ้นทุกที ก่อนที่เราจะมีปฏิกริยาในเรื่องนี้ได้
เราต้องสอนตัวเราให้รู้ข้อเท็จจริงเสียก่อน ข้อเท็จ
จริงนั้น ๆ เราจะรู้ได้ ไม่ใช่จาก โทมัส หรือ นิวสวิก
หรือหนังสือพิมพ์ในบ้านเราในเวลานั้น เราต้องอ่าน
หนังสืออย่างน้อยก็ดังเช่นเล่มที่นำมาวิจารณ์นี้

สุลลิกษณ์ สิวรักันย์

สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนศาสตร์ ๙

กฎหมายสมัยอยุธยา

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (คณะกรรมการจัดงาน
อนุสรณ์อยุธยา) ๕๒ หน้า ๑๐ บท

หนังสือเล่มนี้กล่าวได้ว่าเกิดจากงานอนุสรณ์อยุธยาคือ
วันเสาร์ที่ ๘ เมษายน ค.ศ. ๑๙๖๖ เสนีย์ได้รับเชิญ
จากคณะกรรมการจัดงานให้แสดงปาฐกถาเกี่ยวกับ
กฎหมายในสมัยอยุธยาที่หอสมุดแห่งชาติ เมื่อคณะ
กรรมการอ่านต้นเรื่อง กงเห็นว่าเป็นเรื่องน่ารู้จึงจัด
พิมพ์ขึ้น เสียขายที่ข้าพเจ้าไม่ได้ฟังปาฐกถาในวันนั้น
อยากรู้ว่า ม.ร.ว. เสนีย์ทำการรวบรวมรักษาถ้อยคำอย่างไร
จึงพูดได้จบภายในเวลาจำกัดจำเขี่ย กฎหมายในสมัย
อยุธยาเมื่ออยู่มากมาย เท่าที่รวบรวมไว้เราพอกันคว่าได้
จากกฎหมายตราสามดวงก็พันกว่าบท ถ้าจะศึกษากัน
ให้ต้องแท้ แปลความของแต่ละบทออกมาให้ชัดเจน
รู้แจ้ง กงต้องใช้เวลาเป็นปีขึ้นไป แต่ละ หนังสือเล่ม
นี้ย่อมให้เกร็ดความทั้งหลายไม่ได้ แต่ก็ถ้าหัวใจของ
กฎหมายอยุธยาไว้ให้ผู้อ่านพิจารณาได้เป็นอย่างดีก็
หนังสือเกี่ยวกับกฎหมาย เมื่ออ่านก็ต้องศึกษาเหตุผล
ไปด้วย ว่าเพราะเหตุใด เขาจึงตราบทนั้น ๆ ขึ้นมา
หากใช้บังคับแล้วมีผลเป็นอย่างไรจึงจะสมถูก กฎหมาย
แก่ เล่มนี้ เมื่อศึกษาคิดตามไปเราจะได้เห็นถึงสภาพ
สังคม ความเป็นอยู่ของชาวบ้านถึงกับทริยอยุธยา
ว่ามีความผูกพันกันอย่างไร อ่านเข้าใจง่าย คำว่าง่าย
ในที่นี้ ข้าพเจ้าหมายความว่า ง่ายกว่าการค้นคว้าจาก
คอบทกฎหมายเก่าด้วยตนเอง เพราะ ม.ร.ว. เสนีย์
ได้เปรียบเทียบลักษณะบางอย่างกับกฎหมายต่างประเทศ
ทั้งยังสอดแทรกความคิดเห็นประจักษ์ประจักษ์
สังคมไว้ในบางตอน ซึ่งยากสำหรับนักกฎหมาย หาก
ไม่มีความรู้ ความกล้า จะหาญกระทำ เช่น “วิธีการ
เขียนผู้ต้องหา ให้รับว่าเป็นโจร หรือชดทอกเอาผู้
เป็นโจร ถ้าเจ้าพนักงานเอาไปเขียนเพื่อให้รับว่าเป็น
โจร หากพิจารณาแล้วเป็นสัจว่าเขามีได้เป็นโจร
กฎหมายบัญญัติว่า ลงโทษแก่เขาฉนใด ให้กระทำ
แก่ผู้เขียนเขาฉนฉนนั้นบ้าง บทบัญญัติข้อนี้ ขอให้
ท่านลองพิจารณาดูว่าจะนำมาใช้ในปัจจุบันได้หรือ

ไม่” นอกจากความรู้ทางกฎหมายแล้วรู้สึกว่ามี ม.ร.ว. เสนีย์ก็ต้องการจะเห็นถึงหน้าใจของคนไทยสมัยอยุธยาว่า มีความกรุณา เมื่อควรวาทให้ภักดิ์ไทยแก่ใครก็ใคร คราวใดควรวาทจริงจึงถึงไทยอย่างเดียบขาด ดังพระ อัยการภักดิ์มีโทษ ๓๒ สถาน แต่ละสถานล้วน สยดสยอง เช่น ท่อยกระบาสีระเล็กออกเสีย แล้ว เอาเข็มกับก้อนเหล็กแดงใหญ่ใส่ลงนมมันสมองสีระเซ พังพรุนคั่งหม้อเขี้ยวสามพระอม ๑ คัดแก้หนึ่งชำระ เบื้องหน้าถึงไพร่ปากเมืองบน ทั้งสองข้างเป็นกำหนด แล้วให้หมุนกระหมวกผมเข้าทั้งสี่น เอาท่อนไม้สอด เข้าข้างละคน โยกลงนอนสนเด็กหนึ่งทั้งหมื่นนี้ออก เสีย แล้วเอากวาทรายหยาบขั๊กกระบาสีระชำระ ให้ชาวเหมือนพรรณศรีสังข์ ๑ ๖ ๗ ๘ ๙ บางคราวที่ ควรวาทนี้ กฎหมายก็มีบทกำหนดคลลห่อนโทษให้ เช่น ยามข้าวแพง ประชาชนอดหยากถึงต้องลักขโมย กิน ผู้ร่างกฎหมายก็ยังเหลียวแล หากกฎหมายให้ ทวนด้วยลาวหนึ่ง ท่านให้ทวนด้วยหาว หากกฎหมาย ให้เอาหาวตีหลัง ท่านให้ตีมันที่สะโพก แม้กฎหมาย จะให้ตีที่สะโพก ท่านก็ปรับไหมมันเสียเท่านั้นพอ แล้ว เพราะความผิดฐานเป็นโจรนั้น แม้จะก่อความ เกิดร้อนให้แก่ประชาราษฎร ก็ไม่กระทบถึงความ เป็นอยู่ยั้ง และความปลอดภัยของบ้านเมืองแค่ เกี่ยวกับการตั้งขุนนางผู้ใหญ่ไปปกครองชนบท ใน กฎหมายอาญาหลวงบทที่ ๓๒ ม.ร.ว. เสนีย์ วิจารณ์ กฎหมายอยุธยาบทนี้ไว้อย่างคมคาย ทั้งยังทำให้เรา เห็นหัวใจของผู้เขียนด้วย “ข้าพเจ้าอ่านกฎหมายบท นี้เข้าแล้วก็รู้สึกว่าจะอยู่สุขเย็นใจ เพราะนั่นเป็นสัจ ธรรมที่พ่อเมืองสมัยกรุงศรีอยุธยาประกาศไว้ ด้วย การออกกฎหมายมาบังคับว่า การปกครองประชาชน นั้น มีจุดหมายสำคัญที่จะปกครองให้ประชาชนอยู่สุข เย็นใจ มิใช่ปกครองเพื่อความอยู่สุขเย็นใจของผู้ ปกครองเอง คำในกฎหมายเก่าที่ว่าถึงประชาชนอยู่ สุขเย็นใจนี้ก็นัก เพราะคนเรานั้น จะเย็นแต่อก กายไม่พอ ชนเชื่อว่าคนไม่ใช่หมูแล้ว อาหารท้องแน่ จะจำเป็นสักเพียงไร เพื่อประทังชีพอยู่ได้เป็นสุขก็ไม่ พอ ยังต้องการอาหารใจ คือความรู้สึกเย็นใจที่เป็น

ไทแก่ตนเอง ไม่มีใครกดขี่ข่มเหงใครไม่เป็นขรรคม” ไม่แพงเลยสำหรับเงิน ๑๐ บาท กับการที่เราได้รู้จัก ชีวิตและความเป็นไทยในสมัยอยุธยา แม้ว่าสำนวน การเขียนของ ม.ร.ว. เสนีย์ บางตอนอ่านแล้วเบื่อ ๆ เนื่องด้วยเป็นวิชาการที่น่าอภัย เพราะ ม.ร.ว. เสนีย์ เป็นนักกฎหมายไม่ใช่กวีเขียน แต่ถ้าคนไทยปัจจุบัน ไม่สนใจวิชาการเสียแล้ว อนาคตเราอาจจะได้ผู้ ปกครองประเทศอย่างสมัยอยุธยาแตกกลับชาติมาเกิด ก็ได้อีก และเราอาจจะไม่มีโอกาสจัดงานกรุงเทพฯ อนุสรณ์ด้วยซ้ำไป

ชั้นเกษม ผลขวัญ
ธนบุรี

ลายสือสยาม

ส. ศิวรักษ์ พร้อมด้วยคำนำของ นายดิเรก ชัยนาม (แพร่พิทยา) ๒๕๐ หน้า ราคา ๓๘ บาท

มาพูดภาษาไทยกันดีกว่า เป็นหนังสือรวมเรื่องของ ส. ศิวรักษ์ ตั้งแต่เริ่มเขียนเมื่อเป็นนักเรียนอัสสัมชัญ จนถึงเมื่ออยู่ประเทศอังกฤษ ส่วน ลายสือสยาม เล่มนี้รวมที่เขียนแต่กลับจากประเทศอังกฤษ ถึง ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๐๕-๒๕๑๐) “จดหมายปลัด เป๊าะ” ใน มาพูดภาษาไทยกันดีกว่า ก็คือการเรียน จดหมายจางวางหั่ว จดหมายจากกรุงเทพฯ ใน ลายสือสยาม ก็ทำนองนั้น หากจะให้ดีกว่า ก็เขียน แบบกันให้จริงจัง โดยรวมเล่มเป็นหนังสือทำนอง จดหมายจากอเมริกา เข้าอีกเล่มหนึ่งต่างหากออกไป ไม่ต้องมาเพิ่มรวมไว้เล่มนี้บ้างเล่มโน้นบ้าง ยิ่งบทความอื่น ๆ ก็ล้วนสังเกตได้ว่าถ้อยคำสำนวนได้รับ อิทธิพล จากสมเด็จพระยาเจ้าฟ้าทรงราชานภาพ แต่ สำหรับเล่มนี้ ก็จะเพิ่มอิทธิพลสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระ ยานริตราวุฒิติวังค์ ในภาคศิลป์และวัฒนธรรม ก็น่า จะเห็นได้ว่ามีเรื่อง “ศิลปตามความเข้าใจของสามัญ ชน” “สามัญสำนึกเกี่ยวกับการแสดงภาพเขียน” นอกจากผู้เขียนจะถวายตัวเป็นศิษย์ของสมเด็จพระเจ้าทั้งสอง องค์นั้นแล้ว ยังแสดงตนเป็นศิษย์พุทธทาสภิกขุเข้า

อีก จะเห็นได้จากเรื่อง “ไปรู้จักท่านพุทธทาสที่สวนโมกข์” ซึ่งส่งไปให้นิตยสาร แสงเทียน แต่บรรณาธิการไม่ยอมรับลง แต่มีผู้ขอไปพิมพ์แจกมาราย ส่วนผู้ที่ยังไม่เคยอ่าน เพราะไม่ได้รับหนังสือแจกก็จะได้อ่านในหนังสือเล่มนี้ เป็นเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านรู้จักท่านพุทธทาสอย่างใกล้ชิดที่สุด ทั้งยังอาจเป็นการแก้ข้อกล่าวหาและคำครหาในหาพระภิกษุรูปนี้ อีกด้วย ส. ศิวรักษ์เคารพนับถือท่านอย่างไร จะเห็นได้จากที่ผู้เขียนถึงกับ “ไปทำวิสาขบูชาที่สวนโมกข์” ซึ่งเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่รวมอยู่ในหนังสือเล่มนี้ด้วย อ่านแล้วอยากจะไปตามคำชักชวนเสียจริงๆ

บทความต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ ส่วนมากที่พิมพ์ใน ชาวไทย และ ประชาธิปไตย นอกจากนั้นก็พิมพ์ไทย หลักเมือง ไทยรัฐ สัปดาหสาร แสงเทียน มิตรสาร สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ และหนังสือสถาบันต่างๆ เช่น ศิลปากร และธรรมศาสตร์ เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า พอกลับจากประเทศอังกฤษ ส. ศิวรักษ์ก็เริ่มเขียนเรื่องไปลงในหนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่างๆ แต่ที่ไม่ได้นำมารวมก็คือบทความต่างๆ ที่ตีพิมพ์ในสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ที่ผู้เขียนเป็นบรรณาธิการอยู่เอง

คำนำ ของ นายคิเรก ชัยนาม ในเล่มนี้ เห็นจะแปลกกว่าเล่มใดๆ นอกจากจะเป็นข้อเขียนสุดท้ายของผู้เขียนคำนำ ก่อนถึงแก่อนิจกรรมแล้ว ผู้เขียนคำนำยังเขียนในฐานะผู้อาวุโสให้โอวาทแก่ผู้เขียนอย่างลูกหลาน สั่งสอนและตักเตือน พร้อมทั้งท้วงติงอย่างตรงไปตรงมา คำนำนี้ก็ควรจะตรงกับใจผู้อ่านส่วนมากที่เห็นว่า ส. ศิวรักษ์ เขียนเรื่องด้วยถ้อยคำสำนวนเข้มข้น เป็นที่ติดใจของนิสิตนักศึกษา แต่สำหรับผู้สูงอายุสักหน่อย มีความเห็นว่ารุนแรง แต่ที่พิเศษก็คือ มักจะเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ใครจะมีผู้ใดกล้ากล่าวถึง แม้กระนั้น ก็เชื่อแน่ว่ามีอีกหลายเรื่องที่หนังสือพิมพ์และนิตยสารต่างๆ ไม่ยอมรับลงพิมพ์ให้ แต่มาหาอ่านเอาได้ในหนังสือเล่มนี้บ้าง และที่ยังไม่ได้รับรวบรวมนำมาตีพิมพ์อีกบ้าง หวังว่าในเล่มต่อไป คงจะได้้อ่านกันอย่างทั่วถึง คำนำของนายคิเรก ชัยนาม

จะมีผลเป็นประการใดนั้น ผู้เขียนก็ยอมรับอย่างนับถืออยู่แล้ว แต่บทความทั้งหมดที่เขียนขึ้นก่อนคำนำนั้น บทความตอนต่อๆ ไปของผู้เขียนคนเดียวก็เห็นจะเป็นเปลี่ยนแปลงไปไม่ได้มาก เพราะจากหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนอุทิศแก่บิดา ซึ่งเป็นทั้งพ่อและเพื่อน และเป็นคน ๆ แรกที่ต่างทางให้ผู้เขียนได้เป็นตัวของตัวเอง โดยไม่ต้องเกรงกลัวใคร

ว่าถึงเนื้อหา ผู้เขียนเขียนขึ้นตามเหตุการณ์บ้าง และพร้อมกันนั้นก็เป็นเรื่องที่ตัวเองไปมีส่วนเกี่ยวข้องอีกด้วย อย่างเช่นเรื่อง “ไปไหว้พระธาตุพนม” “ไปสงกรานต์ที่อยุธยา” ฯลฯ ตอนที่สมเด็จพระสังฆราชองค์ก่อนสิ้นพระชนม์ ก็มีบทความว่าด้วย “ปัญหาเรื่องการแต่งตั้งสมเด็จพระสังฆราช” เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพระสังฆราชในรัชกาลต่างๆ แต่ที่กล่าวว่า “ใครที่ดูภาพยนตร์เรื่องเบกเกต คงจะจำความชื่อนี้ดี” สงสัยว่าผู้ที่ไม่ได้ดูหนังเรื่องนั้น ก็คงไม่รู้เรื่องแน่นอน ครั้นเมื่อมีการแต่งตั้งสมเด็จพระสังฆราชแล้ว ก็ยังมีบทความ “อันเนื่องมาจากการแต่งตั้งสมเด็จพระสังฆราชองค์ใหม่” ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของพระศาสนาอย่างมากมาย ทั้งเรื่องคดีและเรื่องเหลวแหลก บทความทั้งหมด มากกว่า ๕๐ เรื่อง เป็นบทความตอนเสีย ๑ บท คือเรื่อง “ชมสวน” เป็นการชมตามทัศนคติของ ส. ศิวรักษ์ ในภาคบุคคล ที่น่าสนใจ ก็คือมี ม.จ. จงจิตรดนมทิศกุล และพระธรรมนิเทศทวยหาญ (อยู่ อุกมศิลป์) ซึ่งคนส่วนมากไม่ค่อยรู้จัก ในภาคที่ว่าด้วยหนังสือมีเรื่อง “ประเพณีการแจกหนังสือ” เล่าถึงที่มาของประเพณีตีพิมพ์หนังสือแจกในงานศพ รวมแล้วบทความที่ว่าด้วยการ พระศาสนามากกว่าอย่างอื่นทั้งหมด มีทั้งที่ว่าด้วยการถือบุญจาริกของผู้เขียน ว่าด้วยสมเด็จพระเจ้า และข่าวสารการพระศาสนา

มาพูดภาษาไทยกันดีกว่า ผู้เขียนเขียนประการมากับราชบัณฑิตยสถานแห่งยุค เล่มนี้ก็เขียนขึ้นที่กัฏฐารัฐมนตรีคนสำคัญแห่งยุค ในเรื่อง “ที่ทำการกระทรวงการต่างประเทศ” ที่เคยมีข่าวกรีกโครมเกี่ยวกับการสร้างที่ทำการใหม่ของกระทรวงนี้ จนถึง

กับมีปฏิกริยาจากกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งออก
 คำแถลงการณ์ ทั้งทางวิทยุและทางหนังสือพิมพ์
 ตอบโต้ข้อเขียนดังกล่าว บทความของ ส. ศิวรักษ์
 ถึงจะใช้ถ้อยคำรุนแรง ก็เลือกคำได้เหมาะ และระมัด
 ระวังในการรักษาภาษาสยาม ให้ไพเราะไว้โดยตลอด
 สมชื่อหนังสือ ยิ่งบทความที่เกี่ยวกับพระศาสนาด้วย
 แล้วมักจะอ้างพุทธวจนะอยู่เสมอ และผู้เขียนจะ
 รู้เรื่อง “ภายใน” ได้คั่นัก พระผู้ใหญ่ตลอดจนมหา
 ษาเรียนต่าง ๆ เป็นคั้งทั้งในข้อเท็จจริงที่เกี่ยว ส่วน
 เรื่องอยุธยาชราธานีเท่านั้น ก็เขียนตึกพันอยู่หลาย
 เรื่องที่รวมกันตีพิมพ์ออกมาในปีนั้น อันเป็นปีที่กรุง
 แรกครบสองร้อยมี ก็เหมาะทีเดียว

เอกสารออกใหม่

เนื่องในการเสด็จพระราชดำเนินทรงเบ็คอาสารหลัง
 ใหม่ในพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร เมื่อวันที่ ๒๕
 พฤษภาคม กรมศิลปากรได้จัดพิมพ์เอกสารชุดศิลป
 ไทยสมัยต่าง ๆ ขึ้น ๔ เล่ม ภาษาอังกฤษ ๑ ไทย ๓ คือ
 A.B. Griswold Towards A History of Sukhodaya
 Art (๖๓ หน้า) สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย
 ไทยของนายชิน อยู่ดี (๔๕ หน้า) ศิลปสมัยลพบุรี
 ของ ม.จ. สุภัทรทิศ ดิศกุล (๓๕) หน้า ศิลปสมัย
 อยู่ทอง อยุธยา รัตนโกสินทร์ ของ นายมานิต
 วัลลภโกมล นายศรี ยมาตยกุล และ น.ส. เอลิซาเบท
 โลออนส์ (๑๐๕ หน้า) แต่ละเล่มมีรูปประกอบมาก
 ค่อยไปคงจกรรวมพิมพ์เป็นเล่มใหญ่ ภาษาอังกฤษ ๑

ปริทัศน์เย็บเล่ม

๕๕	๕๕	๕๕	} (เหลือน้อยชุดเต็มที่แล้ว)
๕๕	๕๕	} (เพิ่งเย็บเล่มแล้วเสร็จ)	
๕๕	๕๕		

ปริทัศน์ ฉบับเก่า ๆ ที่เหลือเฉพาะบางฉบับ จำหน่ายเกินกว่าราคาที่ตั้งไว้เดิมทุกฉบับ ผู้สนใจคิดซื้อขอทราบ
 รายละเอียดได้ขึ้นด้านกึ่งพิมพ์ ฯ

มีภาพประกอบมาก อังคาร กัลยาณพงศ์ เขียน
 ประกอบหัวข้อเรื่องทุกเรื่องคลอเคลิ้ม ทำให้รูปเล่ม
 สวยงามยิ่งขึ้น แม้บางรูปจะเป็นการฉายซ้ำก็ตาม
 นอกจากนั้นยังมีรูปถ่าย ศีมีอ สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา
 และคนอื่น ๆ อีกบ้าง น่าที่ผู้เขียนจะบอกไว้ให้ทราบ
 ว่าใครช่วยถ่ายรูปให้ เขียนรูปให้ คราวนี้ สำนักพิมพ์
 ใช้กระดาษปกอ่อนอย่างดี การตีพิมพ์ก็ไม่ผิดพลาด
 คั้ง มาพูดภาษาไทยกันดีกว่า ทั้งการจัดรูปเล่มถึงงาม
 ประณีต แสดงว่าสำนักพิมพ์ย่านวังบูรพาภิสามารถ
 ผลิตหนังสือที่มีคุณภาพได้ ถ้าต้องการ

ชานาญ นาคประสม
 วิทยาลัยครูสวนสุนันทา

ไทย ๑ ซึ่งจะเป็นงานหนังสือชิ้นสุดท้ายที่เกิดจากพลัง
 พลังแรงกระตุนของอธิบดีคนปัจจุบัน

เรื่องอยุธยาที่เป็นภาษาอังกฤษ Ayudhya สำนัก
 พิมพ์สิริวิศัยจัดพิมพ์ รูปสี่สวย ๔๐ หน้า ราคา
 ๒๐ บาท นิตยสารประจำมี Visakha Puja ๒๕๑๐
 ของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ก็เพิ่ง
 แล้วเสร็จที่นวนิสาชบุชา มีเรื่องแปลจาก ปรัชคิน
 ฉมับพุทธศาสนา (พิเศษ ๔) หลายเรื่อง และมีเรื่อง
 “ปัญญาอบรมสมาธิ” ของท่านมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน
 เป็นภาษาอังกฤษด้วย ราคาจำหน่ายเล่มละ ๒๐ บาท
 (๑๐๐ หน้า รูปประกอบมาก) ส่วน สยามสมัย ราช
 สัปดาห์นั้น ถึงแก่วิสัญญาภาพไปอีกแล้ว

ป.ภ.

จิตวิทยาครู
และผู้ปกครอง
เดโช สวานานนท์

หนังสือให้ประโยชน์ยิ่งใหญ่สำหรับคนทุกระดับชั้น โดยเฉพาะผู้ปกครอง
ของเด็กซึ่งกำลังประสบปัญหาในเรื่องการอบรมให้เด็กเป็นคนดี เป็นคน
เก่งและมีการเรียนด้วยคะแนนสูง และทั้งยังเหมาะสำหรับครู อาจารย์
นักเรียน นักศึกษา และนิสิตสถาบันฝึกหัดครูและวิชาการศึกษา ซึ่ง
หวังความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในอาชีพครู เพราะหนังสือเล่ม
นี้เขียนขึ้นตามหลักสูตรวิชาจิตวิทยาการศึกษาในระดับ ป.กศ., ป.กศ. สูง,
อ.กศ. และ กศ.บ. ซึ่งจะใช้เป็นคู่มือการศึกษาและการสอบวิชา
แขนงนี้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้เขียนเป็นกรรมการออกและตรวจ
ข้อสอบวิชาจิตวิทยาชุดครูมัธยม ราคาเล่มละ ๒๕.๐๐ บาท

คู่มือ
ARMS AND THE MAN
ประเวศ ศรีพิพัฒน์

เป็นประโยชน์สำหรับท่านที่กำลังจะสอบวิชาชุดครู ป.ม. อย่างแท้จริง มี
คำแปลและคำอธิบายศัพท์ พร้อมทั้งให้ข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องสำนวนโวหาร
และหมายเหตุสำหรับการค้นคว้าเอกสารอ้างอิงได้โดยสะดวก นอกจากนี้
ยังใช้เป็นหนังสืออ่านเพลินสำหรับประชาชนทั่วไปได้อีกด้วย เนื่องจาก
เรื่อง ARMS AND THE MAN ของ เบอรัน่าร์ด ซอว์ เล่มนี้ เบน
นิยายอ่านสนุก พร้อมไปด้วยรสทุกรส เป็นหนังสือที่ได้รับการยกย่อง
ทั่วโลกว่าเป็นนวนิยายในรูปบทละครชวนหัวประเภทต่อต้านความรักที่
กลมกลายและสนุกที่สุดเรื่องหนึ่ง เหตุนี้ประชาชนทั่วไปแม้ไม่ประสงค์จะ
สอบวิชาชุดครู ป.ม. ก็สามารถอ่านได้ ราคาเล่มละ ๒๐.๐๐ บาท

ประมวลความผิด
ที่มีโทษทางอาญา
พรชัย แสงขำจี้
ทวีป วรดิลก
สุวิทย์ ปิติกาญจน์

หนังสือที่ให้ประโยชน์สำหรับประชาชนชาวไทยทุกคนซึ่งจำเป็นต้องรู้
กฎหมายและปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด ภายในเล่มประกอบด้วย
ประมวลความผิดเกี่ยวกับความอาญา วิถีพิจารณาความอาญา ประกาศ
คณะปฏิวัติ (เกี่ยวกับบุคคลอันรพาด) รวม ๓ ฉบับ ด้วยบทประมวล
กฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๔๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๐๒ ด้วยท พ.ร.บ.
สถานบริการอาบ, อบ, นวด พ.ศ. ๒๕๐๕ พระราชบัญญัติ ต่าง ๆ รวม
๑๔๕ ฉบับ และพระราชบัญญัติใหม่ออกปี พ.ศ. ๒๕๐๕ จัดพิมพ์ด้วย
กระดาษปอนด์อย่างดี หนาถึง ๖๕๐ หน้าใหญ่ ปกแข็งเงินทองงดงาม
เป็นพิเศษ ราคาเล่มละ ๗๕.๐๐ บาท

สั่งซื้อได้ที่ โอเคียนบุ๊คส์ไตร์ ๘๖๒ วังบูรพา พระนคร โทร. ๒๐๗๔๒

หนังสือของสำนักพิมพ์สังคมนศาสตร์

ประเภทที่ได้รับรางวัลจากยูเนสโก

- บันทึกเรื่องความรู้อ่าง ๆ ๕ เล่ม ๒๐๐ บาท
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอพระยาภิรมย์ภักดี
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี
กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร
การเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ๓๐ บาท
ทรงศรี อาจอรุณ

ประเภทตีพิมพ์ซ้ำเมื่อเร็ว ๆ นี้

- ความทรงจำ ๓๐ บาท
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ออสเตเรีย ๒๐ บาท
วิชา ชุพันธ์ และ รัตนา บุญยรัตเวช แปล
โสภณวิบูลย์ ๓๐ บาท
ส. ศิวรักษ์ แปล

ประเภทหนังสือแปล

- ประธานาธิบดีในประวัติศาสตร์อเมริกา ๒๐ บาท
ช. เบ็ญจ
พุทธศาสนาในประวัติศาสตร์จีน ๒๕ บาท
จ้านกั๋ ทงประเสริฐ แปล
รัฐสภา ประธานาธิบดี และ ศาลสูง ๒๕ บาท
กมล สมวิเชียร แปล (ปกแข็งเล่มละ ๑๐ บาท)
หมอกทอมคลีย์ ๑๕ บาท
อากรณ ชาคีบุรุษ แปล
ภควัทธิดา ๒๕ บาท
แสง มนวิฑูร และ จ้านกั๋ ทงประเสริฐ แปล
การศึกษาในสหรัฐอเมริกา ๑๕ บาท
เดลา ไชยรัตน์ แปล
โมฆะบุญโลก ๒๐ บาท
วรรณ ชันทราทิพย์ แปล
คู่มือการเสนอข่าววิทยุและโทรทัศน์ ๑๕ บาท
เกษม ศิริสัมพันธ์ แปล
คนนอก
อำพรณ โอตะระกุล แปล ๑๕ บาท

ประเภทภาษาอังกฤษ

- What is Buddhism**
by Bhikkhu Khantipalo ปกอ่อน ๔๐ บาท
ปกแข็ง ๖๐ บาท
Wisdom Gone Beyond
Preface by H.H. Prince Dhani ปกแข็ง ๖๐ บาท
From Ancient Thai to Modern Dialects
by J.M. Brown ปกแข็ง ๑๐๐ บาท
Pāṭimokkha
translated by Nānamoli Thera ปกแข็ง ๑๐๐ บาท

หนังสือออกใหม่

เอมิลยอดนักสืบ วรรณกรรมเยาวชนชั้นเยี่ยม
เด็กอ่านได้ ผู้ใหญ่อ่านดี แปลและตีพิมพ์ด้วยความ
ร่วมมือกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และสถาน
เอกอัครราชทูตเยอรมัน จ้าหน้ายรวกย้อมเยาที่สุค
เล่มละ ๑๕ บาท เท่านั้น เหมาะสำหรับผู้ปกครอง
และพ่อแม่ ครูอาจารย์ทั่วไป เด็ก ๆ ตลอดจนนิสิต
นักศึกษาที่ค้นหาไว้อ่าน

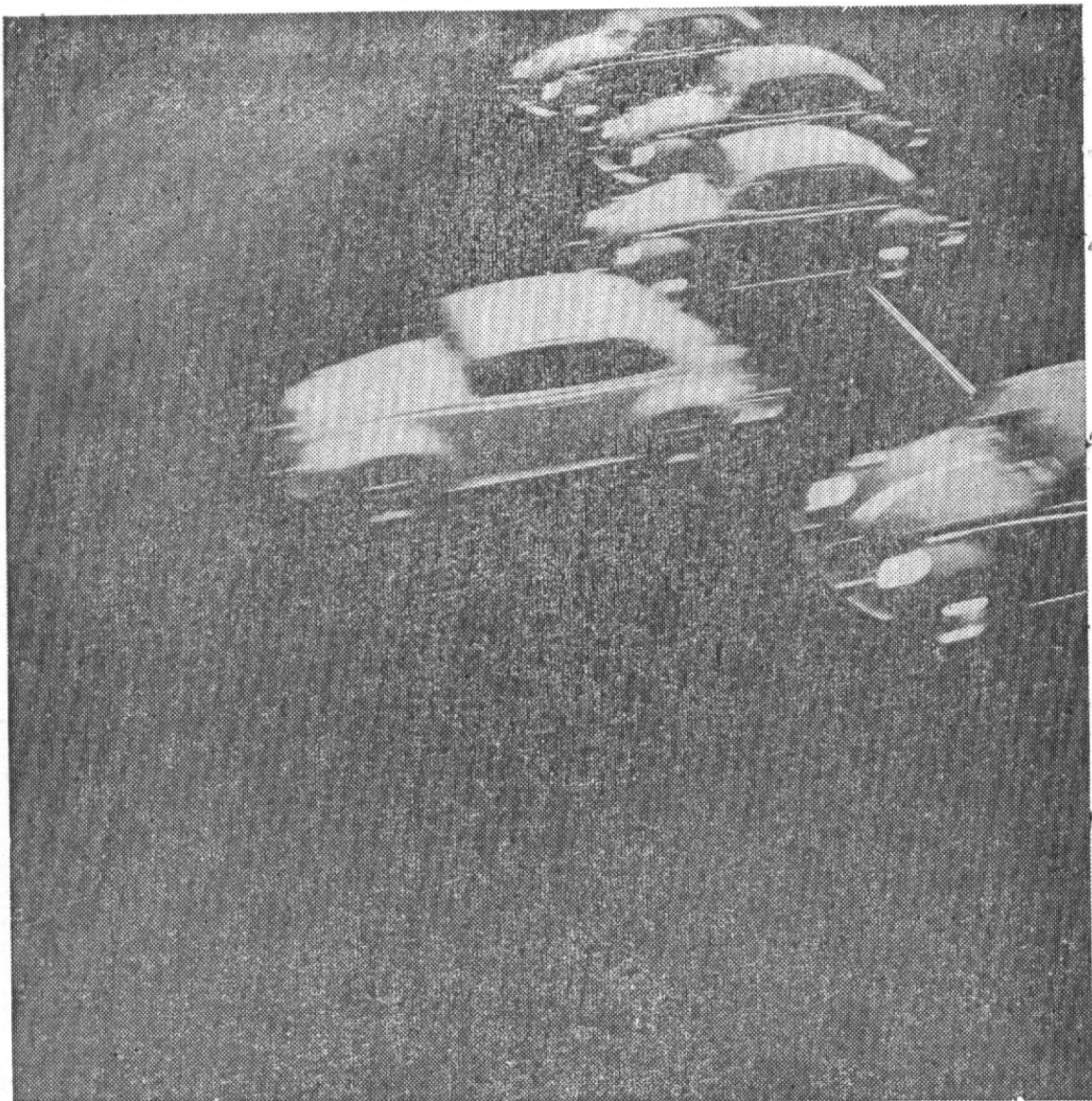
Notes on The Customs of Cambodia

แปลจาก
จดหมายเหตุทุกจีนที่ไปกัมพูชา สมัยรุ่งเรือง ม.ร.ว.
คึกฤทธิ์ ปราโมช เคยกักทอนลงเป็นภาษาไทยใน
ถกเขมร นี่เป็นครั้งแรกที่มีฉบับภาษาอังกฤษตีพิมพ์
ขึ้นในประเทศไทย ปกงาม ภาพประกอบมาก เหมาะ
ที่จะให้เป็นของขวัญ เหมาะสำหรับประดับห้องสมุด
และเหมาะสำหรับอ่านเองด้วย เล่มละ ๔๕ บาท

การศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์

หนังสือประกอบการศึกษาแขนงต่าง ๆ ของวิชาสังคม
ศาสตร์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเหมาะสำหรับผู้ศึกษา
วิชามานุษยวิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์
และรัฐศาสตร์เล่มละ ๒๕ บาท

ผู้ใดต้องการรายชื่อหนังสือโดยละเอียด ขอได้แจ้ง
ความจำนงให้บรรณาธิการทราบ

เร็วขึ้นอย่างไม่น่าเชื่อ

ถ้าท่านมองครูดไฟล์กสวาเกนรุ่นใหม่แต่เพียง
เดิน ๆ แล้ว อาจเห็นว่าไม่มีอะไรเปลี่ยน
แปลงไปจากเดิม แต่ที่ท่านได้ลองสครัท
เครื่องและเหยียบคันเร่งแต่เพียงเล็กน้อย ท่าน
จะรู้สึกได้ทันทีว่า รถเร่งไ้เร็วขึ้นอย่างไม่เคย
ปรากฏมาก่อน ไม่ว่าท่านจะเผชิญกับเนินสูงชัน
เบื้องหน้า จะข้ามทางหลวงสายใหญ่ หรือจะ

ต้องโหมขับอย่างไม่มีเวลาพัก ไฟล์กสวาเกน
ข้อมรับไว้ท่านด้วยความซื่อสัตย์ตลอดไปเสมอ
รถแบบนี้เครื่องยนต์ 1300 ซี.ซี. มีกำลังถึง
50 แรงม้า ระบบของเครื่องยนต์แบบเดียวกับ
1200 ซี.ซี. (แบบเดิม) แต่ได้ปรับปรุงให้มี
สมรรถภาพสูงกว่า อาทิ ระบบหล่อลื่นคั่น
คานหนักก็ใหญ่แข็งแรงขึ้น ระยะเวลาที่จำเป็น

ต้องตรวจเครื่องก็ขึ้นออกไปเป็นทุก ๆ 10,000
ก.ม. จะประหยัดค่าใช้จ่ายของท่านได้อย่างยิ่ง
โรงงานไฟล์กสวาเกนได้ปรับปรุงทุกส่วนของรถ
ไฟล์กอย่างมีเหตุผลและคงด้วยทฤษฎี ไฟล์ก
สวาเกนได้พิสูจน์ตัวเองจนเป็นที่วางใจแล้วทั่ว

โลก ไฟล์กสวาเกนข้อมคุ้มค่านำเงิน
ของท่านเสมอ

ท่านที่สนใจโปรดติดต่อสอบถามรายละเอียดตลอดจนการซื้อ เงินสดและเงินผ่อนก็ได้ที่

บริษัท ประชาชนตรี จำกัด

606 ถนนหลวง พระนคร โทร. 26611,

อนึ่ง ท่านที่สนใจในบริการเงินผ่อนระยะยาว จะติดต่อบริษัทเครดิตการพาณิชย์

ชั้น 2 ตึกธนาคารทหารไทย ราชประสงค์ พระนคร ก็ได้.

ผู้เขียน

ติเรก ชัยนาม อดีตนักวิชาการ นักบริหาร และ
นักการทูต ผู้เรื่อรนาม ฝากงานนิพนธ์ไว้ใน
บรรณโลกหลายเล่มด้วยกัน สองชิ้นสุดท้ายอันเป็น
ที่เลื่องลือ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และ
ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒

ว. ชาญกุล เพิ่งฉลองวันครบรอบ ๔๐ ปีประสูติเมื่อ
ไม่กี่เดือนมานี้ แม้กระนั้นก็ไม่ทรงลดละความเป็นนัก
ก้นกว่า ประธานต้นฉบับเรื่องนี้ไว้นานแล้ว แต่ก็หมั่น
เสด็จมาทรงแก้ไขแก่งเติมอยู่เสมอ

บุญเหลือ เหมอสุวรรณ นักการศึกษา และนักเขียน
ชั้นนำอีกผู้หนึ่ง วิจารณ์หนังสือให้ปริทัศน์ ตั้งแต่ฉบับ
ปฐมฤกษ์

อรุณ อรรณน คุษฎีบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยไอเรกอง
ปัจจุบันประจำสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวง
การคลัง

เกษ ฆุณนาค เคยมีผลงานอยู่ใน ปริทัศน์ ปีที่ ๕ ฉบับ
ที่ ๓ เมื่อมอบต้นฉบับที่ลงพิมพ์ในเล่มนี้แล้ว ก็เดิน
ทางกลับไปมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดอีกครึ่งหนึ่ง

ว. ศรีสุโร อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ ซึ่งปรากฏผลงานใน ปริทัศน์ ตั้งแต่ยังเป็นนิสิต
คณะสถาปัตยกรรม จุฬาฯ

ขรรค์ชัย ฆุณปาน เขียนกลอนมาตั้งแต่เป็นนักเรียน
มัธยม บัดนี้จะจบชั้นอุดมอยู่แล้ว ปริทัศน์ และ
นิตยสารอื่น ๆ เคยตีพิมพ์งานเหล่านี้ เนื่อง ๆ

คณะกรรมการตำราฯ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ประสงค์จะรวบรวม
รายชื่อตำราทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ทุกแขนง ที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทย
เข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษาของชาติ

ฉะนั้น ท่านที่ได้แต่งหรือแปลตำราดังกล่าวไว้ ไม่ว่าจะตีพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้ว
หรือไม่ก็ตาม ขอให้โปรดแจ้งรายชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่งหรือแปล และปีที่
พิมพ์ ให้คณะกรรมการทราบด้วย จะขอขอบคุณยิ่ง ติดต่อแจ้งได้ที่ ศาสตราจารย์
ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พระนคร

ผู้อ่านที่มีความประสงค์จะเขียนหนังสือตรงถึงผู้เขียน โดยอาศัยสำนักพิมพ์เป็น
สื่อ ย่อมทำได้ บรรณาธิการจะส่งจดหมายนั้น ๆ ต่อไปยังผู้เขียนอีกทีหนึ่ง และ
ถ้าท่านไม่ต้องการให้ใครในสำนักพิมพ์เปิดเผยของจดหมายดังกล่าว ก็ขอให้
จำหน่ายชื่อว่า “ เฉพาะ ” หรือ “ ส่วนตัว ” จดหมายถึงบรรณาธิการที่ไม่ต้องการ
ให้คนอื่นเปิดอ่านก่อน ก็ขอให้ใช้วิธีจำหน่ายของเช่นเดียวกัน ในกรณีเช่นนี้ จะ
ไม่นำข้อความลงพิมพ์ในหนังสือ

เจ้าหน้าที่ประจำสำนักพิมพ์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์	บรรณาธิการ
นายนิพนธ์ เจริญพันธุ์	ฝ่ายศิลป์
นายชวลิต บุญญาลักษณ์	ฝ่ายบริหาร
น.ส. กนกพรรณ ชาญปรีชา	ฝ่ายการจำหน่าย

บรรณาธิการแถลง

วันที่ ๑๗-๑๘ ที่ สภามหาวิทยาลัยปริทัศน์ ได้รับการช่วยเหลือนำเงินช่วยเหลือทางด้านการแพทย์จากมูลนิธิอาเซีย จึงขอกล่าวคำขอบใจไว้ให้ปรากฏ แม้จะมีข่าวว่ามูลนิธิได้รับความอุปถัมภ์จากหน่วยสืบราชการลับของสหรัฐ (ซี.ไอ.เอ.) แต่เราก็หาเห็นเป็นข้อควรตั้งรังเกียจอย่างไรไม่ เพราะเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิมิได้เคยเข้ามาทักทายนโยบายภายในของนิคมสารน และมีได้เคยใช้กลไกบบายล้างความลับอย่างหนึ่งอย่างใดไปจากบรรณาธิการทั้งบรรณาธิการเองก็ไม่ใช่คนสังกัดในราชการ ไม่มีหน้าที่ต้องรักษาความลับให้ใคร และไม่มีทางที่จะล่วงรู้ความลับของใคร นอกไปจากมูลนิธิอาเซียแล้ว สำนักพิมพ์ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสภาว่าด้วยเสรีภาพทางวัฒนธรรมที่กรุงปารีสด้วย และก็มีข่าวซึ่งเพิ่งเปิดเผยว่า สภาดังกล่าวเคยได้รับทุนอุดหนุนจากซี.ไอ.เอ. ด้วยเช่นกัน (แต่บัดนี้รับเงินทุนจากมูลนิธิฟอร์ดแห่งเดียวเท่านั้น)

ในเรื่องนี้ บรรณาธิการมีความเห็นเป็นส่วนตัวว่าเงินช่วยเหลือมาจากไหน จากคนใจซื่อ หรือคนใจคดก็รับได้ทั้งสิ้น หากการรับนั้น ๆ ไม่มีข้อผูกมัดในทางที่จะต้องเสียความเป็นตัวของตัวเราเองไป พระที่ท่านรับอาหารบิณฑบาตทุกเมื่อเชื่อวันนั้น ท่านจะมัวถามอยู่หรือ ว่าบุคคลผู้นั้นเป็นพาลหรือบัณฑิตสิ่งของที่น่ามาถวายนั้น ๆ ซื่อหามาด้วยรายได้อันสุจริตหรือไม่

เราเอง นอกจากจะได้รับความช่วยเหลือดังกล่าวแล้ว สถานที่อื่น ๆ ตลอดจนบุคคลบางคน ทั้งไทย

และเทศ ยังให้ความอนุเคราะห์อีกด้วยตามโอกาสอันควร และผู้ที่ช่วยให้สำนักพิมพ์ปฏิสนธิมาได้ในระดับนั้น ก็ไม่ใช่ใครอื่น ก็รัฐบาลอเมริกันเอง ความข้อนี้ เป็นเหตุให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับหนึ่งในอีสานกล่าวหาว่า บรรณาธิการเป็นกระบอกเสียงรัฐบาลสหรัฐ ผู้คนในกรุงนี้เองที่กล่าวคำเช่นนั้นก็มีอยู่บ้าง แต่ใครที่ได้อ่าน สภามหาวิทยาลัยปริทัศน์ ตลอดเวลา ๔ ปีมานี้ คงจะตัดสินใจได้เองว่านิคมสารนชั้นอยู่ในอาณาเขตรัฐบาลใดหรือบุคคลใดบ้าง หรือว่าผู้เขียนแต่ละคนต่างก็เป็นตัวของตัวเอง

ในส่วนตัวบรรณาธิการเองนั้น ก็ถูกครหาอยู่ตลอดมาว่า นิยมอังกฤษ ชนิดคูกูอเมริกัน แท้ที่จริง บรรณาธิการขอสารภาพว่าได้รู้จักกันกับมิตรสหายชาวอเมริกันที่คี่ ๆ มีใช้น้อย และนิยมยกย่องอยู่ก็หลายคน ยิ่งในฐานะที่เป็นชนทั้งชาติด้วยแล้วอเมริกันก็มีอะไรที่น่ารัก น่าสรรเสริญอยู่มากมีใช้น้อยทั้งนี้มิได้หมายความว่า บรรณาธิการจะเห็นพ้องต้องด้วยกับนโยบายของรัฐบาลสหรัฐเสมอไป หรือมีความนิยมชมชอบกับพวกข้าราชการอเมริกันส่วนใหญ่ในประเทศนี้ก็ตาม และใครขอแถลงไว้ให้ปรากฏในที่นี้ด้วยว่า บทนำ ปริทัศน์ ฉบับนี้ บรรณาธิการเขียนเอง บรรณาธิการขอรับผิดชอบการแสดงออกนั้นแต่ผู้เดียว ถ้าหากประเทศนี้มีเสรีภาพจริง และรัฐบาลอเมริกันเป็นมิตรกับเราจริง และเชื่อในเสรีภาพจริง เราคงต้องผลิต ปริทัศน์ สักกี่ฉบับต่อไปได้อีกตลอดไป

THE SOCIAL SCIENCE REVIEW

JUNE 1967
VOL. 5 No. 1

EDITED BY SOMSAK XUTO, SULAK SIVARAKSA
SOCIAL SCIENCE ASSOCIATION PRESS OF THAILAND
PHYA THAI ROAD, CHULA SOI 2, BANGKOK, TEL. 57622

TABLE OF CONTENTS

LEADING ARTICLE - <i>Siam-Vietnam-USA.</i>	3	
<i>The Hobies</i>	6	Direk Jayanama
<i>The Sorrows (a poem)</i>	16	Khanchai Boonpan
<i>The Relationship Between Population</i>		
<i>And The Economic Developmant of Thailand</i>	19	Henry F. McCusker
<i>An Original of Li-Ke</i>	41	V. Jayangkura
<i>Civil War in Red China</i>	49	William Hsu
<i>The Tear Drops From a Star (a blank verse)</i>	54	Angkarn Kalayanapong
<i>European Influences in Siamese Language</i>	61	Boonlua Thepayasuwan
<i>An Industrial Promotions in Siam</i>	70	Aran Dhammano
<i>A Revolution in the Northeast of Siam</i>	78	Tej Bunnag
<i>Kamalokaya (a poem)</i>	88	W. Srisuro
<i>The Revolutionary Order XVII</i>	89	Chawalit Panyarlaksana
<i>Letter From Vientiane</i>	99	Our Correspondent
MAN AND IDIA - <i>Reymond Arond</i>	105	Our Correspondent in Paris
NOTES AND COMMENTS	110	
LETTERS TO THE EDITOR	124	
BOOK REVIEWS	130	
AUTHORS	145	
EDITORIAL NOTES	147	

Cover : MOSAIC AT WAT XIENG TONG, LAUNG PRABANG, LAOS
PHOTOGRAPHED BY OUR CORRESPONDENT.

ข้อคิดเห็นใดๆ ในหนังสือนี้ ย่อมเป็นของผู้เขียน มิใช่เป็นทัศนะของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
ส่วนลิขสิทธิ์ของทุกบทความเป็นของสังคมศาสตร์ปริทัศน์ การตีพิมพ์ซ้ำ ต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบก่อน
สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ออกปีละ ๔ ฉบับ ในเดือน มิถุนายน กันยายน ธันวาคม และ มีนาคม
จำหน่ายปลีกตามร้านทั่วไป เล่มละ ๑ บาท สมาชิก ค่าบำรุงปีละ ๕๐ บาท โดยมีสิทธิได้รับฉบับพิเศษ
ส่งชานาติได้ในนาม นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ บรรณาธิการ (ซึ่งจ่ายไปรษณีย์รับรองเมือง)
สมาชิกประเภทนักเรียนเสียครึ่งราคา แต่ต้องมีอาจารย์รับรองกำกับมา และส่งตรงให้ที่สำนักศึกษาเท่านั้น

หนังสือของสำนักพิมพ์สังคมศาสตร์ มีจำหน่ายตามร้านต่อไปนี้

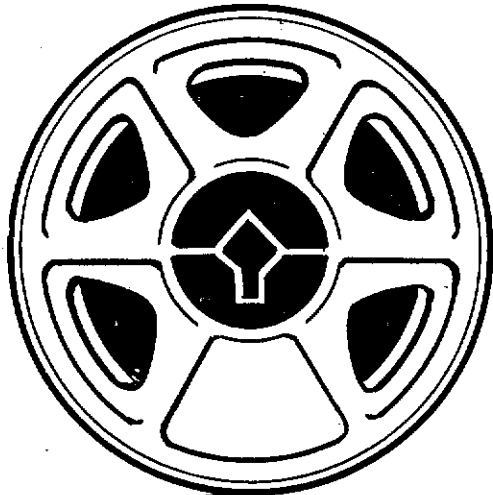
ในพระนคร ก้าวหน้า แพร่พิทยา โอเดียนสโตร์ และร้านอื่นๆ ในบริเวณวังบูรพาภิรมย์
ศึกษาคัดเจ้ กรมการศาสนา สหกรณ์อุฬาฯ ธรรมศาสตร์ฯ พัฒนบริหารศาสตร์
มหามกุฏฯ มหาจุฬาฯ ไทยวัฒนาพานิช นิพนธ์ เฉลิมนิจ สุวิชชาพันธ์
สายรุ้ง เต็กเฮ็ง คลังสมุดคริสเตียน แบบติส สมประสงค์ และโรงแรม
ชั้นนำต่างๆ

นอกพระนคร เชียงใหม่ สุริยวงศ์บุคเซ็นเตอร์ นครศรีธรรมราช นิวเซนเตอร์ ทุ่งสง
บรรณาการ พัทลุง อุดมพานิชกิจ อยุธยา อุดมดี อัมพร สุราษฎร์
ไทยวัฒนาพานิช ขอนแก่น ไทยกันเอง

ต่างประเทศ

Australia	: Cheshire, Melbourne : Whitcombe & Tombs, Melbourne
Britain	: Arthur Probstain, London : Luzac, London : Wm. Dawsan & Sons, London
Ceylon	: Lake House, Colombo
France	: Samuelian, Paris 6
Germany	: Otto Harrassowitz, Weisbaden
India	: Marry Martin, Madras
Japan	: Maruzen, Tokyo
Malaysia & Singapore	: Donald Moore
Netherlands	: Van der Peet, Amsterdam; E.J. Brill, Leiden.
Philippines	: Solidaridad, Manila
Sweden	: Almqvist & Wikseld, Stockholm
Switzerland	: Horst Erdmann Verlag, Basel
USA	: New York : Paragon, Orientalia, East & West : San Francisco : Buddhist Church of America : Portland, Oregon : Richard Abel : Detroit, Michigan: Cellar

และพหุสถาบันใหญ่ๆ ในต่างประเทศทุกแห่ง

ภาพยนตร์ เพื่อการศึกษา

ภาพยนตร์เชลล์เป็นภาพยนตร์บันทึกผลสำเร็จต่างๆ ใน
ด้านวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และพัฒนา
การ เพื่อจัดเสนอเป็นอุปกรณ์ทัศนศึกษาในมหาวิทยาลัย
และโรงเรียนต่างๆ และประชาชนทั่วไปอาจยืมไปฉายได้
โดยไม่คิดมูลค่า

ภาพยนตร์เหล่านี้ย่อมมีส่วนช่วยเผยแพร่ความรู้
และความก้าวหน้าทางเทคนิคต่างๆ ครูบาอาจารย์ทั้งหลาย
อาจหาตัวอย่างที่เหมาะสมมาประกอบวิชาที่สอนได้จาก
ภาพยนตร์เชลล์.

บริการภาพยนตร์เชลล์

โปรดติดต่อสอบถามได้ที่

บริษัท เชลล์แห่งประเทศไทย จำกัด

แผนกประชาสัมพันธ์ ๑ ถนนพัฒนาพงศ์ พระนคร

โทรศัพท์ ๓๑๐๓๐